voima

1/2024 5.2.–10.3. | VOIMA.FI
TEEMA: MEDIA

MUKANA MEDIA-KASVATUS-LIITE

SOTAREPORTTERI

ANTTI KURONEN

VIDEOPELIT • VALHEET • HANNU KARPO

OHJAUS
PASI LAMPELA

ENSI-ILTA 1.2.2024
PIENI NÄYTTÄMÖ

JERUSALEM

JEZ BUTTERWORTH

OSTA LIPUT TÄSTÄ!

Kuva: Otto-Ville Väätäinen

HELSINGIN KAUPUNGINTEATTERI

JERUSALEM LIPUT: ALKAEN 41 € • VEREN HÄÄT LIPUT: ALKAEN 34 €
HKT.FI PUH. (09) 394 022 • LIPPU.FI 0600 900 900 (2€ / MIN+PVM)

Veren häät

HELSINKI DANCE COMPANY &

COMPAÑIA KAARI & RONI MARTIN

ENSI-ILTA 24.1.2024
STUDIO PASILA

OSTA LIPUT TÄSTÄ!

Kuva: Janne Mikkilä

TAMPERE FILM FESTIVAL

6.–10.3.2024

www.tamperefilmfestival.fi

OHJELMISTO JULKAISTAAN 14.2.

CANNES FILM FESTIVAL VOITTAJA

2 GOLDEN GLOBEN® VOITTAJA

5 EUROPEAN FILM AWARDSIN VOITTAJA

7 BAFTAN® EHDOKAS

11 CESARIN® EHDOKAS

5 OSCARIN® EHDOKAS

MM. PARAS ELOKUVA, OHJAUS JA KÄSIKIRJOITUS

PUTOAMISEN ANATOMIA

ANATOMIE D'UNE CHUTE / ANATOMY OF A FALL

JUSTINE TRIETIN ELOKUVA

SANDRA HÜLLER SWANN ARLAUD MILO MACHADO GRANER

★★★★

"TYRMÄÄVÄN HYVÄ ELOKUVA"

M.L. / EPISODI

"SÄKENÖIVÄ TRILLERI"

VOX

★★★★★ FINANCIAL TIMES

★★★★★ WASHINGTON POST

★★★★★ ASSOCIATED PRESS

★★★★★ DAILY TELEGRAPH

★★★★★ INDIEWIRE

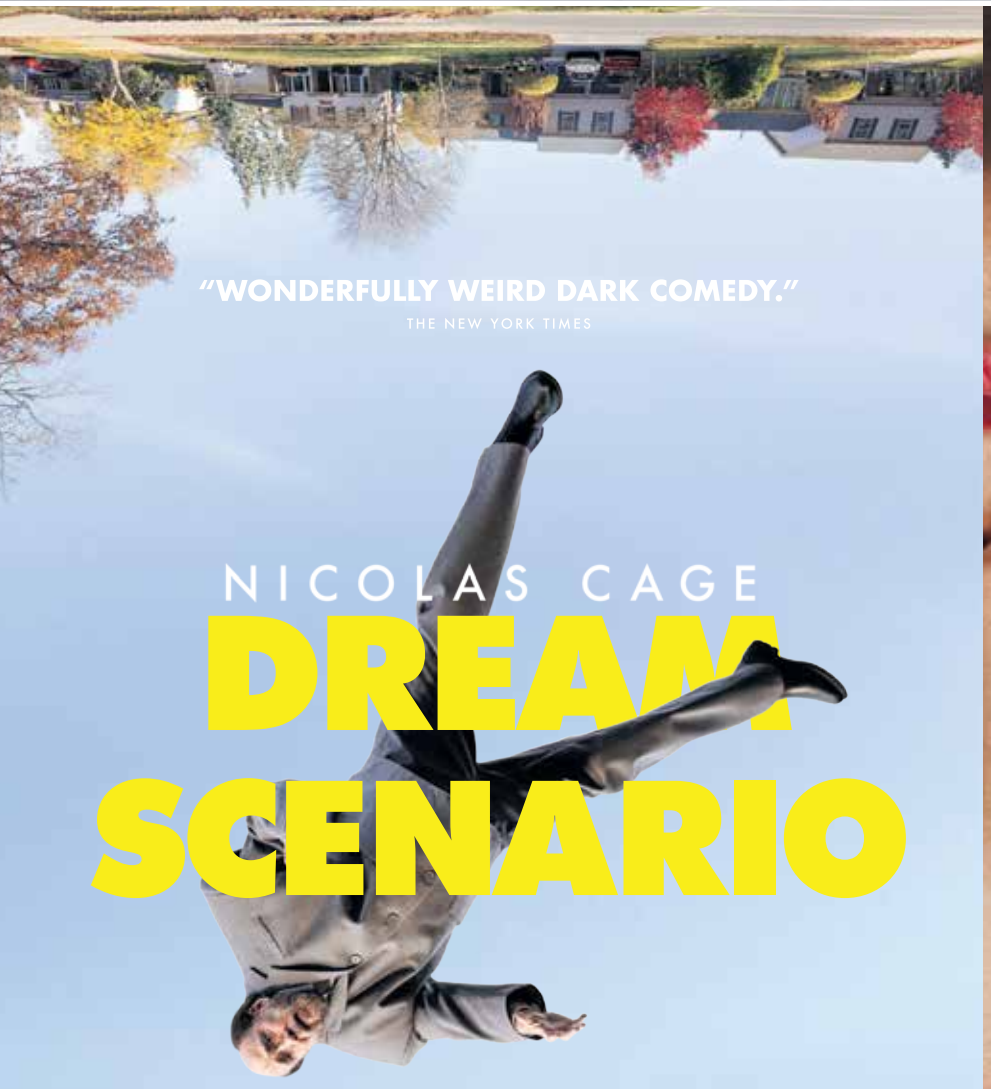
★★★★ THE GUARDIAN

★★★★ EMPIRE MAGAZINE

★★★★ INDEPENDENT

★★★★ TIME OUT

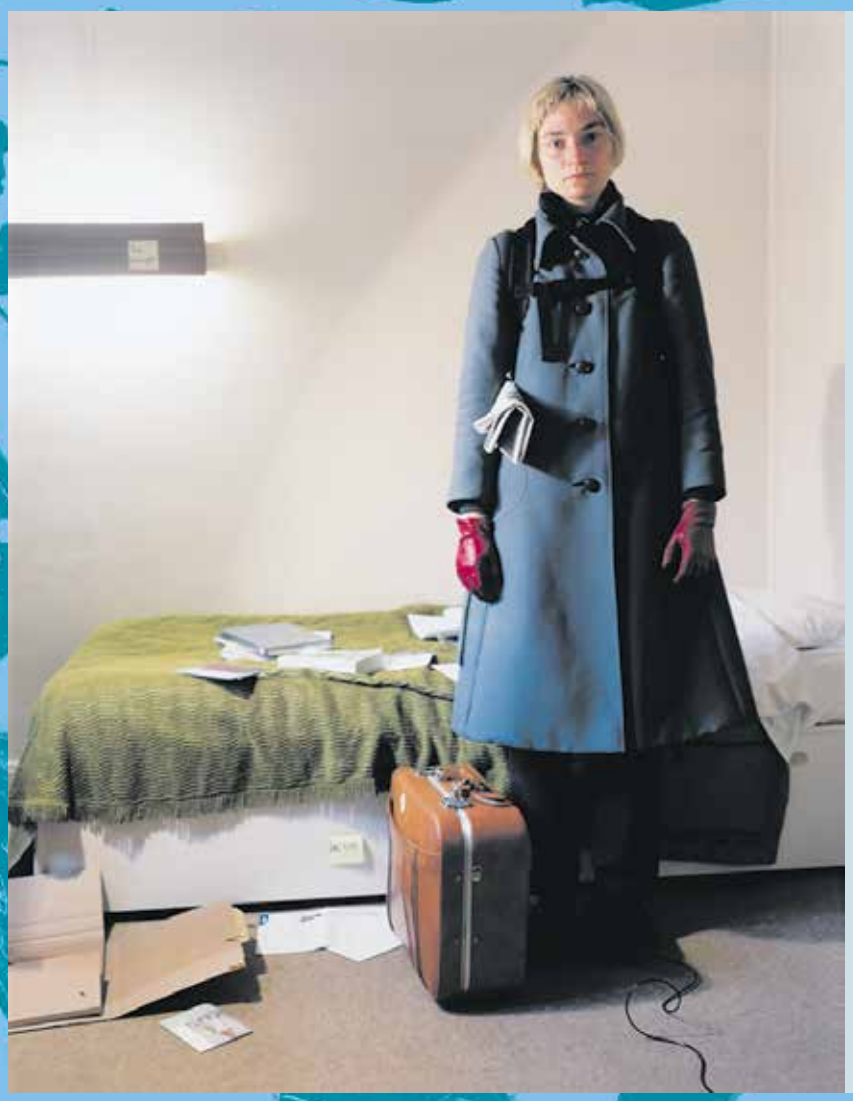
VAIN ELOKUVATEATTEREISSA 9. HELMIKUUTA

ELOKUVATEATTEREISSA 23.2.

ELOKUVATEATTEREISSA 8.3.

Elina Brotherus: Revenue, 1999 sarjasta Suites francaises 2. Kuva © Elina Brotherus

Kuin kotonaan

Kokoelmanäyttely

Keitä olemme ja mistä tulemme?
Laaja kotimaista ja kansainvälistä nykytaidetta esittelevä näyttely *Kuin kotonaan* johdattaa pohtimaan kysymyksiä kodista ja kuulumisesta.

12.1.2024–12.1.2025

kiasma_
KANSALLISGALLERIA •

MoWoW FILMS
ESITTÄÄ ELOKUVAN PÄIVÄT KUIN UNTA#

OHJAAJA
MIKA KIISKINEN

TUOTTAJA
KIRSI HELIN

MUSIIKKI
JESSE KIISKINEN

Mika Kiiskinen, Kirsi Helin & Jesse Kiiskinen elokuva

PÄIVÄT KUIN UNTA
-74 kaikki oli toisin

-TULOSSA-
1.maaliskuuta
2024
elokuvateattereihin

Risto Tuorila
Mari Perankoski
Raimo Karppinen
Tino Nummela
Joonas Pietilä
Juho Piispanen
Eetu Nevala
Martta Entonen
Ansa Timonen
Elmeri Töyry

mowow films esittää:

SIVUASKEL-FESTIVAALI

Vuoden 2024 Sivuaskel-festivaali tuo Zodiakiin kuusi kansainvälistä vierailuteosta ja yhden kantaesityksen, sekä luo keskustelua ja kokemustenvaihtoa niiden ympärille. Temaattisena ohjenuorana piirtyy esille erityisesti kysymyksiä vallasta, vapaudesta, anarkismista, toisaalta elämän hauraudesta ja tuntemattoman voimasta suhteessa tämänhetkiseen maailmantilaan.

Helsingin Kaapelitehtaalla 1.–11.2.
www.zodiak.fi

ZODIAK

KIMMO KAIVANTO GALLEN-KALLELAN MUSEOSSA

Kaivanto: Pojanpoika 1969. Kimmo Kaivanto säätiö.

Akseli Gallen-Kallela ja **Kimmo Kaivanto** olivat sukupolviensa keskeisiä suomalaisia taiteilijoita, joita yhdistävät piirtäjän lahjat, kertojan ote ja ilmaisun monipuolisuus. Näyttelyssä Gallen-Kallelan ja Kaivannon taide käyvät samankaltaisuuksineen ja erilaisuuksineen vuoropuhelua.

Gallen-Kallelan Museo
Auki ti-pe 11–16, la-su 11–17
www.gallen-kallela.fi

Gallen-Kallelan Museo

LIISA AKIMOF: KAIKENLAISTA UUTTA TULOSSA

27 vuoden tauon jälkeen julkaistun levyn 11 kappaleen joukosta löytyy niin pianoballadia, bossa novaa, jazzia, poppia kuin hämmentävää diskoakin. Väkevissä ja pääasiassa autofiktiivisissa lyriikoissa esiintyy sekä vapaata muotoa että modernia riimittelyä. Keikkoja keväällä soolona tai Yökerho-yhtyeen kanssa ainakin Helsingissä. Lahdessa, Tampereella, Hämeenlinnassa, Joensuussa, Mikkelissä, Turussa ja Jyväskylässä. #kaikenlaistauuttatulossa, #lesbohuora

Lisäinfo:
www.facebook.com/liisaakimofartist

PAKO KULUTUSYHTEISKUNNASTA

Työväenmuseo Werstaan tulostettava pakopeli käsittelee teollistumista ja kuluttamista sekä näihin liittyviä ympäristö- ja työolo-ongelmia. Mukana on myös vahva historianäkökulma teollistumiseen ja Suomen teolliseen historiaan. Luokkahuoneeseen sopivan pelin kesto on 45 min + purkukeskustelulle 30 min.

Peli ja opettajan ohjeet löytyvät Oppimateriaalit-otsikon alta osoitteesta www.tyovaenmuseo.fi/ryhmille/kouluille/

TYÖVÄENMUSEO WERSTAS

TEEMU MÄKI: TAITEEN TEHTÄVÄ

Teemu Mäki pohtii esseissään taiteen tekemisen ja taiteen nauttimisen peruskysymyksiä sekä yksilön että yhteiskunnan kannalta. Hän kirjoittaa syvällisesti ja samalla selkeän helppotajuisesti taiteen tekijänä, teoreetikkona ja taiteen kuluttajana. Kirja sopii taiteen, taidefilosofian, taidekasvatuksen ja taidepolitiikan ammattilaisille mutta aivan yhtä hyvin tavallisille kansalaisille ja taiteen kuluttajille. Alun perin vuonna 2017 julkaistun teoksen kolmas laajennettu laitos sisältää paljon uutta materiaalia.

Kustantajan nettikaupasta 35 €
www.parvs.fi

PARVS

MANSEROCK VAPRIIKISSA

Poko Records

Juice Leskinen Coitus Int. ja Alwari Tuohitorvi lähtivät kesällä 1975 yhteiselle kiertueelle, jonka nimeksi tuli Manserock. Tästä sai nimensä ilmiö, joka valloitti koko Suomen ja kasvoi megaluokan suosioon seuraavan vuosikymmenen aikana. Manserock jätti pysyvän jäljen suomalaiseen musiikkikenttään ja soi vahvasti edelleen 2020-luvulla. Näe ja koe Manserockin tarina ja tekijät Vapriikissa!

www.vapriikki.fi

VAPRIIKKI

JULIAN BAGGINI: FILOSOFISEN AJATTELUN OPAS

Disinformaatiota, demagogiaa ja yksinkertaisia ratkaisuja monimutkaisiin ongelmiin ei vastusteta omilla puolitotuuksilla vaan koulimalla jokaisesta kansalaisesta kriittinen ajattelija. Teos sisältää kaksitoista helppotajuista lukua, joiden avulla kuka tahansa oppii soveltamaan johdonmukaista päättelyä ja järkiajattelua niin arjen kuin julkisuudenkin ongelmiin. **Julian Baggini** (s. 1968) on brittiläinen filosofi, joka on kirjoittanut myös teoksen *Ajatteleva maailma* (2022).

Kustantajan kirjakaupasta 39 €,
sähkökirja 28,95 €
www.netn.fi

NIIN & NÄIN

AJAN KYSYMYS ATENEUMISSA

Mikko Jalavisto: Krash (1971). Kuva: Kansallisgalleria / Hannu Pakarinen

Kokoelmanäyttely valottaa nykyhetken suuria kysymyksiä kuvataiteen tarjoaman peilin kautta. Tervetuloa myös keskusteluiltoihin aina klo 17: to 29.2. *Löysin itseni museossa* (kirjailijat **Sirpa Kähkönen** ja **Rasmus Arikka** sekä intendentti **Timo Huusko**) ja ke 6.3. *Nykyhetken kokeminen ennen ja nyt – miten kaupunki muuttuu?* (Helsingin designjohtaja **Hanna Harris**, *Voima*-lehden kustantaja **Tuomas Rantanen** sekä erikoistutkija **Anu Utriainen**). Moderaattorina toimittaja **Riikka Suominen**.

www.ateneum.fi

ATENEUM

voima
5.2.–10.3.2024

Pääkirjoitus

Elintärkeää työtä

YHTEISKUNNAT ovat havahtuneet sosiaalisen median aiheuttamiin ongelmiin, jotka ulottuvat kansalaisten monille elämänalueille. Ne voivat uhata jopa kansallista turvallisuutta.

Tämän lehden painoon menon päivänä somejättien kuten Metan, Tiktokin ja X:n johtajat ovat olleet Yhdysvaltain senaatin kuultavana. Yrityksiä vaaditaan vastuuseen sekä kansalaisten yksityisyyden ja turvallisuuden vaarantamisesta että lasten ja nuorten altistamisesta haitallisille sisällöille suurien yritysvoittojen vuoksi. New Yorkin pormestari **Eric Adamsin** mukaan sosiaalinen media luokitellaan yleiseksi terveyshaitaksi etenkin lapsille.

Nauska

MONIN TAVOIN on jo myöhäistä. Uutismedian liiton tutkimuksen mukaan jopa 49 prosenttia 13–18-vuotiaista kertoo Tiktokin olevan heidän pääasiallinen uutisten lähteensä. Tiktokin äärimmäisen koukuttava, jatkuva kuvavirta sekoittaa kaoottisesti keskenään hupivideot, elämän muuttavat niksit, pötypuheen, älyvapaat, jopa vaaralliset, haasteet, itsetuhoisuutta ja epärealistisia kauneusihanteita ruokkivat sisällöt, politiikan ja uutiset.

Kun tähän median pilkotun todellisuuden yhtälöön lisää tekoälyn sekä poliittisen populismin ja polarisaation, totuudenmukaista ja paneutunutta journalismia tarjoava perinteinen media saa todella taistella asemastaan tulevina vuosina.

TIEDON PIRSTALOITUMINEN ja perinteisen mediakentän kaventuminen aiheuttavat päänvaivaa myös lukijoille. Vaikka suomalainen valtamedia on hyvin luotettavaa myös kansainvälisten mittareiden mukaan, tiedotusvälineiden omistuspohjan keskittyminen muutamille – mikä johtaa käytännössä samojen uutisjuttujen eli yhden äänen toistumiseen monissa eri kanavissa – väistämättä heikentää kansalaisten yhteiskunnallista lukutaitoa, tiedonhankinnan mahdollisuuksia ja rapauttaa demokratiaa. Moniääninen media lisää ymmärrystä, rakentaa siltoja ja vakauttaa yhteiskuntaa.

Mutta ongelmana ei ole ainoastaan moniäänisyyden katoaminen. Median keskittyminen harvojen käsiin antaa heille mahdollisuuden käyttää suhteettoman suurta valtaa. Hajautettu järjestelmä on aina vähemmän altis korruptiolle ja väärinkäytöksille.

Senkin vuoksi riippumaton journalismi on elintärkeää.

VOIMA TÄYTTÄÄ tänä vuonna 25 vuotta. Juhlavuonna saamme tarjota lukijoillemme hyvää journalismia Koneen säätiön myöntämän metsäjournalismin apurahan turvin. Lisäksi tuotamme sarjan Alfred Kordelinin säätiön apurahalla kirjoitettuja artikkeleita Venäjästä.

Kun *Voima* loppuvuodesta 2024 juhlii synttäreitä, kohotamme maljan sananvapaudelle, yhteiskunnalliselle oikeudenmukaisuudelle ja moniäänisyydelle.

Rauhalle, sivistykselle, kulttuurille.

Ja etenkin teille, arvoisat lukijat.

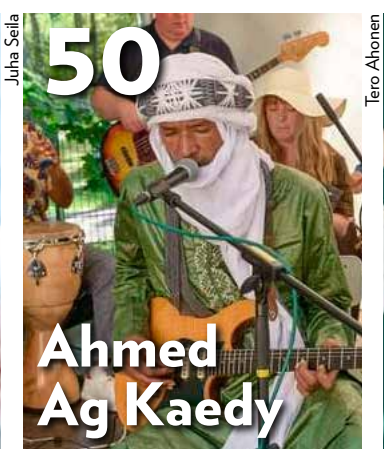
EMILIA MIETTINEN

TÄMÄN LEHDEN liitteenä on *Mediaattori*, mediakasvatuksen tiedotuslehti. Se esittelee maamme parhaita mediakasvatuksen resursseja. Lehden on päätoimittanut **Hanna Niittymäki.**

TÄSSÄ LEHDESSÄ MUUN MUASSA

Anton Hämäläinen
10
Sonja Saarikoski

Juha Seila
50
Ahmed Ag Kaedy

Tero Ahonen
53
Virpi Suutari

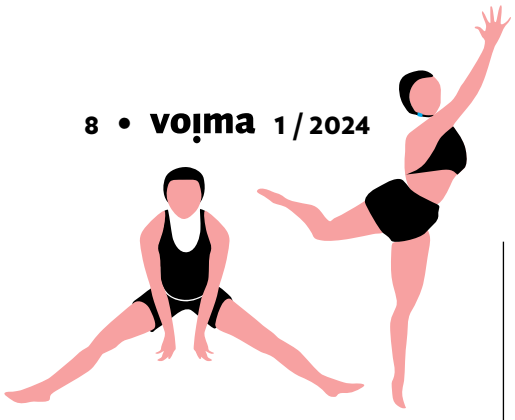

Lehdistönvapaus 30

24
Poliittinen valokuva

KENEN ÄÄNI MEDIASSA KUULUU? 16

Kansi: Nauska
1

VOIMA Vellamonkatu 30 B, 3. krs, 00550 Helsinki, puhelin 044 238 5109, sähköposti voima@voima.fi, toimituksen sähköposti toimitus@voima.fi, voima.fi | **PÄÄTOIMITTAJA** Emilia Miettinen | **ULKOASU** Antti Kukkonen, mainosgraafikko Pinja Nikki | **TOIMITUS** Kukka-Maria Ahokas, Aleksandra Aksenova, Julius Halme, Elisa Helenius, Anton Hämäläinen, Antti Kurko, Nauska, Mika Pekkola, Tuomas Rantanen, Iida Simes, Jari Tamminen, Miia Vistilä & Venla Välikangas | **TOIMITUSJOHTAJA** Teemu Matinpuro | **YHTEYSPÄÄLLIKKÖ** Antti Kurko 040 834 0286 | **KUSTANNUSPÄÄLLIKKÖ** Tuomas Rantanen 040 507 7165 | **MARKKINOINTIKOORDINAATTORI** Pinja Nikki | **AVUSTAJINA TÄSSÄ NUMEROSSA** Mitja Jakonen, Karim Maïche, Karoliina Ojala, Henriikka Palva, Lauri Raitaranta, Anniina Sonerva, Kai Talvinen ja Karstein Volle | **JULKAISIJA** Voima Kustannus Oy | **YHTIÖN OSAKKAAT** Rosebud Books Oy, Luonto-Liitto, Maan ystävät, Suomen Rauhanpuolustajat, Tuomas Hiilamo, Vilppu Rantanen & Tuomas Rantanen | **JAKELU** Jari Tamminen 050 331 4357 | **TILAUKSET** kauppa.voima.fi, tilaukset@voima.fi, Antti Kurko 040 834 0286 | **VOIMAN VUOSITILAUS** 9 numeroa 39 euroa | **PAINO** Sanoma Manu, Tampere | **PAINOS** 60 000 | **ISSN** 1457-1005 (painettu) 2737-3029 (verkkojulkaisu) | **REKISTERISELOSTE** voima.fi/rekisteriseloste

Mielipide

Ovatko isot journalistiset mediat sinun mielestäsi puolueellisia?

TEKSTI JA KUVAT
VENLA VÄLIKANGAS

PEIK, 21
”Näen, että isot mediat ovat puolueellisia. Esimerkiksi *Helsingin Sanomissa* on paljon keskiluokalle suunnattuja uutisia, eikä se ole ottanut kantaa Gazan tilanteeseen.”

MARIKA, 70
”Perinteisesti ajatellen ei. Suomessa ollaan kuitenkin paljon yhden totuuden takana. Olen havainnut mediassa yksipuolistumista. Olen sitä mieltä, että Suomessa pitäisi kiinnittää huomiota keskustelukulttuuriin. Se varmaan lähtisi koulujen opetuksesta.”

VENLA, 22
”Isot mediat kertovat asioista melko puolueettomasti. Isot uutiset kerrotaan objektiivisesti.”

VILLE, 64
”Vapaa media on yhteiskuntamme peruskiviä. Toki toimittajilla ja eri medioilla on omat näkökulmansa asioista, mutta on vaikeaa sanoa, että media olisi sinällään puolueellinen. Moniarvoisessa yhteiskunnassa tulee olla vapaa media, ja julkisessa keskustelussa tulee olla esillä eri näkökulmia.”

Tikkurilan kirjasto huhtikuussa 2022.

Ximonic / Wikimedia Commons

Voiman jakelu taas uhattuna

Vantaan kaupunki hylkäsi Voiman oikaisuvaatimuksen koskien ilmaisjakelulehtien jakelua kirjastoissa. Perussuomalaiset havittelevat rajoituksia myös Turussa.

TEKSTI **VOIMAN TOIMITUS**

VOIMASSA 9/2023 uutisoitiin Vantaan kaupungin päätöksestä lopettaa Voiman jakelu kaupungin kirjastoissa. Voima Kustannus teki marraskuussa 2023 Vantaan kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin lautakunnalle oikaisuvaatimuksen kulttuurijohtaja **Annukka Larkion** päätöksestä, joka johti *Voiman* jakelutelineen poistamiseen Tikkurilan kirjastosta. Lautakunta hylkäsi oikaisuvaatimuksen.

Larkion syksyinen linjaus rajasi muut kuin alueellisten ja Vantaan omien ilmaisjakelulehtien jakelutelineet Vantaan kirjastojen ulkopuolelle. Larkio totesi *Voimalle* syksyllä, että ilmaisjakelulehtien jakelua rajoitettiin liittyen perussuomalaisen luottamushenkilön tekemään kyselyyn. Myöhemmässä haastattelussa hän tarkensi, ”ettei tässä pelkästään ole persujen intresseistä kyse” ja vetosi ”ilmaisjakelulehtien tulvaan”. *Helsingin Sanomien* haastattelussa Larkio totesi olleensa ”huolimaton” mainitessaan perussuomalaiset päätöksen vaikuttimena.

Voima selvitti asian taustoja. Vantaan kaupunginvaltuuston infotilaisuudessa 11. marraskuuta 2021 perussuomalaisten valtuutettu **Tuukka Saimen** oli kysynyt silloiselta asukaspalvelujohtaja **Iiris Lehtoselta** seuraavaa: ”Kun kuntalainen tulee julkiseen tilaan, esimerkiksi kirjastoon, niin heti ensimmäisenä lyödään päin kasvoja jakamalla ideologista ja ihmisyyttä loukkaavaa *Voima*-lehtiä. Milloin, Iiris, tämä roskalehti poistetaan ja ihmisten loukkaaminen loppuu?”

Vastauksessaan Saimenille Lehtonen korosti sananvapauden merkitystä ja kirjaston tehtävää monipuolisen tiedon jakajana. Samalla hän toivoi asiaan kaupunkitasoista linjausta ja nosti esiin Julkisen sanan neuvoston (JSN) jäsenyyden mahdollisena kriteerinä sallituille lehdille.

VOIMA ON JSN:N jäsen ja puoluepoliittisesti sitoutumaton, valtakunnallinen kulttuurilehti, joka täyttää vuoden 2024 marraskuussa 25 vuotta. *Voiman* painos on 60 000 kappaletta. Kulttuuri-, tiede- ja mielipidelehtien liitto myönsi 2023 *Voimalle* Vuoden laatulehti -palkinnon. Tiedonjulkistamisen valtionpalkinnon *Voima* sai vuonna 2001.

Oikaisuvaatimuksessaan Voima vetosi päätöksen olevan kirjastolain tavoitteiden vastainen ja sen syntyneen hyvän hallinnon periaatteiden vastaisesti ilman asianmukaisia selvityksiä.

Vaikka julkisuudessa sekä Larkio että apulaiskaupunginjohtaja **Riikka Åstrand** ovat vedonneet tilanpuutteeseen, itse päätöksessä tilanpuutetta ei mainita perusteena ilmaisjakelulehtien kiellolle. *Voiman* tekemällä tietopyynnöllä ei myöskään löytynyt päätöksen taustalle selvityksiä esimerkiksi ilmaisjakelulehtien määrästä tai laadusta Vantaan kirjastoissa.

Voiman sähköpostihaastattelussa Larkio kertoi tarkemmin erittelemättä ”muidenkin ilmaisjakelulehtien” tarjonneen lehtiään jakeluun. ”Listaa tarjotuista lehdistä ei ole vuosien aikana ylläpidetty. Aiempi viranhaltija on tehnyt asian valmistelua”, Larkio kirjoittaa.

Lehtosen mainitsemasta Julkisen sanan neuvoston jäsenyydestä ja journalistin ohjeisiin sitoutumisesta kriteerinä ilmaisjakelulle Larkio luopui paikallislehtiin vedoten. ”Olemme halunneet mahdollistaa tilaa kirjastojen auloissa erityisesti paikallislehdille. Ne eivät usein ole JSN:n jäseniä.”

LARKION MUKAAN uusi linjaus on syntynyt vain kirjastojen omista tarpeista ja kertoo kirjastopalveluiden toivovan yhtenäistä linjaa jaeltaviin lehtiin. Hänen mukaansa vastaus perussuomalaisille on tulossa vasta valmisteilla olevassa kaupunkitasoisessa linjauksessa. Larkio kirjoittaa linjauksen tavoitteena olevan ”löytää muutama kohde”, johon kaikki halukkaat ilmaisjakelulehdet voisivat tulla.

”Korostan edelleen sitä, että kirjasto edelleenkin ottaa lukukappaleita kirjaston kokoelmaan, mutta kirjastolaki ei velvoita tarjoamaan tilaa lehtien omille jakelutelineille”, selventää Larkio. Jakelutelineisiin *Voima* toimittaa lehdet maksutta, mutta lukusalien lehdet kirjastot tilaavat lehdet itse. Vantaan kirjastot eivät ole tilanneet *Voimaa* lukusaleihinsa.

Vantaan päätös on poikinut myös uusia yrityksiä estää *Voiman* jakelu. Turussa perussuomalaisten valtuustoryhmän jäsen teki aloitteen *Voiman* jakelun kieltämiseksi kirjastoissa, kouluissa, museoissa ja muissa kaupungin tiloissa. Aloitteessa viitataan Vantaan linjaukseen ”ennakkotapauksena”.

Tekoäly muuttaa mediatyötä

Kun informaation tuottaminen helpottuu, faktantarkistuksesta tulee entistä tärkeämpää.

TEKSTI **MIIA VISTILÄ**

GENERATIIVISTEN eli tekstiä ja kuvaa tuottavien tekoälysovellusten yleistymisen myötä tekoäly muuttaa myös tietotyötä. Samalla kun mediatalot kehittävät tapoja tekoälyn hyödyntämiseen ja siitä kilpailuedun saamiseen, ne linjaavat sen käytölle eettisiä ohjeita. Ohjeiden tarkoituksena on varmistaa, että mediatalojen tuottama tieto on totuudenmukaista.

Ohjeiden ytimessä Ylellä, Sanomalla ja STT:llä on, että ihminen vastaa aina tekoälyn tuotoksista. Mahdollisia virheitä ei siis voi panna tekoälyn syyksi, vaan sovellus on väline, jonka tuotoksista toimittaja vastaa.

Esimerkiksi STT linjaa, ettei käytä generatiivista tekoälyä tiedonhankinnan välineenä, mutta esimerkiksi ideointiin sitä voi käyttää. Uutistoimisto muistuttaa tekijöitään, että esimerkiksi ChatGPT ei tuota paikkaansapitävää tietoa, vaan faktat pitää tarkistaa luotettavista lähteistä erikseen.

Yle neuvoo Newslabinsa Tekoäly ja journalismi – ChatGPT FAQ -esitelmässä, että vaikka vastaus kuulostaa uskottavalta, tieto ei välttämättä ole totta: ”Myös lähdeviitteet voivat olla keksittyjä tai epäolennaisia.”

Helsingin Sanomat linjaa, ettei käytä generoituja valokuvia uutisjutuissaan. Kun uutinen käsitteli tekoälyllä generoitua kuvaa, jota oli käytetty informaatiovaikuttamisen välineenä, kuvaan lisättiin maininta tekoälyn käytöstä.

Toinen keskeinen periaate onkin, että tekoälyn käytöstä pitää kertoa lukijalle. ”Mainінta on tärkeää läpinäkyvyyden kannalta erityisesti nyt, kun tekoälyn hyödyntäminen on alkuvaiheessa ja uutta”, Yle ohjeistaa. Käytäntö näkyy esimerkiksi *Helsingin Sanomissa* artikkelien alussa julkaistuissa tiivistelmissä, joiden yhteydessä kerrotaan, että ne on tehty tekoälyllä ja että ne ovat ihmisen tarkastamia.

Sanoma ja Yle korostavat tekoälyn käytössä myös tietoturvaa ja lähdesuojasta sekä yksityisyydestä huolehtimista. Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi sen tiedostamista, miten tekstiä luovat sovellukset käyttävät sille jaettua dataa ja millaista informaatiota sovelluksen käyttöön ei pidä luovuttaa.

Kun generatiivisen tekoälyn sovellukset arkipäiväistyvät, myös niihin liittyvät normit vakiintuvat, eikä yleistyneestä käytöstä välttämättä enää informoida. Samalla kehitys nostaa esiin uusia eettisiä kysymyksiä. Ja kun tekstiä, kuvaa, videoita ja ääntä on yhä helpompi luoda, tiedon luotettavuuden varmistamisesta tulee yhä tärkeämpää.

Tekstien uusi koti

TEKSTI **EMILIA MIETTINEN**

HELSINGIN SÖRNÄISISSÄ sijaitseva kulttuuritila ja kirjallisuusyhteisö Tekstin talo on avannut ovensa. Entiseen Elannon keskusvarastorakennukseen perustettu yhteisö kokoaa tiloihinsa sekä voittoa tavoittelemattomia järjestöjä että yrityksiä, kuten pienkustantamoita ja audiotuotantoyrityksiä. Myös Kulttuuri-, mielipide- ja tiedelehtien liitto Kulti ry, johon *Voima* kuuluu, on osa Tekstin talon yhteisöä.

Tekstin talon toiminnanjohtaja **Laura Serkosalo** kertoo, että tekstin tekijöiden ja kokijoiden oma talo on vuosien mittaisen työn tulos. Alkuperäinen 15 vuoden takainen idea oli Serkosalon mukaan varsin vaatimaton: ”Olisipa yhteiset tilat ja kopiokone”. Tekstin talon yhdistys perustettiin vuonna 2019, jolloin ajatusta yhteisistä tiloista alettiin aktiivisesti edistää. Tukea on saatu muun muassa Koneen Säätiöltä, opetus- ja kulttuuriministeriöltä sekä Helsingin kaupungilta.

Tekstin talossa on monenlaisia tiloja: toimistoja, tapahtumatiloja, kokoustiloja ja äänitysstudioita. Ensimmäisessä kerroksessa asiakkaista palvelee kirjakauppa Pp ja kahvilabaari Bar työpo. Talossa järjestetään yleisölle avoimia kulttuuriklubeja ja keskustelutilaisuuksia, ja monia tiloja voi myös vuokrata korvausta vastaan.

OIKAISU 9/2023 Voiman artikkeliin ”Provosoitunut keskustelu Gazasta”.
Israelin hätätila oli päätetty 1.12.2023 ja Netanjahun oikeudenkäynti oli jatkunut joulukuun alussa.

Selkokirjoja yläkouluihin

TEKSTI **MIIA VISTILÄ**

LASTENKIRJAINSTITUUTTI lähettää keväällä 2024 paketin selkokirjoja ja muita helppolukuisia kirjoja jokaiseen yläkouluun Suomessa. Selkokirjat ovat selkokielellä eli yleiskieltä yksinkertaisemmalla ja helppolukuisemmalla kielellä kirjoitettuja kirjoja, usein mukautuksia suosituista yleiskielisistä teoksista.

Selkokielestä hyötyvät kaikki, joilla on heikko lukutaito. Yleiskielen lukeminen voi olla vaikeaa esimerkiksi oppimis- tai keskittymishäiriöiden vuoksi tai kielitaidon puutteen takia. Pisa-tutkimuksen mukaan useammalla kuin joka viidennellä suomalaisella nuorella on heikko lukutaito.

”Kirjalahjoituksella pyrimme innostamaan nuoria lukemaan. Tavoitteenamme on, että selkokirjojen avulla lukutaito vahvistuu niin, että myöhemmin voi siirtyä yleiskielisten kirjojen pariin”, kertoo Selkopolku-hankkeen koordinaattori **Aino-Maria Kangas** Lastenkirjainstituutista.

LAHJOITETTAVAT KIRJAT valittiin nuorten mieltymysten mukaan. Nuorille suunnatussa kyselyssä suosituimpia kirjallisuudenlajeja olivat fantasia ja kauhu. ”Teimme kyselyn myös opettajille. Sen mukaan nuoret kaipasivat mukautuksia yleiskielisistä kirjoista, koska haluavat lukea samoja kirjoja kuin muutkin”, Kangas kertoo.

Kirjapaketista löytyvät selkokieliset mukautukset esimerkiksi **Magdalena Hain** lasten- ja nuortenkirjallisuuden Finlandia-palkinnon voittaneesta *Sarvijumalasta* sekä **Annukka Salaman** *Ripley – Nopea yhteys* -nuortenromaanista. Tietokirjoista pakettiin on mukautettu esimerkiksi somesta tunnetun Lääkäri Aten eli **Atte Virolaisen** huhtikuussa 2024 ilmestyvä *Selviytymisopas elämään* ja **Helena Telkänrannan** *Millaista on olla eläin?*.

Kirjat toimitetaan kouluille kevätlukukauden 2024 päätteeksi. Kirjojen lahjoituksen lisäksi Selkopolku-hankkeeseen kuuluu opetusmateriaaleja opettajille sekä syksyllä 2024 pidettäviä koulutuksia opettajille ja kirjastonhoitajille. Hankkeen pani alulle ja rahoittaa Suomen Kulttuurirahasto, joka lahjoittaa kirjoja kouluille yhteensä miljoonan euron arvosta.

Karstein Volle

Ihmisläheisen journalismin puolesta

Sonja Saarikoski peräänkuuluttaa journalismin yhteiskunnallista tehtävää ymmärryksen lisäämisessä ja maailman tutkimisessa.

TEKSTI **MIKA PEKKOLA**
KUVA **ANTON HÄMÄLÄINEN**

VERKKOJULKAISU *Long Playssa* vuodesta 2023 alkaen työskennellyt **Sonja Saarikoski** on tullut tunnetuksi kertovaa journalismia tekevänä toimittajana. Kuukausitilausmallilla toimintansa rahoittava julkaisu antaa toimittajilleen rauhan tutkia aiheitaan perusteellisesti ja tehdä niistä kattavia ja analyyttisia juttuja. Saarikoski on kirjoittanut artikkeleita *Helsingin Sanomiin*, *Suomen Kuvalehteen* ja *Ylioppilaslehteen* sekä työskennellyt *Image*-lehden toimituspäällikkönä.

”Olen pyrkinyt kertomaan tosiasioista ihmisläheisesti, myös kokemusten ja tunteiden kautta”, Saarikoski kertoo. ”Kun aloitin toimittajan työt, halusin tutkia asioita ja oppia kirjoittamaan hyvin. Halu paljastaa epäkohtia tuli vasta myöhemmin. Nykyään ajattelen, että parhaissa jutuissa yksilön kokemukset kertovat jotain olennaista myös yhteiskunnasta.”

Yksilöllisen ja yhteiskunnallisen näkökulman yhdistävä lähestymistapa luonnehtii myös Saarikosken esikoistietokirjaa *Naisvangit* (Siltala 2023). Kanava-palkinnon voittaneessa ja Finlandia-ehdokkaana olleessa kirjassaan Saarikoski tutki suomalaisten naisvankien arkea, rikosseuraamuslaitosta ja hyvinvointiyhteiskunnan pimeitä osia.

Long Play sai Koneen säätiöltä vuoden 2023 lopussa mittavan apurahan kulttuuritoimituksen perustamista varten. Apuraha on kansallisestikin tärkeä, sillä kulttuurijournalismi on ollut pitkään kriisissä.

”Olen iloinen apurahasta, sillä olen kirjoittanut paljon kulttuurista ja etenkin klassisesta musiikista”, Saarikoski sanoo. ”Suunnittelemme toimituksessa juuri tällä hetkellä kulttuuritoimituksen sisältöjä.”

Totuudellisesti omasta näkökulmasta

Saarikoski on pohtinut työssään paljon totuudellisuuden ja subjektiivisuuden välistä suhdetta. Journalismin eettisenä perustana on pyrkimys välttää misinformaation ja disinformaation levittämistä, ja julkisessa keskustelussa onkin aika ajoin noussut esiin kysymys siitä, millä tavalla toimittajien maailmankuva ja poliittinen vakaumus vaikuttavat heidän kirjoittamiinsa juttuihin.

Saarikoski pitää faktantarkistusta, huolellista lähteyttämistä ja itsekritiikkiä hyvän journalismin lähtökohtina. Hän myöntää tarinallistamiseen

Sonja Saarikoski

- Vuonna 1989 syntynyt toimittaja, tietokirjailija ja musiikkikriitikko.
- Opiskeli Sibelius-Akatemian nuorisokoulussa sellonsoittoa.
- Teos *Naisvangit* (Siltala) oli Tieto-Finlandia-palkintoehdokas 2023.
- Vuoden nuori toimittaja 2017 ja Vuoden aikakauslehtitoimittaja 2014.
- Ehdolla Suuren journalistipalkinnon saajaksi vuosina 2017 ja 2019.
- Naimisissa näyttelijä Janne Reinikaisen kanssa.

liittyvät riskit, muttei silti koe subjektiivisuutta hyödyntävän kertovan journalismin olevan lähtökohtaisesti muita journalistisia ilmaisumuotoja epäluotettavampaa.

”Kaikessa kertomisessa piilee kertomuksen vaara. Objektiiviselta vaikuttava lähestymistapa voi jopa olla subjektiivista lähestymistapaa manipulatiivisempi, sillä se häivyttää tekijän näkyvistä. Etäännytetty ja kliininen kieli voi olla tehokas keino vakuuttaa lukija tekstin totuudellisuudesta. Toimittaja tekee aina subjektiivisia valintoja päättäessään, mitä kertoo ja mitä jättää kertomatta.”

Faktantarkistus, huolellinen lähteyttäminen ja itsekritiikki ovat hyvän journalismin lähtökohtia.

Saarikoski huomauttaa, että toimittajan objektiivisuutta ja subjektiivisuutta käsittelevässä keskustelussa menevät usein sekaisin kaksi eri asiaa: tosiasioiden paikkansapitävyys ja toimittajan oma näkökulma.

”Toimittajat eivät ole jumalia vaan ihmisiä, ja ihmisillä on erilaisia näkökulmia asioihin. Mielestäni on totuudellisempaa, että toimittaja myöntää oman subjektiivisuutensa sen sijaan, että yrittäisi väittää, ettei sillä ole mitään vaikutusta.”

Tutkiva, punnittu journalismi

Long Play on Saarikoskelle luonteva alusta, sillä se on keskittynyt hitaaseen, tutkivaan journalismiin.

”Elämme hektistä ja kakofonista aikaa, ja mediasisällöt ovat usein sirpaleisia”, Saarikoski toteaa. ”Uskon, että *Long Play* palvelee parhaiten lukijoitaan kertomalla tietystä aiheesta kaiken saatavilla olevan tiedon toimituksen valitsemasta näkökulmasta. Kantaaottavuus on läsnä viikkokirjeissämme, jotka sisältävät mielipidesisällöstään huolimatta merkittävää tiedon hankintaa.”

Sirpaleisuus, informaatioähky ja keskittymiskyvyn rapautuminen luonnehtivat nykyistä älylaitteiden, verkon ja sosiaalisen median todellisuutta. *Long Play* vastaa digitaalisuuden haasteisiin julkaisemalla vähemmän mutta parempaa sisältöä.

”Ihmisten seuraamat uutissyötteet toimivat somen fragmentaarisella logiikalla”, Saarikoski sanoo. ”Vastaavasti digipaastojen ajatuksena on päästä eroon jatkuvasta puhelimen räpläämisestä. Uskon ihmisten kaipaavan sitä, ettei älypuhelin häiritse jatkuvasti heidän elämäänsä. Tästä syystä *Long Play* poimii informaatiovirrasta tärkeät ajankohtaiset asiat ja tarjoaa niistä tulkintoja.”

Sama toimintaperiaate ohjaa Saarikosken mukaan myös *Long Playn* uuden kulttuuritoimituksen työskentelyä.

”Keskitymme tutkivaan ja esseistiseen kulttuurijournalismiin, jota ei muualla juurikaan tehdä. Emme halua reagoida pistemäisesti ajankohtaisiin ilmiöihin, kuten julkaistuihin kirjoihin tai järjestettyihin konsertteihin, vaan pyrimme tavoittamaan yksittäisten aiheiden kautta laajempia kulttuurisia ilmiöitä. Kysymme, mitä taiteen tekeminen tarkoittaa niille ihmisille, jotka sitä tekevät.”

Kohti rohkeita ratkaisuja

Saarikoski peräänkuuluttaa journalismin moniäänisyyden vaalimista. Omistuksen keskittyminen suurille mediayhtiöille, printtimedian kannattavuusongelmat, viihdesisältöjen lisääntyminen, lukemisen väheneminen ja kilpailu rapautuvasta keskittymiskyvystä muodostavat medialle uudenlaisia haasteita.

”Itseäni huolestuttaa etenkin journalismin yhteiskunnallisen tehtävän unohtuminen taloudellista tuottavuutta yksipuolisesti korostavana aikana”, Saarikoski toteaa. ”Uskon, että isoissakin taloissa ymmärretään, ettei yksiäänistyminen ole sen kummemmin journalismin kuin yhteiskunnankaan etu.”

Saarikoski toivoo, että journalismissa uskallettaisiin keskittyä rohkeammin suuriin yhteiskunnallisiin kysymyksiin.

”Suuri osa julkaistusta journalistisesta sisällöstä on eskapistista ja itsetyytyväistä keskiluokkaista navan kaivamista. Hyvät jutut peittyvät massaan, ja siksi nostamme perjantaikirjeessämme esiin eri medioiden julkaisemia tärkeitä tekstejä. Käynnissä on useita sotia ja ilmastokriisi. Journalismilla on oma tehtävänsä näkökulmien tuomisessa siihen, miten näitä valtavia ongelmia voisi ratkaista. Sen tulisi tutkia nykyiseen tilanteeseen johtaneita kehityskulkuja ja pohtia, millaisia muutoksen mahdollisuuksia siihen sisältyy.”

Voiman basilikaviljelystä vuonna 2023.

KESÄN SIEMENIÄ

TEKSTI JA KUVA **IIDA SIMES**

DEVONIKAUDELLA noin 359–412 miljoonaa vuotta sitten syntyivät ensimmäiset siemenkasvit. Se oli merkki siitä, että elämä oli siirtymässä meristä maan pinnalle. Eliöiden nousu merestä oli hyvä juttu, sillä olisi rankkaa yrittää viljellä kasveja haiden keskellä. Haitkin kehittyivät devonikaudella.

Kun 359 002 000 vuotta myöhemmin oli ilmestyvä *Voima* 4/2000, maan pinnan kasvit ja siemenet saivat lehdessä osakseen rakkautta ja kunnioitusta, kun **Salla Tuomivaara** kirjoitti *Yrteistä voimaa* -otsikon alla kotipuutarhurin kevätkylvöistä.

TUOMIVAARAN JUTTU ilmestyi toukokuisessa *Voimassa*. Hän kirjoitti, miten ”rairuohon aikaan” eli pääsiäisenä talvi väistyy ja viljelmä luo uskoa kesään. Tätä kirjoitusta lainataan helmikuisessa *Voimassa* siksi, että *Voiman* puutarharyhmä totesi jo olevan korkea aika kylvää kesän viljelmät.

Tuomivaara perusteli yrttien kasvatusta hienosti. Hän haistoi jutussaan myös 23 vuotta myöhemmin alkavan maailmanpoliittisen kriisin. *Voima* onkin nostanut omavaraisuuden astetta ryhtymällä kasvattamaan yrttien ja tomaattien lisäksi viinirypäleitä.

”Nykyajan uusavuttomalle tai muutoin viljelymahdollisuuksista vieroitetulle ihmiselle on erittäin terapeuttista viljellä jotain vihreää, vaikka jotain hyvin pientäkin. Yrttipurkkien huoltaminen ikkunalaudalla tai parvekkeen kaiteella ei saa vielä viljelijää vakuuttuneeksi siitä, että hänen kättensä työ elättäisi perheen kriisiolosuhteissa, mutta ainakin se kertoo siitä, että ruuan kasvattamisen ihmeellistä taitoa on kerrostaloasujankin hyppysissä muutaman oksan verran, Tuomivaara kirjoitti.”

”**YRTTIEN KASVATUKSEN** vaikein vaihe alkaa mielestäni heti kylvämisen jälkeen: odottaminen. Malttamattomana käyn joka aamu kurkistamassa, josko mullassa häämöttäisi jotain pientä ja vihreää. Kun salaatinlehdet sitten alkavat kasvaa, en millään malttaisi odottaa niiden varttumista edes paahtoleivän peittäviksi, vaan käyn parvekkeella napsimassa pienenpieniä mutta sitäkin herkullisempia lehtiä suuhuni.”

Malttamattomat voivat aloittaa ostamalla yrttiruukun ruokakaupasta ja istuttaa siitä yrtin myöhemmin multaan. Jos ei istutus onnistu, alle kaksi euroa maksava ruukku ei ole iso sijoitus, vaikka on se paljon kalliimpi kuin siemenpussi, josta voi kylvää satoa kymmenien ruukkujen verran. Kauppojen yrtit ovat vesiviljeltyjä, eikä niiden istuttaminen aina onnistu. Aloittelijan kannattaa kokeilla mintulla, ruohosipulilla ja basilikalla, ne ovat yleensä helpoimpia.

Lopuksi vielä Salla Tuomivaaran suosittelema kevätaamiainen. Se käy myös kevättalveen, mutta jotta tätä voi nauttia ensimmäisten aurinkoisten aamujen koittaessa, siemeniä kannattaa jo kylvää.

”Tarvikkeet: Aurinkoinen aamu. Oma yrttiviljelmä. Pari tuolia. Aamupalatarvikkeita.”

Tarvikkeet kannetaan ikkunan ääreen tai parvekkeelle, jos sää sallii. ”Kootaan oman viljelyn tuotteita aamiaisleivän päälle ja mutustellaan ihastellen ulkona vihertyvää maisemaa.”

20!

Ensimmäinen Voima-lehti ilmestyi marraskuussa 1999. Sarja palaa aiheisiin ja teemoihin, joita Voima on käsitellyt parin vuosikymmenen aikana.

MEDIALUKUTAITOA VASTAMAAINOKSISTA

Riikinkukon sulkia

Mikä on luksusta ja mitä se meille antaa?

TEKSTI **JARI TAMMINEN** KUVA **HÄIRIKÖT-PÄÄMAJA**

”Ihmiset koristautuvat ulkoisilla avuilla, vaikkapa autoilla ja vaatteilla. Siksi meillä on kaupoissakin eri värisiä vaatteita, autoja on eri mallisia ja eri hintaisia käsilaukkuja”, Helsingin yliopiston kuluttajatutkimuskeskuksen tutkija, markkinoinnin dosentti **Essi Pöyry** aloittaa.

Pöyryn mielestä luksustuotteet voi nähdä kuvainnollisesti riikinkukon pyrstösulkina. Riikinkukkouros käyttää paljon aikaa ja energiaa kasvattaakseen näennäisen tarpeettoman, jättimäisen pyrstön, joka hankaloittaa liikkumista ja näin altistaa linnun vaaralle. Pyrstön tarkoitus on kuitenkin vakuuttaa kumppaniehdokkaat pyrstön kantajan kelpoisuudesta.

”On paljon todistusaineistoa siitä, että näiden tuotteiden avulla pyritään esiintymään jollain tietyllä tavalla. Jos näin ei olisi, niin maailma näyttäisi tosi erilaiselta ja kaupoissa olisi tosi paljon vähemmän tuotteita.”

Aina ei kuitenkaan ole täysin ilmeistä, mitä viestejä lähetetään ja kenelle. Hyvänä ja stereotyyppisenä esimerkkinä tästä voi toimia auto. Monet naiset eivät niistä välitä, mutta silti ne ovat monille heteromiehille keskeinen väline viestiä itsestään.

”Parinmuodostuksessa monelle on tärkeää se, että kiinnostava kumppani pärjää sosiaalisesti tässä yhteiskunnassa. Että hänellä on ystäviä, ja hän on ehkä työelämässä ja että hän kuuluu johonkin yhteisöön. Auto, tietynlaiset vaatteet tai tietyt brändit voivat toimia viestinä siitä, kuka olen ja kenen joukkoon haluan kuulua”.

Myös luksustuotteiden ja muotivaatteiden puuttuminen on viestintää ja signaaleja toisille. *Normcore*-insinööriisä kertoo itsestään kauluspaidalla, suorilla housuilla ja järkevillä kengillään siinä, missä *fashionista* kertoo itsestään omilla valinnoillaan.

Audi-miehen anatomia

Kulutusvalintamme kertovat meistä, ja isot valinnat ovat erityisen paljastavia. Asumisen ohella auto on monen elämän suurin rahareikä, ja moni suhtautuukin autoonsa hyvin tunteikkaasti. Autoon käytettyjä rahoja ei voi yleensä selittää pelkästään tarpeella siirtyä paikasta a paikkaan b, sillä liikkumistarpeen tyydyttämisen ohella autolla on suuri merkitys myös monien identiteetille. Tarkoituksellisten viestien ohella auton kaltaiset tuotteet voivat kertoa omistajastaan myös sellaista, jota ei ole itse tiedostettu tai ainakaan tarkoitettu ääneen sanottavaksi.

Helsingin yliopiston Svenska social- och kommunalhögskolanin sosiaalipsykologian professori, **Jan-Erik Lönnqvist** havahtui pohtimaan, mitä tyyris auto kertoo ajajastaan huomattuaan, että liikenteessä ”Audi- ja Bemari-kuskit aina ohittivat minut”. Hän julkaisi aiheesta vuonna 2020 *Not only assholes drive Mercedes* -artikkelin. Hänen tutkimuksensa tulokset tukivat arkista huomiota.

”Miehet, joilla sovinnollisuus persoonallisuuden piirteenä on matalalla eli joita kuvaavat epäystävällisyys, töykeys, korkea kriittisyys, konfliktiherkkyys ja vaikeus eläytyä muiden ihmisten tilanteeseen, omistivat muita useammin Audin, BMW:n tai Mercedeksen kaltaisen statusauton”, Lönnqvist toteaa. Mutta asia ei ole yksioikoinen.

”Toisaalta myös korkean tunnollisuuden piirteen omaavat henkilöt, joita kuvaavat kunnianhimoisuus, luotettavuus ja järjestelmällisyys, omistivat tulotasosta riippumatta muita useammin statusauton.”

Mikään ei ole sattumaa

Se, miten ja millaisilla kulutuspäätöksillä haluamme kertoa tarinaa itsestämme, ei ole yksin meidän käsissämme. Viihdeteollisuus ja mainokset tuottavat meille jatkuvasti ajatuksia siitä, mitä voisimme himoita.

Perinteisten mainosten rinnalle noussut tuotesijoittelu elokuvissa ja muussa viihteessä on myös hämärtänyt käsitystä sitä, mikä mainos on. Esimerkiksi saksalainen autovalmistaja Audi on maksanut Disneylle rekkalastillisen rahaa siitä, että miljardööriplayboy Tony Stark kaahailee Marvel-elokuvissa rehvakkaalla Audilla.

”Se miten ja mistä saamme vaikutteita voi olla tiedostamatonta. Emme välttämättä tiedä, miksi koemme tarvitsevamme leveälahkeisia housuja nyt, vaikka vielä hetki sitten halusimme pillifarkut. Ja yritykset laittavat rahaa siihen, että se mitä sinulla on ei tunnu riittävältä, vaan nyt pitäisi olla jotain uutta.”

Osaltaan myös sosiaalinen media on pirstaloinut mainosmaailmaa entisestään. Tämän pirstaloitumisen kylkiäisenä syntyneen uuden ryhmän, someinfluensserit, Pöyry näkee jonkinlaisina roolimalleina, esikuluttajina. ”Siinä missä perinteisen mainonnan julkkikset tuntuvat kaukaisilta, tuntuvat monet influensserit tutuilta ja samaistuttavilta.”

Kun monet vaikuttajat ja viihdeteollisuus näyttävät meille arkisen ohessa myös luksuskuvastoa, käsityksemme normaalista muuttuu.

Luksus keskiluokkaistuu

”Luksustuote on tuote, joka ei ole välttämättömyyshyödyke ja jota ilman kuka tahansa pärjää elämässään. Se voi olla vaikkapa yksityislentokone. Kukaan ei tarvitse yksityislentokonetta tässä maailmassa. Tai huvijahtia tai todella kallista kelloa. Luksustuotteella ei ole välttämätöntä toimintoa”, Pöyry kuvailee.

Illuusiota saavuttamattomuuden saavuttamisesta voidaan myös rakentaa. Pöyry kertoo studioista, joissa voi käydä kuvauttamassa itsensä näennäisesti yksityislentokoneen kyydissä. Samoin halukkaat voivat vuokrata Monacossa laiturissa kiinni olevan huvijahdin ja leikkiä ultrarikasta poistumatta satamasta.

Ilmeisten luksusmerkkien ohella myös monet arkisemmatkin brändit tuottavat erittäin hinnakkaita tuotteita. Suurilta lenkkarivalmistajilta löytyy markettimyyntiin valmistetut mallit ja samalla rajoitettuja erikoismalleja, joista joutuu maksamaan tuhansia euroja. Tyyriimpien tossujen valinta (kenties) viestii käyttäjistään sen, että resursseja (kenties) riittää tuhlattavaksi asti, vaikka samanmerkkiset tossut voisi hakea edullisemmin marketista.

Pöyryn mukaan luksustuotteiden globaalit markkinat ovatkin kasvaneet ja keskiluokkaistuneet. Eli aikaisemmin erityisenä luksuksena pidetty on nykyään useamman saavutettavissa, mikä näkyy länsimaiden lisäksi Intian ja Kiinan kaltaisissa nousevissa talouksissa. Keskiluokkaistuminen lisää brändituotteiden myyntiä, mutta samalla myös käsitys luksuksesta liudentuu. Onko Louis Vuittonin laukku sittenkään niin ihmeellinen, jos yhä useammalla on varaa hankkia sellainen? Näin keskiluokkaistuminen tuottaa paineita brändeille ja kannustaa niitä tuottamaan tähtitieteellisen kalliita tuotteita oikeasti rikkaille.

Yksi keskiluokkaistumisen sivuvaikutus on nousukasmaisen kerskailun vastapainoksi muodostunut huomaamattomamman kulutuksen kulttuuri. Tähän Pöyry viittaa termillä *quiet luxury* eli hiljainen luksus. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että jos keskiluokalla on varaa ostaa kalliin brändin tuote, jossa on logo isolla, maksukykyisemmille voi löytyä saman valmistajan kalliimpi tuote, jossa logo onkin hyvin pienellä tai jopa piilotettuna.

”Toisinaan on tärkeää, että vain *those in the know* tunnistavat sen tuotteen. Esimerkiksi Burberryltä on tullut takkeja, joissa tunnistettava Burberry-kuosi on vain kauluksen alla. Kun liian moni oppii tunnistamaan niitä merkkejä, ne piilotetaan vielä paremmin.”

Mitä tehdä kaikella luksuksella?

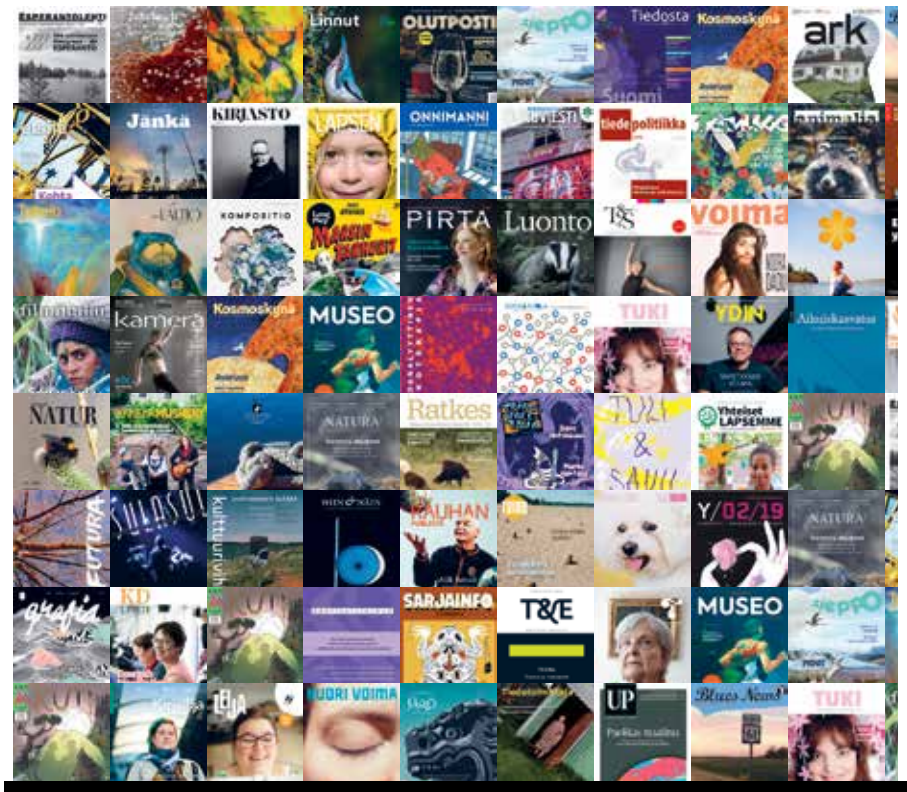
Kalliiden yksittäisten tuotteiden tarkastelun ohella Pöyry kuitenkin siirtäisi huomion myös isompaan kuvaan. Monet sellaiset tuotteet, joihin kaikilla ei ole aikaisemmin ollut varaa tai joita ei ole ennen ollut edes saatavilla, ovat arkipäiväistyneet eikä niitä äkkiseltään enää edes mielletä luksukseksi. Matkapuhelimien kaltaisiin hyödykkeisiin uppoaa rahaa ilman, että siihen välttämättä kiinnittää huomiota. Edes yli 1 500 euron matkapuhelin ei enää järkytä, vaikka moni mieltääkin sellaisen kalliiksi. Eikä ilmiö tietenkään rajaudu kulutuselektroniikkaan.

”Voi olla erikseen vaikka lenkkikengät, polkujuoksukengät, talvilenkkikengät, punttiskengät, pyöräilykengät, sählykengät ja sulkapallokengät”, Pöyry luettelee.

Voi hyvin kysyä, onko lopulta niin eri asia haalia itselleen arkikenkien oheen kymmenen paria melko tyyriitä lenkkareita, kuin yhden todella kalliin parin. Olemmekin ympäröineet itsemme ennen näkemättömällä röykkiöillä tavaraa, ja sillä on meihin vaikutusta. Samalla, kun kerromme itsestämme haalimillamme tavaroilla, tuo tavara määrittää meitä. Se voi vakuuttaa meidät omasta välttämättömyydestään ja lopulta muuttua kahleeksi. Kuten **Brad Pittin** näyttelemä Tyler Durden toteaa *Fight Club* -elokuvassa: ”Things you own end up owning you”.

Toimituksellista aineistoa.

MITEN MUUTEN IHMISET TIETÄISIVÄT SINUN OLEVAN RIKAS?

Ku

Kulttuuri-, mielipide- ja tiedelehtien liitto median
Kaikki lehdet löytyvät osoitteesta WWW.

Kultin liki 160 jäsenlehteä ovat tärkeä osa median monimuotois
Helsingissä Kaapelitehtaan Konttorissa ja median museo Merkis

NUORTEN LUONTO JA SIEPPO

Nuorten Luonto on Luontoliiton lehti nuorilta nuorille. Vakioaiheita ovat luonto, ympäristön suojeleminen, ympäristöystävällinen elämäntapa, luontoharrastukset ja kulttuuri. Sieppo on Suomen ainoa lasten luontolehti.

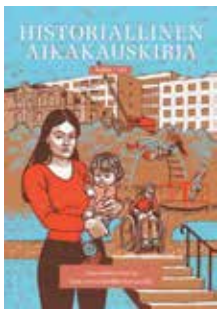
Jäsenenä saat lehden hintaan 29 € / vuosi, mutta lehden voi tilata myös ilman jäsenyyttä hintaan 42 €/vuosi. luontoliitto.fi/liity-jaseneksi

TIETEESSÄ TAPAHTUU

Tieteessä tapahtuu -lehti avaa tiedettä ja tutkimusta pintaa syvemmältä. Se tarjoaa ajankohtaisia ja yleistajuisia tiedejuttuja sekä keskustelua tiedemaailmasta. Lehti ilmestyy verkossa viisi kertaa vuodessa.

Lue avoimesti ja maksutta: www.tieteessatapahtuu.fi

HISTORIALLINEN AIKAKAUSKIRJA

Historiallinen Aikakauskirja on tieteellinen aikakauslehti, joka parissa viihtyvät sekä ammattitutkijat että historian harrastajat. Lehti syventää ajankohtaisten ilmiöiden taustoja ja tarjoaa uusia näkökulmia menneisyyden tapahtumiin.

Tilaukset: 4 numeroa vuodessa kotimaahan 50 € / 30 € (opiskelijat) www.historiallinenaikakauskirja.fi/tilaukset

DIPLO&NG

Kuusi kertaa vuodessa ilmestyvä Le Monde diplomatique & Novaja Gazeta on maailmanpoliittinen aikakauslehti. Lehdessä julkaistaan 24 eri kielellä julkaistun Le Monde Diplomatiquen ja venäläisen riippumattoman Novaja Gazeta -lehden artikkeleita.

34.90 € (kestotilaus) tai 39.90 € (6 numeroa). Pelkkä digilehti 25 € (vuosi). Tilaukset mondediplo.fi tai myynti@mondediplo.fi

BLUES NEWS

Vuodesta 1968 lähtien ilmestynyt Blues News (BN) on Suomen ensimmäinen ja maailman toiseksi vanhin juurimusiikkiin keskittyvä lehti. Lehden aihealueita ovat mm. blues, rhythm'n'blues, soul, gospel, rock'n'roll, kantri ja bluegrass. Julkaisija Finnish Blues Society ry.

Vuosikerta 44€, tilaukset www.bluesnews.fi

RAUHAN PUOLESTA

Rauhan puolesta on kulttuuri-, mielipide- ja uutislehti, jonka aiheita ovat mm. rauhanrakennus, sodanvastustus, sosiaalisen ja taloudellisen oikeudenmukaisuuden edistäminen, ihmisoikeuksien puolustaminen ja luonnon hyvinvointi. Lehti on Rauhanpuolustajien jäsenlehti ja se ilmestyy kuusi kertaa vuodessa.

Tilaushinta on 36€, Rauhanpuolustajien jäsenet (25€/vuosi) saavat sen ilmaiseksi

SUOMEN LUONTO

Innostava ja asiantunteva opas luontoon ja ympäristöön! Tuotot käytetään Luonnonsuojeluliiton työhön.

Tutustu: 3 numeroa + Digi 19,40 € suomenluonto.fi/tilaa

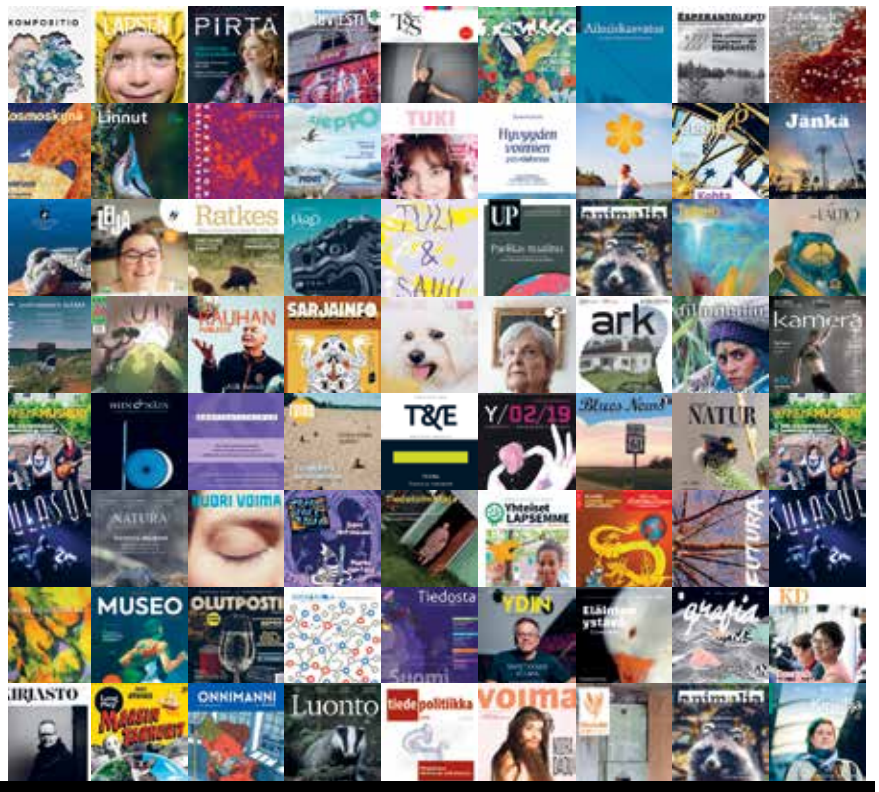

KULTTUURIVIHKOT

50-vuotias vasemmistolainen aikakauslehti sivistyksen ja solidaarisuuden asialla kuudesti vuodessa.

Tarjous: Ensimmäiset puoli vuotta vain 16,90 € (kesto), kaupan päälle uusin numero. Mailaa tai täytä lomake: tilaus@kulttuurivihkot.fi / kulttuurivihkot.fi/lehti/tilaus

moniäänisyyden puolesta jo vuodesta 1991.
.KULTTILEHDET.FI. Tutustu ja tilaa.

uutta. Lehtikirjoon voit tutustua osoitteessa www.kulttillehdet.fi,
ssä sekä Oulun Valveessa. Paras tapa tukea lehtiä on tilata niitä.

TIEDONANTAJA

Vaihdetaan rikkinäinen systeemi! Tiedonantaja toimii kanssasi työväen, syrjittyjen, rauhan ja ympäristön puolesta. Aina paikallisesta kansainväliseen! Lehti 11 kertaa vuodessa printtinä ja/tai diginä.

Vuositilaus 100 € / 75 € (opiskelijat ja työttömät), 3 numeroa 38 € / 33 €.
Tilaukset: www.tiedonantaja.fi/tilaa, toimisto@tiedonantaja.fi

VOIMA

Vuoden laatulehti! Voima on ilmaisena telineistä jaettava yhteiskunnallinen kulttuurilehti, jota kannattaa tukea tilaamalla se kotiin. Varmistat samalla, että numeroita ei jää väliin.

9 numeroa vuodessa 39 €.
Tilaa lehti: kauppa.voima.fi, tilaukset@voima.fi
tai soita 044 238 5109

TÄHTIVAELTAJA

Suomen paras scifi-, fantasia- ja kauhukulttuurilehti. Käsittelyssä kirjallisuus, elokuvat, sarjakuvat ja tv-sarjat. Mukana artikkelit, haastattelut, novellit ja arvostelut. Neljä 100-sivuista numeroa vuodessa. Ilman on paha elää!

Vuosikerta 34 €
www.tahtivaeltaja.com
www.tahtivaeltajablogi.com
www.taidelehti.fi

LAPSEN MAAILMA

Tilaa lapsiperheille sekä lasten ja nuorten kanssa kasvaville aikuisille suunnattu Lapsen Maailma itsellesi tai lahjaksi! Sen jokaisessa numerossa palkittu kriitikko Ismo Loivamaa esittelee ajankohtaisia lasten- ja nuortenkirjoja klassikoita unohtamatta. Tuoreeseen tutkimuskirjallisuuteen perehtyy puolestaan toimittaja Antti Vanas.

Lehteä kustantaa Lastensuojelun Keskusliitto. Digitilaus: 59 € (12 kk) ja 39 € (6 kk)

KRISTOSOFI

Totuuden etsijöiden aikakauslehti.
Heille, jotka kysyvät elämän tarkoitusta.
Se kertoo ikiaikojen viisaudesta ja vuorisaarnan aseettomasta elämäntavasta, kuolemanjälkeisestä elämästä ja ihmisen kehitysmahdollisuuksista jälleensyntymisen ja karman lain alaisessa maailmassa.

10 numeroa vuodessa 25 €.
UUSILLE tilaajille 15 €. Myös näytenumeroita.
Tilaukset: anja.kesavuori@gmail.com, puh. 050 3697 534

NUORI VOIMA

Suomen vanhin ja freesein kirjallisen kulttuurin lehti. Neljä kertaa vuodessa kirjoittamisen kirkkainta kärkeä: esseitä, runoutta, käännöksiä & kirjallisuusjournalismia.

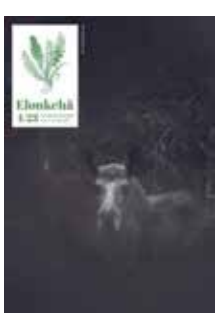
Tilaukset: 55/25 €
nuorivoima.fi/tilaa

LINNUT

Neljä kertaa vuodessa ilmestyvä Linnut kertoo linnuista, lintuharrastuksesta, lintujen suojelusta ja tutkimuksesta. Tilaa heti – itsellesi tai lahjaksi. Tilaamalla tuet BirdLife Suomen tärkeää linnustonsuojelutyötä.

Tilaukset 39 € jäsenille, 46 € muille
www.birdlife.fi/linnut-lehti

ELONKEHÄ

Elonkehä on syväekologinen kulttuurilehti, joka keskittyy ekologisesti kestävän yhteiskunnan ja elämäntavan edistämiseen. Lehdessä julkaistaan mm. ympäristöfilosofisia esseitä, talouskasvuyhteiskunnan kritiikkiä, omavaraisuuspohdintoja, haastatteluja ja tee-se-itse -ohjeita.

Kestotilaus (4 nroa / v.) 35 €.
Tilaukset: elonkeha.com

Media on liberaali ja

Suomessa kuulee usein väitettävän, että media on tavalla tai toisella puolueellinen. Voima-lehti kysyi kuudelta median ammattilaiselta, millä tavalla valtavirran journalistisen median sisällöt ovat painottuneita.

KOONNUT **VENLA VÄLIKANGAS**

RIIKKA RÄISÄNEN

Ylen uutis- ja ajankohtaistoimituksen päätoimittaja

Susanna Pesonen / Yle

Käytännössä kaikki suomalaiset valtavirran uutismediat pyrkivät tasapainoiseen raportointiin ja puoluepoliittiseen riippumattomuuteen. Jokainen toimitus tekee omat journalistiset linjauksensa itsenäisesti, mutta kaikki noudattavat Journalistin ohjeita.

Silti puolueellisuusväitteitä tulee aika ajoin. Ne liittyvät usein yksittäiseen sisältöön, jonka näkökulma tai käsittelytapa ärsyttää. Samalla viikolla ja jopa saman jutun perusteella saattaa joku yleisössä tehdä tulkinnan että suositaan kokoomusta, demareita, perussuomalaisia, vasemmistoa, vihreitä, ollaan elinkeinoelämän käsikassaroita tai ay-asianajajia.

Kaikki palaute on tervetullutta. Silti balanssia ei voi tarkastella yksittäisen jutun kautta, vaan tasapaino syntyy kokonaisuudesta.

Tahatonta painottuneisuutta voi syntyä esimerkiksi siitä, että toimittajien ammattikunta on keskimäärin korkeakoulutettua, hyvin toimeentulevaa ja asenteiltaan melko liberaalia – tämä saattaa vaikuttaa raportoinnin näkökulmiin ja kokonaisuuteen. Kovilla pakkasilla puhutaan omakotitalojen lämmityksestä ja sähköautoista, vaikka suurin osa suomalaisista asuu kerrostaloissa ja ajaa polttomoottoriautolla tai käyttää julkista liikennettä. Tahattomien vinoumien tai painottuneisuuden riskeistä on tärkeä puhua toimituksissa, ja tervettä itsekriittistä keskustelua käydään paljon.

Valtiorahoitteisena journalismin tuottajana Yle on poliittisesti erityisen tarkkailun alaisena. Miten se heijastuu Ylen toimintaan?

Julkisen palvelun mediana meille on erityisen tärkeää noudattaa journalismin etiikkaa ja pyrkiä mahdollisimman tasapainoiseen, monipuoliseen ja mahdollisimman monenlaisia suomalaisia puhuttelevaan uutisjournalismiin. Tehtävämme on tuottaa yleisölle luotettavaa, kiinnostavaa tietoa ja analyysia joka auttaa ymmärtämään maailmaa – ei tuputtaa näkökulmia, maailmankuvia, asenteita tai mielipiteitä uutissisällöissä, edes vahingossa. Ihmiset osaavat ajatella itse ja muodostavat omat mielipiteensä omien arvojensa pohjalta. Sanomalehdistössä on perinteisesti pääkirjoitukset, joissa kirjoitetaan auki lehden linja, mutta *Yle Uutisilla* ei ole aatteellisia linjoja emmekä ota kantaa uutisiin, maailman tapahtumiin tai politiikkaan.

ESA VÄLIVERRONEN

Viestinnän professori, Helsingin yliopisto

Veera Leino

Suomessa uutismedian sidokset puoluepolitiikkaan ovat melko löyhät verrattuna moniin muihin maihin. Perinteisesti uutisjournalismia ovat hallinneet yllättävät tapahtumat ja kriisit. Samalla haastateltavien valinta painottuu rutiininomaisesti hallintokoneiston edustajiin: poliitikkoihin ja melko suppeaan joukkoon asiantuntijoita.

Toimittajat vahtivat poliitikkojen tekemisiä ja sanomisia tarkkaan. Olisi tärkeää vahtia enemmän myös muissa instituutioissa käytettävää valtaa. Se jää vähemmälle huomiolle, jos keskitytään puolueisiin, politiikkaan, hallitukseen ja oppositioon.

Politiikkaa ja kriisejä käsittelevässä journalismissa tehdään paljon tilannepäivitystä, eikä katsota niinkään sitä, mistä kriisit kertovat ja mikä niiden merkitys on yhteiskunnassa.

Uutismedia tarttuu nykyään herkästi erilaisiin somekohuihin ja somevaikuttajien syötteihin, eikä kunnolla tunnista rooliaan kohujen rakentajana.

Välillä media käsittelee somevaikuttajia jutuissaan yllättävän kritiikittömästi. Heidän sidoksiaan ei aina mainita, vaikka vaikuttajat itse saattavat tuoda niitä esille omissa sosiaalisen median postauksissaan. Somevaikuttajat osaavat kanavoida huomiota omien poliittisten tai taloudellisten päämääriensä ajamiseen. Siksi on mielestäni ongelma, että journalismi on liian riippuvainen somevaikuttajista ja huomiotalouden mekanismeista.

Kuinka sosiaalinen media ja valeuutiset vaikuttavat journalismiin?

Selvät valeuutiset paljastuvat melko nopeasti, mutta suurempi ongelma ovat hienovaraisemmat vaikutusyritykset ihmisten mielipiteisiin. Faktabaari ja muutamat yksittäiset toimittajat tekevät tärkeää työtä näiden paljastamisessa. Mutta viime kädessä jokaisella on vastuu jakamistaan uutisista.

Journalismin ei pitäisi entisestään edistää polarisaatiota, joka näkyy sosiaalisessa mediassa.

Journalistien tulisi valita selkeästi, mitkä ovat tärkeimpiä uutisaiheita, sekä käsitellä valittuja aiheita perusteellisemmin. Sosiaalisessa mediassa tieto ja viestit ovat usein aika kontekstittomia. Journalismin vahvuus puolestaan on se, että se tekee asioita ymmärrettäväksi ja asettaa ne syy-yhteyksiinsä.

YAGMUR ÖZBERKAN

Toimittaja ja juontaja

Karoliina Simoinen / Yle

Koen, että ajoittain suomalaiset mediat ovat puolueellisia.

On hyvä kysymys, voiko [media] koskaan miellyttää kaikkia. Siitä huolimatta toisten kunnioittaminen on tärkeää. Kunnioittamiseen liittyvät esimerkiksi sanavalinnat ja tapa, joilla asioista kerrotaan mediassa. Pohdin itsekin työssäni sitä, otanko kaikki ihmiset huomioon siinä, millä tavalla puhun asioista.

Myös poliittiset päättäjät vaikuttavat suuresti valtavirtamediassa käsiteltyihin aiheisiin.

Miten rasistiset rakenteet vaikuttavat journalistiseen mediaan?

Journalistisen sisällön pitäisi olla puolueetonta. Kun katsoo uutisointia, valitettavasti näin ei aina ole. Moni vähemmistön edustaja kokee puolueellisuuden tulevan läpi uutisoinnista, vaikka asiasta kerrottaisiin neutraalisti. Jos uutisoidaan kantasuomalaisen tekemästä seksuaalirikoksesta, tekijän taustaa ei korosteta, mutta jos tekijä ei ole kantasuomalainen, tämä tai tekijän nimi saatetaan mainita jutussa, mikä voi valitettavasti leimata ruskeita suomalaisia.

Joskus jostain kansainvälisissä tiedotusvälineissä käsiteltävästä asiasta tai tilanteesta ei puhuta suomalaisessa mediassa ollenkaan. Esimerkiksi vei pitkään, ennen kuin Gazan sairaaloiden tuhoamisesta alettiin puhua suomalaisessa mediassa.

Sosiaalisen median rooli on suuri, koska sieltä saa tietoa asioista, joita ei käsitellä suomenkielisessä mediassa.

Kun aloitimme **Susani Mahaduran** kanssa *Mahadura & Özberkan* -podcastin vuonna 2016 ja nostimme esiin yhteiskunnan epäkohtia, tuli monesti olo, että olemmeko me taas ne, joiden pitää puhua [esimerkiksi] rakenteellisesta rasismista. Väitän, että olemme päässeet tuosta tilanteesta vähän eteenpäin. Nyt tavallisetkin kansalaiset ottavat kantaa asioihin sosiaalisen median kautta.

Suomalainen mediakenttä on edelleen hyvin valkoinen ja valtavirran mediasisältö on länsimaapainotteista. Tarvitsemme enemmän eri ryhmien edustajia tekemään sisältöjä, ja asioita pitäisi nostaa mediassa esiin mahdollisimman puolueettomasti. Siinä on varmasti omat haasteensa. Kuitenkin se, että miettisimme enemmän sitä miten asioista puhumme, hyödyttäisi kaikkia.

keskiluokkainen

HANNA HANTULA

Feministisen aikakauslehti Tulvan päätoimittaja

Sofia Okkonen

Mielestäni media saa olla puolueellinen, kunhan se on tietoinen ja avoimesti kerrottu päätös. Valitettavasti media ei aina ole avoin painotuksistaan. Usein uutisia tehdään ”tavallisille suomalaisille” ja käsitys tavallisuudesta on kapea. Valtamedian maailmankuvassa normeja ovat esimerkiksi valkoisuus, vammattomuus, keski-ikäisyys ja keskiluokkaisuus, sekä se, että yhteiskunta on tietyssä mielessä valmis. Media kritisoi esimerkiksi kapitalismia ja edustuksellista demokratiaa vahtimalla, että ne toimivat omien sääntöjensä mukaisesti ja osallistuu samalla näiden järjestelmien oikeuttamiseen. Ei juuri kysytä, palveleeko kapitalismi kansalaisten tarpeita tai tarjoaako nykymuotoinen demokratia tarpeeksi osallisuutta.

Miten sukupuolittuneet rakenteet vaikuttavat journalistiseen mediaan?

Tietyt sukupuolittuneet rakenteet näkyvät mediassa, koska ne näkyvät maailmassa. Maanpuolustuksesta puhuvat enimmäkseen miehet, koska Suomessa asevelvollisuus koskee vain miehiä. Sukupuolittuneet rakenteet näkyvät myös valtamedian talousuutisoinnissa. Tällä hetkellä hoivan arvoa ei ymmärretä talousuutisoinnissa, eikä usein naisten tekemää palkatonta hoivatyötä osata hahmottaa isona osana valtiontaloutta. Rakenteiden lisäksi mediassa on välillä asenteista kumpuavaa seksismiä ja misogyniaa. Tämä näkyy siinä, miten julkkisnaisten ulkonäköä ruoditaan tai miten seksuaalirikosuutisissa tekijä häivytetään passiiviin.

Olisi hienoa, jos yhä useammin sellaiset ihmiset, jotka nyt ovat juttujen kohteita, olisivat jatkossa juttujen tekijöitä. Tämä vaatisi sitä, että rekrytoinneissa sitouduttaisiin monimuotoisuuteen. Lisäksi pitää varoa, ettei uusia tulokkaita vahingossa painosteta mukautumaan normeihin. Esimerkiksi nuorilta toimittajilta odotetaan usein kiinnostavia uusia näkökulmia, mutta käytännössä pätkätyösopimukset ja hierarkkiset rakenteet pitävät huolen siitä, ettei normeja uskalla kyseenalaistaa.

Myös kieleen pitää kiinnittää enemmän huomiota. Esimerkiksi lähisuhdeväkivallasta tai seksuaalirikoksista puhuessa pitää olla nykyistä tarkempi. Näen kuitenkin kehitystä parempaan ja uskon että asia otetaan toimituksissa vakavasti.

VILLE MANNINEN

Mediatutkija, Vaasan ja Jyväskylän yliopisto

Maria Aspholm / Foto Airaksinen

Sitä, onko media puolueellinen, on vaikeaa tutkia.

Jos tutkitaan sitä, onko media esimerkiksi vasemmistolaista, täytyisi ensin määritellä, mitä vasemmistolaisuus tarkoittaa nykyyhteiskunnassa. Kun vasemmistolaisuus on määritelty, se pitää tunnistaa aineistosta. Laajoja aineistoja on usein mahdotonta tutkia riittävän yksityiskohtaisesti.

Sanoisin, että suomalainen media on aika keskitien kulkija. Se on vähän välttämätöntäkin. Kaupallisen median täytyy pystyä tarjoamaan sisältöä suurelle yleisölle. Siihen, näyttäytyvätkö mediasisällöt esimerkiksi oikeisto- tai vasemmistolaisina, vaikuttaa osaltaan yksilön oma maailmankuva.

Miten omistajaohjausrakenteet vaikuttavat puolueellisuuteen?

Joissain maissa huoli median keskittymisestä liittyy siihen, että poliittiset toimijat saattavat ottaa median haltuunsa ja käyttää sitä poliittisen valtansa vahvistajana. Suomessa on todella harvinaista, että median omistavalta taholta tulisi ohjeistusta sisältöihin. Suurempi hankaluus median kannalta liittyy ansaintalogiikkaan ja siihen, millaisia sisältöjä kannattaa tehdä.

Olen osallistunut tällä hetkellä tehtävään tutkimushankkeeseen, jossa tutkitaan sanomalehtien keskittymisen sisältövaikutuksia vuosina 2013–2023. Toimintojen keskittämistä perustellaan siten, että sillä tavalla mediasisältöjä on mahdollista tehdä entistä tehokkaammin. Toisaalta se voi johtaa näkökulman kaventumiseen ja paikallisen omaleimaisuuden katoamiseen. Tutkimusaineiston tarkastelemisen myötä on ilmennyt, että monessa lehdessä on juttujen määrä pudonnut.

Jotta epäkohtia voisi korjata, täytyisi ensin tunnistaa epäkohdat ja niiden alkusyyt. Jos mediasta puuttuu joidenkin ihmisryhmien ääni, pitäisi selvittää, puuttuuko se siksi, ettei heitä ei ole toimittajina vai siksi, että nuo näkökulmat eivät kuulu toimituksen sisältölinjaan.

Keinovalikoimassa tulisi painottua itsesääntelylliset keinot. Median omistukseen tai sisältöihin liittyvä sääntely tai sisältöperusteinen mediatuki ovat vaikeita toteuttaa tarkoituksenmukaisesti ja reilusti. Niihin liittyy myös virheiden ja väärinkäytösten vaara.

EMILIA MÄNNYNVÄLI

Kirjailija ja Kansan Uutisten toimituspäällikkö

Nauska

Suomalainen journalismi on kauttaaltaan melko laadukasta, mutta omistuspohja ja voimakas keskittyminen vaikuttavat sisältöihin, vaikka eivät niin suoraviivaisesti kuin yleisö joskus kuvittelee. Valtaosin suomalainen journalismi on oikeistolaista ja liberaalia. Tämä näkyy pääkirjoituksissa ja siinä, mitä ja kenen totuuksia ja tavoitteita hyväksytään juttujen kehyksiksi ja välttämättömyyksiksi, kenen taas esitetään ideologisina ja utopistisina.

Hyvä ajankohtainen esimerkki on jumiutunut työmarkkinatilanne: lähes poikkeuksetta pääkirjoituksissa suhtaudutaan elinkeinoelämän tavoitteisiin huomattavasti ymmärtäväisemmin ja myötäsukaisemmin kuin työntekijäosapuoleen.

Jutuissa korostetaan työtaistelutoimenpiteiden väliaikaista haittaa kuluttajakansalaiselle avaamatta useinkaan kunnolla sitä, miksi lakkoon on päädytty tai suomalaista työmarkkinamallia ylipäänsä. Kovin mitättömistä syistä ei Suomessa ole enää vuosikymmeniin lakkoiltu: kyllä se useimmiten vaatii vakavan huolen työntekijäkansalaisen etuihin ja oikeuksiin liittyen.

Millä tavalla toimittajien keskimääräinen luokkatausta ohjaa journalismia?

Toimittajat ovat keskimäärin melko keskiluokkaisista taustoista, mikä vaikuttaa journalismiin, vaikka kuinka pyrittäisiin totuudellisuuteen ja objektiivisuuteen. Nytkin on nähty paljon juttuja asuntolainojen koroista, mutta vähemmän niitä, joissa lasketaan, miten viimeaikaiset päätökset ja maailmantilanne vaikuttavat vuokralla asuvaan pienituloiseen yksinhuoltajaan.

Sinänsä toimittajiksi hakeutuu ihmisiä käsittääkseni monipuolisemmista taustoista kuin vaikkapa lääkäreiksi tai juristeiksi. On tärkeää, että koulutuksen periytyvyyttä purettaisiin – nythän on menty päinvastaiseen suuntaan tekemällä opintotuesta voimakkaasti lainapainotteista. Ja toimittajaksi voi ryhtyä ilman tutkintoakin.

Toimituksissa luokkaan ei suhtauduta samalla tavalla vakavasti kuin moniin muihin etuoikeuksiin, joten keskiluokkavinouman oikominen on ikävä kyllä aika pitkälti yksittäisten toimittajien rohkeuden, yhteiskunnallisen ymmärryksen ja ammattietiikan varassa.

PRESS

Journalismia etulinjasta

Ulkomaantoimittaja Antti Kuronen varoo tykkitulta, tutustuu joukkohautoihin ja tapaa sotilaita. Hän on oppinut, miten sota-alueiden asukkaat useimmiten käyttäytyvät: he yrittävät elää ihan tavallista elämää.

TEKSTI **IIDA SIMES** KUVAT **NAUSKA**

”**KOKO AJAN** puhutaan, että massamedian aika on ohi”, **Antti Kuronen** huokaa.

Kuronen (s. 1970) on Yleisradion ulkomaantoimittaja ja Suomen tunnetuin sotareportteri. Yle on murroksessa, niin kuin muutkin perinteiset tiedotusvälineet. Informaatiota ja viihdettä janoava kansa räplää puhelimiaan eikä jumita television ääressä tai kuuntele radiota. Yleisradioyhtiöt kautta maailman ovat vastanneet murrokseen ja ryhtyneet tekemään yhä enemmän sisältöjä nettiin. Yle Areena on Suomen vahvimpia brändejä, joten yhtiö on toimissaan vahvoilla.

”Pitkään on ajateltu, että telkkari ja radio väistyisivät aika nopeastikin.” Mutta niin ei kuitenkaan ole käynyt. ”Yllättävän sitkeä joukkotiedonvälitys on”, Kuronen jatkaa.

Toimittajana televisiotyö on ollut hänelle pitkään läheisintä. ”Se on hyvä muoto viedä katsoja toiseen paikkaan, näyttää eri todellisuuksia.”

Televisiossa on isot yleisöt, ja Kurosen mukaan nimenomaan ”varttuneempi väki” kaipaa uutisia tietyllä kellonlyömällä. Ja kaipaavat muutkin, ainakin välillä.

”Kun tulee kriisejä – esimerkiksi kun oli koronapandemia, tai kun Venäjä aloitti suurhyökkäyksen Ukrainaan [24. helmikuuta 2022] – yhä useammat hakeutuvat puoli yhdeksän uutisten ja A-studion ääreen. Kaikenikäiset ihmiset. Nimenomaan kriisitilanteessa Ylellä on erityisen tärkeä tehtävä.”

Tehtävä on jopa lakisääteinen, eikä se onneksi riipu kriiseistä. Yleisradiolaissa lukee, että Ylen on ”toiminnallaan edistettävä sananvapautta, korkeatasoista journalismia ja median monimuotoisuutta”.

Näitä arvoja totisesti edistää Vuoden journalisti, Vuoden eurooppalainen ja Journalistiliiton myöntämän Sananvapauden miekan haltija vuodelta 2022. Ja onpa Kuronen saanut Sadankomitean rauhanpalkinnon sekä Suomenruotsalaisten kansankäräjien omatuntopalkinnon vuonna 2019.

Tiedonjanoiset suomalaiset katsovat mielellään myös striimattuja tiedotustilaisuuksia, mutta kun tasavallan presidentti, ministerit ja asiantuntijat arvioivat sodan voimasuhteita, Antti Kuronen on muualla kuin Valtioneuvoston pressitilassa tai studiossa.

Hän tekee työtään sota-alueella, siellä missä tapahtuu.

Kun nuori mies jäätyi

Kuronen tiesi jo nuorena haluavansa toimittajaksi. Helsinkiläisenä kaksikielisenä lapsena hän kävi Svenska normallyceumia eli Norssia. Koulun lehteen kirjoittaminen oli kivaa.

Kuronen päätyi opiskelemaan valtiotieteitä Turkuun ja kiinnostui maailmanpolitiikasta. Bosnian sodassa hän oli freelancer-toimittajana Sarajevossa. Serbit olivat tehneet Bosniassa ”etnisiä puhdistuksia” eli joukkomurhia, ja Nato oli sekaantunut sotaan pommittamalla Bosniassa serbien sotakalustoa. Väsymättömät serbit tulittivat bosnialaisia.

Sarajevossa oli iltaisin ulkonaliikkumiskielto. Kuronen asui opiskeluaikana tapaamiensa ystävien luona. Vaikka uhkaavat tarkka-ampujat olivat asemissaan, ihmiset rentoutuivat kun pystyivät.

Tuolloin Kuronen näki, mitä sota-alueella eläminen on: se on myös ihan tavallista elämää.

”Siellä mä opin sen, mitä en ollut aikaisemmin ymmärtänyt. Vaikka oli sota, ja sitä oli kestänyt jo viisi vuotta, silti ihmiset elävät siellä. Elämä ei ole pelkkää sotaa koko ajan.”

Tuolloin Sarajevossa, sen enempää kuin muuallakaan, ei ollut vielä nettiä, mutta viestit kulkivat: siellä oli valtavasti paikallisradioita. Niitä kuunneltiin yhdessä iltaisin, kun ei voinut muutakaan. Kotiensa vankeina olevat sarajevolaiset soittelivat radioihin – lankapuhelimella, tottakai –, kertoivat kuulumisia ja lähettivät terveisiä sukulaisille ja ystäville.

Kuronen sai vahvaa tuntumaa paikalliseen mediaan.

”Kerran mun kaveri ojensi luuria: ’Sä olet nyt radiossa!’. Ja mä jäädyin aivan täysin.”

Kuronen epäilee paikallisten olleen pettyneitä, kun hän ei keksinyt mitään hohdokasta suomalaista kerrottavaa, vaikka toimittaja kuinka tenttasi. Jotain hän kuitenkin älysi.

”Sain toivoa biisin. U2:n *One* oli sen ajan *Imagine*”, Kuronen muistelee viitaten **John Lennonin** ikoniseen rauhanlauluun.

Niin Sarajevon illassa soi nuoren suomalaisen toive. *”You say one love, one life, when it's one need in the night”.*

Ahdistavaa mutta totta

Sotareportteri Kuronen lähtee minne käsketään. Nykyään eniten Israeliin ja Ukrainaan.

”Työtäni on matkustaminen”, Kuronen kuittaa. ”Sota-alueelle tarvitaan myös kaikenlaisia lupia, jotta siellä

pystyy liikkumaan. Minulla ne ovat jo valmiina.”

Mitä hän perillä tekeekin, sen Ylen ajankohtaisohjelmia katsovat kyllä näkevät. Ukrainassa hän raportoi siviileihin kohdistuneista iskuista, asuintalojen raunioista, poliisiasemien kellareiden kidutuskeskuksista, joukkohaudoista ja etulinjan sotilaiden väsymyksestä.

Sodan raa’asta arjesta.

Gazan sodan raportoinnissa erityisen harmillista on, ettei Gazaan pääse.

”Israel ei päästä sinne ketään. Siellä [Israelissa] täytyy todella tarkkaan miettiä, mitä tästä sodasta pystyy kertomaan.”

Kuronen kyllä tuntee Gazan hyvin. ”Mä olen ollut siellä paljon.” Hänellä on myös kontakteja, joilla on informaatiota muurin toiselta puolelta.

Gazassa on kuollut kymmeniä toimittajia, mikä ei ole ihme, onhan uhreja paljon yli 20 000. Kuitenkaan yksikään alueella menehtynyt journalisti ei ollut mennyt sinne Hamasin lokakuun 7. päivä 2023 tekemän terroriiskun jälkeen.

”Kaikki toimittajat, jotka ovat kuolleet, ovat olleet jo valmiiksi siellä.”

Juuri Gazassa hän teki aikoinaan uutisen, joka painajaismaisena vainosi häntä pitkään. Sairaalassa makaava pieni tyttö oli vammautunut kaularangasta alaspäin. Hän olisi voinut saada parempaa hoitoa Gazan ulkopuolella, mutta Israel ei päästänyt tyttöä ja tämän perhettä pois Gazasta.

”Sukulaiset toivat hänelle pehmolelun, ja minä kuvasin. Myöhemminkin sitä oli todella vaikea katsoa.”

Joskus kun viesti on julma, ihmisten on helpompaa arvostella viestintuojaa kuin pureutua asian sisältöön. Sodan kuvaston eli sota-aiheisten reportaasien esittämistä pääuutislähetyksissä pidetään joskus ongelmallisena, koska katsojat ahdistuvat niistä.

Sotareportterit puolestaan ajattelevat, että heidän velvollisuutensa on kertoa julmuuksista.

”Minä kerron vain totuuden”, sanoi venäläinen Tšetšenian sodan kirjeenvaihtaja **Anna Politkovskaja** aikoinaan. *Novaja Gazetalle* kirjoittanut Politkovskaja painotti aina, miten ihmiset haluavat tulla kuulluksi. Sodan uhrit huusivat epätoivoisina pyytäen Politkovskajaa kertomaan raunioista, ruumiskasoista, kidutuksista ja loputtomasta tykkitulesta.

Syyrian Homsissa 2012 kuollut yhdysvaltalais-brittiläinen reportteri **Marie Colvin** sanoi, että ilman reportaaseja informaatio sodista tulee sotaa käyvien maiden puolustusministeriöiltä, jotka ”siivoavat kielen”. Toisin kuin Colvin, hallitukset eivät kerro ”vammautuneista ihmisistä ja naisista itkemässä lastensa ja miestensä takia”.

Kuronenkin on monesti törmännyt siihen, että ihmiset huutavat toimittajia paikalle kuvaamaan: ”katsokaa mitä meille tapahtuu”.

Kurosen mielestä sodan julmuutta pitää näyttää, mutta ei ehkä ihan koko ajan kaikkea. Uutisten pitää vaihdella, etteivät katsojat ala turtua.

Nykyään sosiaalisen median tuhannet kännykkävideot ja rajusti leviävä väärennetty informaatio sotkevat ihmisten maailmankuvaa yhä enemmän.

Suuri uhka on myös se, että jos sotaa ei näytetä, ulkopuoliset luulevat sen olevan ohi, eivätkä he osallistu uhrien auttamiseen. Samalla hyökkääjä saattaa tulkita, että sotaan on vapaat kädet, kun kansainvälinen painostus hiipuu.

Pienet vihreät miehet

Kuronen tuntee Itä-Ukrainan aluetta hyvin, sillä hän on käynyt siellä yli kymmenen vuoden ajan.

”Venäjän hyökkäyssota alkoi vuonna 2014.”

Vuoden 2014 alussa Kuronen seurasi kriisin kärjistymistä Kiovan keskusaukiolla, Maidanilla. Ukrainalaiset nimesivät protestinsa ”Euromaidanik-

JOS SOTAA EI NÄYTETÄ, ULKOPUOLISET LUULEVAT SEN OLEVAN OHI.

si”. Mielenosoittajat vaativat maansa irrottautumista Neuvostoliiton korruptoituneesta perinnöstä ja Venäjän vaikutuksesta. Muutkin vaatimukset olivat tärkeitä: hallinnon ja oikeuslaitoksen pitää muuttua läpinäkyväksi ja ihmisoikeuksia pitää kunnioittaa. Moni Maidanilla uskoi, että Euroopan unionissa Ukrainalla olisi parempi tulevaisuus.

Ukrainan korruptoitunut presidentti **Viktor Janukovitš** ja tätä tukevat Venäjän organisoimat poliisijoukot avasivat tulen ja tukahduttivat mielenosoituksen.

”Asuin silloin Hotelli Ukrainassa aukion laidalla. Siitä tuli kenttäsairaala.”

Lopulta mielenosoittajat voittivat ja Janukovitš lähti maanpakoon isot kasat Ukrainalta anastamaansa käteistä mukanaan. Hänelle järjestyi hulppea talo Kremlin eliitin asuinalueella lähellä Moskovaa.

Jo vuonna 2014 ukrainalaiset mielenosoittajat kertoivat Kuroselle pelkäävänsä, että ”Venäjä ei päästä Ukrainaa eroon ilman sotaa”.

Ukraina siirtyi askel askeleelta kohti demokratiaa, mitä Venäjän hallinto ei voinut sietää, vaan ryhtyi toimiin. Omituisten sotaoperaatioiden kuten tunnuksettomien sotilaiden, ”pienten vihreiden miesten” avulla se valtasi Krimin niemimaan ja Itä-Ukrainan Donbassin.

Muu maailma katsoi toisaalle, koska Venäjän kanssa oli tehty hyviä kauppoja sen luonnonvaroista. Jotkut uskoivat myös Venäjän vyöryttämää propagandaa, jonka mukaan Ukrainaa hallitsivat natsit. Uskoivat siitäkin huolimatta, että vaalitulosten mukaan Ukrainan parlamentissa yksikään äärioikeistolainen liike ei ylittänyt ääni-kynnystä ja noussut valtaan.

Mutta Kuronen ei katsonut toisaalle. Hän lähti Donbasiin ja sen valtakaupunkiin Donetskiin, Itä-Ukrainaan. Sota yllätti alueen asukkaat.

”Puolitoista miljoonaa ihmistä lähti pakoon Ukrainan läntisempiin osiin. Heistä tuli maan sisäisiä pakolaisia. Muutama satatuhatta lähti Venäjän puolelle.”

Saksa, Ranska, Ukraina ja Venäjä kokoontuivat vuosina 2014 ja 2015 allekirjoittamaan Minskin sopimukset tarkoituksena rauhoittaa tilanne.

Rauhaa ei solmittu.

”Se oli täysin absurdi sopimus, koska Venäjä ei muka ollut sodan osapuoli. Venäjä oli ’välittäjä’. Siinä myytiin sellainen ajatus, että tämä oli sisäinen konflikti, sisällissota. Olin paikan päällä ja voin sanoa, että sitä se ei ollut.”

Ukrainalaiset muistelevat Minskin prosesseja edelleen surullisina. Heille neuvottelut olivat pahimmanlaatuinen pettymys, suoranainen loukkaus.

”Siellä kuoli tuhansittain siviilejä. Taistelut olivat ihan yhtä kovia kuin nytkin.”

Venäjä käytti Ukrainan alueella raskaita aseita, jopa Buk-ohjuksia, joilla voi ampua alas matkustajakoneita – niin kuin se ampuikin 17. heinäkuuta 2014. Malaysia Airlinesin lento MH17 Amsterdamista päätyi Kuala Lumpurin sijaan donetskilaiselle pellolle.

”Se oli Venäjän sota. Kaikki aseet, upseerit ja rahoitus tulivat Venäjältä. Jos Venäjä olisi halunnut lakata käymästä sitä sotaa, se olisi loppunut heti.”

Kohti etulinjaa

Vuoden 2022 tammikuussa maailmalla alkoi kuulua huhuja Venäjän haluis-

ta hyökätä Ukrainaan, ja maa vyörytti joukkoja Valko-Venäjälle ”sotaharjoituksiin”, kuten Kreml asian ilmaisi. Kuronen lähti Ukrainaan. Hyökkäys alkoi 24. helmikuuta 2022.

”Venäjän aiheuttamat tuhot ovat valtavia.”

Kun kesäkuussa 2023 Venäjä räjäytti Kahovkan padon Etelä-Ukrainan Hersonissa, Kuronen lähti paikan päälle. Hän oli alajuoksulla, jossa vesi nousi kuusi metriä.

”Me ajeltiin kumiveneellä siellä, missä ennen mentiin autolla.”

Viime syksynä hän kävi katsomassa yläjuoksua.

”Vesi on kadonnut alueelta, joka on kaksi kertaa Päijänteen kokoinen. Se on pelkkää heinää nyt.”

Vesialuetta tarvitsee epätoivoisen paljon Zaporižžjan ydinvoimala. Padon räjäytys nosti ydinturman riskiä.

TÄMÄ ON TYÖTÄ MYÖS OIKEUSVALTION JA DEMOKRATIAN PUOLESTA.

”Silloin pelättiin todella suurta katastrofia. Voimalan jäähdytysvesi tulee sieltä, mutta he olivat onnistuneet säilömään vettä tekoaltaaseen.”

Kun Kuronen lähtee Ukrainaan, hän ei edes käväise maan pääkaupungissa Kiovassa. Siellä tilannetta seuraa Ylen toimittaja **Maksim Feodorov**.

Kurosen tärkeimmät yhteistyökumppanit ovat fikseri eli paikallinen järjestäjä ja autokuski. Kurosen on helppoa löytää avustavaa henkilökuntaa, sillä hän tuntee niin paljon paikallisia. Hän on tutustunut moniin jo vuonna 2014.

Kurosen suuntana on Itä-Ukrainan Venäjän vastainen rintama. Hänen asemapaikastaan on etulinjaan vain muutama kilometri. ”Ei kaikkialla tipu pommeja. Etulinjasta parikymmentä kilsaa toisaalle on aika rauhallista. Päivisin menen lähemmäs etulinjaa, ja siellä taistellaan kovaa.”

Yöllä on ulkonaliikkumiskielto, mutta ilmankin Kuronen pysyisi majapaikassaan.

”Kun olen siellä, teen vaan töitä.”

Työssä on rutiininsa. Joskus Kuronen halutaan suoraan lähetykseen kommentoimaan. Jos kyse on Ylen aamulähetyksestä, hänen on oltava valmiina töihin ennen aamukuutta.

”Jokainen aamu alkaa aamupalalla. Syöminen on tärkeää. Voi mennä monta tuntia, ettei saa ruokaa.”

Sitten kuski lähtee kuljettamaan Kurosta ja fikseriä sinne, missä on raportoitavaa. Kuronen haastattelee paikallisia ja kuvaa yleensä itse. Suomen televisiouutisia varten pitää jossain vaiheessa palata takaisin majapaikkaan editoimaan ja lähettämään uutisia.

Saman päivän reportaasit ovat kaikkien nähtävillä yleensä viimeistään illan uutislähetyksissä. Hän tekee juttuja usein myös nettiin ja radioon.

Reportterin arjesta on glamour kaukana.

”Matkalla saatetaan pysähtyä bensikselle syömään. Mä ostan usein jonkun hampurilaisen, tai kaksi. Aina pitää syödä kun voi.”

Unelma-ammatti

Antti Kuronen matkustaa työkseen niin paljon, ettei heti keksi minne hän lähtisi turistina ihan vaan rentoutumaan. Pienen miettimisen jälkeen kiva kohde löytyy.

”Kanadaan. Hienoa luontoa ja eräamaita.”

Varmasti hän löytäisi sieltäkin jotain raportoitavaa. Alkuperäiskansojen ihmisoikeuksia loukataan, heidän mailtaan louhitaan uraania…

”Niin, se on totta”, Kuronen naurahtaa. Hän on sillä tavalla työnsä turmelema, että hän pohtii kaikkialla, mitä siitä sun tästä pitäisi journalistisesti kertoa.

Hän viihtyy Italiassa, ”parasta ruokaa ja kauniita paikkoja”, mutta sielläkin hänelle mieleenpainuvinta on ollut tehdä juttua nigerialaisista ihmiskaupan uhreista. ”Heidät oli houkuteltu muka töihin, mutta heidät pakotettiin prostituoiduiksi. Sitten he palelivat pakkasessa vähissä vaatteissa.”

Vaikka sosiaalinen media valtaisi kuinka paljon tilaa perinteiseltä lehdistöltä, Antti Kuronen uskoo, että oikea journalismi työllistää ihmisiä tulevaisuudessakin. Työtavat, työvälineet ja julkaisualustat muuttuvat, mutta journalismin perusperiaatteet pysyvät samoina.

”Kerätään tietoa ja pyritään välittämään se monille ihmisille mahdollisimman totuudenmukaisesti. Kyllä tällainen ammatti tulee olemaan olemassa.”

Ennen epätyypilliset työsuhteet kuten pätkätyöt ovat nykyään tyypillisiä journalistisilla aloilla.

”Enää ei tulla yhteen taloon nuorena töihin ja olla siellä eläkeikään asti.”

Mediayhtiöt pysyvät, koska lukijan ja katsojan eli median kuluttajan on tiedettävä voivansa luottaa kerrottuun. Luottamuksen kannalta oikein hyviä ovat päätoimittajien kontrolloimat systeemit, joissa informaatiota tallennetaan, tulkitaan, editoidaan, suomennetaan ja tarjotaan suomalaisen yhteiskunnan asiantuntijoiden ja yleisön kommentoitavaksi.

”Tämä on työtä myös oikeusvaltion ja demokratian puolesta. Ne ovat Yleisradionkin arvoja”, Kuronen muistuttaa.

Unelma-ammatissaanhan Kuronen on.

”Minne vaan meneekin, voi tavata tavallisia ihmisiä, vallanpitäjiä tai alansa tärkeimpiä asiantuntijoita. Saa aika syvän kuvan kaikesta. Tämä on mahtavaa työtä.”

ILMOITUS

Palvelualojen ammattiliitto PAMia tarvittiin viime vuonnakin. Liiton palvelulinjoilla vastattiin yli 100 000:een jäsenten puheluun tai sähköpostiin. Liki 700 työsuhteen epäselvyyttä ratkesi, kun liitto hoiti niitä työntekijän puolesta erimielisyystapauksena tai antoi oikeusapua. Sen lisäksi luottamusmiehet selvittivät lukuisia epäselvyyksiä työpaikoilla.

Vuonna 2022 PAM sai työntekijöille takaisin heille kuuluvia palkkasaatavia ja korvauksia esimerkiksi laittomista irtisanomisista yhteensä noin 2,5 miljoonaa euroa. Viime vuoden luku on vielä laskematta. Sen lisäksi luottamusmiehet työpaikoilla neuvoivat työntekijöitä ja neuvottelivat työnantajan kanssa lukemattomia kertoja.

Tätä kaikkea ei tee kukaan muu kuin ammattiliitto. Kaikki tehdään jäsenten maksamilla jäsenmaksuilla ja niistä aiemmin kertyneiden sijoitusten tuotoilla. Me neuvottelemme myös työehtosopimukset, joista hyötyvät kaikki työntekijät. Siksi me olemme yleishyödyllisiä.

Ay-liikettä syytetään jäykäksi ja vanhanaikaiseksi, kun haluamme, että duunarin turvaksi työsuhteen perusasioiden minimi sovittaan mahdollisimman pitävästi valtakunnallisissa työehtosopimuksissa.

Orpon hallitus on tällä tietoa heikentämässä työehtosopimusten merkitystä heikentämällä paikallista sopimista koskevia sääntöjä. Mutta kaikki työnantajat eivät ole kivoja. Tarvitaan sääntöjä, jotta henkilökunnan ja työnantajan kesken sopiminen ei muuttuisi villiksi länneksi.

Työntekijälle työpaikka on sitä tärkeämpi, mitä heikommassa taloudellisessa asemassa työntekijät ovat. Saadakseen pitää työpaikan saattaa suostua monenlaiseen. Hallitus on helpottamassa työnantajan oikeutta irtisanoa, tehdä määräaikaisia työsopimuksia ja nopeuttamassa lomauttamisen aikatauluja. Pienipalkkaisiin kohdistuu sosiaaliturvan leikkauksia. Asema heikkenee. Lisäksi hallitus aikoo heikentää lakko-oikeutta ja asettaa valtakunnansovittelijan sovintoesitykselle katon.

PAM ja muu ay-liike vastustaa näitä muutoksia. Oikeastaan niitä vastustavat yhdessä toimivat ammattiliittojen jäsenet. Heistä syntyy lakko tai mielenosoitus. Ilman jäseniä ei mikään edellä kertomani toteudu. Siksi toivon, että mahdollisimman moni liittyy alansa ammattiliittoon.

Annika Rönni-Sällinen
Palvelualojen ammattiliiton puheenjohtaja
@RonniSallinen

@pamliitto
@pamliitto
www.pam.fi

ILAHDUTTAVAA

Kivat somekuplat

Yhteisöpalvelu Discordissa keskustellaan eri aiheista, vaihdetaan arkisia kuulumisia, pelataan yhdessä ja kokoonnutaan miitteihin. Palvelinten ylläpitäjät Minna Keinänen ja Nika Kiiskilä kertovat, miksi pitävät juuri tästä somesta.

TEKSTI JA KUVA **MIIA VISTILÄ**

Monessa somessa voi jakaa kuvia, tekstejä ja videoita, mutta mistä löytää rakentavaa keskustelua ja samanhenkisiä ihmisiä? Alun perin verkkopelaajien yhteydenpitokanavaksi kehitetty Discord kokoaa yhteen eri tahojen ylläpitämiä palvelimia, jotka on yleensä perustettu keskustelufoorumien tavoin tietyn teeman ympärille.

Esimerkiksi Tyhjän arkin retkikunnassa keskustellaan kirjoittamisesta ja Sarjiselämä-palvelimella oma- ja pienkustannesarjakuvien tekemisestä. Palvelinten ylläpitäjiin kuuluvat Sarjiselämän **Nika Kiiskilä** ja Tyhjän arkin retkikunnan **Minna Keinänen** paljastavat, että käytännössä Discord on aina auki, kun tietokonekin on. Muita someja he käyttävät vähemmän.

”Seuraan keskusteluja päivän mittaan ja osallistun välillä itsekin. Se on sellaista hiljaista sosiaalisuutta, joka on koko ajan läsnä taustalla arjessa. Palvelin on kuin kirjasto, jonne voi tulla hengaamaan, olla yhtä aikaa rauhassa ja yhdessä muiden kanssa”, Keinänen kertoo.

Kiiskilän mukaan Sarjiselämä toimii kuin työpaikan kahvihuone: ”Luova työ on usein yksinäistä. On hienoa huomata, että muut painiskelevat samojen kysymysten kanssa. Yhteisöstä saa vertaistukea.”

Palvelimet on yleensä jaettu vielä tarkemmin aiheiden mukaan eri kanaviin, joille voi jakaa tekstiä, kuvia ja videoita. Toisin kuin julkisessa somessa, sisällön näkevät vain palvelimelle liittyneet.

Kiiskilän mukaan muilla sosiaalisen median alustoilla ei saa palautetta, joka on luovan työn tekijälle tärkeää. ”Käytän muuta somea mainosalustana, jonne jätän kuvia siitä, mitä olen tehnyt, mutta kuvavirta menee niin nopeasti ohi, ettei kunnon keskustelua synny.”

Mukaan oman mielen mukaan

Keinänen ja Kiiskilä korostavat, että palvelimen virtuaaliyhteisöön voi osallistua niin tiiviisti kuin itse haluaa.

”Jotkut toivottavat aamulla hyvää huomenta ja pitävät keskusteluja käynnissä. Ja sitten on niitä, jotka tulevat kerran vuodessa kertomaan miten ovat tehneet. Molemmat ovat yhtä tervetulleita. Täällä ei tarvitse suorittaa tai tuottaa sisältöä ollakseen mukana. Miitteihinkin voi tulla, vaikkei olisi osallistunut keskusteluihin kanavalla”, Keinänen kertoo.

Myöskään harrastuneisuuden tai ammattilaisuuden tasoa ei valvota. Tyhjän arkin retkikuntaan kuuluu kirjoittamisen harrastajia, kirjailijoita ja pelkästään lukijoitakin, Sarjiselämään tekijöitä monenlaisista taustoista.

”Kuka tahansa, joka tekee sarjakuvaa, on sarjakuvantekijä, teki sitä sitten pöytälaatikkoon tai isolle kustantajalle”, Kiiskilä painottaa. Sarjiselämä on kuitenkin ikärajattu: ”Koska monet sarjakuvat käsittelevät rankkojakin juttuja, olemme päättäneet pitää serverin suunnattuna yli 16-vuotiaille, mutta muuten kaikki ovat tervetulleita.”

Sarjiselämään ja Tyhjän arkin retkikuntaan otetaan uusia jäseniä. Tammikuussa 2024 Tyhjän arkin retkikunnassa oli alle 100 jäsentä ja Sarjiselämässä alle 200. Aktiivisia keskustelijoita on vähemmän, noin 10–20 prosenttia jäsenistä.

Discordin haulla löytää vain julkiset palvelimet, joille on liittynyt yli 2 000 jäsentä. Linkkejä palvelimille jaetaan julkisesti netissä ja muiden somepalvelujen puolijulkisissa tai suljetuissa ryhmissä. Esimerkiksi Sarjiselämästä on jaettu tietoa sarjakuviin liittyvissä Facebook-ryhmissä. Tyhjän arkin retkikuntaan pääsee perustajansa **Taru Luojolan** nettisivuilta, joskin ylläpitäjät hyväksyvät tulijat yksitellen.

Kaikki palvelimet eivät ole julkisia, vaan mukaan on voitu kutsua vain tietty harrastajaporukka. Kiiskilä kertoo, että suurin osa palvelimista, joille hän kuuluu, on suljettujen peliporukoiden palvelimia.

Tapaamisia livenä ja äänikanavalla

Virtuaalinen yhteisöllisyys on muutakin kuin chat-keskusteluja. Vaikka Discordissa keskustellaan usein nimimerkkien takaa ja monilla kanavilla käyttäjät voivat halutessaan pysyä anonyymeinä, ovat Keinänen ja Kiiskilä tutustuneet virtuaalisesti tapaamiinsa ihmisiin myös kasvokkain. Molemmilla kanavilla on ollut kanavamiittejä eli livetapaamisia usein jonkun tapahtuman kuten messujen yhteydessä.

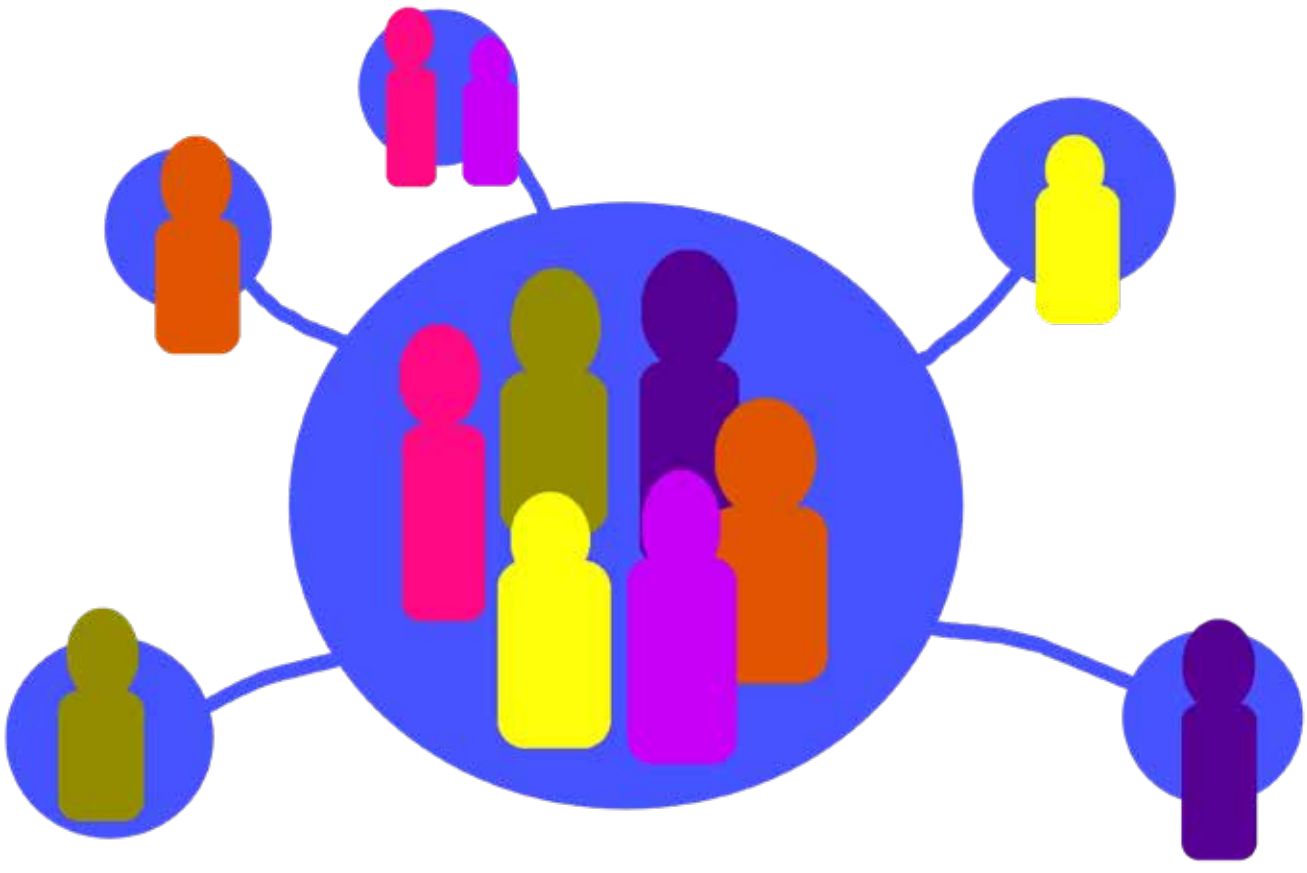
”Usein miitti tarkoittaa sitä, että tapahtumassa nähdään johonkin tiettyyn kellonaikaan ja mennään yhdessä syömään. Lisäksi on järjestetty esimerkiksi lukubileitä, joissa kokoonnutaan jonkun kotiin lukemaan yhdessä”, Keinänen kertoo.

Anonyymiys voi säilyä kasvokkainkin. ”Jotkut esittäytyvät nimimerkillä, jotkut omalla nimellä. Se on jäänne niiltä ajoilta, kun netissä oltiin vähemmän omalla nimellä. Itselläni on sama nimimerkki, jota olen käyttänyt 2000-luvun alkupuolelta”, hän jatkaa.

Sarjiselämässä on joka tiistai klo 18 alkaen piirtojamit eli äänikanavalla ryhmäpuhelu, johon kanavalaiset voivat liittyä keskustelemaan ja piirtää samalla. Keskustelu poukkoilee kuvien tekemisen tekniikasta arjen kuulumisiin.

”Niissä keskustellaan henkilökohtaisitakin aiheista. Silloin tutustuu syvällisemmin ihmisiin”, Nika Kiiskilä kertoo.

Kirjoittaja on liittynyt molemmille palvelimille ja vierailee satunnaisesti Sarjiselämän piirtojameissa.

MUINOIN TAPAHTUNUTTA

Vaaliviihdettä

TEKSTI **EMILIA MIETTINEN**

VUONNA 1994 pienen puolueen presidentinvaaliehdokas, RKP:n **Elisabeth Rehn** nousi yllättäen vaalien kärkikahinoihin. Rehn ei ollut ensimmäinen naispuolinen presidenttiehdokas – historiallisen saavutuksen oli varmistanut itselleen Liberaalisen Kansanpuolueen **Helvi Sipilä** vuonna 1982 – mutta Rehnin ehdokkuuden aikaan näytti siltä, että nainen voisi todella ensimmäistä kertaa nousta presidentiksi. Gallupit antoivat varovaisen positiivisia signaaleja Rehnin kampanjasta, ja ilmiö alkoi ruokkia itseään.

Rehn peittosi toista kertaa presidentiksi ehdolla olleen Keskustan **Paavo Väyrysen** 19,5 prosentin ääniosuuden omalla 22 prosentin saaliillaan ja pääsi toiselle kierrokselle SDP:n **Martti Ahtisaaren** kanssa. Ahtisaari sai 25,9 prosenttia ensimmäisen kierroksen äänistä.

EDUSKUNTA OLI VUONNA 1991 päättänyt luopua niin kutsutusta valitsijamiesmenettelystä, ja niinpä vuoden 1994 presidentinvaalit olivat ensimmäiset suorat kansanvaalit. Ahtisaaren ja Rehnin kisasta tuli kova. Reilua viikkoa ennen toista kierrosta *Suomen Kuvalehti* päivitteli kansalaisten intoa naispresidenttiin sukupuoleen viittaavalla otsikolla ”Sekö sen ratkaisee?”. **Jouni Tervo** kutsui ilmiötä ”Rehn-huumaksi”. Jutun mukaan ”vakaumuksellinen sosiaalidemokraatti” **Riitta Prusti** oli *Helsingin Sanomissa* lausunut, että ”Rehn on niin oikeistolainen että hirvittää, mutta tilaisuutta naisen valitsemiseen ei voi jättää käyttämättä”.

Helsingin kaupunginmuseo

Martti Ahtisaaren kampanjakrääsää vuodelta 1994. Valikoimaan kuului tarroja, pinssejä, kaitaliinoja, henkseleitä ja hikinauhoja.

Todellisuudessa ehdokkaat olivat arvoiltaan ja kiinnostuksenkohteiltaan suhteellisen lähellä toisiaan. He olivat myös ystäviä keskenään. Huomionarvoista oli, että Ahtisaari ei ollut koskaan toiminut kansanedustajana tai ministerinä kuten Rehn, joka oli 1990-luvun alussa ollut Suomen ja samalla Euroopan ensimmäinen nainen puolustusministerinä. Martti Ahtisaari oli ollut jo pitkään SDP:n jäsen, mutta tehnyt uransa diplomaattina ulkomailla. Siksi hän oli jäänyt hieman tuntemattomaksi suomalaisille.

JULKISUUDESSA ON VÄITETTY, että vuoden 1994 vaalien toisen kierroksen ratkaisi lopulta huippusuosittu Ylen torstai-iltojen viihdeohjelma *Tuttu juttu*. Viihdetaiteilijoiden **Joel Hallikaisen** ja **Timo Koivusalon** luotsaamassa hupailussa julkisuudesta tutut pariskunnat kisasivat toisiaan vastaan siinä, kumpi pari tuntee toisensa paremmin. Palkintona oikeista vastauksista kinkkisiin kysymyksiin oli ruusuja.

Ahtisaaret voittivat kisan niukasti yhden ruusun mitalla, mutta monin verroin arvokkaampi kuin yksi leikkokukka oli koteihin välittynyt vaikutelma pariskunnasta: kansanomainen, leppoisa ja lämmin. ”Ai peijoona”, manaili aiemmin niin jäyhä Martti, kun ilmeni, että hän oli unohtanut tyystin osaavansa tehdä erinomaista karjalanpaistia. Hän oli veikannut **Eevan** pitävän hänen ruokabravuurinaan lihapullia. Rehnit tekivät haastattelun suomeksi oman äidinkielensä ruotsin sijaan, mikä saattoi osaltaan kangistaa tunnelmaa.

Kolmen päivän päästä *Tuttu juttu* -lähetyksestä, sunnuntaina 6. helmikuuta 1994, kansa äänesti. Martti Ahtisaari sai 53,9 prosenttia annetuista noin 3,2 miljoonasta äänestä, Rehn 47,1 prosenttia. Kun pariskunta Ahtisaari muutti presidentin virka-asuntoon Mäntyniemeen, Rehn pakkasi kamppeensa ja siirtyi kansainvälisiin tehtäviin. Hän työskenteli muun muassa Balkanilla YK:n ihmisoikeusraportoijana sekä europarlamentaarikkona.

Ratkaisipa viihdeohjelma vaalit tai ei, *Tuttu juttu* teki kiistatta hyvää Ahtisaaren etäiselle ja ehkä hieman pönöttävälle imagolle, ja vuoden 1994 vaalien jälkeen poliitikot ovat olleet paljon hanakampia lähtemään erilaisiin viihdehupailuihin.

Mutta tämä vaalien ja viihteen täydellinen liitto ei ole ainoa ikimuistoinen tapaus noissa monin tavoin historiallisissa vaaleissa. Sellainen on myös **Pertti** ”**Veltto**” **Virtasen** kampanjan ilkikurinen sutkaus: ”Velton kansan luonnollinen valinta”.

TUTKITTUA

Lisää ääntä ja näkökulmia

TEKSTI **EMILIA MIETTINEN**

JO YHDEKSÄN PROSENTTIA Suomessa asuvista puhuu äidinkielenään muuta kuin suomea. Myös suomea kotikielenään puhuvilla on usein monenlaisia kulttuurisia taustoja. Yhteiskunnan monimuotoisuuden huomioimisen tärkeys tunnistetaan laajalti media-alalla, selviää loppuvuonna 2023 julkistetussa tutkimuksessa ”Luottamuksen illuusio”.

Cultura-säätiö ja Innolink selvittivät Media-alan tutkimussäätiön tuella, kuinka hyvin media tuntee yleisönsä, ja osaako se välittää viestinsä uskottavasti. Tutkimukseen haastateltiin 315 erilaista media-alan toimijaa kuten toimittajia, asiantuntijoita, freelancereita, tuottajia ja päätoimittajia.

Tutkimuksesta käy ilmi, että toimituksissa on havahduttu tuottamaan aiempaa monipuolisempia sisältöjä, jotka ottavat huomioon erilaiset ihmisryhmät. Monista vastauksista käy kuitenkin ilmi, että maahanmuuton, etnisen moninaisuuden ja kotoutumisen aiheet koetaan vaativiksi käsiteltäviksi.

> Integraatiosta suomalaiseen yhteiskuntaan puhutaan ongelmalähtöisesti.

”Esimerkiksi integraatiosta suomalaiseen yhteiskuntaan puhutaan joko ongelmalähtöisesti tai sitten ei uskalleta puhua ongelmista. Mutta meiltä puuttuu ehkä käsitys monikulttuuristen ihmisten arjesta”, kommentoi eräs tutkimukseen vastannut päätoimittaja.

SUURIN OSA, 68 prosenttia, tutkimukseen vastanneista kertoi, että alalla ”kannustetaan erilaisten äänten ja näkökulmien esiintuomiseen”. Sen sijaan vain noin kolmasosa kertoo, että monimuotoisuus on huomioitu heidän edustamassaan mediaissa esimerkiksi rekrytoimalla erilaisista taustoista tulevia ihmisiä tai työnantajan järjestämissä koulutuksissa.

Erilaisten verkostojen ja henkilökohtaisten kontaktien merkitys tunnistetaan toimituksissa oleelliseksi käytännön keinoksi moniäänisen median ja luottamuksen rakentamisessa mediaan. Alan työpaikoilla kannustetaan avoimeen ja kunnioittavaan ilmapiiriin, ja myös rekrytointeihin on alettu panostaa aiempaa enemmän huomiota.

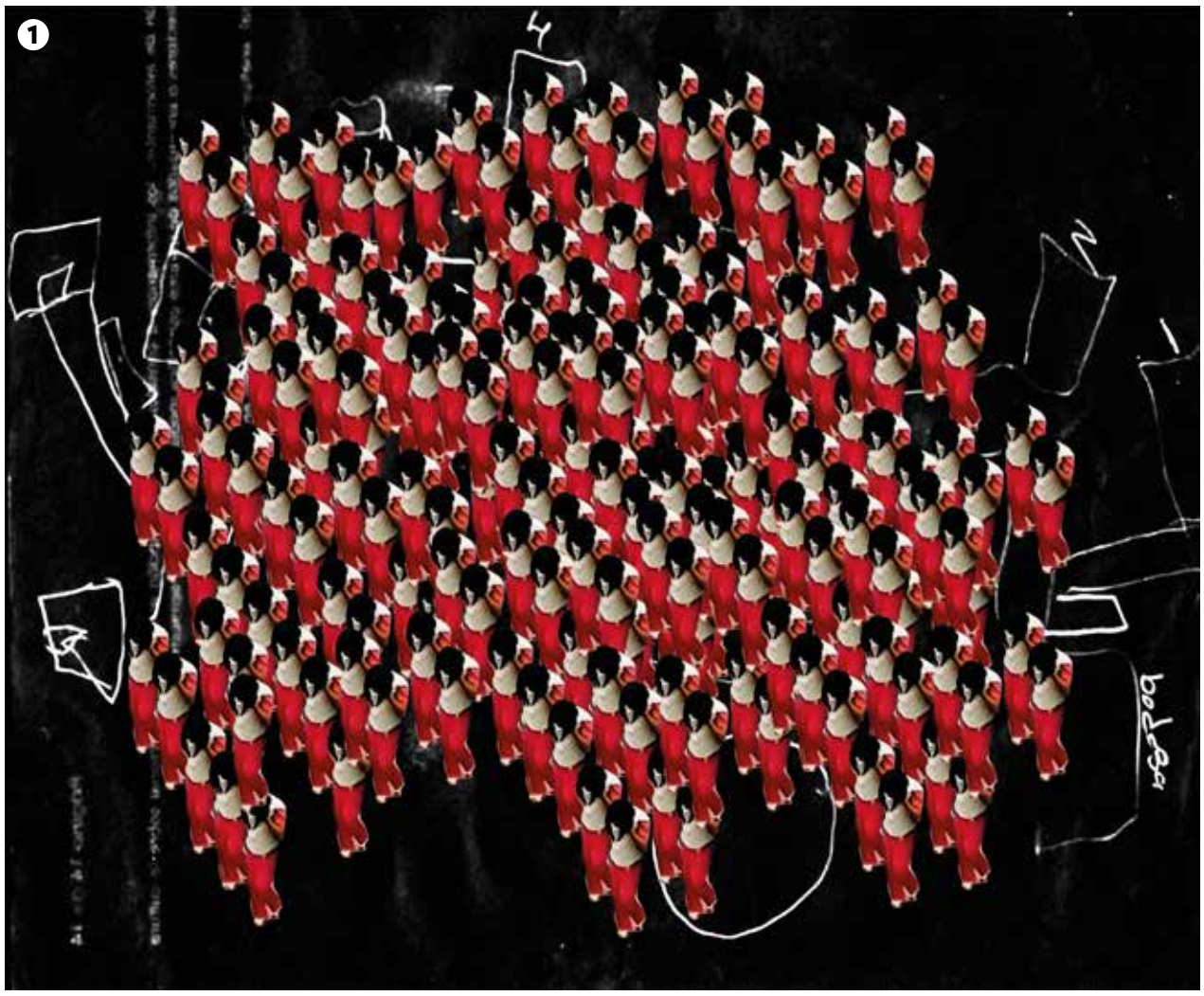
Tutkimukseen vastaajat näkevät lasten ja nuorten mediakasvatuksen mahdollisuutena parantaa luottamusta mediaan. Samaan aikaan voi kuitenkin pohtia, olisiko medialla opittavaa nuorilta itseltään, kuten eräs asiantuntija huomauttaa: ”Nuoret osaavat kyllä [käyttää mediaa]. Meidän tutkimuksissa tulee esiin, että nuoret kaipaavat moniäänisyyttä. On selvää, että he kokevat, että kansallinen media on liian yksioikoista.”

USEAT VASTAAJAT NÄKIVÄT, että kapeaa kuvaa yhteiskunnasta välittävä journalismi voi vääristää käsitystä todellisuudesta, polarisoida yhteiskuntaa entisestään ja syventää ennakkoluuloja ja ulkopuolisuuden tunnetta. Samalla luottamus mediaan rapautuu.

Haastateltavat kertoivat, että median yhteiskunnallisesti tärkeä rooli korostuu erityisesti kriisiaikoina. Tutkimukseen vastanneet päätoimittajat kokivat usein, että median pääasiallinen tehtävä on välittää luotettavaa tietoa. Erityisesti asiantuntijat nostivat esiin mediakentän roolin laajempana ja oleellisena osana medialuottamuksen rakentamisessa.

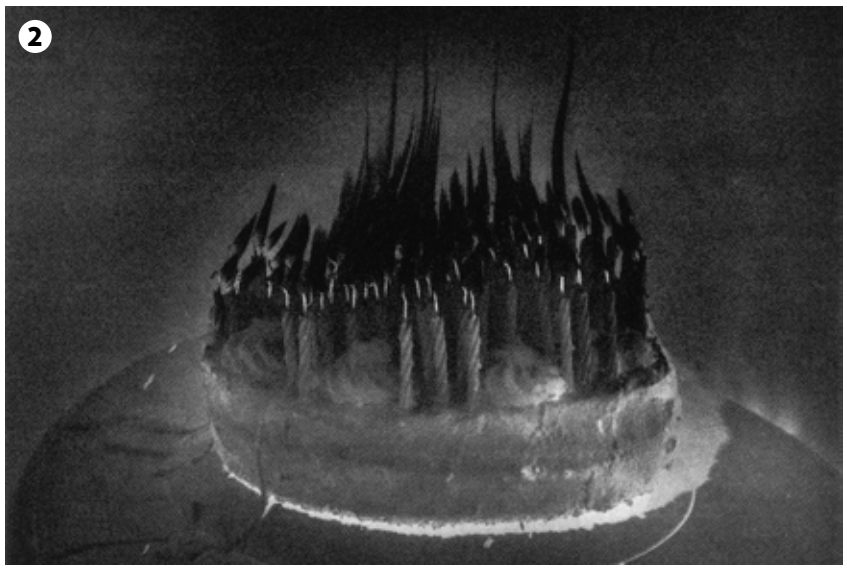
”Kyllähän media vääjäämättä on sellainen yhteiskuntaa koossa pitävä voima, [jolla on] yhteisöllinen funktio”, eräs haastatelluista asiantuntijoista toteaa.

> Kiinan valtio tietää Tiktokin olevan haitallinen etenkin lapsille ja nuorille. Niinpä sitä ei ole saatavilla Kiinassa lainkaan. – – Kiina on siirtynyt kognitiivisen sodankäynnin eli ”aivosodan” aikaan.
>
> Katleena Kortesuo *Ei oo totta* -blogissaan 2.1.2024

POLIITTISEN VALOKUVAN FESTIVAALI

Etsimessä diagnoosi

Massahysteriaa ja yhteiskunta-järjestyksen kyseenalaistamista valokuvan keinoin.

POLIITTISEN VALOKUVAN festivaalin vuoden 2024 ja järjestyksessään kuudennen näyttelyn kokoava teema on diagnoosi. Suomen valokuvataiteen museossa esillä oleva näyttely tarkastelee diagnoosia vallankäytön välineenä ja kyseenalaistaa, tarvitseeko diagnoosia ja parantamista yksilöiden sijaan yhteiskunta. Diagnosoinnin kollektiivinen vastustaminen on olennainen teema näyttelyyn kootuissa teoksissa.

Poliittisen valokuvan festivaali täyttää tänä vuonna kymmenen vuotta. Festivaali ”kannustaa valokuvaajia, taiteilijoita, tutkijoita ja yleisöä osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun ja vaikuttamiseen”. Se muistuttaa, että valokuvataiteen keinoin voidaan sekä paljastaa että muokata vallitsevia rakenteita.

Laia Abrilin *On Mass Hysteria* (2023) käsittelee naisten kollektiivista oireilua, jota on kautta historian esiintynyt huonoissa oloissa kärsineisen naisten ja tyttöjen joukossa.

Case Piece Chalco, Mexico (Courtesy: Galerie Les Filles du Calvaire, kuva 1) viittaa vuoden 2006 tapahtumiin meksikolaisessa sisäoppilaitoksessa, jossa jopa 600 tyttöä menetti kyvyn kävellä todennäköisesti reaktiona ankaan kuriin ja perheistään eristämiseen. Koska koulussa pyrittiin kaikessa yhdenmukaisuuteen, jopa syntymäpäiviä vietettiin kollektiivisesti koulun perustamisen päivänä. (*Mass Birthday Mind Series*, screenprint, Mexico case, kuva 2).

Myriam Boulosin *What’s Ours* (2023, kuvat 3 ja 4) kommentoi diagnosoimattoman yhteiskunnallisen korruption oireita. Teokset on kuvattu Libanonin pääkaupungissa Beirutissa, missä kansalaiset alkoivat protestoida vuonna 2019 hallituksen säästötoimia ja korruptiota vastaan. Boulos kuvaa kehoja, jotka liittyvät yhteen niin protestissa kuin läheisyydessäkin. Myös epävarmuuden ja sekasorron keskellä ihmiset pyrkivät elämään normaalia elämää ja tarvitsevat toisiaan ja toistensa läheisyyttä jopa enemmän kuin vakaissa oloissa.

Jan Kailan *Elis Sinistö ja Villa Mehu – Itse tehty elämä 1985–1991* (kuvat 5, 6 ja 7) kertoo erakkomystikko ja ite-taiteilija **Elis Sinistön** elämästä kirkkonummelaisessa metsässä. Lähistöllä lapsena asuneen Kailan mielestä Sinistön luoma miljöö oli jännittävä leikkipaikka, mutta aikuiset pitivät Sinistöä omituisena. Kailan teokset kysyvät, miksi Sinistön luonnonläheistä ja verrattain hyvin vähän luonnonvaroja kuluttavaa elämäntapaa vieroksutaan samalla, kun itse elämme yhteiskunnassa, joka sairastuttaa meidät ja tuhoaa planeetan.

August Joensalon *F64.8 – Muu sukupuoli-identiteetin häiriö* (2023, still-kuva videoteoksesta, kuva 8) kertoo diagnoosista, joka on yhtä aikaa väkivaltainen että välttämätön. Joensalon omakohtainen teos kuvaa Suomen transterveydenhoitoa. Jotta kehoa muokkaavat hoidot voi aloittaa, täytyy suostua usein vuosia kestävään tutkimusprosessiin hoidot mahdollistavan diagnoosin saamiseksi.

Phan Nguyenin *ManiQueer* (2023, kuva 9) perustuu taiteilijan pitkään monimedialliseen taideprojektiin, joka tarkastelee rasismia, luokkasyrjintää sekä rodullistettujen queer- ja transihmisten kokemuksia. Näyttelyn installaatio konkretisoi katsojalle kynsisalongeissa samanaikaisesti läsnäolevat hoivan ja vallan rakenteet.

Poliittisen valokuvan festivaalin näyttelyt
Suomen valokuvataiteen museossa Kaapelitehtaalla:
Diagnoosi 31.1.–5.5.2024
ManiQueer 31.1.–31.3.2024

GALLERIA voima

Cancel-kulttuurin kahdet kasvot

Canceloinnilla tarkoitetaan tarvetta boikotoida henkilöä, instituutiota tai yhtiötä, jonka toiminta koetaan epäeettiseksi. Pahimmillaan se eristää kohteensa yhteiskunnasta – parhaimmillaan se opettaa anteeksiantoon ja lisää oikeudenmukaisuutta.

Termit cancel-kulttuuri ja canceloinnti saivat alkunsa Yhdysvalloissa vuonna 2013, kun Twitterissä alkoi levitä Love and Hiphop -realitysarjasta lause ”You are cancelled”. Suomessa canceloinnista on alettu puhua etenkin vuoden 2017 #MeToo-liikehdinnän myötä.

Cancel-kulttuurin määritelmiä on olemassa useita, sanoo University College Londonin mediatutkimuksen apulaisprofessori **Kata Kyrölä**. Yhtäältä canceloinnti on boikottia, mikä ei ole uusi ilmiö: canceloinnti voi olla jatkumoa sille, että ruohonjuuritasolla protestoidaan erilaisia asioita, tuotteita, valtioita ja ihmisiä vastaan. Toisaalta canceloinnin termi viittaa keskustelukulttuuriin, jossa ihmisen kaikkea toimintaa aletaan pitää täysin arvottomana jonkin virheen tai virheiden seurauksena.

”Jotta canceloinnin voisi ottaa vakavasti, se tarkoittaa sitä, että ihminen tulee eristetyksi sekä ammatillisesti että sosiaalisesti ja kokee sen, että ihmiset todella katoavat ympäriltä”, Kyrölä sanoo.

Kasvu ja anteeksianto keskeistä

Cancel-kulttuuri on läsnä Svenska Teaternissa helmikuussa ensi-iltansa saavassa ***Läkaren***-näytelmässä. Oman alansa huippuasiantuntija Ruth Wulff saa kritiikkiä toiminnastaan lääkärinä. Siitä seuraa raivokas median ajojahti ja kiivas maalittaminen sosiaalisessa mediassa. Cancel-kulttuurista tai sen pelosta tulee näytelmässä yhteisön valtataistelun väline.

”On erittäin ajankohtaista pohtia, miten voisimme uudelleen tarkastella yhteiskunnan rakenteellisia ongelmia, joilla on pitkä historia. On todella tärkeä kysymys, miten tämän voi tehdä tavalla, joka mahdollistaa oppimisen, anteeksiannon ja muutoksen”, näytelmän ohjaaja **Saana Lavaste** sanoo ja jatkaa:

”Kysymys anteeksiannosta on keskeinen näytelmässä: Miten me voimme saada anteeksi ja miten me voimme kasvaa?”

Cancel-kulttuurin taustalla olevan laajemman yhteiskunnallisen liikehdinnän positiivinen kääntöpuoli on, että marginalisoitujen äänien on ylipäänsä mahdollisuus päästä kuuluviin ja haastaa vallassa oleva näkökulma.

”Kaikki valtaapitäviä kohtaan esitetty kritiikki ei ole canceloitia, vaan yhteiskunnassamme tarpeellista valtarakenteen haastamista parempaan suoritukseen. Kukaan meistä tuskin haluaisi elää yhteiskunnassa, jossa ei olisi sallittua vaatia vastuunottoa valtaa käyttäviltä ihmisiltä”, Lavaste pohtii.

***Läkaren** on ohjelmistossa 7.2–24.4.*
Esityskieli on ruotsi.
Tekstitys suomeksi ja englanniksi.

Totuus ja kauneus.

Tiivis katsaus entiseen ja tulevaan. Ja kiitos.

Erittäin toimelias vuosi jäi taakse. Kirjallisuustapahtumat löysivät tautiaikaa edeltäneen yleisönsä, jopa vanhoja kävijäennätyksiä lyöden.

Kaisaniemen Sivullinen vakiinnutti paikkansa Helsingin kirjallisena kulttuurikeskuksena ja 53.000 nimikkeen kirjaparatiisina. Kaivopihan lastenkauppamme löysi asiakkaansa. Kuopion Kauppahallin liike, Tiedekulma ja CityCenterin kauppa toimivat vanhaan tapaan. Mariankadun korttelikauppakin avasi ovensa pitkäksi venyneen kesätauon jälkeen.

Kirjahyllyjemme valikoima kasvoi viidellätuhannella. Pääosa kasvusta syntyi englanninkielistä kirjoista, kaikki suomenkielinen yleinen kirjallisuus alkaa hyllyssä jo olla. Kasvanut valikoima heijastui myös myyntiin, kivijalasta myimme noin 43.000 eri kirjanimikettä.

Kirjojen kokonaismyynti kasvoi 30 %. Suurinta kasvu oli pokkareissa, kaunokirjallisuus, lastenkirjat ja vieraskieliset kirjat kasvattivat myyntiään kolmanneksella. Myös tietokirjoja ostettiin 24 % edellistä vuotta enemmän. Yhteensä myimme 170.000 kirjaa. Inflaatio ei kaupoissamme jyllännyt, myytyjen kappaleiden keskihinta säilyi edellisen vuoden tasolla 15,70 eurossa.

Finlandia-voittajat liikkuivat meilläkin hyvin. Muutoin myyntilistamme poikkeavat kollegojen listoista merkittävästi. Pokkareiden myyntikärki on Satu Rämön ja Valtaojan Avaruuskoiran jälkeen lähes kokonaan klassikoilla. Austen, Bulgakov, Brontet, Camus, Orwell, Wilde ja Keltaiset pokkarit ovat omassa luokassaan, niitä kaivataan kustantajilta paljon lisää.

Tietokirjojen top-satanen oli yhtä tiedekustantajien juhlaa. Meidän lukujemme valossa ei tietokirjallisuus ole lamassa. Uusien tietoklassikoiden suomennokset ovat raskaita prosesseja, mutta suurella työllä ja intohimolla suomennettujen suurten klassikoiden puuttuminen vanhojen kustantajien uusintapainosten listoilta on surullista.

Hienon kirjavuoden jälkeen käännetään katse taas tulevaan.

Keräsimme yhdessä kustantajien kanssa vuodenalun tärkeimmät uutuudet syksyn helmiä unohtamatta. Tulkaa selaamaan hyllyjä ja tekemään löytöjä. h

www.rosebud.fi

27 €

Benjamin Ferencz
VIIMEISET SANAT
AULA & CO
Satavuotiaan syyttäjän huikea testamentti jälkipolville on ihmeellinen ja elämänmittainen matka läpi 1900-luvun mullistusten.

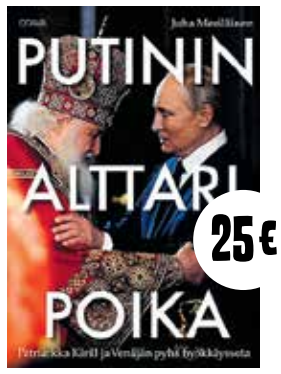
29 €

Sigrid Nunez
PARAS YSTÄVÄ
AULA & CO
Haikea ja viisas romaani surusta ja menettämisen tuskasta, ja myös syvä kumarrus ihmisen ja koiran väliselle ystävyydelle.

35 €

Peter Handke
VUOSI EI-KENENKÄÄN-POUKAMASSA
LURRA EDITIONS
Tuhatsivuinen vaellus unen ja sadun, unelmien ja viattomuuden sävyttämä ekologiseen tajuntaan.

25 €

Juha Meriläinen
PUTININ ALTTARIPOIKA
OTAVA
Teos käsittelee nyky-Venäjän ulkopolitiikan uskonnollista taustaa ja Venäjän hyökkäyssodan keskeisiä taustoja.

27 €

Silvia Hosseini
KIRJALLISUUDEN KIIHOTTAVA HISTORIA
GUMMERUS
Kirja kuljettaa lukijansa länsimaisen kirjallisuuden riettaimpiin kolkkiin. Kirjassa on runsaasti suomennos-katkelmia teoksista, joita ei ole suomeksi julkaistu.

25 €

Pitkänen, Puranen, Taskinen, Vartiainen
KIINA XI JINPINGIN AIKAKAUDELLA
TEOS
Kuinka Kiina nousi yhdeksi maailman johtavista talouksista ja poliittisista mahdeista Xi Jinpingin aikakaudella.

25 €

Tuukka Sandström
TAPPIO TAI KUOLEMA
AVAIN
Mikä on taiteen tehtävä? Tuukka Sandström pohtii tätä esseissään, jotka yhdistävät populaarikulttuurin ja filosofian.

25 €

Anna Munsterhjelm
EI MITÄÄN RAJAA miksi vanhemmuus väsyttää ja miksi siihen kannattaa silti ryhtyä
AVAIN
Rehellinen ja rohkea kertomus yksinhuoltajan arjesta. Tarina vanhemmuuden haasteista ja iloista. Lue ja samaistu!

24 €

Tapani Kinnunen
OOPPERAN GRILLI
ENOSTONE
Kirja täynnä elämää ja vahvoja tunteita. Kinnusen runot ovat täynnä elämää. Ne käsittelevät erilaisia teemoja, kuten rakkaus, yksinäisyys ja kaipuu.

27 €

Jukka Korpela
MUINAIS-VENÄJÄN MYYTTI
GAUDEAMUS
Teos täydentää monia vanhentuneita käsityksiä Venäjästä, Ukrainasta ja niiden muotoutumisesta.

25 €

Amal El-Mohtar &
Max Gladstone
TÄLLÄ TAVALLA HÄVITÄÄN AIKASOTA
HERTTA KUSTANNUS
Sateenkaarirakkautta, aikamatkustusta ja agentteja. Kaunokirjallinen taidonnäyte, joka on voittanut lukuisia palkintoja ja lukijoiden sydämet.

29 €

Fogeli (toim. Ville Hänninen)
PEKKA PUUPÄÄ ALUSTA LOPPUUN
JALAVA
Tukeva valikoima Fogelin piirtämiä Pekka Puupää -sarjakuvia vv. 1925-1952.

27 €

Lasse Poser, Ilona Raivio, Harri Salonen
EUROOPPA KIELTÄYTYY TYÖSTÄ
KHAOS PUBLISHING
Haastatteluja ja vallitsevan työn kritiikkiä.

30 €

Mikael Brunila, Vilja Saarinen, Valter Sandell
KUULUMME TOISILLEMME
KHAOS PUBLISHING
Kirjeenvaihtoon pohjautuva teos, joka pohtii ystävyyden politiikkaa ja yhteiskunnan muutosta. Ajatuksia kapitalismista, kuolemasta ja runoudesta.

25 €

Alena Mornštajnová
HANA
KAIRAAMO
Romaani tautiepidemian myötä paljastuvasta vaietusta perhehistoriasta.

25 €

Riina Tanskanen & Samu Kuoppa
KAPITALISMIN SUURI ILLUUSIO
INTO
Vaaleanpunainen kutsukirje vastarintaan, jotta voimme muuttaa taloutta ja sen kautta maailmaa.

30 €

Ville-Juhani Sutinen
PARATIISISTA
INTO
Finlandia-voittajan historiallinen romaani kahdesta erilaisesta ihmisestä ja maailmasta uuden ajan alussa.

27 €

Leo Stranius
101 ONNEN PÄIVÄÄ
INTO
Mitä jos lääkäri sanoisi sinulle, että sinulla on elinaikaa jäljellä enää 100 päivää?

27 €

Sanna Kotajärvi
PIMEÄN PETO
INTO
Tuikea tuuli työntyy vaivalloisesti mökin seinälautojen välistä ja yrittää hälventää sisälle kitkeröitynyttä pelon ja veren hajua.

29 €

Iida Turpeinen
ELOLLISET
KUSTANTAMO S & S
Ilmiömäisen vastaanoton saanut romaani on hengästyttävä seikkailu läpi kolmen vuosisadan ja suuri kertomus luonnontieteestä ja lajikadosta.

32 €

Hannu Linkola
KASEVA
Jykeen kiven lämpö
KUSTANTAMO S & S
50-vuotiaan kulttiyhtye Kasevan historia yksissä kansissa.
Ilmestyy 8.2.

27 €

Hayley Campbell
KAIKKI ELÄVÄT JA KUOLLEET
NIIN & NÄIN
Haudankaivajat, pyövelit ja rikospaikkasiivoojat löytävät kauheuksien keskellä myös kauneutta ja laupeudentekoja.

34 €

Julian Baggini
FILOSOFISEN AJATTELUN OPAS
NIIN & NÄIN
Filosofisen ajattelun opas on jykevä, tukeva ja helppotajuinen kriittisen ajattelun ohjenuora ja itsenäisen järjenkäytön teroitin.

25 €

Magdalena Hai
SARVIJUMALA
OTAVA
Kiehtova nuorten kauhukirja, joka käsittelee kuoleman kosketusta ja sen vaikutusta elämään.

27 €

Ville Mäkipelto & Paavo Huotari
SENSUROITU
OTAVA
Kirja kertoo Raamatun käsikirjoitusten rikkaasta historiasta tieteellisellä otteella mutta kepeästi ja uusiin näkökulmiin haastaen.

29 €

Yu Miri
UENON ASEMA
SAMMAKKO
Väkevän runollinen teos on koskettava lukukokemus, kirjaan tiivistyy jotakin olennaista japanilaisuudesta ja ehkä myös ihmisyydestä ylipäätään.

25 €

Liv Strömquist
PEILISALISSA
SAMMAKKO
Sarjakuva peilaa filosofian ja sosiologian avulla aikamme kauneusriippuvuutta ja kertoo ulkoiseen olemukseensa satsanneista naisista historian mytologian hämärästä nykyaikaan.

35 €

Sue Prideaux
EN OLE IHMINEN, OLEN DYNAMIITTIA! Friedrich Nietzschen elämä
SAMMAKKO
Kiehtova elämäkerta, joka valottaa Nietzschen filosofian taustoja ja hänen elämäänsä. Kirja kaikille filosofiasta ja sen historiasta kiinnostuneille.

25 €

Arthur Schopenhauer
IHMISEN TAHDON VAPAUDESTA
SAMMAKKO
Schopenhauer käsittelee ihmisen tahdon vapautta itsetietoisuuden perusteella ja väittää tahdonalaisten tekojemme olevan yhtä välttämättömiä kuin luonnonlakien noudattaminen.

27 €

Otto Latva
LOHIKÄÄRME
SKS
Tarujen mahtavan olennon kiehtova kulttuurihistoria – kuinka syntyi fantasiakirjallisuuden lohikäärme?

29 €

Jari Hanski
PANDEMIOIDEN AIKA
SKS
Jari Hanskin kirja piirtää kuvan suurten epidemioiden vuosisadasta espanjantaudista koronaan.

27 €

Sara Norja
ALKEMIAN HISTORIA
SKS
Alkemian kiehtovaa historiaa antiikin Aleksandriasta keskiajan Euroopan hoveihin.

17 €

Aki Kaurismäki
KUOLLEET LEHDET
ELOKUVAPALVELU
Lempeä tragikomedia kertoo kahden yksinäisen Helsingin yössä toisensa kohtaavan ihmisen yrityksestä löytää elämänsä ensimmäinen, ainoa ja viimeinen rakkaus.
DVD 17 €, BD 17 €

12,5 €

Ohjaaja Riitta Rask
UNIVERSUMIN KAIUT Kaija Saariahon musiikki
ELOKUVAPALVELU
Dokumenttielokuva käy läpi säveltäjä Kaija Saariahon kypsymisen ujosta helsinkiläistytöstä maailman arvostetuimmaksi nykysäveltäjäksi.
DVD 12,5 €

12,5 €

Robert Bresson
PICKPOCKET
ELOKUVAPALVELU
Elokuva kertoo Michelin vaikeuksista, kun tasapainoilla pikkurikollisuuden ja yksityiselämänsä välillä, mihin kuuluu perhe ja rakkaus yhtä lailla kuin kuolemakin.

26 €

Olga Tokarczuk
RUMPUJEN KAUPUNKI
SÄRÖTÄR
Rumpujen kaupunki on mielikuvituksen, identiteetin häilyvyyden, hauraiden ja intohimon ylistys.

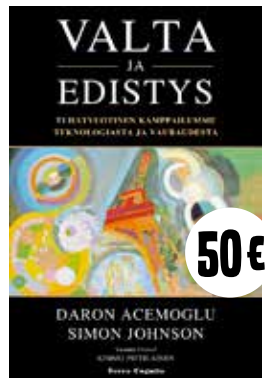
Henri Hagman
VÄRIMAALAUKSEN HUIPULLE
18 askelta puhtaampaan näkemiseen
TAIDE
Teos opettaa 18 askeleessa, kuinka värimaalari näkee ja ajattelee. Viihdyttävä ja ajatuksia herättävällä tyylillä tehty kirja.

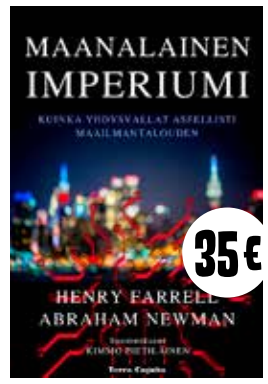
R. F. Kuang
BABEL
Mystinen kertomus
TEOS
Yhdistää kiehtovan tarinan, akateemisen kirjoittamisen jäljittelyn sekä kielellisen ja etymologisen rikkauden ennennäkemättömällä tavalla.

Lauri Schreck
SUOMALAINEN KITARAKIRJA
TEOS
Perusteellisin, lähes kaiken kattava kitaransoittoon perehdyttävä teos. Kirjan kanssa pääset vauhtiin hetkessä!

Acemoglu & Johnson
VALTA JA EDISTYS
Tuhatvuotinen kamppailumme teknologiasta ja vauraudesta
TERRA COGNITA
Kuinka varmistaa, että teknologian kehitys muuttuu edistykseksi.

Farrell & Newman
MAANALAINEN IMPERIUMI
Kuinka yhdysvallat aseellisti maailmantalouden
TERRA COGNITA
Huippututkijoiden uusi viitekehys globaalille valtapolitiikalle.

Osmo Tammisalo
SANANVAPAUS, RAKASTETTUNI
TERRA COGNITA
Laaja sananvapaus on paras turva vähemmistöjen oikeuksille.

Maurice Blanchot
TUHON KIRJOITUS
TUTKIJALIITTO
Fragmentaarisesti koostuva teos, joka käsittelee tiedon ja ajattelun, subjektin ja yhteisön ykseyden mahdottomuutta.

Eetu Viren
ESSEITÄ
TUTKIJALIITTO
Kiehtova kokoelma esseitä, jotka käsittelevät erilaisia teemoja, kuten elokuvakritiikki, sofia, kirjallisuuskritiikki ja kieltäytyminen.

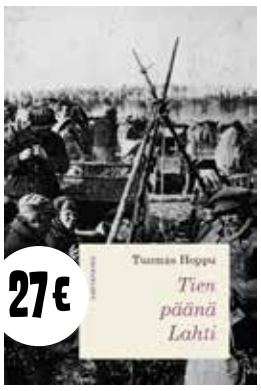
Esko Valtaoja
KUUKÄVELY JA KUUSI VOILEIPÄÄ
URSA
Kirja on täynnä mielenkiintoisia ajatuksia ja oivalluksia aikamme ilmiöistä.

Arik Kershenbaum
LINNUNRADAN KÄSIKIRJA OLIOISTA
Mitä evoluutio maapallolla kertoo elämästä avaruudessa?
URSA
Mielenkiintoisia kysymyksiä elämästä avaruudessa ja mitä evoluutio maapallolla kertoo

Christer Lindholm
KUN MAAILMA EI RIITÄ
VASTAPAINO
Opas kohti ekologisesti kestävää ja nykyistä oikeudenmukaisempaa talousjärjestelmää. Kirja kertoo myös perustelut tällaisen siirtymän välttämättömyydelle.

Tuomas Hoppu
TIEN PÄÄNÄ LAHTI
VASTAPAINO
Viimeinen osa Tuomas Hopun sisällissotatrilogiasta. Kirjassa käsitellään sisällissodan loppuvaiheita ja Punaisten antautumista Lahden edustalla.

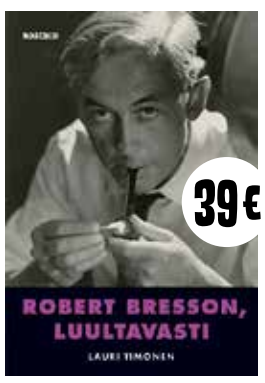
Rita Felski
KIRJALLISUUDEN HYÖDYLLISYYS
VASTAPAINO
Teoksessa pohditaan motiiveja ja mysteerejä, miksi luemme.

Tommi Musturi
FUTURE
ZUM TEUFEL
Kiehtova sarjakuvaromaani ihmiskunnan erilaisista tulevaisuuksista. Siinä yhdistyy historia, utopia ja nykyhetki.

Aapo Kukko
PUHUMALLA PARAS
ZUM TEUFEL
Sarjakuvaromaani Yrjö Kallisen elämästä ja ajatuksista. Miten pasifisti ja poliitikko selvisi neljästä kuolemantuomiosta - puhumalla.

Lauri Timonen
ROBERT BRESSON
ROSEBUD
Erittäin laaja teos elokuvaan ja kulttuurihistoriaan.
”Bresson on elokuvalle mitä Dostojevski on kirjallisuudelle ja Mozart musiikille.” – *Godard*

Jack Weatherford
TSINGIS-KAANI
ROSEBUD
Oliko Kaani renesanssin airut, uskonnonvapauden edelläkävijä ja modernin maailman esitaistelija vaiko barbaari ja maailmanvalloittaja?

Antti Kujala
KUIN VELJET KESKENÄÄN
MINERVA
Tietoa Neuvostoliiton ja Itä-Euroopan sodanjälkeisestä historiasta. Kirja antaa perspektiiviä nykyiseen hyytävään tilanteeseen, jossa Venäjä on muuttumassa Neuvostoliiton kaltaiseksi valtioksi.

Tarjoushinnat voimassa helmikuun loppuun.

NÄMÄ JA 53 000 MUUTA TEOSTA

KAISANIEMENKATU 5
KAISA-TALO, HELSINKI
sivullinen@rosebud.fi
+358 40 017 8965

ROSEBUD
SIVULLINEN

KAIKKIEN ROSEBUD-KAUPPOJEN YHTEYSTIEDOT JA VALTAVAN VALIKOIMAN LÖYDÄT MYÖS VERKOSTA.

www.rosebud.fi

Äärioikeistolaisen VOXin puheenjohtaja Santiago Abascal väkijoukon ympäröimänä Madridin mielenosoituksissa 6. marraskuuta 2023.

VOX España / Wikimedia Commons

Euroopan taistelu lehdistönvapaudesta

Edes EU-maat eivät ole lehdistönvapauden auvoisia kehtoja. Niin Suomessa, Espanjassa kuin Kreikassakin medianvapautta uhataan eri tavoin.

TEKSTI **KAROLIINA OJALA JA ANNIINA SONERVA**

Viime kesänä *Iltalehden* toimittaja **Iida Erämaa** kirjoitti näkökulmatekstin, jossa hän kritisoi perussuomalaisia näiden lehdistönvapautta rajoittavasta käytöksestä. Pian hallituspuolueen kansanedustajat ryöpyttivät tuoretta toimittajaa sosiaalisessa mediassa.

Tapaus oli näkyvä, muttei ainutlaatuinen. Maalittaminen ja pyrkimykset toimittajien hiljentämiseen ovat osa suomalaisjournalisminkin arkea.

Kansainvälisessä vertailussa Suomi on toki yhä hyvässä asemassa. Useilla lehdistönvapausmittareilla Suomi hipoo kärkisijoja muiden pohjoismaiden kanssa. Kansainvälisen Toimittajat ilman rajoja -järjestön lehdistönvapausindeksissä vuoden 2022 kokonaissijoitus säilyi vuonna 2023 julkistetuissa tilastoissa viidentenä, mutta toimittajien turvallisuutta koskevalla mittarilla tilanne on kuitenkin heikentynyt merkittävästi: Suomi putosi kymmenenneltä sijalta 23:teen. Turvallisuusindeksissä otetaan huomioon niin fyysinen kuin psykologinen turvallisuus, jota heikentävät muun muassa maalittaminen ja oikeustoimet journalisteja vastaan.

Lehdistönvapaus voi siis kaventua mallimaassakin. Lehdistönvapautta valvovan International Press Instituten eli IPI:n Suomen ryhmän puheenjohtaja ja Haaga-Helian journalismikoulutuksen tutkintojohtaja **Anne Leppäjärven** mielestä kaikkiin lehdistönvapautta heikentäviin tekoihin tulisi suhtautua aina vakavasti – jopa aivan mitättömän pieniltä tuntuviin vihjailuihin.

”Vaikka lehdistönvapauden tilanne on suhteessa hyvä nyt, suomalaisten tulisi tajuta, että uhat koskevat myös meitä. Kaikki tavat, joilla yritetään horjuttaa ihmisten suhtautumista tai luottamusta journalismiin, ovat vaarallisia”, Leppäjärvi sanoo.

Huolestuttavinta Leppäjärvestä on tällä hetkellä se, että toimittajien painostajat ja maalittajat eivät ole vain somekommenteissa öykkäröiviä yksittäisiä kansalaisia, vaan korkeinta valtaa käyttäviä, hallituksessa istuvia päättäjiä.

”Kun lehdistöä heikentävillä tahoilla on valtaa vaikuttaa lainsäädäntöön, toimintatapa alkaa hiljalleen purkaa demokratiaa. Ihmiset voivat silloin ajatella, että emme tarvitse journalismia tulevaisuudessa – ja alkavat jopa vihata sitä”, Leppäjärvi miettii.

Polarisaatio riepottelee mediaa

Kuvajournalisti **Olmo Calvo** kuvasi ja selosti 16. marraskuuta 2023 Madridissa Espanjan sosialistista työväenpuoluetta PSOE:tä vastustavaa mielenosoitusta. Yhtäkkiä joukko mielenosoittajia hyökkäsi miehen kimppuun: Calvoa heiteltiin kivillä, tölkeillä, pulloilla ja värikuulilla. Yksi kuulista osui Calvon kameraan, ja maalia roiskui myös hänen silmiinsä.

Euroopan lehdistönvapautta kartoittavan *Mapping Media Freedom* -sivuston mukaan vastaavanlaisia hyökkäyksiä on tapahtunut Espanjassa toistuvasti kevään vaalien jälkeen.

Konservatiivinen kansanpuolue PP ei heinäkuun vaalivoitosta huolimatta pystynyt muodostamaan hallitusta äärioikeistolaisen VOX-puolueen ja muiden pienempien ryhmittymien tuella, vaan sosialistisen työväenpuolueen PSOE:n johtaja **Pedro Sánchez** päätyi jatkamaan pääministerinä. Sánchez ja katalaanit sopivat yhdessä lakiehdotuksesta, joka takaisi tuhansille Katalonian itsenäisyysliikkeen jäsenille armahduksen. Se on aiheuttanut soraääniä oikeistossa.

IPI:n edunvalvontavirkailija, brittiläinen journalisti **Jamie Wiseman** kertoo, että koronapandemian aikana syventynyt polarisaatio ja oikeistopuolueiden kannattajien radikalisoituminen ovat johtaneet yhä useampiin hyökkäyksiin toimittajia vastaan.

”Vihamielisyys lehdistöä kohtaan on luultavasti yksi koronan pysyvistä vaikutuksista. Vaalien ja tämän armahdussopimuksen myötä uskon, että tämä ongelma vain lisääntyy”, Wiseman arvioi.

Polarisaatio on tukahduttanut lehdistöä maassa jo vuosien ajan: Wisemanin mukaan Espanjan medioiden omistajuus on keskittynyt muutamille hyvin rikkaille liikemiehille, joilla on vahvoja kytköksiä poliittisiin puolueisiin. Vuonna 2022 Espanjan lehdistö olikin Puolan ohella yksi maailman polarisoituneimmista. Tämä käy ilmi Oxfordin yliopiston ja Reuters-instituutin teettämästä Digital News Report 2022 -selvityksestä, jossa vertailtiin 46 eri maan tietoja.

Espanjan toimittajayhdistysten liiton FAPE:n kansainvälinen edustaja **Luis Menéndez** on huolissaan lehdistön tilanteesta.

Hän kertoo, että media-alan työllisyystilanne on maassa hyvin heikko, ja toimittajat pelkäävät työpaikkojensa menettämistä. Myös vuonna 2015 voimaan astunut kansalaisturvallisuuslaki, joka tunnetaan Espanjassa gag law'na eli suukapulalakina,

TOIMITTAJAT KOHTAAVAT VÄKIVALTAA, HÄIRINTÄÄ JA VAINOA.

on ajanut toimittajia itsesensuuriin. Menéndez kertoo, että virkavalta voi esimerkiksi takavarikoida valokuvaaineistoa toimittajilta yleisen turvallisuuden varjolla.

Oligarkkien ohjauksessa

Rikostoimittaja **Giorgos Karaïvaz** käveli lähellä kotiaan Ateenassa vuonna 2021, kun häntä ammuttiin useita kertoja ohiajavasta moottoripyörästä. Karaïvaz kuoli vammoihinsa. Hän oli kirjoittanut järjestäytyneestä rikollisuudesta monille kreikkalaisille medioille.

”Se oli teloitus, ammattimainen murha”, kertoo kreikkalainen mediatutkija ja toimittaja **Michael Nevradakis**.

Kreikan sijoitus Toimittajat ilman rajoja -järjestön lehdistönvapausindeksissä on laskenut tasaisesti, ja viime vuonna Kreikka sijoittui huonoimmin kaikista EU-maista.

”Kreikka esittää noudattavansa länsimaisia arvoja, kuten lehdistönvapautta ja demokratiaa. Sisäisesti maassa vallitsee kuitenkin hyvin erilainen tilanne”, Nevradakis kertoo.

Kreikan mediassa ei ole todellista monimuotoisuutta, vaikka toimijoita on näennäisesti paljon. Näkökulmat ovat rajattuja ja toimittajien itsesensuuri arkipäiväistä. Nevradakis kertoo, että tilanne johtuu useasta tekijästä: toimittajat kohtaavat väkivaltaa, häirintää ja vainoa. Mediayhtiöt kamppailevat taloudellisten ongelmien kanssa ja journalismikoulutus on puutteellista.

Suurin syy ovat kuitenkin Kreikan oligarkit, jotka omistavat suuren osan kreikkalaisista medioista. Nevradakisin mukaan oligarkit pitkälti määrittävät, mistä saa kirjoittaa ja mistä ei.

”Esimerkiksi, jos kirjoitat jonkin tietyn oligarkin omistamalle medialle, et voi arvostella häntä. Ja jos kyseinen oligarkki on läheinen tiettyjen hallituksen jäsenten kanssa, et tietenkään voi arvostella myöskään heitä, koska se vahingoittaisi omistajan etuja. Näin syntyy itsesensuurin kulttuuri.”

Oligarkit luovat ilmapiirin, jossa journalistit ymmärtävät rajoitukset ilman, että heille välttämättä kerrotaan niistä suoraan.

Vapaa tieto on ihmisoikeus

Lehdistönvapauden heikentyminen voi tapahtua monin tavoin. Janan toisessa päässä ovat mitättömiltä tuntuvat teot, ja toisessa ääripäässä tapaukset, joissa toimittajia on murhattu heidän työnsä vuoksi.

Anne Leppäjärven mielestä kaikissa tapauksissa ydinviesti on kuitenkin sama: ”Olkaapas toimittajat varovaisempia sanojenne kanssa.”

Helsingin yliopiston historiantutkija ja sananvapausjärjestö PENissä vaikuttanut **Oula Silvennoinen** kertoo, että lehdistönvapautta heikentävien autoritääristen toimijoiden motiivit ovat universaaleja. Pyrkimys on päästä valta-asemaan, jota ei pysty haastamaan. Ajan mittaan toiminta tekee vapaasta ja kriittisestä journalismista mahdotonta.

Silvennoisen mukaan Suomen nykyhallitus on jo antanut selviä merkkejä halustaan kaventaa median toimintavapautta.

”Esimerkiksi käy ministeri **[Ville] Rydmanin** jatkuva kahina *Helsingin Sanomia* vastaan. Erityisesti Perussuomalaisten ja Kokoomuksen radikaalilaidan jatkuvat uhkailut heikentävät Yleisradion toimintaedellytyksiä, tai vaikkapa puhemies **[Jussi] Halla-ahon** tuore yritys rajoittaa oikeuslaitoksen kautta hänen poliittista arvostelemistaan”, havainnollistaa Silvennoinen.

Leppäjärven mukaan on oleellista pureutua siihen, miksi journalismia halutaan rajoittaa niin paljon. Jos keskustelua ei käydä, toimittajaa maalittavan henkilön on helppo pukeutua uhrin viittaan ja syyttää mediaa puolueelliseksi.

”Tätä uhriutumisen narratiivia olisi syytä kyseenalaistaa ja miettiä, mitä sen takana on”, hän sanoo.

Vaikka lehdistönvapautta horjutetaan monessa EU-maassa, jana ei onneksi kulje vain yhteen suuntaan. Alankomaat on parantanut toimittajien turvaverkkoja viime vuosina: poliisi auttaa turvaamaan järjestäytyneen rikollisuuden parissa työskenteleviä toimittajia, ja heihin kohdistuvat fyysiset hyökkäykset johtavat yleensä syytteisiin. Toimittajat, joita uhkaillaan, voivat soittaa erityiseen hätänumeroon ilmoittaakseen rikoksista ja saadakseen neuvoja.

Suuntaa siis voi ainakin yrittää kääntää. Ensimmäinen askel on ottaa pienetkin lehdistönvapautta horjuttamaan pyrkivät teot tosissaan. Vapaan tiedon äärelle pääsy on lopulta ihmisoikeus, Leppäjärvi muistuttaa.

ILMOITUS

TERVE KOIRA RÄKSYTTÄÄ

Vapaa ja moniääninen media on toimivan demokratian edellytys. Meillä Suomessa media on yksittäisten poliitikkojen virhearvioita lukuun ottamatta saanut toimia vapaasti. Se ei tietenkään tarkoita, että mediakenttämme olisi täydellinen: omistus on liian keskittynyt isoihin konserneihin, mikä voi olla riski moniarvoisuudelle ja -äänisyydelle.

Sitäkin enemmän olen huolissani siitä, että johtavat poliitikot ovat viime aikoina muuttaneet tapaansa kommentoida mediaa, esimerkiksi Yleä.

Muutos muistuttaa Trumpiltakin tutuksi tullutta tapaa väittää mediaa puolueelliseksi. Näin poliitikko pyrkii heikentämään yleistä luottamusta ja istuttamaan kansalaiseen epäilyn siemenen. Toisaalta kyse on myös tietoisesta pyrkimyksestä vaikuttaa journalistisiin sisältöihin itseään miellyttävällä tavalla.

Molemmat ovat valtava uhka demokratialle.

Tietyt eurooppalaiset valtiot, kuten Puola ja Unkari, ovat liikkuneet poispäin demokratian ihanteista ja oikeusvaltiokehityksestä. Näille maille on tyypillistä, että vallanpitäjät puuttuvat median toimintaan. EU on reagoinut huolestuttavaan kehitykseen uudella medianvapauslailla.

Lopulta vapaata mediaa voikin parhaiten tukea äänestämällä vapaata mediaa arvostavia poliitikkoja.

Jokaisella poliitikolla on tietenkin oikeus omaan näkemykseensä siitä, mikä on paras tapa käyttää valtion varoja. He voivat vaatia Ylen rahoituksen leikkaamista, kuten jotkut ovat nyt tehneet. Mutta jos leikkausuhkailuja perustellaan Ylen journalistisella sisällöllä, kyse on pyrkimyksestä vaientaa media, koska sen sisältö ei miellytä vallanpitäjiä. Tämä on vaarallinen tie.

On tärkeää tunnistaa pyrkimykset kaventaa median vapauksia, jotta media kykenee toimimaan tehtävänsä mukaisesti vallan vahtikoirana. Jos haluamme ylläpitää luottamusta ja ehkäistä korruptiota, tarvitsemme vallan vahtikoiraa läpivalaisemaan päätöksiä ja laittamaan poliitikot tilille puheistaan.

Vallan vahtikoira ei ole kritiikin tai virheiden yläpuolella. Mutta hiljentää koiraa ei saa, vaan sen pitää aina antaa räksyttää. Näin suojelemme vapauttamme ja demokratiaamme.

THE LEFT IN THE EUROPEAN PARLIAMENT

SILVIA MODIG
Euroopan parlamentin jäsen

SILVIAMODIG.FI

Mielenosoittajia vaatimassa Donald Trumpin presidenttikaudelle jatkoa sen jälkeen, kun Trump oli hävinnyt vaalit.

Vaarallisia valheita

Kun vallanpitäjä puhuu, faktantarkistajat ovat hereillä. Pötypuheillaan poliitikot kiillottavat omaa kuvaansa ja saavat kansaa liikkeelle. Olisi hyvä, jos myös uutisia selaava yleisö olisi järjissään.

TEKSTI **IIDA SIMES**

DONALD TRUMPIN presidenttikaudella 2017–2020 Yhdysvaltain media joutui uuden tilanteen eteen. Ainahan maan poliittiseen puheeseen on kuulunut kärkästä ja provosoivaa argumentaatiota ja toisten poliittisten ryhmittymien mollaamista, mutta Trump vei haukkumisen aivan uudelle tasolle. Hän alkoi kutsua muita tiedotusvälineitä kuin häntä tukevia äärioikeistolaisia ja populistisia kanavia valehtelijoiksi.

Jo kautensa alussa Trump listasi pahiksiksi viisi suurinta mediayhtiötä, joita olivat *New York Times* -lehti ja televisiokanavat NBC, ABC, CBS ja CNN. Hän kirjoitti Twitterissä niiden olevan ”fake news -mediaa” eli valeuutisia. Isoissa kansankokouksissa hän huudatti yleisöä kannustaen näitä solvaamaan paikalla olevia toimittajia, jotka olivat hänen mukaansa ”Amerikan kansan vihollisia”. Kun vihainen kansanjoukko kääntyi toimittajiin päin heristellen nyrkkejään ja huutaen raivoissaan, toimittajat joutuivat pakenemaan.

Trumpin inhoamat toimittajat eivät suinkaan olleet valehtelijoita, toisin kuin Trump. Lehdistö ryhtyi tarkistamaan Trumpin puheiden faktoja ja totesi suurimman osan väitteistä vääriksi. Meksiko ei ollut maksamassa korkeaa muuria Meksikon ja Yhdysvaltojen väliin, presidentti **Barack Obama** ei ollut ulkomaalainen muslimi vaan yhdysvaltalainen kristitty, eikä Trump ollut aikoinaan puhunut Irakin sotaa vastaan vaan oli ollut sen puolesta. Ja niin edelleen. Tässä kolme esimerkkiä yli 30 000 valheesta, joita Trump virkakaudellaan suolsi.

FAKTOJA ON TIETENKIN tarkistettu niin kauan kuin tietoon perustuvaa tekstiä on julkaistu, mutta ennen internetiä ja hakukoneita se on ollut hitaampaa ja hankalampaa kuin nykyään, kun suuri osa julkisista asiakirjoista ja tilastoista on netissä.

Suomessa alan uranuurtaja on *Faktabaari*, vuonna 2014 perustettu suomalainen faktantarkistuspalvelu. Se on ”poliittisesti sitoutumaton ja kaikille avoin osallistava verkkomedia”.

Faktabaari määrittelee faktantarkistuksen nettisivuillaan ytimekkäästi: ”Faktantarkistuksessa analysoidaan esitettyä väitettä vertaamalla sitä eri lähteistä saatavaan tietoon. Väitteen paikkansapitävyys vahvistuu kun luotettavista lähteistä kerätty tieto tukee esitettyä väitettä. Vastaavasti väite voidaan kumota tai asettaa kyseenalaiseksi. Tarkistettu tieto auttaa erottelemaan virheelliset, vääristellyt ja harhaanjohtavat tai huonosti perustellut väitteet luotettavasta ja todenperäisestä tiedosta.”

YHDYSVALTAIN KUULUISIMPIA faktantarkistajia on *Washington Post* -lehden toimittaja **Glen Kessler**. *Washington Postin*, jonka lempinimi on *Post*, tunnuslause kuuluu *”Democracy dies in darkness”*, demokratia kuolee pimeydessä. Tällä lehti tarkoittaa sitä, että vallanpitäjien ja rahamiesten tekosia on seurattava julkisesti, ja että ihmisten täytyy tietää mitä on suunnitteilla, ja kuinka se heihin vaikuttaisi. Kessler ryhtyi faktantarkistajaksi vuonna 2011.

Kessler ymmärsi, että kaikki virheelliset väitteet eivät ole yhtä räikeästi vääriä. Siksi hän käyttää Pinokkio-indeksiä: yhden Pinokkion saa vain hieman viallinen väite, neljä Pinokkiota on jo emävalhe. Kesslerin Pinokkioita on suorastaan pelätty, ja kaikkien vaikutusvaltaisten henkilöiden puheet ovat joutuneet hänen tarkastelunsa alle. Obamakaan ei selvinnyt kausistaan ilman Pinokkioita.

Mutta Trumpin faktattomuus oli niin valtavaa, että Kessler ja hänen tiiminsä alkoivat suorastaan uupua puppupuheiden takia. Vääriä väitteitä eli disinformaatiota oli niin paljon.

Toimittajien keskuudessa Kessler on faktantarkistuksen supertähti, mutta *Postin* kuuluisimmat toimittajat kautta aikain ovat **Carl Bernstein** ja **Bob Woodward**. He paljastivat republikaanipuolueen salakuunnelleen demokraatteja vuonna 1972 puolueen päämajassa, Watergate-nimisessä rakennuksessa. Bernstein ja Woodward pystyivät todistamaan, että Yhdysvaltain presidentti **Richard Nixon** tiesi salakuuntelusta, joten Nixon joutui eroamaan.

Watergate on saattanut olla Trumpinkin mielessä, kun hän väitti Yhdysvaltain presidentin Barack Obaman salakuunnelleen republikaaneja. Tällaisesta ei kuitenkaan ollut todisteita.

Woodwardia Trumpin presidenttikausi kiehtoi niin, että hän julkaisi tekemänsä Trumpin haastattelut kirjana ja äänitteenä. Trumpin raivostuu haastattelijalle usein, koska Woodward ei silti suostunut myöntämään valhetta todeksi.

FAKTAT OLISIVAT YHTÄLAILLA poliitikkojen saatavilla, mutta populistiseen puheeseen kuuluu provosointi ja liioittelu. Valehteleminen ei yleensä ole laitonta, mutta lehdet eivät mielellään aina julkaise provosoivia sitaatteja korjaamatta faktoja.

Chad Davis / Wikimedia Commons

Faktojen tarkistaminen on eettisesti tärkeää, koska vallanpitäjiä pitää valvoa. Äänestyksen voittaminen ei merkitse oikeutta hallita miten haluaa, vaan vallanpitäjä toimii lakien puitteissa.

Trump suolsi neljän Pinokkion valheita vielä presidenttikautensa jälkeen vuonna 2021, kun hän väitti vuoden 2020 presidentinvaaleja väärennetyiksi, ”varastetuiksi”. Trump ei suostunut myöntämään demokraattien **Joe Bidenin** voittaneen.

Trump lietsoi Twitterissä raivoa, joka sai ihmiset hyökkäämään kongressiin muka palauttamaan järjestystä Yhdysvaltoihin eli tuhoamaan demokratiaa. Viisi ihmistä kuoli hyökkäyksessä. Kymmeniä kongressissa työskenteleviä piileskeli ja pakeni väkivaltaisen kansanjoukon tieltä.

Maailmassa on paljon ihmisiä, jotka elävät mieluummin, *Postia* mukaillen, demokratiattomassa pimeydessä kuin järjen valossa. Trumpiin uskoviin ihmisiin faktantarkistukset eivät tehoa.

Vaikka oikeuslaitos ja tiedotusvälineet ovat levittäneet laajasti tietoa Yhdysvaltain vaalien oikeasta tuloksesta, eli Biden kyllä voitti vaalit, jopa kolmasosa kansalaisista eli 110 miljoonaa yhdysvaltalaista uskoo Trumpin kiukutteluun ja tämän voittaneen sittenkin.

VENÄJÄLLÄ PUOLESTAAN vaalit ovat todellakin olleet väärennettyjä, ja demokratian polkeminen alkaa jo ehdokasasetteluissa. **Vladimir Putinin** yli 20-vuotisella valtakaudella Yhtenäinen Venäjä -puolueen kanssa aidosti kilpaileva henkilö ei pääse edes ehdolle. Sinnikkäimpiä ehdokkaaksi haluavia on pahoinpidelty ja peloteltu pois ehdokaslistoilta. Näin tapahtui *Voimankin* asiantuntijana työskennelleelle venäläiselle toimittajalle **Andrei Grišinille**, joka muutama vuosi sitten halusi ehdokkaaksi Magadanin aluevaaleissa.

Lisäksi Venäjällä äänestäjiä painostetaan, eikä vaalitoimitsijoidenkaan toimiin voi luottaa.

Väärinkäytöksistä on raportoinut erityisesti Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö Etyj, jonka työsarkaan vaalitarkkailu kuuluu. Tai kuuluisi, mutta viime vuosina Venäjä ei ole antanut riippumattomien tarkkailijoiden tehdä työtään asianmukaisesti.

Maaliskuussa 2024 Venäjällä järjestetään presidentinvaalit. Kuten ennenkin, presidentti Putinin voitto näyttää varmalta. Vain voittoprosentista voidaan lyödä vetoa, sillä vielä ei tiedetä mihin Kreml päätyy. Viimeksi Putin sai 77 prosenttia äänistä.

Lokakuussa 2024 yhdysvaltalaiset äänestävät presidentistä. Yhdysvalloissa vaalit ovat edelleen luotettavaksi todettu institutionaalinen tapahtuma eivätkä Etyjin vaalitarkkailijat ole raportoineet tuloksiin vaikuttavasta vilpistä. Suuri vaaleihin vaikuttava ongelma on netissä leviävä disinformaatio. Kuva- ja tekstiväärennökset voivat muokata äänestäjien mielipiteitä, eivätkä faktantarkistajat mitenkään pysy ajan tasalla kaiken sosiaalisessa mediassa kuhisevasta materiaalista – eivätkä äänestäjät välttämättä edes löydä tarkistetun tiedon ääreen.

ILMOITUS

GAZAN HÄDÄLLE EI VOI KÄÄNTÄÄ SELKÄÄ

Gazan alueen 2,4 miljoonaa asukasta on akuutissa vaarassa: puhtaan veden, ruuan, lääkkeiden ja sähkön saannin puutteet sekä varsinainen nälänhätä uhkaavat isoa osaa alueen väestöstä jo yli kolme kuukautta jatkuneen Israelin hyökkäyksen ja saarron seurauksena. Humanitaarinen apu ei pääosin pääse perillä hätää kärsiville ihmisille. Valtaosa alueen asukkaista on joutunut pakenemaan kodistaan eikä valtaosa ole saanut ruokaa päivittäin. Yli 25 000 siviiliä on kuollut, ja näistä lapsia on yli 10 000. Yli 60 prosenttia iskuista Gazaan on kohdistunut YK:n arvion mukaan siviileihin. Suomen ja Euroopan unionin ihmisoikeuslinjan uskottavuutta mitataan Gazassa joka päivä: emme voi kääntää Gazan siviilien hädälle selkäämme.

Orpon hallitus ja ulkoministeri Elina Valtonen (kok) päättivät äänestää YK:n ensimmäisessä vetoomuksessa tulitauon aikaansaamiseksi tyhjää. Samalla he korostivat sitä että Gazan siviilien hädän ratkaisemiseksi ei voi toimia jollei samassa päätöslauselmassa tuomita Hamasin terroristisia tekoja. Itse asiassa kyseinen YK:n vetoomus tuomitsi kaikki terroriteot, mutta tämä ei Suomen hallitukselle riittänyt.

Samalla kun liian moni länsimaissa, EU:ssa ja Suomessa vetoaa yhä Israelin oikeuteen puolustaa itseään, hyväksikäyttää Israelin laitaoikeistolainen Netanjahun hallitus tätä kansainvälistä hiljaisuutta Gazan siviilien moukaroimiseen. Kun jopa hallitustasolta israelilaiset ministerit ovat vihjanneet tavoitteen olevan työntää palestiinalaiset Egyptin puolelle, ja kun iso osa iskuista on kohdistunut siviileihin myös näille osoitetuilla “turvallisilla siirtymäreiteillä” Gazan eteläosiin, on hyvin perusteltua tukea Etelä-Afrikan kansainväliselle tuomioistuimelle jättämän kanteen käsittelyä kansanmurhan kaltaisesta toiminnasta.

Saivartelu siitä kenen syytä Lähi-idän konfliktin pitkä historia on ei auta pelastamaan yhtään ihmishenkeä tänä päivänä. Suomen ja EU:n on toimittava kaikkien siviilien henkien ja rauhan puolesta niin palestiinalaisalueilla kuin Israelissakin – joka päivä. Pysyvä tulitauko on saatava aikaan välittömästi, ja sotarikokset on tutkittava riippumatta epäillystä tekijästä, jotta tie kohti kestävää rauhaa voi alkaa.

Ville Niinistö
Euroopan parlamentin jäsen

Euroopan parlamentin
VIHREÄT/EVA

Tarinoista ja tosiasioista

Karpolla on asiaa teki toimittaja Hannu Karposta koko kansan sankarin. Mutta hänenkin tarinoissaan piilee vaara.

TEKSTI **LAURI RAITARANTA**

”TAIVAS itkee, ja yläsavolaisen maatilan emäntä **Martta Parviainen** itkee. Edessä on häätö. Kaavin kunnassa oleva tila siirtyi pakkohuutokaupassa pankin omistukseen vuonna 1990. Martta Parviaisen kaksi vuotta kestänyt taistelu oikeudestaan asua tällä syntymäpaikallaan päättyy nyt”, selostaa **Hannu Karpo** dramaattisesti.

Katsoin opinnäytetyötäni varten satoja tunteja karvalakkista Karpoa haastattelemassa ihmisiä. Vähemmälläkin vaivalla voisi valmistua, mutta olin koukussa hänen tarinoihinsa, vaikka toimittajan journalistisesta huipusta oli jo kolme vuosikymmentä. Mutta kokemus osoittautui peiliksi nykyhetkeen ja totuuteen. Se osoitti, kuinka helppoa on tempautua uskomaan oman edun vastaisiakin tarinoita.

Karpolla on asiaa pyöri MTV3:lla vuosina 1983–2007. Tuona aikana ohjelmaa esitettiin 796 jaksoa, jotka sisälsivät tuhansia reportaaseja ja tavallisten suomalaisten haastatteluja erilaisista aiheista. Puolen tunnin mittaiset jaksot saivat parhaimmillaan yli miljoona katsojaa, mikä on anteeksiantavalla matikkapäällä laskettuna 1980- ja 1990-luvuilla noin 20 prosenttia väestöstä. Jokin Karpon ohjelmassa vetosi suomalaisiin.

KARPO VASTUSTI AUKTORITEETTEJA ja toimi röyhkeästikin. Hän esimerkiksi löi tehdasvirkailijaa, joka yritti estää tehdasräjähdyksen jälkien kuvaamista, vei rekkalastillisen hävikkiperunoita eduskuntaan päättäjille, jotka olivat haluttomia auttamaan viljelijöitä sekä tekaisi poliisin puhalluspisteen ja puhallutti sitä välttteleviä autoilijoita itse.

Omien sanojensa mukaan hän teki minkä koki oikeaksi.

Karpon tarinoilla oli vaikutusta. Tämä käy hyvin selkeästi ilmi Martta Parviaisen ja pankinjohtaja **Leiviskän** tapauksesta.

”Vapaan rahan huumassa suhteellisuudentajun hukannut velallinen [Parviainen] unohtaa vastuistaan miljoonan. Hän näkee metsänsä taimikot täytenä tukkipuuna ja ränsistyneet rakennukset uutena. Kuitenkin on kysyttävä, kenen osaamiselle ja tekemiselle tässä on asetettava suurimmat vaatimukset? Väkisinkö yksineläjä kävi rahaa säästöpankista rohmuamasta? Oliko pankkia kielletty perehtymästä rahoittamaansa kohteeseen? – Onko siis todella niin, että pankki on tässä uhri ja Martta Parviainen huijari?”

Pankinjohtaja Leiviskä, joka oli saapunut nimismiehen kanssa tilaa haltuunottamaan, ei halunnut näyttäytyä tarinan vihollisena, vaan yritti vakuuttaa että pankki on toiminut oikein. Se ei auttanut. Leiviskälle valkeni videokameran edessä, kuinka voimaton on yksilö Karpon narratiivin alttarilla – ja että hän itse oli joutunut tarinan väärälle puolelle.

Karpo antoi viimeisen puheenvuoron kodistaan häädetylle asukkaalle: ”Eiköhän se luoja niille minunkin kohtalosta muistuta enne kuolemaa.”

Roolit olivat selvät, ja tarinassa oli aristoteelinen alku, keskiosa ja loppu. Oli hyvä ja paha.

FILOSOFI PAUL RICŒURIN mukaan käsitämme oman identiteettimme tarinoiden avulla. Persoonallinen identiteetti koskee kysymyksiä ”kuka?”, ”kuka minä olen?” ja ”keitä me olemme?”. Kuuntelemme ja kerromme itsestämme tarinoita, joissa asetumme erilaisiin rooleihin. Opimme tarinoiden välityksellä, kuinka toimia. Tarinat välittävät perinteitä, mutta samalla rohkaisevat uusien ideoiden ja ajatusten syntymistä. Ajan saatossa niitä kerrotaan uudelleen eri tavoin.

Suomalaisuuteenkin liittyvät stereotypiat ujoudesta, vahvasta luontosuhteesta ja synkästä mielenmaisemasta vahvistuvat niistä kerrotuilla tarinoilla. Kertojalla on suuri vaikutus tarinan tulkintaan, ja lukijat ovat kertojan valintojen vaikutuksen alaisia.

Karpo oli viihteellisten ja nopeasti kulutettavien tarinoiden pioneeri. Hän tarjosi helppoja, yksinkertaisia, tunteisiin vetoavia tarinoita – kuin suoraan populistin käsikirjasta.

Karpon ohjelmassa osapuolet esitettiin totuutta yksinkertaistavassa mustavalkoisessa valossa. Toimittajan kertomat tarinat ruokkivat ajatusta yhteiskunnasta yksilön vihollisena, jota vastaan oli mahdoton taistella. Ohjelma tuotettiin kaupalliselle kanavalle, jolle karvalakkipäinen Karpo provosoivine tarinoineen oli helposti saavutettava, myyvä kulutustuote narratiivin helppouden ja sorrettujen samastuttavuuden vuoksi.

Parviaisenkin tarinaa katsoessani minun oli helppo kokea empatiaa pankkikoneiston alle jäävää yksilöä kohtaan, joka menettää ihmiselle perustavanlaatuisen tarpeen, kodin.

VIIHDETTÄ KULUTTANEEN katsojan palkinto on hyvä olo jonkin yhteiskunnallisen ongelman tiedostamisesta. Samalla kertojan todelliset motiivit saatetaan sivuuttaa. Verkon sähäkän tiedonvälityskilpailun vaateita palveleva media hyödyntää klikkiotsikoita yhteiskunnallisesti merkittävienkin uutisten yhteydessä rahankiilto silmissä. Valikoiden annosteltu informaatio voi vahvistaa meidän ennakkokäsityksiämme, mutta piilottaa koko kuvan.

Taitava kertoja voi piilotella itse luomansa tarinan suojissa, kuten **Wille Rydman**, joka kiertää syytökset etniseen taustaan kohdistuvan vihapuheen viljelemisestä irtisanoutumalla ”klassisesta rasismin määritelmästä”. Tarinoita voi myös kehystää uusiksi, kuten **Petteri Orpo** teki luvatessaan koulutuksen olevan erityissuojelussa, mutta valtaan noustuaan edisti opiskelijoita kurittavia lakimuutoksia säästöjen toivossa.

Kaikkein taitavin kertoja esittää todellisuuden pelkistettynä, sellaisena, että maailma ei voisi rakentua millään muulla tavalla.

Karpo loi itsestään kuvan kansan sankarina, joka paljastaa vääryyksiä, ja sellaisena hänet muistetaan edelleen. Minäkin tuudittauduin Karpon tarinoiden vaivattomuuteen. Mutta yksikään tarina ei voi olla todellisuuden täydellinen kuvaus. Ja kun tarinasta tehdään helposti lähestyttävä kulutustuote, on vaara, että sitä ei osata kyseenalaistaa tai arvioida kaikilta kanteilta. Tämä johtaa pahimmillaan valheisiin, joita kuunnellaan, toistetaan ja lopulta omaksutaan osaksi omaa tarinaa.

Kirjoittajan kandintutkielma on nimeltään Kyllä Karpo tietää – Karpolla on asiaa -sarjan narratiivien kriittinen potentiaali.

Filmikamari

Nyt 81-vuotias Hannu Karpo on ollut viime vuosina esillä myös muiden teoksissa. Kuva on paljon myönteistä huomiota saaneesta Ari Matikaisen dokumenttielokuvasta Karpo (2020), joka on katsottavissa muun muassa YLE Areenassa. Samaan aikaan Kotkan kaupungin teatterissa ensiiltaan tuli Kristian Smedsin Karpolla on asiaa – Tosikertomuksia havumetsien maasta. Se perustui Karpon tekemiin vanhoihin haastatteluihin, joista löytyy klippejä YouTubesta.

MEDIAATTORI 2024

Mediaattori

MEDIAKASVATUKSEN TIEDOTUSLEHTI

voima

Pääkirjoitus

Älytöntä menoa

HALUAISIN KÄYTTÄÄ tämän tilaisuuden tunnustaakseni, etten saa itseäni millään kiinnostumaan tipan tippaa tekoälystä. Se on epäilemättä virhe. Ei siis se tunnustaminen, vaan se kiinnostumattomuus. Ilmeisesti tekoälyllä on paljonkin vaikutusta sekä omaan että lajitovereideni elämään. Kuulemma Europolin tuoreen raportin mukaan jopa 90 prosenttia median sisällöstä tulee olemaan tekoälyn luomaa vuoteen 2026 mennessä. Sehän on ihan kohta. Mannerheimin lastensuojeluliiton kouluyhteistyön ja digitaalisen nuorisotyön päällikkö **Paula Aalto** kehottaa suhtautumaan uimataitoon mediavirroissa yhtä vakavasti kuin kansalliseen ylpeyteemme eli järvissä ja muissa jorpakoissa uimisen taitoomme. Joku läheinen voisi kenties ohjata minut edes alkeisuimakouluun kiireen vilkkaa, ennen kuin älyttömyyteni alkaa olla liian silmiinpistävää.

Sekin on muuten älytöntä, miten käsittämättömän harvoilla valtaväestön edustajilla tai muillakaan on kontakteja Suomessa viisisataa vuotta asuneeseen vähemmistöön romaneihin. Tulen pohjattoman surulliseksi, kun ajattelen miten paljon ennakkoluuloja romaneihin edelleen liitetään. Suuri osa näistä ennakkoluuloista on negatiivisia ja nekin, jotka eivät ole, ovat kuitenkin vain luuloja. Paras tapa päästä ennakkoluuloistaan on tutustua syvällisemmin luulon kohteeseen. Voit aloittaa vaikka lukemalla tästä lehdestä **Carmen Valeriuksen**, **Natasha** ja **Janita Rothin** ja **Dimitri Lindgrenin** haastattelun ja sen jälkeen kuuntelemalla heidän tuottamaansa *Romani-podcastia*.

Älyä haastavaa sisältöä tässä lehdessä tarjoaa myös ymmärryksen lisääminen pimeistä käytännöistä ja siitä, miten somejätit tekevät rahaa sinun ja minun tunteilla.

Vielä viimeiseksi haluan nostaa esiin artikkelin Muunlajiset mediassa. Tunnustan, etten ole ennen tullut lainkaan ajatelleeksi, millaisin sanoin ja ilmauksin eläimet mediassa ja journalismissa esitellään ja miten vahvasti nämä esittämisen tavat ohjaavat mielikuviamme. Vastedes yritän pysyä tarkkana muunlajisten kanssa.

Kädessäsi on kaikkien aikojen viides *Mediaattori*. Kyseinen lehti esittelee maamme parhaita mediakasvatuksen materiaaleja teemoittain ryhmiteltynä ja taustoittaa kiinnostavia mediailmiöitä.

Terveisin,

HANNA NIITTYMÄKI

joka enimmäkseen identifioituu rauhankasvattajaksi, mutta viettää jo viidettä tammikuutaan mediakasvattajana.

P.S. Mediaattorin nettiversiossa on suorat linkit mediakasvatusmateriaaleihin.

Kuva: Nauska

MEDIAATTORI on *Voima*-lehden mediakasvatusnumeron liitteenä julkaistava tiedotuslehti. Siinä esitellyt opetusmateriaalit on koottu yhteistyössä Mediakasvatusseuran kanssa. *Voiman* 1/2024 ja sen *Mediaattori*-liitteen sisällöntuottamiseen on osallistunut edustajia Mediakasvatusseurasta, Koulukinosta ja Suomen Rauhanpuolustajista. Mediaattori on osa opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamaa "Kansat ja valtiot" -mediakasvatushanketta, jota *Voima* koordinoi ja, jonka kumppaneita ovat Koulukino, BMOL ja Rauhanpuolustajat. *Voiman* vastaavana päätoimittajana on Emilia Miettinen ja liitteen Hanna Niittymäki. Suuren osan jutuista ovat tuottaneet Rauhanpuolustajien Tottelemattomuusakatemian opiskelijat. Painopaikka: Alma Manu Tampere. Painos 60 000.

Kannen kuva: Nauska

Romani-pod

Jos olet viimeiset 500 vuotta unohtanut tutustua Suomen romaneihin, tee se nyt.

TEKSTI **KUKKA-MARIA AHOKAS** KUVA **NAUSKA**

ROMANIT ovat Suomen vanhimpia vähemmistöjä, mutta tiedetäänkö heistä tarpeeksi? Aika olisi, **Natasha Roth**, **Carmen Valerius**, **Dimitri Lindgren** ja **Janita Roth** ajattelivat, tarttuivat mikrofoniin ja aloittivat *Romani-podcastin* tuotannon.

”Halusimme vaikuttaa siihen, mitä Suomessa ajatellaan romaneista. Monesti romanit eivät saa tilaisuuksia itse sanoittaa asiaa, ja halusimme puhua rehellisesti siitä, mitä kulttuuri meille merkitsee”, Carmen sanoo.

Kaikki ovat olleet mukana romaniaktivismissa ja vaikuttaneet eri foorumeilla. Serkukset Natasha ja Janita Roth ovat tunteneet ”aina”, muut olivat toisilleen hyvänpäiväntuttuja sukulaisten kautta, kunnes kaikki neljä olivat muutamia vuosia sitten vaikuttamistyömatkalla tutustumassa Bulgarian romaneihin. Ajatus podcastin perustamisesta lähti liikkeelle.

”Inhoan hevosia”, Dimitri toteaa hirtehisesti jaksossa *Kootut ennakkoluulot*. Valtaväestöllä on edelleen tragikoomisen stereotyyppisiä olettamuksia vähemmistöstä, jonka kanssa se on asunut samassa maassa yli 500 vuotta. Tekijöitä kismittää myös, miten yksipuolista median kuvasto edelleen on. Sen sijaan, että kysyisi romanilta, ajatko Mersulla Vermoon ja povaatko, kiinnostuneet voisivat tietää muutakin. Esimerkiksi sen, miten sanotaan romanikielellä hyvää päivää, *tšiŋko diives*.

Toisaalta tämäkään ei ole tarpeen, jotta romaneihin voisi tutustua, nuoret sanovat. Valtaväestöön kuuluvat jännittävät romanien kohtaamista turhaan, koska pelkäävät tekevänsä jotain väärin. Kulttuuriset tavat ovat kuitenkin perhekohtaisia ja koskevat vain romaneita, eivät muita.

”Jos joku asia kiinnostaa, älä oleta, vaan kysy. Harvoin vastaus on, että en kerro sinulle mitään. Olemme suurimmaksi osaksi avoimia ja halutamme avata kulttuuria”, Janita sanoo ja muut nyökyttelevät ympärillä.

Yksi mielipide ei edusta yhteisöä

Natasha ja Dimitri pitivät hiljattain mediakoulutuksen journalismiopiskelijoille. Natasha kertoo, miten havahtui analysoidessaan median luomaa kuvaa romaneista: aina kun romaneista uutisoidaan, artikkelien kommenttikentät täyttyvät stereotypioista, rasismista ja puhtaasta vihasta. Se ei ole ihme, kun katsoo uutisten sisältöä.

”Siitä, missä valossa romanit tuodaan esille, käy hyvin ilmi, että toimittajilla ei ole tietoa romanien historiasta. Romanit ovat vähemmistönä lähtökohtaisesti huonommassa asemassa, mikä olisi hyvä ymmärtää, kun uutista lähdetään rakentamaan”, Natasha sanoo.

Etnisen tai kulttuurisen taustan mainitseminen ei ole yleensä tarpeen. Toimittajat haluavat tuoda sen kuitenkin usein ilmi vaikka kiertoilmaisuin kuten ”suoriin housuihin pukeutunut mies”, jolloin yleisö heti arvaa, mistä vähemmistöstä puhutaan. Hyvin usein se ei ole uutisen kannalta olennaista.

Dimitri huomauttaa, että toimittajat lankeavat usein myös toiseen sudenkuoppaan: yhden ihmisen mielipide alkaa helposti edustaa koko yhteisöä. Toimittajat soittavat helposti kerta toisensa jälkeen samoille, julkisuudessa aktiivisesti esiintyville henkilöille, kun tarvitsevat kommenttia ”romaniyhteisöltä”. Kun samojen yksittäisten henkilöiden kommentit toistuvat mediassa vuodesta toiseen, ne alkavat vaikuttaa romaniyhteisön yleiseltä mielipiteeltä.

”Usein sellaiset, jotka ovat päässeet tähän [kommentoijan] asemaan, eivät välttämättä elä romanikulttuurin sisällä tai heitä ei ole romaniksi tunnistettavissa. Silti he puhuvat koko yhteisön suulla, ja sitten koko yhteisö leimataan”, Dimitri sanoo. Taipumuksena on esimerkiksi ongelmien silottelu. Jos joku mediakommentaattori sanoo, että ei ole koskaan kokenut syrjintää, se ei tarkoita, etteivätkö muut romanit sitä kokisi.

Muutosta on silti ilmassa.

Media nostaa useammin esiin myös romanien onnistumisia, nuoret sanovat. Ylen *Romano miritz* on yksi tunnetuimmista romanikulttuurista kertovista ohjelmista, ja sen rinnalle on noussut sosiaalinen media, josta Carmen suosittelee erityisesti Tiktokia. Se on noussut suureen suosioon Suomen romaninuorten keskuudessa, minkä myötä romanivaikuttajia on siirtynyt sinne. ”Suosittelen seuraamaan Suomen romaniyhdistystä, jolla on tosi kivaa sisältöä, ja kaikki sisältö pohjautuu faktoihin.”

Kertokaa romaniholokaustista kouluissa

”Yläkouluissa pitäisi jatkossa käsitellä enemmän romanien historian synkintä osuutta, holokaustia”, Natasha lähettää terveisensä opettajille. Natsi-Saksassa jopa puolitoista miljoonaa romania joutui keskitysleireille. Silti asiasta ei ole juuri mai-

cast kuuluu kauas

Kuuntele artikkeli voima.fi/audio

CARMEN VALERIUS
Ikä: 28
Asuinpaikka: Vantaa
Ammatti: Suomen Romaniyhdistys ry:n nuorisotyön koordinaattori
Harrastukset: humanitaarinen vapaaehtoistyö

NATASHA ROTH
Ikä: 27
Asuinpaikka: Ähtäri
Ammatti: lähihoitaja, romaniaktivisti
Harrastukset: käsityöt, Elvis Presley

DIMITRI LINDGREN
Ikä: 26
Asuinpaikka: Vantaa
Ammatti: Suomen Romaniyhdistys ry:n nuorisotyön koordinaattori, aktivisti
Harrastukset: musiikin tekeminen, graafinen suunnittelu, pianonsoitto, laulaminen

JANITA ROTH
Ikä: 28
Asuinpaikka: Vantaa
Ammatti: sosionomi, varhaiskasvatuksen opettaja
Harrastukset: matkustelu ja musiikki

nintoja koulukirjoissa, ja toista maailmansotaa käsittelevissä luvuissa asia kuitataan mainitsemalla, että Saksassa vainotuksi joutuivat ”muutkin vähemmistöt”. Näin Natasha muistaa itse lukeneensa kahdeksannen luokan historiankirjasta. Asia jäi kaihertamaan hänen mieltään.

Pari vuotta sitten hän pääsi vaikuttamistyön kautta osallistumaan Puolassa pidettävään *Dikh he na bister* -tapahtumaan (suomeksi: Katso, älä unohda). Kokemus oli mieleenpainuva. Romanien holokaustin eli *samudaripen* muistopäivää vietetään aina elokuun toisena päivänä, jolloin natsit murhasivat tuhansia romaniperheitä Auschwitz-Birkenaussa vuonna 1944.

”Olisi äärettömän tärkeää, että tästä kerrottaisiin kouluissa ihan jo yleistiedon vuoksi. Lisäksi Suomen kouluissa opiskelee romanilapsia, jotka eivät ole kuulleet romanien vainoista”, Natasha sanoo.

Carmenin mukaan opetussuunnitelmassa on muutenkin hyvin vähän mainintoja romanikulttuurista, mutta Opetushallituksen sivuilla ja Suomen romaniyhdistyksellä on materiaaleja opettajille, jotka haluavat kertoa aiheesta.

Sillanrakentajia tarvitaan

Turvallisuudentunteen vuoksi vähemmistöt elävät usein omissa piireissään. Kontakteja valtaväestön ja romanien välillä tarvitaan, jotta tieto lisääntyisi. Mitkä ovat hyviä esimerkkejä siltojen rakentamisesta?

”Vantaan ja Helsingin kaupungit ovat palkanneet muun muassa nuorisopalveluihin paljon romaneita, millä on ollut tosi iso merkitys monien lasten ja nuorten elämään. Kun he näkevät romanit ihan perus työntekijöinä, he pääsevät tutustumaan kulttuuriin”, Carmen sanoo. Muutenkin työpaikoilla syntyy luontevia kontakteja.

Voisiko valtaväestö opetella romanikieltä? Se ei juuri kaalen kieltä tunne, ja syyt ovat historiassa. Etenkin Iäkkäämpi romanisukupolvi on ollut perinteisesti sillä kannalla, että kieli pitää pitää yhteisön sisäisenä asiana.

”Ymmärrän miksi”, Dimitri sanoo. Hän on joukosta ainoa, joka osaa kieltä sujuvasti.

”Vanhemmilla sukupolvilla on ollut pelkona assimilaatiopolitiikka, josta on syntynyt halu suojella kieltä ja pitää se romanien keskuudessa. Historiassa nimenomaan kieli on ollut suojamekanismi. Jos on ollut tilanteita, jolloin on tarvinnut varoittaa muita romaneita, se on puhuttu romanikielellä.” Suomen noin 10 000 romanista enää harva puhuu kieltä sujuvasti, mutta nykyisin sitä voi opiskella Helsingin yliopistossa sekä humanistisen tiedekunnan että avoimen yliopiston puolella.

Valtakunnanpolitiikka on oma lukunsa. Dimitri sanoo, että sitten kun Suomeen valitaan ensimmäinen romanitaustainen kansanedustaja, vähemmistön asema voi radikaalisti parantua.

Tulevaisuudessa romanien kansallispäivääkin 8.4. voitaisiin viettää näyttävämmin. Muualta Euroopasta voisi ottaa mallia. Esimerkiksi Bratislavassa järjestetään vuosittain suuri romanikulttuurin festivaali, joka houkuttelee runsaasti kävijöitä, sekä romaneja että valtaväestöä. Romanimusiikki ja tanssiesitykset ovat sen suurin vetonaula.

Romani-podcast on tuotettu yhteistyössä tätä lehteä julkaisevan Voima Kustannuksen kanssa.

Romanitietoutta kouluihin

Amengo skoola, Suomen Romanifoorumin ja Nuorten Akatemian tuottama pedagoginen menetelmäpakka esittelee romanien historiaa, tapakulttuuria ja nykypäivää. Yläkouluille ja toisen asteen oppilaitoksille suunnattu pakka sisältää harjoituksia ja sen rinnalla julkaistaan opettajan opas, josta saa tietoa yhdenvertaisuuden edistämisestä kouluympäristössä. Oppilaitokset voivat tilata materiaalia maksutta osoitteessa **www.subjectaid.fi**

Manipulatiivinen muotoilu

Pimeillä käytännöillä tarkoitetaan verkkosivujen, sovellusten ja muiden käyttöliittymien suunnitteluratkaisuja, joilla ohjataan käyttäjiä tekemään itselleen epäsuotuisia ratkaisuja.

TEKSTI **JULIUS HALME** KUVA **RIINA RANNASMAA**

Lisää esimerkkejä pimeistä käytännöistä voi lukea Kilpailu- ja kuluttajaviraston sivuilta tai Deceptive Patterns -sivustolta osoitteesta www.deceptive.design.

OLETKO NÄHNYT verkkokaupassa ilmoituksen, jossa lukee ”Kiirehdi! Vain yksi jäljellä!”? Tai tilannut palvelun ilmaisen kokeilujakson, jonka loputtua oletkin automaattisesti joutunut maksamaan kuukausimaksun? Klikannut verkkosivulta löytyvää isoa latauspainiketta, joka on ohjannu sinut aivan muualle?

Näiden kaltaisia suunnitteluratkaisuja kutsutaan *pimeiksi käytännöiksi*. Niillä harhautetaan kuluttajaa tekemään itselleen epäsuotuisia ratkaisuja. Pimeitä käytäntöjä voi esiintyä verkkosivuilla, ohjelmistoissa, mobiilisovelluksissa tai muiden käyttöliittymien ja palvelupolkujen rakenteissa. Yleisyydestään huolimatta ne ovat usein lainvastaisia, tai vähintään lain harmaalla alueella.

Yksinkertaisimmillaan manipulatiivinen käytäntö voi tarkoittaa käyttöliittymän visuaalista muokkaamista. HubSpot-sivuston ylläpito huomasi, että painikkeen värin muuttaminen vihreästä punaiseksi lisäsi klikkauksia 21 prosenttia. Kielten opiskeluun tarkoitettu palvelu, Duolingo, puolestaan käyttää hyväksi käyttäjien tunnereaktioita. Palvelua irtisanotessa ruutuun ilmestyy itkevä pöllömaskotti.

Poispääsystä tehdään vaikeaa myös Metan uudella Threads-alustalla, jossa on yli kymmenen pimeää käytäntöä. Threadsiin liitytään usein Instagramin kautta ja palveluiden tilit linkitetään keskenään. Pian käyttäjä kuitenkin huomaa, ettei Threads-tiliä voi poistaa ilman, että poistaa myös Instagram-tilinsä. Threads-käyttäjätilin voi ainoastaan deaktivoida, jolloin sillä on edelleen pääsy käyttäjänsä dataan. Pahanilkisimmät käytännöt liittyvätkin usein tietojen keruuseen.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto listaa kolme kysymystä, jotka voit esittää itsellesi pimeiden käytäntöjen vaikutusten välttämiseksi:

- Ymmärränkö, millaisen valinnan olen tekemässä?
- Pyrkiikö yritys ohjaamaan valintojani?
- Toiminko nyt niin kuin olin alunperin suunnitellut toimivani?

Medialukutaito

Tekoälyopas

TUOTTAJA: Faktabaari
SISÄLTÖ: Tekoälyopas taustoittaa generatiivista tekoälyä kahdeksan kirjoittajan näkökulmista. Opas on kirjoitettu mahdollisimman selkeästi, jotta sitä olisi kenen tahansa helppo lukea ja ymmärtää.

Älyä tekoälyä!

TUOTTAJA: Yle
SISÄLTÖ: Tekoälyn perusteita helposti sulatettavassa muodossa: videoina, teksteinä, testeinä ja tehtävinä. Mukana on seuraavia näkökulmia: tekoälyn perusteet ja logiikka, tekoälyyn liittyvä medialukutaito ja eettiset kysymykset. Osa tehtävistä on suunniteltu erityisesti koulukäyttöön.

Minding media

TUOTTAJA: Mediametka
SISÄLTÖ: Alakoululaisille suunnattu opetusvideokirjasto ja tietovisa, Minecraft Education Worlds -peliseikkailu ja medialukutaidon tuntisuunnitelmapaketti.

Digitaalinen informaatiolukutaito-opas

TUOTTAJA: Faktabaari
SISÄLTÖ: Opas sisältää 16 lyhyehköä artikkelia. Aiheina kriittinen lukutaito netissä, somekäyttäytymisen trendit, algoritmitietoisuus, poliittinen propaganda ja faktantarkistus. Materiaali sopii kasvattajien täydennyskouluttautumiseen ja opiskelijoille.

Polkuja uusiin mediailmiöihin

TUOTTAJA: KAVI
SISÄLTÖ: Materiaalisarja sisältää opettajalle yhdeksän eriaiheista tekstiä ja videota, sekä jokaisesta aiheesta tietotekstit ja tehtävät oppilaille. Aiheita ovat botit arjessa, algoritmit, deepfake, some-hyvinvointi ja kryptovaluutat. Tehtävät on suunnattu yli 13-vuotiaille oppilaille.

Media Coach verkkokurssi

TUOTTAJA: Mediakasvatusseura
SISÄLTÖ: Kokonaisuus koostuu neljästä erillisestä kurssista: kriittinen medialukutaito digitaalisessa arjessa, sosiaalinen hyvinvointi digitaalisessa arjessa, fyysinen ja psyykkinen hyvinvointi digitaalisessa arjessa sekä tutkimusmatka tulevaisuuden mediataitoihin. Kohdennettu nuorten parissa toimiville.

Vainua viherpesu -opas

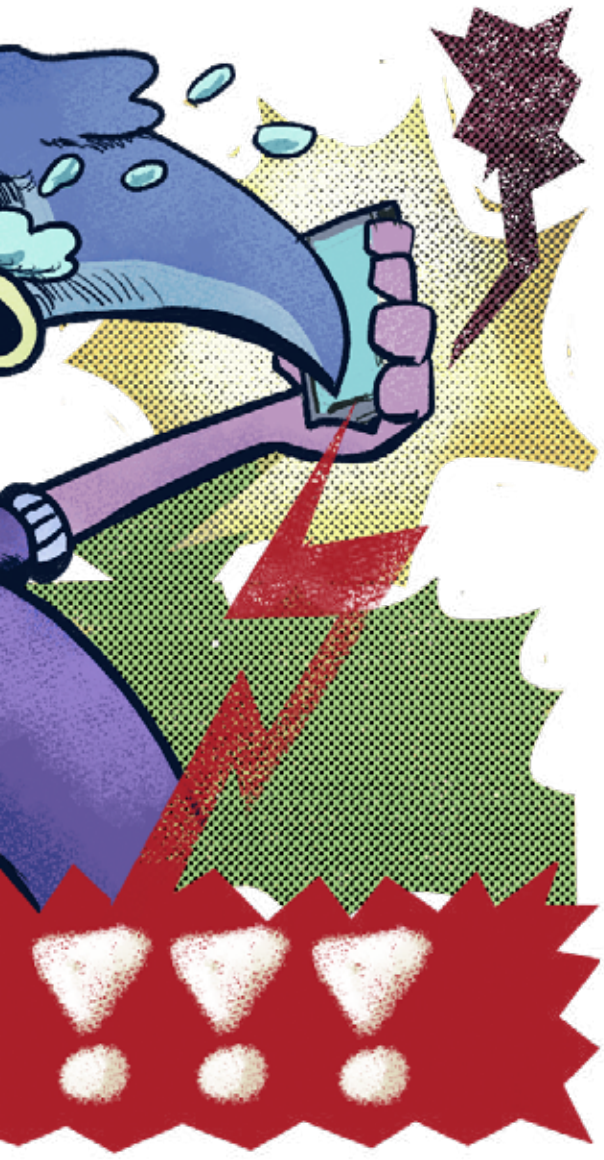
TUOTTAJA: Eetti
SISÄLTÖ: Tietoa ja ideoita mainoksissa tapahtuvan viherpesun käsittelyyn. Mitä viherpesulla tarkoitetaan ja miten se näkyy mainonnassa? Lisäksi oppaasaa on esimerkkimainoksia ja tehtävävinkkejä nuorten kanssa työskentelyyn.

Pimeät käytännöt tutuiksi -kurssi

TUOTTAJA: Kilpailu- ja kuluttajavirasto
SISÄLTÖ: Mitä tarkoitetaan pimeillä käytännöillä ja miten ne voivat vaikuttaa kuluttajan valintoihin? Opi tunnistamaan käyttäjää ohjailevia suunnitteluratkaisuja eli niin sanottuja pimeitä käytäntöjä (*dark patterns*).

Mediawatch-peli

TUOTTAJA: CRITICAL-tutkimushanke
SISÄLTÖ: Pelistä saa palautteen omasta diagrammien lukutaidostaan, ja se ohjaa pelaajaa huomaamaan mahdolliset manipuolinnin keinot.

Pelikulttuuri vailla myrkyllisyyttä

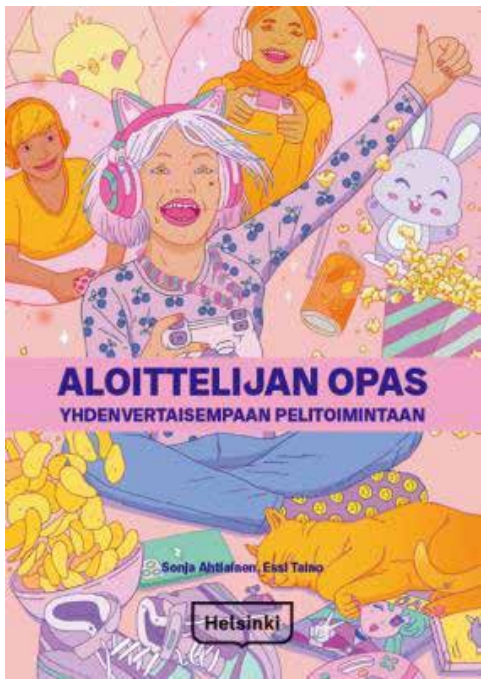
TEKSTI **HANNA NIITTYMÄKI**

MEITÄ (vanhempia, opettajia jne.), joilla ei ole lainkaan omaa kokemusta e-pelaamisesta, tuntuu huolestuttavan ennen kaikkea nuorten pelaamiseen käyttämä aika.

Mutta pelaaminen ei suinkaan ole vain aivotonta ajanvietettä, joka vietetään poissa kirjojen ääreltä tai pihaleikeistä. E-pelit ovat kokonaan oma maailmansa, joita usein pelataan yhdessä muiden kanssa. Nämä muut saattavat olla hyvinkin tuttuja tai täysin tuntemattomia.

On näin ollen oikein tervetullutta, että Helsingin kaupungin Non-Toxic – syrjimätön pelikulttuuri -hanke on tuottanut *Aloittelijan opas yhdenvertaisempaan pelitoimintaan* -oppaan kaikille nuorten ja digitaalisten pelien parissa toimiville aikuisille.

”Oppaan teemoina ovat pelikasvatus, tunnekasvatus, pelitoiminnan taustarakenteet, turvallisempi tila sekä viestintä. Julkaisun tarjoamia työkaluja ovat esimerkiksi yhdenvertaisuussuunnitelma, eettinen ohjeisto, häirintäyhdyshenkilötoiminta sekä turvallisemman tilan periaatteiden rakentaminen. Tämän lisäksi se tarjoaa vinkkejä saavutettavampaan viestintään sekä esteettömän pelaamisen huomioimiseen.”

Peli on vapaasti käytettävissä nettiselaimilla. Peli sopii yläkouluun ja toiselle asteelle.

Medialukudiplomi

TUOTTAJA: Uutismedian liitto
SISÄLTÖ: Oppilaat lukevat lukuvuoden aikana kymmenen ikätasolleen sopivaa aikakaus- ja uutismediassa julkaistua juttua ja tekevät niihin liittyvät tehtävät. Juttupaketit koostuvat JSN:n Journalistin ohjeisiin sitoutuneiden sanoma- ja aikakauslehtien artikkeleista. Juttupaketteja on 1.–9.-luokille

Digiprofiilitesti

TUOTTAJA: Sitra
SISÄLTÖ: Testi auttaa ymmärtämään omaa digitaalista käyttäytymistä sekä vaikutusmahdollisuuksia itsestä kertyneen datan käyttöön. Testin lopussa saa oman digiprofiilin sekä vinkkejä, joiden avulla voi suojata yksityisyyttä ja ymmärtää digitaalisen maailman lainalaisuuksia paremmin.

Huijausinfo.fi

TUOTTAJA: Kuluttajaliitto
SISÄLTÖ: Huijarit kuriin! -hanke keskittyy digihuijausten ennaltaehkäisyyn ja huijausten uhrien tukemiseen. Tavoitteena on lisätä tietoisuutta erilaisista huijauksista netissä: Miten tunnistaa huijausyritys ja miten toimia, jos joutuu huijatuksi?

Medialukutaitoa vastamainoksista

TUOTTAJA: Eetti
SISÄLTÖ: Opas neuvoo, kuinka ohjataan (10+ vuotiaille) sopiva vastamainostyöpaja. Tavoitteena on opettaa lapsia ja nuoria tarkkailemaan systemaattisesti markkinointiviestintää ja keskustelemaan tuotteiden taustalla vaikuttavista ilmiöistä.

Caawinaad-materiaali

TUOTTAJA: Mediakasvatusseura & Suomi-Somalia Seura
SISÄLTÖ: Verkkotestejä ja korttipakka, joiden avulla voi testata ja vahvistaa medialukutaitoaan. Materiaalit saatavilla suomeksi ja somaliaksi.

Yle Triplet – uutisista oppimateriaalia

TUOTTAJA: Yle
SISÄLTÖ: Palvelu auttaa kytkemään ajankohtaiset asiat osaksi opetusta. Tripletin ydin on jokaiseen uutisvideoon tehty taustamateriaali ja tehtävät. Sovellus opettaa oppilaille medialukutaitoa ja luo linkin koulussa opetettavien asiasisältöjen ja uutisten välille.

Tarina kuluttajuudesta

TUOTTAJA: Kilpailu- ja kuluttajavirasto
SISÄLTÖ: Kuusi jatkokertomusta tehtävineen. Suunniteltu 4.–7.-luokkalaisille.

Medialautanen

TUOTTAJA: Aikakausmedia
SISÄLTÖ: Median ruokasisältöjen kriittistä arviointia ja ruokalehden tekoa. Medialautaselta voi poimia omia aineistoja eskarista yläkouluun.

Muunlajiset mediassa

Media on osaltaan luomassa, ylläpitämässä ja muovaamassa käsityksiä muunlajisista eläimistä.

TEKSTI **OONA ROHDE** KUVA **SAM WILD**

”**VALKOPOSKIHANHIEN** etujoukot saapuneet jo Pohjois-Karjalaan”. ”Vieraslajit vaanivat myös pinnan alla, eikä niistä pääse kokonaan eroon millään”. ”Rottasota jatkuu Joensuussa”. Muun muassa tällaisin sanankäänteinen eläimistä uutisoidaan. Muunlajiset eivät pysty puhumaan puolestaan, joten eläinrepresentaatio jää meidän ihmisten tehtäväksi.

SEY (Suomen eläinsuojeluyhdistys) on koostanut eläinlähtöisen journalismin oppaan, joka pureutuu juuri eläimiä koskevan journalismin problematiikkaan. Opas tarjoaa seikkaperäiset valmiudet vastuullisen eläimiä koskevan journalismin tuottamiseen toimittajille, kuvajournalisteille ja toimituksellista työtä tekeville. Median kuluttajille opas tarjoaa välineitä medialukutaidon ja mediakriittisyyden kehittämiseen.

”Ihmisnäkökulma on se, mistä käsin asioita tarkastellaan ja kehystetään”, tekstin koostanut **Sari Toivola** kertoo. Hän on eläinten hyvinvointiin erikoistunut viestinnän asiantuntija. Vallitsevaa eläindiskurssia hän kuvailee muunlajisia eläimiä lähtökohtaisesti esineellistäväksi.

”Eläintä välinearvoistava keskustelu syrjäyttää muunlajisen yksilön itseisarvon, kun elävistä yksiöistä puhutaan esimerkiksi ’biomassana’.” Ilmiölle on olemassa nimikin: spesismi.

Eläinten hyväksikäyttö nauttii sosiaalista lisenssiä

Spesismi eli lajisorto on sisäänrakennettu ihmiskeskeiseen ajatteluun ja vaikuttaa taustalla usein tiedostamatta. Jo eläinmedian nisäkäskeskeisyydessä tullaan ihmiskeskeisten asenteiden äärelle. Evolutiivisesti ihmistä lähellä olevat eläimet korostuvat, ja paitsioon jäävät esimerkiksi kalat ja matelijat sekä laaja joukko selkärangattomia. Inklusiivisuuden tulisi kuitenkin toteutua journalistisessa tekstissä yli lajirajojen.

Ihmisen muunlajisiin kohdistama toiseuttaminen ilmenee viestinnässä muun muassa vinouttavin sanavalinnoin ja äänenpainoin. Toivola luettelee sen tavallisiksi ilmenemismuodoiksi muunlajisten toimijuuden häivyttämisen, konfliktien korostamisen ihmisen ja muunlajisten välillä ja keskustelun painottumisen eri ihmis-

Globaalia mediaa

Toivoa ja toimintaa

TUOTTAJA: BMOL, *Voima*-lehti, Rauhanpuolustajat
SISÄLTÖ: Neljä osiota, joissa on video, ppt-esitys ja noin kymmenen tehtävää kussakin: ilmastonmuutos, maailmankauppa, sukupuolten tasa-arvo ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen. Tehtävissä ideoidaan supersankareita, analysoidaan vastamainoksia, opetellaan kuvien tulkintaa, tutustutaan kuluttajazombeihin, murretaan myyttejä ja harjoitellaan tunnetaitoja. Suunnattu yläkouluun ja toiselle asteelle.

Agenda 2030 artikkelit

TUOTTAJA: BMOL, *Voima*-lehti, Rauhanpuolustajat
SISÄLTÖ: *Voima*-lehden vuosina 2021–23 julkaisema 17 artikkelin sarja. Sopii useiden aineiden lukemistoksi yläkouluun ja toiselle asteelle, kuten myös kaikille kansalaisille.

Kriittisen ajattelun aamukahvit -videosarja

TUOTTAJA:Taksvärkki
SISÄLTÖ: Asiantuntijat pohtivat maailmankuvan muodostumiselle keskeisiä asioita, kuten sosiaalista mediaa, globaaliin etelään liitettyjä mielikuvia sekä käsityksiä kulttuureista ja identiteeteistä. Mukana kuusi videota. Kohderyhmä 13+.

Maailman äänet

TUOTTAJA: Taksvärkki
SISÄLTÖ: Erityisesti yläkoululaisille suunnattu materiaali, joka ohjaa vallalla olevien normien ja valtarakenteiden kyseenalaistamiseen globaaleista näkökulmista. Opas sisältää 20 toiminnallista harjoitusta.

Läntisen tuolla puolen

TUOTTAJA: Rauhanpuolustajat
SISÄLTÖ: Sivusto ohjaa tarkkailemaan lännen ja ei-lännen representaatioita ja niihin liitettäviä mielikuvia. Mukana on harjoituksia, videoita ja muita aineistoja. Kohderyhmänä yläkoulut, toinen aste ja muut kansalaiset.

Aatos ja Amine

TUOTTAJA: Rauhankasvatusinstituutti
SISÄLTÖ: podcast, Aatos ja Amine -dokumenttielokuvaan ja katsomusdialogiin liittyvät 12 harjoitusta.

Sanoista tehty

TUOTTAJA: Plan
SISÄLTÖ: Yläkoululaisille ja sitä vanhemmille suunnitellut 3 x 90 minuutin työpajaohjeet liittyen tyttöjen oikeuksiin. Materiaalin tukena toimii Sheboard-applikaatio.

Kulttuurit ja katsomukset mediassa

TUOTTAJA: Kulttuuri- ja uskontofoorumi FOKUS ry
SISÄLTÖ: Kulttuuri- ja katsomustietoinen materiaalipaketti, joka tarjoaa nuorille eväitä ymmärtää polarisaatiota ja vihapuhetta ja toimia rakentavasti kohdatessaan näitä ilmiöitä. Materiaalit ohjaavat nuoria analysoimaan kriittisesti kulttuureihin ja katsomuksiin liittyvää sisältöä mediassa.

Kenen äänellä?

TUOTTAJA: Interpedia
SISÄLTÖ: Materiaalin tavoitteena on herättää pohtimaan lasten ja nuorten kuvien ja tarinoiden käyttöä mediassa, yksityisyyden suojaa sekä median luomia mielikuvia globaalin etelän maista. Mukana videoita Nepalista ja yhdeksän harjoitusta. Kohderyhmä yläkoulu ja toinen aste. Materiaali myös ruotsiksi.

Miten puhua lapselle sodasta ja luoda turvaa

TUOTTAJA: MLL
SISÄLTÖ: Vanhempainiltamateriaalia sotauutisiin ja 4.–9.-luokkalaisille oppituntisisältöjä joissa käsitellään uutisoinnista heräävii tunteita, puhutaan luotettavasta uutisoinnista ja vähennetään syrjintää ja kiusaamista.

ryhmien väliseksi väännöksi, kuten vegaanien ja sekaanien keskinäiseksi nahisteluksi ilman että eläimiä otetaan keskustelussa huomioon. Myös uhka- ja viholliskuvien luominen on tyypillistä, jopa sotametaforia käytetään.

”Navettaan tunkeutunut susi” tai ”maamme rajoilla vaanivat vieraslajit” antavat viitteitä intentionaalisuudesta, tuottamuksellisuudesta.

”Nämä ovat ihmismaailmasta kumpuavia motiiveja, ja osaltaan eräänlaista ihmiselle kuuluvan vastuun siirtoa muunlajisille”, Toivola kuvaa.

Muunlajisia onkin antropomorfisoitu kautta aikojen esimerkiksi saduissa, joissa eläimet edustavat eri luonteenpiirteitä. Inhimillistämisessä on kuitenkin vaaransa. Sosiaalisen median alustoilla leviävät viraalivideot esimerkiksi kylvystä ”nauttivista” kaneista esittävät todellisuudessa kauhusta jähmettyneen eläimen.

Myös tavat ilmentää kunnioitusta muunlajisille ovat usein ihmislähtöisiä. Romantisoiva narratiivi esimerkiksi siitä, kuinka maitotilan jokainen lehmä on nimetty, on yksi tällainen. Eläinyksilön itseisarvo jää kuitenkin tunnustamatta.

”Kuvittelemme osoittavamme kunnioitusta eläimelle tavoilla, joilla on lopulta hyvin vähän todellista merkitystä eläimelle itselleen”, Toivola luonnehtii.

Jos haastatellaan eläinteollisuuden tai elinkeinon edustajaa, hänellä on omasta positiostaan kumpuavia perusteita käyttää tiettyjä sanavalintoja. Nämä äänenpainot näyttäytyvät helposti neutraaleina, siinä missä eläinten itsemääräämisoikeuden tunnustava puhe puolestaan asenteellisena. Asiantuntijatahojen valintaan Toivola suosittelee tutkijoiden konsultointia ja tutkittua tietoa. Auktoriteettina esiintyvillä etujärjestöillä on mediassa usein suhteettoman suuri sija.

”Vaikka journalismi pyrkii objektiivisuuteen, vaikuttavat toimittajan oma arvomaailma ja esimerkiksi toimituksen prioriteetit tähän”, Toivola jatkaa.

Journalistin ohjeet itsessään ohjaavat ihmiskeskeisyyteen; eläinten käyttäminen ihmisten tarpeisiin on yhteiskunnassa normi.

”Ei voida myöskään olettaa, että journalisti olisi jokaisen käsittelemänsä aiheen asiantuntija. Siksikin on tärkeää, että journalistin haastattelemat asiantuntijaroolissa esiintyvät henkilöt ovat tehtäviensä tasalla.”

Kohti parempaa eläinviestintää

Ohjeiksi paremmin eläimen huomioon ottavaan kirjoittamiseen Toivola antaa erityisesti esineellistävien sanojen, kuten ”jalostusmateriaalin”, välttämisen.

”Puhutaan asioista niiden oikeilla nimillä. Kiertoilmaisut, kuten ’ylilyönti’ tai ’epäasiallinen käytös’ häivyttävät eläimeen kohdistuvaa väkivaltaa”, huomauttaa Toivola.

Keskusteluilla on taipumus kohdistua yksittäisen henkilön toimintaan laajempien yhteiskunnallisten ongelmakohtien sijaan. Eläinten kokema kärsimys hälventyy sellaisten ilmausten alle, kuten ”torjuminen” tai ”poistaminen”.

Ihmisen rooli kaventuu Toivolan mukaan myös esimerkiksi metsästäjien ”somekestävissä” saaliskuvissa, joissa verta ei juurikaan näy. Havupedillä asetelmallisesti makaava eläin vaikuttaa ensinäkemältä nukkuvalta.

Vastuullinen eläinjournalismi ulottuu myös kuvajournalismiin. Eläimen hädän viihteellistäminen tai esittäminen söpönä on mediassa valitettavan yleistä. Toivola nostaa esille myös eläimen kohtelun kuvaustilanteessa.

”Kesyeläinten kuvaus tilanteeseen tottumattomalle eläimelle voi olla stressaavaa.”

Toivolan mukaan kuvan tulkintaa ohjaavat sen konteksti, vakiintuneet visuaaliset esitystavat ja esimerkiksi se, kuvataanko yksilöä, vai pikemminkin massaa.

Tarinatalous kannustaa asettamaan eläimen toiminnan ihmiselle samaistuttaviin viitekehyksiin. Tarinallistajan vastuulla on muunlajisesta kertominen eläinyksilön kautta eli keskiön pitäminen eläimessä, eikä esimerkiksi auttajan henkilökuvassa.

”Journalisti on vallitsevien eettisten ohjeiden mukaan toimintansa seurauksista vastuussa vain toisille ihmisille”.

Mediatoimintaa kaikille

TUOTTAJA: SOSPED
SISÄLTÖ: Haavoittuvassa asemassa oleville aikuisille suunnattua mediatoimintaa. Projektissa tuotettiin osallistujien kanssa inklusiivista mediatoimintaa kuvaava opas ja 20 jakson podcast-sarja.

Yhdenvertainen medialukutaito

TUOTTAJA: ICME Project
SISÄLTÖ: Yhdenvertaisen medialukutaidon suunnitteluperiaatteet auttavat eri alojen mediakasvattajia pohtimaan ja löytämään keinoja oman toiminnan kehittämiseksi.

Syrjimätön kieli -opas

TUOTTAJA: KSL
SISÄLTÖ: Oppaassa tutustutaan syrjimättömän kielen ulottuvuuksiin näkökulmina: selkeys, sukupuolitietoisuus, sateenkaaritietoisuus, antirasistisuus, vammaisuus ja sairaus ja luokkatietoisuus. Opas on suunnattu ensisijaisesti valtaväestölle, joka on usein tottunut katsomaan maailmaa vain omasta näkökulmastaan ilman vähemmistöjen huomioimista.

Kenen tietoo? – Opas inklusiivisempaan ja moninaisempaan journalismiin

TUOTTAJA: RAREmedia.fi
SISÄLTÖ: Tietopaketti siitä, kuinka journalistisessa mediassa voidaan vahvistaa moninaisuutta ja yhdenvertaisuutta. Oppaan sisältö perustuu media-alan ammattilaisten ja mediatutkijoiden haastatteluihin.

Ruskeat Tytöt

SISÄLTÖ: Itsenäinen verkkojulkaisu, joka on sitoutunut keskittämään ja normalisoimaan Ruskeiden naisten ja aliedustettua sukupuolta olevien ihmisten näkökulmia suomalaisessa ja pohjoismaisessa mediassa. Blogitekstejä, podcasteja, esseitä, videoita ja kirjoittajakoulu.

Mediasiltoja rakentamassa

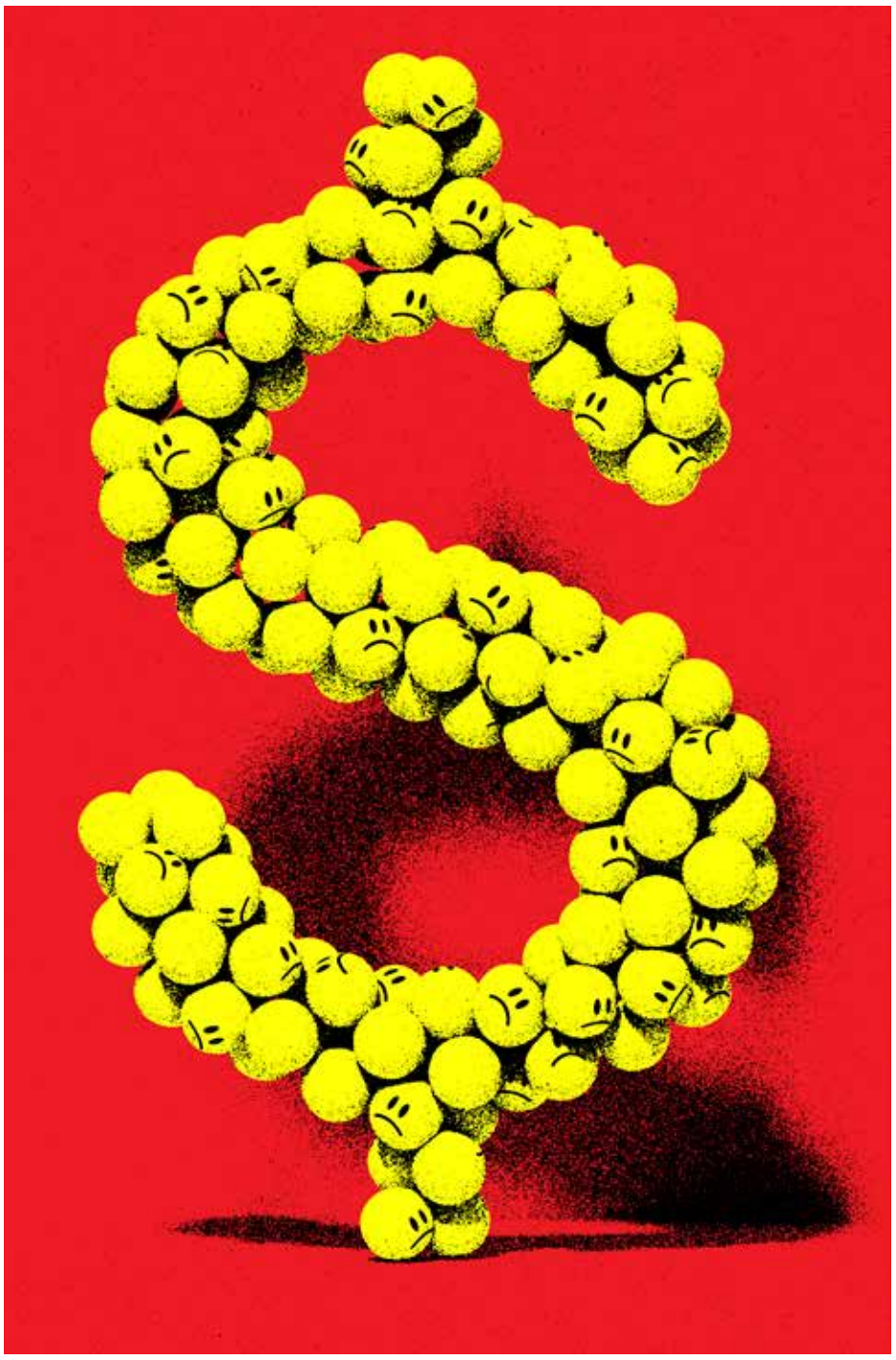
TUOTTAJA: Mediametka
SISÄLTÖ: Useille eri kohderymille työpajaohjeita moninaisuutta huomioivaan mediakasvatukseen.

Muiden mediasta meidän mediaksi

TUOTTAJA: Mediakasvatusseura & Pakolaisnuorten tuki
SISÄLTÖ: Maahanmuuttaja- ja pakolaistaustaisten nuorten mediatyöpajojen pohjalta kehitetty kulttuurisensitiivisen mediakasvatuksen opas, joka sisältää menetelmiä ja työvälineitä nuorten kanssa työskenteleville ammattilaisille.

Perehdy paikalliseen – opettajan ideapakka

TUOTTAJA: Uutismedian liitto
SISÄLTÖ: Aloitteleville suomen kielen aikuisopiskelijoille ja muille erityisryhmille suunnattu materiaali hyödyntää paikallista uutismediaa. Sopii myös alakoululaisille sekä erityisopetukseen yläkoulusta ammatilliselle toiselle asteelle.

Moni tien tun

Sosiaalisen median alustat käyttävät aikaamme, työtämme ja tunteitamme taloudellisen tuloksensa tekemiseen. Samalla ne muokkaavat halujamme, kokemuksiamme ja toimintatapojamme.

TEKSTI **MIIA VISTILÄ** KUVA **EEMIL FRIMAN**

Nuorten mediakasvatus

Huippula

TUOTTAJA: Pelastakaa lapset
SISÄLTÖ: Palvelu viidesluokkalaisten mediakasvatukseen. Seikkailu Huippulassa vahvistaa taitoja toimia digitaalisen arjen tilanteissa. Opettaja saa näkymän oman luokan osaamiseen ja suosituksia, joilla paikata sen puutteita. Materiaaleista hyötyvät myös huoltajat.

STOP nettikiusaamiselle -kirppu

TUOTTAJA: MLL
SISÄLTÖ: Tulostettava ja taiteltava peli 5.–9.-luokkalaisille, joka auttaa pohtimaan reilua ja kunnioittavaa kohtaamista somessa ja peleissä ja vahvistaa kaveritaitoja digitaalisissa ympäristöissä. Kirpun jokaisesta luukusta löytyy kysymys tai vinkki. Ohjaajan ohjeista löytyy lisämateriaalia oppitunnin rakentamiseen.

Läppä lentää -peli

TUOTTAJA: MLL
SISÄLTÖ: 4.–9.-luokille digitaalisten kaveritaitojen harjoitteluun ja nettikiusaamisen ennaltaehkäisyyn. Pelin tehtäväkortista löytyy ohjaajan ohjeistus ja lisämateriaalia.

Monilukutaitoa vahvistamassa

TUOTTAJA: Mediakasvatusseura
SISÄLTÖ: Monilukutaitoa vahvistamassa -hankkeen yhteydessä toteutetun kyselyn tuloksia. Kyselyyn vastasi yli 600 ammattioppilaitoksissa opiskelevaa nuorta eri puolilta Suomea.

Mielekästä oppimista kamerakynällä

TUOTTAJA: Koulujen elokuvaviikko & Valveen elokuvakoulu
SISÄLTÖ: Opas kertoo, miten videoiden tekemistä ja kuvaamista voi yhdistää eri aihealueisiin ja kaikkiin koulussa opettaviin oppiaineisiin helposti ja lapsia motivoivalla tavalla. Opas sisältää yli 50 tehtäväesimerkkiä, joita voi hyödyntää perusasteella sekä osin jo esiopetuksesta alkaen.

Some ja ulkonäköpaineet

TUOTTAJA: MLL:n Nuortennetti
SISÄLTÖ: Nuorille suunnatun testin tarkoituksena on lisätä somen luomiin ulkonäköpaineisiin liittyvää ymmärrystä ja rikkoa somen täydellisyyden illuusiota.

MLL:n Nuortennetin podcastit

TUOTTAJA: MLL:n Nuortennetti
SISÄLTÖ: Kahdeksan kpl 3–20 min. mittaisia podcasteja. Teemoina esimerkiksi ulkonäköpaineet, nettikiusaaminen ja paahtovanukas.

Alastonkuvia Siru-ulottuvuudessa

TUOTTAJA: MLL
SISÄLTÖ: Mobiilipeli, jonka teemana on itse tuotettu seksuaalinen materiaali, suostumuksellisuus ja seksuaalinen häirintä. Peli antaa ohjeita kuinka toimia ja mistä hakea apua, jos alastonkuvat leviävät nettiin. Peli on ilmainen ja sitä voi pelata anonyymisti.

Mediaseksin lukutaito

TUOTTAJA: KAVI
SISÄLTÖ: Eväitä seksipositiiviseen mediakasvatukseen. Opas sisältää konkreettisia vinkkejä ja toiminnallisia tehtäviä median seksisisältöjen käsittelyyn nuorten kanssa.

naa teillasi

Tunnesäätely heikkenee

Someriippuvuus syntyy usein huomaamatta. Aloitamme somen käytön tilanteessa, jossa on tylsää tai kaipaamme lohtua tai yhteyttä toisiin ihmisiin. Riippuvuus syntyy esimerkiksi tunteisiimme eri tavoin vetoavasta sisällöstä, jonka algoritmit oppivat käytöstämme tunnistamaan.

Mitä enemmän jumitamme ruudun ääressä, sitä vähemmän huomioimme kehoamme, tunnistamme tarpeitamme ja säätelemme sisäisesti tunteitamme. Kun tunteemme vaihtelevat somen ärsykkeiden mukaan, luovutamme algoritmeille vallan säädellä niitä.

Vertaamme filtteröityä todellisuuteen

Vaikka tiedämme, että some näyttää valikoitua todellisuutta, ja että kuvat rajataan ja kuvissa käytetään filttereitä, näkemämme vaikuttaa siihen, miten koemme toiset ja itsemme maailmassa.

Muiden ihmisten huippuhetkien näkeminen voi saada oman arkielämämme tuntumaan surkealta ja saavutuksemme vaatimattomilta. Tämä johtaa myös FOMO – eli fear of missing out -ilmiöön: Jos näemme kaverin hienon kuvan bileistä, voimme tuntea olomme ulkopuolisiksi, vaikka samalla meillä olisi ollut kivaa siellä missä olimme.

Huomiotamme myydään mainostajille

Sosiaalisessa mediassa mainostus on käyttäjiensä tuottaman datan ansiosta tarkasti kohdennettua. Mainoksia suunnataan esimerkiksi ikäryhmän ja selaustottumusten perusteella.

Algoritmit voidaan ohjata näyttämään sisältöä, josta syntyy tiettyjä tunteita. Datan perusteella osataan ennustaa, missä tunnetilassa sitä selaamme ja milloin olemme erityisen alttiita ostamaan.

Maailmankuvamme synkkenee

Somessa saamme asioista kärjekkäämmän ja polarisoituneemman kuvan kuin tutustuessamme niihin ihmisten kanssa kasvokkain.

Esimerkiksi Tiktokin on huomattu ohjaavan nopeasti terveydelle ja mielenterveydelle vahingollisen sisällön, kuten itsensä vahingoittamisen, äärelle.

Somessa on helppo levittää dis- ja misinformaatiota, eli epätosia ja harhaanjohtavia väitteitä. Emme aina ajattele, onko näkemämme tai lukemamme totta, jos se vahvistaa omia ennakkösityksiämme ja herättää meissä tunteita. Ja vaikka epäilisimme sisällön todenperäisyyttä, voi jo epäilyksen herättäminen olla informaatiovaikuttamisen onnistunut tulos.

Informaatiovaikuttamista voidaan vahvistaa vale- tai bottitileillä, jotka voivat näyttää tavallisilta käyttäjiltä, mutta joiden tarkoitus on jakaa kärjistävää informaatiota.

Teemme ilmaista työtä

Kun jaamme somessa kuvia, videoita, pohdintoja tai linkkejä, teemme sisällöntuotantotyötä, josta palvelut harvoin maksavat.

Pelkkä somen selaaminenkin on työtä, jolla koulutetaan algoritmeja tunnistamaan huomion nappaavaa sisältöä. Se tuottaa palvelulle lisäarvoa.

Selaamme somea, koska saamme siitä esimerkiksi arvostuksen ja yhteenkuuluvuuden kokemuksia. Some kaappaa sosiaaliset tarpeemme oman arvontuotantonsa välineeksi. Ilman somea pyrkisimme suorempaan vuorovaikutukseen ympärillämme olevien ihmisten kanssa.

Some muuttaa mieltämme

Sovellusten keräämän datan perusteella selviävät mieltymyksemme, poliittinen kantamme, sijaintimme ja arkiset tapamme. Data kertoo haluistamme, tunteistamme ja mielemme toiminnasta. Meitä ohjataan ostamaan tuotteita, janoamaan tietynlaisia kokemuksia ja näkemään maailma tietyllä tavalla.

Algoritmit ovat varjeltuja liikesalaisuuksia ja tieteelliset vaikutustutkimukset vievät usein vuosia. Saamme tietoa somealustojen vaikutuksista meihin usein vasta, kun on jo hiukan myöhäistä.

Emme onneksi ole täysin järjestelmien armoilla, vaikka ne ovelasti rakennettuja ovatkin. Vahvistamalla tietoisuuttamme tunteistamme, toimintatavoistamme ja todellisista tarpeistamme huomaamme helpommin, miten ja mihin some meitä ohjaa. Voimme irrottautua informaatiovirrasta aluksi lyhyiksi hetkiksi, vaikka se vaikeaa olisikin ja vahvistaa yhteyttä itseemme ja maailmaan, joka on konkreettisesti ympärillämme.

Polkuja medialukutaitoon. Opas vuosiluokille 1–6

TUOTTAJA: KAVI
SISÄLTÖ: Opettajan opas medialukutaidon edistämiseen. Opas sisältää medialukutaidon valtakunnalliset hyvän osaamisen kuvaukset.

Polkuja medialukutaitoon. Opas vuosiluokille 7–9

TUOTTAJA: KAVI
SISÄLTÖ: Opettajan opas medialukutaidon edistämiseen. Opas sisältää medialukutaidon valtakunnalliset hyvän osaamisen kuvaukset.

Tubettaa-verkkodokumentti

TUOTTAJA: Aikakausmedia
SISÄLTÖ: Neljätoista tubettajaa kertoo, mikä on YouTube ja miksi he ja miljoonat muut ovat siellä. Oppimateriaali sopii sekä tubettajien seuraajille että aikuisille, joille ilmiö on vieras.

Videokoulutus: Aikuisten medialukutaitojen edistäminen

TUOTTAJA: KAVI
SISÄLTÖ: Koulutus aikuisten parissa työskenteleville eri alojen asiantuntijoille sekä mediakasvatuksen kehittämisestä kiinnostuneille.

Videotietoiskusarja: Aikuiset ja ikääntyvät digitalisoituvassa yhteiskunnassa

TUOTTAJA: OdigO-hanke
SISÄLTÖ: 15 kappaletta 1–3 min videota.

IkäihMe-hankkeen materiaalipankki

TUOTTAJA: Lapin yliopisto ja IkäihMe-hanke
SISÄLTÖ: Hankkeessa tuotettuja materiaaleja ja muita materiaaleja, kuten linkkejä kirjastojen, järjestöjen ja Ylen tukimateriaaleihin.

Seniorisurf.fi-opiskelumateriaalit

TUOTTAJA: Vanhustyön keskusliitto
SISÄLTÖ: Aineistoa sekä tulostettavassa muodossa että videona digiopastusten tueksi.

Opiskele itse

TUOTTAJA: Enter ry
SISÄLTÖ: Aineistoja tietoteknisten asioiden itsenäiseen tutkimiseen ja opiskeluun. Sisällöt ovat senioreille suunnattuja ja ne ovat sekä Enterin omia että heidän yhteistyökumppaneidensa tuotantoa.

Digitreenit

TUOTTAJA: Yle Oppiminen
SISÄLTÖ: Kymmenittäin vinkkejä ja peruskurssi teknisten digitaitojen kehittämiseen. Digitreenit on suunnattu koko kansalle. Digitreenien tavoitteena on estää syrjäytymistä ja parantaa suomalaisten tasa-arvoa digiyhteiskunnassa.

Rauha rakentuu arjessa

TEKSTI **DARIA TARKHOVA** KUVA **RIINA RANNASMAA**

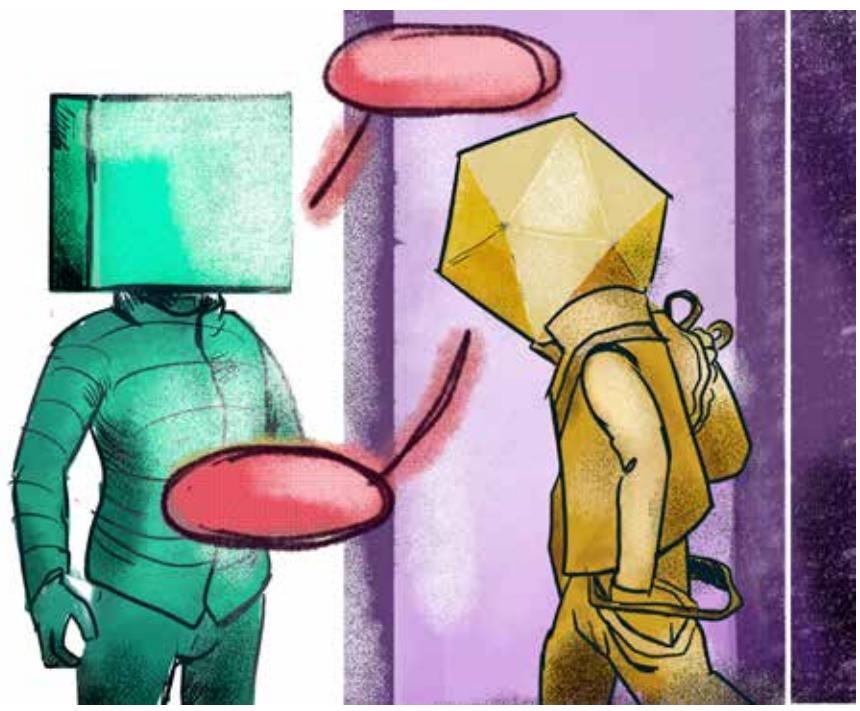
SOTAUUTISOINTIA SEURATESSA saattaa syntyä kuva siitä, että rauha saavutetaan geopoliittisten suurvaltojen johtamissa neuvottelupöydissä. Rauha ei kuitenkaan ole päämäärä, vaan prosessi. Käsittelemme sotaa ja rakennamme rauhaa jokapäiväisessä elämässä, vaikka välitöntä sodan uhkaa ei olisi. Yhteiskuntatieteiden tutkijatohtori **Vadim Romashov** on perehtynyt arkiseen rauhaan. ”Arkipäivän rauha on ’toisen’ ymmärtämistä. Usein pintapuolisten poliittisten erimielisyyksien alla piilevät arkiseen elämään liittyvät yhtenäiset intressit”.

Romashov on tutkinut Georgian alueen kyliä, joissa asuu sekä armenialaisia että azerbaidžanilaisia. ”Jos he alkavat puida geopoliittisia kysymyksiä, heidän arjestaan ei tule mitään. He priorisoivat kyläyhteisöä ja siihen liittyvää arkipäivän työtä.”

Kylät ovat kiinnostava tutkimuskohde, sillä 1990-luvun taitteen jälkeen armenialaisten ja azerbaidzanilaisten välillä on puhjennut etnonationalistisia väkivaltaisia konflikteja. Seurauksena sekä armenialaisia että azerbaidzanilaisia on pakotettu muuttamaan kotiseuduiltaan, jolloin on muodostunut diasporassa eläviä yhteisöjä useamman naapurivaltion alueelle.

Konfliktien viimeisin käänne on Azerbaidžannin miehittämän, suurelta osin armenialaisten asuttaman Vuoristo-Karabahin saarto, etninen puhdistus ja sitä seurannut luovutus Azerbaidžanile. ”Suomessa Armenian ja Azerbaidžanin välisiin konflikteihin liittyvä uutisointi keskittyy Venäjän pyrkimyksiin tilanteessa. Sodasta ei olla kiinnostuneita, sillä se ei muodosta uhkaa Suomelle. Ihmisten kokemukset ja henkilökohtainen taso unohtuu, ja geopoliittinen taso korostuu”, kommentoi Romashov.

Eniten Suomeen vaikuttava, ja täten eniten mediassa näkyvä sota, on Venäjän hyökkäys Ukrainaan. Sodan vaikutukset näkyvät myös ihmisten arjessa: Suomeen on saapunut isohko joukko pakolaisia Ukrainasta. Suomen suurin vieraskielisten ryhmä suomenvenäläiset mielletään entistä useammin turvallisuusuhkiksi. Moni ukrainalainen puhuu venäjää, ja juuri kieli saattaa arjen tasolla yhdistää ukrainalaisia ja venäläisiä diasporia.

Diasporassa eläville sota kotimaassa aiheuttaa monimutkaisia tunteita – niin kaipuuta kotiin, selviytyjän syyllisyyttä kuin taistelutahtoa kotimaan tilanteen parantamiseksi. ”Diaspora on ongelmallinen termi, koska siihen sisältyy oletus siihen kuuluvien ihmisten samankaltaisuudesta. Pyrin käyttämään tarkempia termejä – esimerkiksi maahan muuttaneet tai vieraskieliset”, Romashov sanoo. Käsitteeseen diaspora kuuluukin pyrkimys stereotypisoida ihmiset yhteiseen tarinaan, jolloin heistä tulee valtavirtaisesta näkökulmasta helpommin ymmärrettäviä ja käsiteltäviä. Esimerkkinä voi pitää presidentinvaalien ympärillä tapahtuvaa argumentaatiota kaksoiskansalaisuuden kieltämisestä. Romashov toteaa:

”Jos valtavirtadiskurssi tarjoaa yhdenlaista tarinaa, johon maahanmuuttanut ei samaistu, hän on alttiimpi propagandalle ja radikalisoitumiselle.” Monimuotoisemmista henkilökohtaisista tarinoista muodostuu arkipäivän rauha, sillä niistä löytyy yhteisymmärryksen ja samaistumisen mahdollisuus.

Pienten lasten mediakasvatus

Empatiapolku

TUOTTAJA: Digiseikkailu
SISÄLTÖ: Eskarilaisille ja alakoululaisille interaktiivinen mahdollisuus harjoitella empaattista toimintaa netissä. Käy polulla yhdessä lapsesi kanssa ja keskustele tarinoiden, animaatioiden ja tehtävien kautta netiketistä, kaveruudesta ja kiusaamisen ehkäisystä.

Puuhakortit

TUOTTAJA: Oppi & Ilo (SanomaPro) ja KAVI
SISÄLTÖ: Puuhakortit johdattavat tutustumaan erilaisiin median muotoihin, välineisiin ja sisältöihin arjessa. Tehtävissä harjoitellaan kykyä käyttää, lukea, tulkita ja arvioida mediasisältöjä, viestiä median kautta, tuottaa omaa materiaalia sekä toimia turvallisesti medioissa.

Spoofy tietoturvapeli

TUOTTAJA: CGI
SISÄLTÖ: Spoofy on älylaitteelle ladattava oppimispeli koulunsa aloittaville. Se tutustuttaa kyberturvallisuuden sanastoihin ja ilmiöihin. Vanhemmille ja opettajille on tarjolla omat paketit pelin suunnitelmalliseen kasvatuskäyttöön. Peli on saatavilla suomeksi ja ruotsiksi.

Medialeikki

TUOTTAJA: Kirkkonummen varhaiskasvatus, Diggaa mun digimatkaa -hanke
SISÄLTÖ: E-kirjassa opetellaan kriittistä medialukutaitoa valokuvaamisen ja äänittämisen avulla. Materiaali esittelee pedagogiikkaa Medialeikin taustalla sekä konkreettisia esimerkkejä sen käytännön toteuttamiseen. Materiaali on saatavilla myös ruotsiksi.

Mediadialogia!

TUOTTAJA: Mediametka
SISÄLTÖ: Keskustelukortit alakouluun mediakasvatuksen tueksi

Lyyti Kynänen ja Seppo Sananen

TUOTTAJA: Aikakausmedia
SISÄLTÖ: Printtilehden tekoon Lasten lehtikone -ohjelma, Lyytin ja Seppo harjoituslehtinen, Lehtimetsäläinen-satukirja, tunne- ja vuorovaikutustaitoihin keskittyvät Lyytin ja Sepon kaverikortit -peli sekä kaksi laulua. Kohderyhmä varhaiskasvatusikäiset.

Lasten uutiset

TUOTTAJA: Oulun lastenkulttuurikeskus / Valveen elokuvakoulu
SISÄLTÖ: Esi- ja alkuopetukseen suunnattu materiaali opastaa tekemään lyhyitä uutisvideoita ajankohtaisista tapahtumista sekä muista tekijöille tärkeistä asioista.

Monilukutaito omaksi

TUOTTAJA: Mediametka ry
SISÄLTÖ: Oppimateriaali 4-6-vuotiaille. Mukana ohjeet äänityöpajaan, videotyöpajaan ja animaatiotyöpajaan.

Meidän jutusta tuttu

TUOTTAJA: KAVI, Ampun 4H-yhdistys, Metka, OAJ ja Plan Suomi
SISÄLTÖ: Toimintamallissa tutustutaan pienten lasten kanssa videokuvaamiseen ja itselle tärkeiden asioiden esittelyyn leikillisten kokeilujen avulla.

Sinisen valon sukupolvi

TEKSTI **HANNA NIITTYMÄKI** KUVA **ONDREI KANGAS**

MANNERHEIMIN lastensuojeluliiton mediakasvatuskampanja *Sinisen valon sukupolvi* haluaa tukea huoltajia syyllistämättä ohjaamaan lapsiaan älypuhelinten maailmassa.

”Ruudun takaa maailma näyttäytyy joskus liiankin raadollisena. Ruudun takana kiusataan ja tullaan kiusatuksi. Siellä jäädään yksin ja vertaillaan itseä muihin. Ruudun takana hukutaan uutistulvaan ja jäädään raakuuksien edessä omilleen. Ruudun takana sopimattomat sovellukset ja loputon mediavirta kiusaavat pieniä mieliä ilman aikuisen tuomaa turvaa. Ja siksi sinisen valon sukupolvea on kasvatettava.” Ratkaisuna MLL:n kampanja tarjoaa kiinnostusta lapsen elämää kohtaan ja valmiutta käydä jatkuvaa keskustelua asioista ruudun tällä ja tuolla puolen.

Sinisen valon sukupolvi -kampanja tarjoaa muun muassa vinkkejä siihen, miten puhua lapsen kanssa väkivalta-, sota- tai onnettomuusuutisista, miten suhtautua ruutuaikaan ja tekoälyyn ja miten suojautua häirinnältä ja kiusaamiselta. Medioiden negatiivisilta vaikutuksilta suojautumisen lisäksi kampanja kehottaa valmentamaan lapsia toimimaan somessa ja netissä myönteisesti ja huomaavaisesti muita kohtaan.

MLL ehdottaa myös Parental Advisory -leiman tapaan toimivaa merkintää tekoälyllä tehtyihin sisältöihin. ”Tekoälyllä on laaja vaikutus lasten median käyttöön, sillä algoritmit määräävät mitä videoita lapset katsovat, mitä uutisia he näkevät ja minkälaista sisältöä he kuluttavat. Tekoälyn myötä todellisen ja kuvitteellisen raja on häilyvä. Jopa aikuisten on vaikea tunnistaa tekoälyn tuotoksia, ja lasten kohdalla tilanne on vielä vaikeampi.”

Suomessa hyvin tärkeänä nähdyn uimataidon lisäksi mediavirroissa uiminen alkaa olla yhtä elintärkeä kansalaistaito. Sen opettelu pitää aloittaa mieluummin ennemmin kuin myöhemmin.

Digiarjen suositukset perheille

TUOTTAJA: Oulun kaupunki
SISÄLTÖ: Suositukset sisältävät vinkkejä keskusteluun lapsen ja nuoren kanssa. Suosituksia voivat hyödyntää vanhempien ja huoltajien lisäksi myös muut lasten ja nuorten parissa toimivat tahot kuten sivistys- ja kulttuuripalvelut, nuorisopalvelut, hyvinvointipalvelut ja vapaa-ajan toimijat kuten urheiluseurat sekä järjestöt.

Sinisen valon sukupolvi

TUOTTAJA: MLL
SISÄLTÖ: Sinisen valon sukupolvi tarvitsee vanhempia -kampanja muistuttaa lasten ja nuorten vanhempia olemaan kiinnostuneita ja keskustelemaan siitä, mitä lapset ja nuoret näkevät ja kokevat digilaitteillaan. Kampanjalle tehtiin koontisivu, jossa on runsaasti tietoa ja tukea vanhemmille kodin mediakasvatukseen.

Somettaako vai pelittääkö?

TUOTTAJA: Pelituki
SISÄLTÖ: Mukana ”Mikä on sinun pakokeinosi?”-video, peli- ja puhelimenkäyttötestit ja mustavalkohaaste. Materiaali on suunnattu 5.–.9-luokan oppilaille, toiselle asteelle ja nuorisotyön käyttöön. Tehtävien avulla nuoret pääsevät pohtimaan omia peli- ja puhelimenkäyttötottumuksiaan.

Media ja hyvinvointi-lautapeli

TUOTTAJA:Värinautit
SISÄLTÖ: Printattava kaikenikäisille sopiva mediaa ja hyvinvointia tarkasteleva lautapeli virikkeeksi tai välipalaksi.

Opas tasapainoiseen digiarkeen

TUOTTAJA: Mediakasvatusseura
SISÄLTÖ: Opas herättelee pohtimaan omaa median käyttöä ja sen vaikutuksia omaan ja läheisten hyvinvointiin sekä antaa vinkkejä tasapainoiseen digiarkeen. Mukana myös vanhempainiltamateriaali.

Pullopostia mediameressä

TUOTTAJA: KAVI, Mediakasvatusseura, PEN, Metka, Yle Oppiminen
SISÄLTÖ: Miten media, empatia ja vuorovaikutustaidot liittyvät toisiinsa? Materiaali sisältää tietoa, tehtäviä ja toimintamallin vuorovaikutus- ja empatiataitojen kehittämiseksi mediakasvatuksen keinoin.

Digirajaton, Somerajaton ja Pelirajaton

TUOTTAJA: Sosped-säätiö
SISÄLTÖ: Tukea ja tietoa erilaisiin riippuvuuksiin.

Mieletöntä valoa

TUOTTAJA: Sosped-säätiö
SISÄLTÖ: Mieletöntä valoa tarjoaa media- ja kulttuurialan oppimis- ja harjoittelumahdollisuuksia haastavassa tilanteessa oleville nuorille aikuisille.

Vaikuttamiskortit

TUOTTAJA: Taksvärkki
SISÄLTÖ: 17 nuorille sopivaa vaikuttamisen keinoa. Mukana tietoa ja esimerkkejä. Saatavilla selkokielisenä versiona

Olet vaikuttava! -työpaja

TUOTTAJA: Taksvärkki
SISÄLTÖ: Koululle tilattava maksuton työpaja, jossa harjoitellaan yhteiskunnallisen vaikuttamisen ja kriittisen ajattelun taitoja. Työpaja vahvistaa nuorten taitoja tunnistaa globaalien haasteiden taustalla vaikuttavia juurisyitä. Työpajassa tutustutaan myös sierraleonelaisten nuorten vaikuttamistyöhön.

Opas mediataitojen ja kansalaisaktiivisuuden vahvistamiseksi

TUOTTAJA: Mediakasvatusseura
SISÄLTÖ: Valmiita työpajoja nuorten mediataitojen ja kansalaisaktiiviuuden vahvistamiseksi. Saatavilla myös englanninkielisenä.

Keskustelukulttuuri-videosarjan tehtäväpaketti kouluille

TUOTTAJA: Yle
SISÄLTÖ: *Julia Thurén vihan valtatiellä* -videosarjaan kuuluu kolme lyhyttä videota ja niihin laaditut 30 tehtävää. Videoilla Thurén tutkii ja pohtii tapaamme keskustella somessa ja keskustelupalstoilla. Sopii 6.–9.-luokkalaisille ja toisen asteen opiskelijoille.

Nuorten Timantti – Oppimateriaali vaikuttamisesta nettikeskusteluihin

TUOTTAJA: Plan
SISÄLTÖ: Kymmenen harjoitusta, jota ovat kestoltaan 15-60 min. Teemoina mm. anti-trolliarmeija, pastissi, meemitehdas ja liskoaivot. Materiaalin tehtävät vahvistavat oppilaiden vuorovaikutus-, myötätunto- ja vaikuttamisosaamista. Oppimateriaali on suunniteltu yläkoulun ja toisen asteen opetukseen.

Nuoret ja sananvapaus Euroopassa -materiaali

TUOTTAJA: Mediakasvatusseura & Viestintä ja kehitys -säätiö (Vikes)
SISÄLTÖ: Nuorten kanssa tuotettuja, opettajille suunnattuja mediakasvatusmateriaaleja, joilla tukea nuorten ymmärrystä sananvapauden merkityksestä demokratiassa sekä nuorten vastuullista ja rakentavaa toimijuutta mediassa.

Vihapuheesta dialogiin

TUOTTAJA: Plan
SISÄLTÖ: Tietoa ja valmiita työpajarunkoja alakoulusta toiselle asteelle, joissa opitaan tunnistamaan vihapuhetta, herätellään empatiataitoja ja opitaan toimimaan vihapuhetta vastaan.

Valheenpaljastaja

TUOTTAJA: Yle Oppiminen
SISÄLTÖ: Valheenpaljastaja-juttusarja käsittelee faktaa ja fiktiota uutisissa ja sosiaalisessa mediassa ja tarjoaa tietoa ja työkaluja valeuutisten ja some-huijausten selvittämiseen. Harjoituksia 5.–6. luokille, yläkoululaisille ja toiselle asteelle.

Huoli disinformaatiosta ei saisi muuttua ihmispeloksi

TEKSTI **MIKKO HAUTAKANGAS** KUVA **SARI LAAPOTTI**

JOS KYSYISIMME katugallupissa mediakasvatuksen tärkeintä tehtävää, arvelen, että aika moni mainitsisi disinformaation torjumisen. Huoli virheellisen tiedon leviämisestä ja yhteisesti hyväksyttyjen faktojen hämärtymisestä tuntuu nyt ulottuvan kaikille yhteiskunnan alueille. Esimerkiksi tammikuussa 2024 Maailman talousfoorumi arvioi riskiraportissaan väärän informaation leviämisen lähivuosien suurimmaksi uhkatekijäksi.

Disinformaation eli tarkoituksella harhaanjohtavan tiedon, ja misinformaation, eli vahingossa leviävien virheiden, huhujen ja vihjailujen tunnistaminen mediatulvasta ja erottaminen faktoista onkin kiistatta yksi tärkeimmistä mediataidoista. Me mediakasvattajat pyrimme vastaamaan tähän tarpeeseen kehittämällä erilaisia työkaluja, joiden avulla tiedon luotettavuutta voi arvioida. Ohjaamme miettimään itse sisältöihin liittyviä kysymyksiä: mikä on viestin lähde, miten asiaa perustellaan, millaisia reaktioita halutaan herättää? Samalla ohjaamme arvioimaan omaa roolia vastaanottajana: mitä tunteita minussa herää, onko minulla ennakkoasenteita asiassa, miksi luotan tai en luota?

Kun huoli väärän tiedon leviämisestä kasvaa, osa huolesta tuntuu kohdistuvan toisiin ihmisiin – niihin, jotka väärää tietoa levittävät sekä niihin, jotka siihen uskovat. Juuri tätä on polarisaatio. Luomme mielikuvia ”väärän tiedon levittäjistä”, joiden toiminta muodostaa uhkia, ajatellaanpa sen takana sitten olevan pahansuopuutta tai typeryyttä. Ja kun huoli on suuri, se muuttuu helposti peloksi ja jopa vihaksi. Tämä näkyy erityisesti sosiaalisen median keskusteluissa, joissa disinformaatio-sanaa käytetään myös leimakirveenä erimielisiä vastaan. Itselle epämieluisan kaupallisen toimijan, kansalaisjärjestön, puolueen tai tutkimussuuntauksen tunnistaminen puhujan taustalta saattaa riittää perusteluksi tämän sanoman ohittamiseen.

Omia tunteita ja ennakkoasenteita arvioiviin kriittisen lukutaidon kysymyksiin onkin paikallaan lisätä myös sen pohtiminen, mitä ajattelen viestin lähteestä ja miksi. Polarisaatio voimistuu ajatuksesta, että on valittava puolensa ja ne, keihin luottaa. Vastalääkettä voi olla vaikkapa se, että tunnistaa ja arvostaa oikeaa tietoa tai hyviä kriittisiä huomioita silloinkin, kun niiden lähde on muutoin eri linjoilla itsen kanssa.

Tämä ei tietenkään tee tarpeettomaksi kysymystä siitä, kuka viestiä levittää. On selvää, että erilaisissa mediaympäristöissä törmää myös tarkoituksella keskustelua hämmentäviin ja harhaanjohtaviin toimijoihin. Mutta yhteisen todellisuuden rakentamista ja tosiasioihin perustuvaa keskustelua ei edistä se, että epäilemme kaikkea hämmentävää tietoa valehteluksi tai nostamme ”kuka puhuu” -kysymyksen kaikista tärkeimmäksi, kun arvioimme, mihin luotamme.

Journalistiset periaatteet

Mediaa, kiitos!

TUOTTAJA: Uutismedian liitto, Aikakausmedia
SISÄLTÖ: Aikuisille ja oppilaitoksille suunnattu materiaali, joka tarjoaa pohdittavaksi viisi näkökulmaa lehdistön työhön ja haastaa miettimään, mikä merkitys journalismilla on omassa media-arjessa.

Piiloleikki

TUOTTAJA: Aikakausmedia
SISÄLTÖ: Materiaali antaa nuorille keinoja analysoida ja arvottaa mainoksia sekä auttaa tunnistamaan mainoksen median muusta sisällöstä. Oppimateriaalissa on hyödynnetty lisätyn todellisuuden (AR) sovellusta, jonka kautta voi katsoa julkaisun videot.

Trollitehdas

TUOTTAJA: Yle
SISÄLTÖ: Trollitehtaassa pääsee kokemaan, miten informaatiovaikuttaminen toimii sosiaalisessa mediassa. Pelin tavoitteena on näyttää, miten valeuutisia, tunnepitoista sisältöä ja bottiverkkoja käytetään hyväksi ihmisten mielipiteisiin, tunteisiin ja päätöksiin vaikuttamisessa.

Pidä silmät auki – Jutuntekijän opas

TUOTTAJA: Uutismedian liitto, Nuorten Ääni
SISÄLTÖ: Oppaan ytimenä ovat käytännölliset harjoitukset, joiden avulla voi käydä läpi koko toimitusprosessin ideoinnista tiedonhankintaan, jutun rakentamiseen ja faktantarkistukseen.

Media Guide – Media Literacy for Adults

TUOTTAJA: Kansanvalistusseura
SISÄLTÖ: Helppolukuista tietoa journalismin etiikasta, sananvapaudesta sekä sosiaalisen median kriittisestä luennasta. Opas on saatavilla englanniksi ja arabiaksi.

Mediamuseo Merkki

TEKSTI **RIINA RANNASMAA** KUVA **HEIDI PIIROINEN**

JOULUKUUSSA 2023 vietettiin entisen Päivälehden museon uudistuneiden tilojen avajaisia: Median museo ja arkisto on nyt nimeltään Merkki. Kävijä pääsee tutustumaan niin median historiaan kuin meemeihinkin. Kulttuuri- ja mielipidelehdille on oma osastonsa.

”Media muuttuu nopeasti ja museon sisällöt vaativat päivittämistä. Töitä uudistuksen eteen tehtiin pari vuotta, ensin muun työn ohella ja viimeiset puoli vuotta täyspäiväisesti”, museon johtaja **Saila Linnahalme** kertoo.

Tilan raikas ja leikkisä ilme toimii hyvänä tasapainona vakaville aiheille. Sananvapaudesta, vastuullisesta journalismista ja disinformaatiosta pääsee lukemaan vivuilla ohjattavista näytöistä, ja esimerkiksi kiellettyjä kirjoja tutkimalla.

Näyttelytilan keskelle on koottu kuvia ja tietoja *Päivälehden* perustajista, sen toimituksen jäsenistä, ystävistä ja tukijoista.

Lämpimän keltaisena hohkaava lukupiste kutsuu kuuntelemaan lasten uutisia ja tutustumaan monikieliseen lastenkirjallisuuteen. Valikoimasta löytyy niin *Välskärin kertomukset* kuin *Aku Ankkakin*.

Kierreportaita pitkin laskeudutaan Painokellariin, jossa on näytillä vanhaa kohopainotekniikassa käytettyä laitteistoa. Katselua säestää painokoneiden suhinasta ja naputuksesta koottu äänimaailma.

Tunnista disinformaation strategiat

TUOTTAJA: Project Caverna
SISÄLTÖ: Yläkoulun ja toisen asteen opettajille suunnattu materiaali sisältää kolme mis- ja disinformaatiota käsittelevää dokumenttielokuvaa, aktiviteetteja luokkahuoneeseen ja opettajille kiteytetyt ohjeet, jotka auttavat saamaan selkoa disinformaation labyrinttiin.

Sisältösekaannuksen selviytymisopas

TUOTTAJA: Tampereen yo ja Aalto yo
SISÄLTÖ: 13 helppotajuista artikkelia aiheista kuten: valeuutiset, trollaus, näennäistiede, salaliittoteoriat ja propaganda. Mukana myös omat artikkelit mediakasvattajille ja journalisteille.

Oppituntivinkit

TUOTTAJA: Uutismedian liitto
SISÄLTÖ: Pari kertaa kuukaudessa ilmestyvissä vinkeissä käsitellään ajankohtaisia uutisaiheita, kouluvuoden rytmiin liittyviä teemoja ja erilaisia medianlukutaitoon liittyviä aiheita. Vinkkejä on tarjolla esiopetukseen, alakouluun, yläkouluun, toiselle asteelle ja erityisryhmien opetukseen.

Missä kulkevat median rajat?

TUOTTAJA: Uutismedian liitto
SISÄLTÖ: Videoilla journalistit esittävät median toimintaan liittyviä eettisiä kysymyksiä. Mitä sinä vastaisit? Materiaali on suunnattu yläkouluille ja toiselle asteelle.

Surfa lugnt eller spela vidare?

PRODUCERAD AV: Pelituki
INNEHÅLL: Riktat till elever på klasser 5–9. Materialet innehåller uppgifter som ger unga en möjlighet att reflektera över sin tillvaro på sociala medier och digitala spel.

Digiryggsäcken

PRODUCERAD AV: Pelituki
INNEHÅLL: Riktat till familjer med barn i 5–10 års och kan användas vid förskolan och med lågstadie-elever. Materialet innehåller information, uppgifter och diskussionskort som underlättar genomgång av användning av digitala enheter samt medieinnehåll.

Medialäskunnighet materialbank på svenska

Flera material för olika årsgrupper. Många materialer är presenterad annanstans i Mediaattori.

MIK för mig

PRODUCERAT AV: Statens medieråd (Sverige)
INNEHÅLL: Ett digitalt verktyg, MIK för mig, fyllt med diskussionsfrågor, övningar och färdiga lektionspaket om källkritik, vinklade budskap och relationer på nätet. Materialet riktar sig till lärare i grundskolan och på gymnasiet samt till bibliotekarier.

Propaganda och bilders makt

PRODUCERAT AV: Statens medieråd (Sverige)
INNEHÅLL: Statens medieråd har tagit fram ett skolmaterial som ska stärka barns och ungas ”visuella läskunnighet”, värna demokratin och bidra till att förebygga våldsbejakande extremism. Materialet riktar sig till mellanstadiet, högstadiet och gymnasiet.

Trickfilmer – Trick, illusioner och optiska villor

PRODUCERAD AV: Filmveckan för skolor & filmskolan Valve
INNEHÅLL: Material för grundskolorna om att producera trickfilmer och illusioner.

Självporträtt

PRODUCERAD AV: Filmveckan för skolor & Filmskolan Valve
INNEHÅLL: Material som undervisar i att göra ett digitalt självporträtt. Fungerar för elever från år 3 till 9.

Ykkösluokan oppilaat ruokailemassa dokumentissa Kouluvuosi Japanissa

Koulunkäyntiä japanilaisittain

Monster – Vaarallinen leikki ja Kouluvuosi Japanissa tarjoavat sekä näköaloja japanilaiseen koulumaailmaan että kiinnostavia kulmia ajankohtaiseen keskusteluun suomalaisesta koulusta.

TEKSTI **MARJO KOVANEN**

TRILLERIMÄISESTI RAKENTUVAN draaman *Monster* on ohjannut nykyelokuvan palkittu mestari **Hirokazu Kore-eda**. Hän tarkastelee elokuvissaan lämpimän humaanilla otteella erilaisia perheitä ja ylipäätään ihmisten välisiä suhteita. *Monsterissakin* on kyse perheistä, mutta myös kouluyhteisöstä suurena kollektiivina ja erityisesti lapsen paikasta siinä. Lisäksi elokuva tutkii normeja, erilaisuutta sekä hyvinkin poikkeavien näkökulmien yhteensovittamista.

Ema Ryan Yamazakin ohjaama dokumentti *Kouluvuosi Japanissa* seuraa tokiolaisen koulun 1. ja 6. luokkien oppilaita vuodenaikojen vaihtuessa. Opettaja Endo sensei kiteyttää opettajan tehtäväksi auttaa oppilaita murtautumaan kuoristaan, mutta myös kasvamaan osaksi yhteiskuntaa. Opettaja-Endo, joka motivoi oppilaitaan iskemällä munankuoria päähänsä saaden kollegoiltaan arvostelua oppilaiden villitsemisestä, on

Elokuva- ja taidekasvatus

Lopputekstien jälkeen

TUOTTAJA: Koulukinon Media-avain
SISÄLTÖ: Alakouluikäisille suunnattuja tehtäviä, jotka kannustavat katsomaan elokuvaa aktiivisella otteella ja purkamaan nähtyä jälkikäteen mm. vapaan leikin, keskustelun ja luovan toiminnan kautta.

Elokuvakasvatusta etäopetukseen

TUOTTAJA: Koulukino
SISÄLTÖ: Vinkkejä maksutta kotona katsottavista elokuvista oppimateriaaleineen ala- ja yläkouluille sekä toiselle asteelle. Vinkit on jaoteltu pitkän fiktion, dokumenttielokuvan ja lyhytelokuvan kategorioihin.

Kelaamo.fi

TUOTTAJA: Koulukino
SISÄLTÖ: Kelaamosta löytyy kootusti suomalaisten lasten ja nuorten tekemiä videoita ja elokuvia. Sivustolle voi lähettää oman elokuvansa tai osallistua sen kautta useisiin valtakunnallisiin elokuvakilpailuihin.

Kotitehtäviä elokuvakasvatukseen

TUOTTAJA: Koulujen elokuvaviikko
SISÄLTÖ: Kuvaa yksinkertaisia elokuvatrikkejä, etsi videokameran avulla merkkejä vuodenajoista, tee avaruusseikkailu ja askartele illuusioleluja! Tehtävät on jaoteltu 0–2. -luokille, 3.–6. -luokille ja 7.–9. -luokille.

Keisarinnan uudet vaatteet

TUOTTAJA: Eetti
SISÄLTÖ: Tietoa ja tanssitaidetta yhdistävä työpaja vaatteiden elinkaaresta ja vastuullisesta kuluttamisesta alakoulun 3.–4.-luokkalaisille. Työpaja kestää noin kolme oppituntia ja sisältää viisi opetusvideota.

CinEd -elokuvakirjasto

TUOTTAJA: CinEd-verkosto ja IhmeFilmi
SISÄLTÖ: Kokoelma nyky- ja klassikkoelokuvia ei-kaupalliseen käyttöön. Mukana on pedagogisia harjoituksia. Alusta sisältöineen on monikielistä. Elokuvat ovat nähtävissä alkuperäiskielisinä ja ne on tekstitetty useille kielille.

Kaikki kuvaa

TUOTTAJA: Amazement
SISÄLTÖ: Sivusto, joka opastaa oman elokuvan tekemisessä alusta loppuun. Sivuston oppimateriaali koostuu elokuvan eri osa-alueita käsittelevistä videotutoriaaleista. Kohderymä peruskouluikäiset.

Elokuvapolku

TUOTTAJA: KAVI
SISÄLTÖ: Elokuvapolku sisältää esi-, ala- ja yläkoulujen polut, jotka on suunniteltu kouluissa

Fiktiivinen elokuva Monster kuvaa myös koulumaailmassa ilmenevää kipua ja häpeää.

kiinnostava vertailukohta *Monsterin* opettajalle, joka hänkin suhtautuu työhönsä omistautuneen intohimoisesti. Molemmissa elokuvissa tulee esille sotilasjärjestelmästä periytyvä hierarkia, jossa yksilön rooli on kannatella yhteisön kunniaa.

Kouluvuosi Japanissa -elokuvan kohtaus, jossa oppilaita valmistetaan maanjäristyskatastrofin varalta, osoittaa, miten kurilla ja järjestyksellä rakennetaan yhteiskunnallista resilienssiä. *Monster* näyttää tämän yhdenmukaisuutta vaativan järjestyksen toisen puolen, kun heikko erilaisuuden sietokyky työntää sopeutumattomia yksilöitä marginaaliin. *Monsterissa* pakopaikka löytyy järjestäytyneen yhteiskunnan ulkopuolelta, villiintyneen luonnon keskellä lojuvasta hylätystä junanvaunusta.

Kummassakin elokuvassa esitellään koulun aulan kenkäkaappi. Dokumentissa se nousee yhteisöllisyyden ja järjestelmällisyyden symboliksi. Samanväriset kengät ovat siistissä rivissä ja oppilaat yhdessä pitävät huolta siisteydestä ja puhtaudesta. *Monster*-elokuvassa kenkäkaappi kuvastaa järjestystä, joka uhkaa lipsahtaa kaaokseen heti, jos yksikin kenkäpari poikkeaa ruodusta.

Molemmissa elokuvissa suhtaudutaan kriittisesti japanilaiseen kollektivismiin, mutta erityisesti *Kouluvuosi Japanissa* tuo sen vahvuudetkin esille. Dokumentissa koulu näyttäytyy lempeällä kurilla aikaansaadun järjestyksen kehtona, jossa oppilaat tietävät paikkansa osana yhteisöä ja ponnistelevat menestyksensä eteen sinnikkäästi. Pettymyksen kyyneliltäkään ei vältytä, kun tavoitteisiin ei ylletä, mutta sitten vain tehdään lisää töitä. *Monsterin* moninäkökulmainen kerrontatekniikka selventää, että oppilaiden, vanhempien ja opettajien kokemukset eriävät toisistaan, ja muiden motiiveja on hankala ymmärtää. Dokumentissa painottuu, miten hyvien käytöstapojen oppiminen ja muiden huomioiminen rakentavat toimivaa yhteisöä. *Monster* taas näyttää, miten jäykän käyttäytymiskoodiston taakse voi piiloutua surua, kipua ja häpeää. Nämä kaksi elokuvaa piirtävät kuvaa japanilaisesta koulusta, jossa lempeä ja rakkaudellinen kuri kasvattaa vastuullisia ja sinnikkäitä yhteisön jäseniä, mutta jossa poikkeavuus saattaa johtaa yhteisöstä syrjäyttämiseen. Tarpeellisia näkökulmia myös suomalaiseen koulukeskusteluun!

Monster – Vaarallinen leikki **on tilattavissa Koulukinonäytöksiin elokuvateattereihin. Elokuvan maksuton oppimateriaali on saatavilla osoitteessa www.koulukino.fi/oppimateriaalit/monster-vaarallinen-leikki/**

Kouluvuosi Japanissa **on saatavilla kouluun katsottavaksi Koulukino Suoratoiston kautta syksystä 2024 alkaen**

---

tehtävän elokuvakasvatuksen tueksi. Polkujen tehtävät tukevat varhaiskasvatuksessa, koulussa tai koulunäytöksissä nähtävien elokuvien käsittelyä oppitunnilla.

Seikkailuopas elokuvakerhoille

TUOTTAJA: Valveen elokuvakoulu, Oulu
SISÄLTÖ: Elokuvakerhojen opas kannustaa elokuvaharrastuksen pariin. Sen avulla on helppo käynnistää oma elokuvakerho. Oppaasta hyötyvät esimerkiksi opettajat ja nuoriso-ohjaajat. Kohderyhmä yläkouluikäiset.

Elokuvalliset musiikkivideot

TUOTTAJA: Valveen elokuvakoulu, Oulu
SISÄLTÖ: 60 min. näytöksen elokuvallisista musiikkivideoista. Videot esittelee mediaopettaja Antti Haaranen. Sisältö on räätälöity yläkouluun ja toiselle asteelle.

Sarjiskone

TUOTTAJA: Aikakausmedia
SISÄLTÖ: Koneella lapset ja nuoret pääsevät tekemään, tallentamaan ja jakamaan omia sarjakuviaan verkossa niin mobiililla, tabletilla kuin tietokoneellakin. Sarjiskone.fi on suunniteltu työkaluksi sekä oppimiseen, opettamiseen että median tuottamiseen.

Mysteerijuna – Pakopeli raiteilla

TUOTTAJA: Yle Oppiminen
SISÄLTÖ: Peli 11–16-vuotiaille, , joka tukee loogisen päättelyn ja ongelmanratkaisutaitojen kehittymistä. Ohessa opetussuunnitelma ja valmiita tuntisuunnitelmia koodauksen alkeisiin.

Aloittelijan opas yhdenvertaisempaan pelitoimintaan

TUOTTAJA: Helsingin kaupungin nuorisopalvelut
Sisältö: Teemat ovat pelikasvatus, tunnekasvatus, pelitoiminnan taustarakenteet, turvallisempi tila sekä viestintä. Työkaluina yhdenvertaisuussuunnitelma, eettinen ohjeisto, häirintäyhdyshenkilötoiminta sekä turvallisemman tilan periaatteiden rakentaminen.

Serverin paras -animaatio

TUOTTAJA: KAVI
SISÄLTÖ: Animaatio käsittelee pelaamista ja sen merkitystä arjessa, ajankäytössä ja kaverisuhteissa sekä itsesäätelyä. Animaatio on suunnattu 3.–6.-luokkalaisille. Mukana keskustelukysymykset.(Mediaattorin kunniamaininta raikkaasta representaatiosta menee tälle animaatiolle)

Verkkopakopeli

TUOTTAJA: KAVI
SISÄLTÖ: Pakopeli sopii vuosiluokille 6.–9. Tehtävät liittyvät arjen mediankäyttötilanteisiin. Pelissä herätetään keskustelua netin kaupallisuudesta sekä muistutetaan yksityisyyden suojasta ja vastuullisuudesta someviestittelyssä. Pelaajan on myös tunnistettava eri mediatekstejä sekä arvioitava tietolähteiden luotettavuutta. Myös ruotsiksi.

Non-Toxic pelikulttuuri

TUOTTAJA: Helsingin kaupunki koordinoi
SISÄLTÖ: Valtakunnallinen hanke, jossa pelikulttuuria ja pelitoimintaa kehitetään kaikille avoimeksi ja turvalliseksi, vihapuheesta ja häirinnästä vapaaksi harrastukseksi. Sisältää esimerkiksi videosarjan.

Emma1234 kaudet 1-2

TUOTTAJA: Yle
SISÄLTÖ: Interaktiivinen somepeli lapsille ja nuorille, jossa pelaajan tehtävänä on paljastaa luokkalaisia piinaavaan trollin henkilöllisyys. Toinen kausi nostaa esille teemoja erityisesti nettikiusaamisesta ja somekäyttäytymisestä. Tarina mukautuu pelaajan tekemien valintojen mukaan ja siinä on useita eri loppuratkaisuja.

Ensitreffit pleikkarilla

TUOTTAJA: Lahden kaupunginkirjasto
SISÄLTÖ: Pelivideosarjassa Lahden pääkirjaston kirjastonhoitajat Jenna Salo ja Maija Rauhamaa vinkkaavat kirjaston valikoimista löytyviä konsolipelejä. Videolla testaillaan ja arvostellaan vinkattuja pelejä.

Pelikasvattajan käsikirja 2

TUOTTAJA: Pelikasvattajien verkosto
SISÄLTÖ: Helposti lähestyttävä yleisteos kotikasvattajille ja ammattilaisille, jossa annetaan tutkimukseen ja kokemukseen pohjautuvaa tietoa pelaamisesta ja pelikulttuurista.

VOIMAKAUPPA – UTELIAAN, AKTIIVISEN JA OPPIMISHALUISEN KAUPPA

Tilaukset: **kauppa.voima.fi** & tilaukset@voima.fi

Kuoppa, Tanskanen

KAPITALISMIN SUURI ILLUUSIO

Teos esittelee yhdeksän keskeistä valhetta, joiden varassa nykyjärjestelmä lepää. Teos palauttaa talouspuheen arjen tasolle ja kysyy, miksi hoiva nähdään kustannuseränä, miksi ympäristön tuhoaminen kasvattaa taloutta ja miksei talouden tehtävä ole taata jokaisen ihmisen perustarpeet.

25,90 €

+ POSTIKULUT

Acton

WHO MADE WHO

Värityskirja

40 sivua espoolaislähtöisen old school -graffititaiteilijaactonin maalauksia odottaa värittäjäänsä. Teoksen ensimmäinen painos myytiin loppuun hetkessä.

14,90 €

+ POSTIKULUT

Jari Tamminen

NAUTI TYHJYYDESTÄ

Ja muita vastamainoksia

Kirja koostuu vastamainoksista ja niitä taustoittavista teksteistä. Teos perustuu Häiriköt-päämajan julkaisuihin vuosina 2015–2019.

10 €

+ POSTIKULUT

Kalle Kniivilä

PUTININ PAHIN VIHOLLINEN

– Aleksei Navalnyin tarina

Kirja kertoo maailman tunnetuimmasta poliittisesta vangista, hänen taistelustaan Venäjän korruptiota vastaan ja hänen maanlaajuisesta organisaatiostaan, joka nyt on julistettu äärijärjestöksi ja lakkautettu. Kirja kertoo myös siitä, mitä Venäjän politiikassa tapahtuu, kun Aleksei Navalnyi on vankilassa ja hänen lähimmät kollegansa maanpaossa.

27,90 €

+ POSTIKULUT

Paleface

EMME SUOSTU PELKÄÄMÄÄN REMIX 7”

Vuonna 2016 julkaistu Emme suostu pelkäämään -kappale sa jatkoa remixin muodossa. Remix-versiolla räppäävät Palefacen lisäksi Ege Zulu, Poeettinen, Tiia Karoliina, Juno sekä Barbaro El Urbano Vargas.

15 €

+ POSTIKULUT

9 numeroa

39 €

VOIMAN VUOSITILAUS

Tilaamalla lehden olet ensimmäisten lukijoiden joukossa. Samalla tuet riippumatonta journalismia ja *Voiman* ilmestymistä jatkossakin.

LISÄÄ TUOTTEITA VERKKOKAUPASSA!

Demokraatti

Tilaa ja tutustu!
demokraatti.fi/tilaa-lehti
tilaajapalvelu@demokraatti.fi

29 €
3 kk

OLET VAIKUTTAVA!

Menetelmäopas nuorten vaikuttamistaitojen harjoitteluun

Lataa Taksvärkin uusi vaikuttamisopas www-sivuiltamme: taksvarkki.fi

TAKSVÄRKKI ry
DAGSVERKE rf

AVOIN KUULEMISTILAISUUS

DCA-SOPIMUKSESTA

Suomen ja Yhdysvaltojen puolustussopimus kriittisessä puntarissa

TORSTAI 7.3.2024
KLO 17–19
KAHVITARJOILU 16.30–17

Bottan juhlasali, Museokatu 10
Lähellä eduskuntataloa.

VAPAA PÄÄSY • TERVETULOA!

JÄRJESTÄVÄT
Vapaus valita toisin ry • Rauhanliitto
Suomen Rauhanpuolustajat

VTT **Erkki Tuomioja** • Suurlähettiläs **Heikki Talvitie**
Emeritusprofessori **Markku Kivinen** • Kirjailija **Veronica Pimenoff** • Emeritusprofessori **Lassi Heininen**
Saamelaiskäräjien puheenjohtaja **Tuomas Aslak Juuso**
Professori **Laura Junka-Aikio**

Eduskuntaryhmien edustajilta pyydetyt kommentit ja keskustelu.

Juontajana Ydin-lehden päätoimittaja **Arja Alho.**

Tilaisuutta voi seurata myös verkossa
www.vapausvalitatoisin.com

Luonto tarvitsee puolustajia!

Luontoliitto on lasten ja nuorten oma ympäristöjärjestö. Meillä opitaan, harrastetaan ja vaikutetaan luonnossa. Järjestämme leirejä, kursseja, kerhotoimintaa ja tapahtumia ympäri Suomen. Luontoliiton toimintaryhmissä pääset tekemään konkreettisia tekoja luonnon puolesta.

Vapaaehtoiset, jäsenet ja lahjoittajat ovat Luontoliitolle tärkeitä.

Liity jäseneksi!

Jäsenmaksumme on 29 euroa vuodessa. Sillä saat
- *lasten luontolehti Siepon tai Nuorten Luonnon. Opiskelijajäsenet saavat myös SLL:n Luonnonsuojelijan.*
- *alennusta leireistä ja kursseista.*
- *alennuksia eri tuotteista ja palveluista.*

Jäsenyys on kannanotto luonnon puolesta!
www.luontoliitto.fi/liity

LUONTOLIITTO

Yhdessä vaikutamme ja muutamme maailmaa.
luontoliitto.fi/tule-vapaaehtoiseksi/

Arvoistasi korkeakoulutusta

Opiskele tutkinto täysin verkossa!

Valittavana:
- **Monialainen ja yhteensovittava johtaminen (YAMK)**
- **Vaikuttava asiakas- ja palveluohjaus sosiaali- ja terveysalalla (YAMK)**
- **Ekososiaalinen työ ja globaaliosaaminen (YAMK)**

DIAK MASTER SCHOOLISSA

SYVENNÄT OSAAMISTASI.

HAE YHTEISHAUSSA 13.3.–27.3.

Diak

diak.fi/yhteishaku

Vallattu mainostila

Vastamainoksia mainostauluihin levittänyt aktivisti kertoo, mikä häntä moiseen kannustaa ja motivoi.

TEKSTI **JARI TAMMINEN**

HELSINGIN raitiovaunupysäkeillä on nähty yllättäviä viestejä. Mainostauluissa esimerkiksi *Helsingin Sanomat* tuomitsi ”Israelin laittoman miehityksen ja palestiinalaisten kansanmurhan” ja Yle kertoi olevansa ”Suomen kansan puolueeton äänitorvi. Paitsi, jos kyseessä on palestiinalaisten kansanmurha”.

Pysäkeillä nähdyt kuvat eivät tietenkään olleet oikeita mainoksia. Asialla ovat olleet nimettömänä pysyttelevät aktivistit, jotka haluavat herätellä keskustelua Israelin hyökkäyksestä ja vuosikymmeniä jatkuneesta palestiinalaisalueiden miehityksestä.

Median tapaan käsitellä Israelin hyökkäystä Gazaan pettyneitä on riittänyt. Mainostauluihin julisteita levittäneiden lisäksi joukko aktivisteja jakoi joulukuussa kaupungilla *Helsingin Sanomien* erikoisnumerolta vaikuttavia lehtisiä. Parodialehdessä muun muassa tehtiin faktantarkastusta *Hesarin* artikkelille ja kiinnitettiin huomiota siihen, ettei lehti ole uutisoinut palestiinalaisalueilla tapetuista ja haavoittuneista toimittajista.

Eräs vastamainosjulisteita mainostauluihin levittänyt aktivisti kertoi *Voimalle*, miksi moinen strategia ja aihe valikoituivat. Toiminnan luvattomuudesta johtuen hän ei esiinny omalla nimellään, vaan kutsumme häntä **Valoksi**.

”Teemme tätä solidaarisuutena palestiinalaisille. Julisteissa olemme halunneet kyseenalaistaa sitä kuvaa, jonka suomalainen media palestiinalaisten tilanteesta välittää. Yle-uutisten ja *Helsingin Sanomien* uutisointi on puolueellista sekä moraalitonta, sillä ne ottavat sortajan kannan, ja tätä pitää ravistella. Olen hyvin kyllästynyt kyseiseen uutisoinnin tapaan ja siihen, kuinka palestiinalaisia epäinhimillistetään ja demonisoidaan.”

MAAILMALLA OMIEN VIESTIEN vieminen mainostauluihin on monesti havaittu toimivaksi. Suomessa luvattomia mainostaulujen haltuunottamisia ei ole nähty usein, mutta Israelin politiikkaa kritisoivat julisteet eivät ole lajissaan ensimmäisiä. Esimerkiksi Elokapina-liikkeen kulutuskriittisiä julisteita on nähty bussipysäkeillä ilman, että tilasta olisi maksettu. Syksyllä 2023 mainostauluissa kommentoitiin suunnitelmia kaataa Itä-Helsingissä sijaitsevan Stansvikin vanhaa metsää. Stansvik-julisteissa oli Helsingin kaupungin graafisen ilmeen mukaisessa kehyksessä kuvat kahdeksasta Helsingin kaupunkiympäristölautakunnan jäsenestä, jotka olivat metsän kaatamisen puolesta äänestäneet. Tutussa logossa tosin luki Sellsinki, ei Helsinki. Kampanja herätti vilkasta keskustelua.

”Esimerkiksi Kokoomuksen **Otto Meri** uhriutui ja alkoi kiukuttelemaan niistä julisteista X:ssä, ja pian sadat tuhannet olivat nähneet ne. Samalla tavalla Palestiina-julisteemme herättivät huomiota ja kuvat niistä levisivät todella nopeasti. *Hesarikin* kirjoitti niistä.”

Valo myöntääkin, että median toimintalogiikka tukee provosoivaa viestintää.

ISRAELIN HYÖKKÄYS yhdelle maailman tiheimmin asutuista alueista on tappanut kymmeniätuhansia, haavoittanut vielä useampia ja ajanut kodeistaan noin kaksi miljoonaa palestiinalaista. Valtaosin uhrit ovat siviilejä ja YK:n alainen, lasten oikeuksia puolustava UNICEF on julistanut Gazan maailman vaarallisimmaksi paikaksi lapsille. Myös Gazan infrastruktuuri ja elämän edellytykset on tuhottu, israelilaiset poliitikot sekä sotilaat ovat puhuneet ”poltetusta maasta” ja ”poispyyhkimisestä”.

”Moni luulee, että tämä homma alkoi lokakuun seitsemäntenä, vaikka todellisuudessa miehitys on jatkunut vuosikymmeniä. Luulen, että ongelma on tiedon puute, ei välittämisen puute. Media uutisoi tilanteesta puolueellisesti ja epärehellisesti – palestiinalaisten henkeä ei arvosteta samoin kuin israe-

Aktivistit

Koiranlihaa

Järvenpään Luomukoiratila ei ole tila, sieltä ei saa koiranlihaa eikä se sijaitse Järvenpäässä. Se kuitenkin kertoo suhteestamme lihaan.

TEKSTI **JARI TAMMINEN**

VERKKOSIVU näyttää tavalliselta suomalaisen suoramyyntiä harjoittavan pientilan sivulta. Tavallisesta tilasta Järvenpään Luomukoiratilan kuitenkin erottaa se, ettei tilaa ole oikeasti olemassa. Sivusto parodioi eläinteollisuuden viestintää puhumalla tuotannosta ja tuotteista normaaliin tapaan sillä erotuksella, että sikojen, lehmien ja lampaiden sijaan kuvitteellisella ”perhetilalla” tuotetaan koiranlihaa.

Tammikuun 2024 alkupuolella avattu sivu herätti huomiota ja se levisi sosiaalisessa mediassa kulovalkean tavoin. Myös nettisivun palautelaatikko täyttyi vauhdikkaasti.

”Palautteesta noin puolet on ollut että ’upea juttu, kiitos että teit tällaisen’. Loput on sitten että ’nyt harmittaa niin että syön lihaa tuplasti’ ja on kyselty mopsireseptejä tai labradorin kankkua. Tähän mennessä on tullut yksi tappouhkaus”, **Mikko Järvenpää** kertoo kotoaan San Franciscosta.

Kävijätilaston perusteella ensimmäisen viikon aikana sivustolla ehti käydä noin prosentti suomalaisista. Järvenpää koki olennaiseksi puhutella ihmisiä siitä, miksi on ristiriitaista rakastaa koiria ja vaikkapa syödä sikoja.

PIENELLÄ TILALLA Lappeenrannassa kasvanut Järvenpää osallistui lampaiden, hanhien ja ankkojen hoitamiseen jo pienenä. Nämä kokemukset toimivat pohjana hänen eläinsuhteensa kehittymiselle.

”Oma kokemukseni esimerkiksi lampaista on se, että ne ovat aika älykkäitä ja hyvin ryhmäuskollisia eläimiä. Suurimmalla osalla ihmisistä on kuitenkin stereotyyppinen käsitys lampaista tyhminä ja säikkyinä. Voit kuvitella, miten lampaiden kanssa kesät hengaileva kahdeksanvuotias lapsi oppii tarkkailemaan sitä meininkiä varsinkin, kun lampaat hyväksyvät osaksi laumaa. Tällaista läheistä eläinnäkökulmaa useimmilla ihmisillä ei ole.”

Järvenpään mielestä on selvää, miksi ihmisten käsitys erityisesti eläinteollisuuden käyttämistä eläinlajeista on niin vääristynyt: ”Eläintuotanto on niin eriytetty normaalista elämästä.”

JÄRVENPÄÄ TUNTEE kritisoimansa alan ja sen viestintästrategiat. Hänen sivustonsa koiranlihan syömistä puolustavat argumentit on lainattu suoraan eläintuottajien viestintäoppaasta: ”Koiramme on kasvatettu syötäväksi”, ”Koiran syöminen on henkilökohtainen valinta, eikä satuta ketään”, ”Monet pitävät koiran mausta”, ”Koiranlihasta saa hyvää proteiinia” ja ”Tämä on meidän elinkeinomme”. Eettisistä kysymyksistä tai ympäristövaikutuksista keskustellessa noiden standardiargumenttien kelvottomuuden huomaaminen voi totutussa ympäristössä olla vaikeaa. Mutta kun koiran

lilaisen henkeä. Päivinä, jolloin Israelin iskut ovat tappaneet Gazassa satoja ihmisiä, media uutisoi vain niistä muutamista, joita Hamas on tappanut. Valikoivalla uutisoinnilla media ohjailee, miten yleisö kokee tapahtumat.”

Vaikka on selvää, että Israelin perustamisen ja toiminnan taustalla on merkittävästi holokaustin synnyttämät traumat, eivät ne oikeuta mitä tahansa.

”On väärin purkaa antisemitismin traumaa Palestiinan kansaan. Koettu vääryys ei oikeuta uutta vääryyttä.”

Lue Valon haastattelu kokonaisuudessaan sekä Helsingin Sanomat -parodialehti osoitteesta häiriköt.fi.

---

syömistä perustellaan samoin sanankäänteinkin, tulee argumenttien kelvottomuus näkyvämmäksi.

”Haluan tarjota mahdollisuuden perspektiivin muutokseen ja myös työkaluja sen hetken käsittelyyn.”

Luomukoirasivuston tyyliä inspiroi osaltaan yksi Järvenpään nuoruuden suosikkijulkaisuista: *Adbusters*.

”*Adbustersissahan* on vastamainoksiin liittyvä ajatus. Eli otetaan markkinatalouden luomia diskurssimuotoja ja käytetään niitä erilaisen tai vastakkaisen näkökulman eteenpäin viemiseen. Tämä on herkullinen mahdollisuus.”

Lue Mikko Järvenpään haastattelu kokonaisuudessaan osoitteesta häiriköt.fi.

Järvenpään Luomukoiratilan verkkosivulta näkyvän tilan seinässä ei oikeasti ole koiralogoa.

ILMOITUS

Ihmisyyden mitta

Israel on historiallisesti saanut paljon tukea ja sympatiaa Suomessa. Vuoden 1967 sota oli yhteenotto Daavidin ja Goljatin välillä, ja pienen kaukaisen pohjoisen maan sympatiat menivät Daavidin jälkeläisille.

Israel on vuoden 1967 jälkeen huomattavasti vahvistunut. Sen sijaan Palestiinan kohtalo on edelleen täysin ratkaisematta. Miljoonat pakolaiset ovat vuosikymmenestä toiseen edelleen pakolaisia ilman perustavanlaatuisia ihmisoikeuksia ja vailla näköalaa tulevaan.

Israelilla on täysi oikeus turvallisiin rajoihin. Nämä turvalliset rajat murskattiin, kun Hamasin terroristijoukko hyökkäsi rajan ylitse lokakuun 7. päivän aamuna 2023. Yli 1200 israelilaista, joukossa satoja naisia ja lapsia, sai surmansa.

Israelin vastahyökkäys on vaatinut jo yli 20 000 uhria, hekin enimmäkseen viattomia siviilejä, naisia ja lapsia. Silmitön väkivalta ja summittainen tappaminen sekä ihmisten näännyttäminen estämällä ruuan ja lääkkeiden toimitukset on saatava loppumaan. Oli historia tuhansien vuosien ajalta mikä tahansa, mikään ei oikeuta nyt käynnissä olevaa lasten massamittaista tuhoamista.

Euroopan parlamentti on vaatinut pysyvää tulitaukoa, panttivankien välitöntä vapauttamista ja Hamasin lakkauttamista sekä tukenut pitkän aikavälin ratkaisuna kahden valtion mallia. Parlamentin enemmistön kannanotot ovat olleet koko kriisin ajan johdonmukaisia, rauhaa ja vuoropuhelua korostavia.

Gazaan on saatava kiireesti humanitaarista apua. Palestiinalaispakolaisten jokapäiväisen elämän järjestämisessä avainasemassa on YK ja sen pakolaisjärjestö UNRWA. Järjestöllä on Gazassa 13 000 työntekijää. Israel on kertonut 12 järjestön palestiinalaistyöntekijän osallistuneen lokakuiseen terrori-iskuun. Asia on järkyttävä ja vaatii täydellisen selvityksen. Kuten Norjan ulkoministeri totesi, on kohtuutonta rangaista palestiinalaisia kollektiivisesti. Ei ole yhdenkään lapsen syy, että aikuiset sotivat, ja on kohtuutonta, että antaisimme lasten – tai muidenkaan siviilien – kuolla nälkään, parannettavissa oleviin sairauksiin tai muihin infrastruktuurin romahtamisen seurauksiin. Avun on jatkuttava ja sen on päästävä perille.

Tulitauko on ensiaskel sodan ja vastakohtaisuuksien politiikan päättämisen tiellä. Se ei kuitenkaan vielä riitä, vaan alueen vuosikymmeniä jatkuneeseen epävakauteen on löydettävä kestävät ratkaisut. EU:n, ja Suomen yhtenä arvostettuna jäsenmaana, pitää nyt selkeästi puhua kahden valtion mallin puolesta; Lähi-idästä, jossa rinnakkain elävät itsenäinen Israel ja itsenäinen, elinkelpoinen Palestiinan valtio. Ajatuksen toteuttamiskelpoisuutta vahvistaisi huomattavasti kaikkien arabivaltioiden sitoutuminen siihen ja Israelin valtion olemassaolon varaukseton hyväksyntä.

Sodan päätyttyä tärkeää on, että terrori-iskuihin ja kansainvälisen oikeuden loukkauksiin syyllistyneet tuomitaan. Se ei tuo yhtäkään kuollutta lasta takaisin, mutta varmistaa sen, että maailma pitää edelleen kiinni sopimuksistaan, eikä kenenkään tekemiä hirmutöitä ohiteta olankohautuksin. Oikeudenmukaisuuden vaaliminen on kriiseissäkin ihmisyyden mitta.

S&D

Eero Heinäluoma
Euroopan parlamentin jäsen
S&D-ryhmä

eeroheinaluoma.fi

ELÄVÄN KIRJALLISUUDEN FESTIVAALI 2024 UNI

17.2.2024 Vapaa pääsy!
Työväenmuseo Werstas
Tampere
@elavakirjallisuus | ekf.fi

AikuistenSampo
Nukketeatteri Sampossa keväällä 2024!
Erika Malkki: Pohjatar
23.–24.2.
TEHDAS Teatteri:
Angelika ja kuumat paikat
8.–9.3.
Nukketeatteri SAMPO
Lisätiedot ja liput nukketeatterisampo.fi
Erottajankatu 7, Helsinki

MINNA CANTH - ANNI MIKKELSSON
Anna Liisa
KIITELTY ESITYS JATKAA KAJAANIN KAUPUNGIN-TEATTERISSA KEVÄT-KAUDELLA
KAJAANIN KAUPUNGIN TEATTERI
ROUTA
KATSO KOKO OHJELMISTO
WWW.KAJAANINTEATTERI.FI

Kansainvälinen esittävän taiteen festivaali lapsille ja nuorille
ASSITEJ
BRAVO!
15.-24.3.2024 bravofestivaali.fi

NASTJA SÄDE RÖNKKÖ
Those Who Kept the Light
27.1.-10.8.2024

SEINÄJOEN TAIDEHALLI
T
seinajoentaidehalli.fi
kalevannavetta.fi

POSTIMUSEO
kohtaamispaikka KUPLA
Uudenlainen museotila yhdistää kohtaamisen ja näyttelyt.
Testaa tekoälyä -tapahtuma pe 9.2.
Postimuseo museokeskus Vapriikissa
Alaverstaanraitti 5, Tampere
15 €/7 €/Museokortti • postimuseo.fi
VAPRIIKKI

Sananvapauden tila
MERKKI
Median museo ja arkisto
Median merkityksiä ja ilmiöitä.
Vapaa pääsy.
Ludviginkatu 2–4, Helsinki.
merkkiin.fi

GAME ON

Koulivatko videopelit pätkätöihin ja prekaariin elämään?

TEKSTI **MITJA JAKONEN** KUVA **ALEKSANDRA AKSENOVA**

OLEN VIIME SYKSYN aikana tappanut vähintään satoja kilpailevia maantierosvoja pääosin Pohjois-Amerikan Lemoynessa. Sen lisäksi olen osallistunut kaupunkien piirityksiin ja ryöstöihin sekä pienyrittäjyyteen Pohjois-Caldradian hyvinvointialueella. Melko vakuuttava CV, vai mitä?

Puhun tietenkin videopeleistä. *Red Dead Redemption 2* -pelissä tavoitteena on päästä karkuun lain kouraa modernisoituvassa Villissä Lännessä, jossa ei enää ole sijaa lainsuojattomille. *Mount & Blade 2: Bannerlordissa* tehtävänä on etsiä ja koota erään pelin hahmon hukkaama *Dragonbanner,* jonka kantajalla on kyky ja oikeutus nousta valtaan.

MAINITSEMISSANI videoroolipeleissä pääasialliseen tavoitteeseen pyrkimisen lomassa suoritetaan pelimaailman dynaamisena pitäviä sivutehtäviä kuten keräilyä, pankkiryöstöjä, turnajaisia, velanperintää sekä muutamia vähemmän arveluttavia varainkeruuhankkeita, joihin pelaaja voi halutessaan osallistua. Hahmojen elanto koostuu omanlaisistaan epävarmoista pätkätöistä ja epätyypillisistä työsuhteista. Osan toimeentulosta voi hankkia grindaamalla, joka tarkoittaa saman toiminnon toistamista yhä uudestaan usein pelinsisäisen vaurauden hankkimiseksi.

Videopeleillä on tietynlainen yhteys tosimaailman arkipäiväiseen olemassaoloon. Siinä missä videopelien prekaarityön sankarit etsivät itselleen aarteita ja arvostusta, nykypäivän pätkätyöläinen voi nököttää ensin työkoneen äärellä etsien työtarjouksia, täytellen hakemuksia ja viimeistellen projekteja – grindaten – kunnes siirtyy pois työn äärestä ja avaa rentoutuakseen toisen näyttöpäätteen, jonka äärellä viihtyy illalla pari tuntia ”lepäillen”.

Amerikkalaisen mediatutkija **Marshall McLuhanin** laajalti tunnettu lausahdus ”väline on viesti” merkitsee sitä, että median viestinsä välittämiseen käyttämien välineiden vaikutukset ovat usein merkittävämmät kuin itse viesti. Tämä pätee myös peleihin ja prekaariin tietotyöhön. Tietokone on yhdessä kontekstissa viihteen väline ja toisessa työväline ja pääasiallinen tulonlähde. Pelaamisen sivutuotteena teknologiset taidot kehittyvät ja myös erilaiset tosielämän työsuoritukset saman laitteen äärellä muuttuvat normaaliksi. Näin tietokone itsessään muuttuu heideggerilaisessa mielessä läpinäkyväksi, kuin ihmiseen saumattomasti liittyväksi lisäelimeksi. Samalla työn prekaarius ja projektiluontoisuus alkavat vaikuttaa väistämättömiltä osilta jokapäiväistä olemassaoloa.

MUTTA IMITOIVATKO VIDEOPELIT todellisuutta vai opettavatko ne toimimaan muuttuneessa taloudellisessa todellisuudessa? Videopelit jäljittelevät niiden ulkopuolista maailmaa, mutta ne myös kouluttavat todellisuuteen.

Lähipiirissäni on grindattu opintoja ja pätkätöitä erityisesti nyt kun **Orpon** hallituksen leikkausohjelma työntää sormiaan jo valmiiksi tyhjiin lompakoihin. Eräs ystäväni on itsenäisesti ja ansiokkaasti grindannut mielenterveyteensä liittyviä kysymyksiä. Ankeiden paskaduunien tekeminen ja itsensä psykologisointi on väistämätöntä tilanteessa, jossa raha ja pääsy mielenterveyspalveluihin ovat tiukilla.

Videopelien terminologia on vuotanut yleiseen kielenkäyttöömme. Nuorelle sukupolvelle on melko tavallista käsitteellistää toimintaa videopelien kielellä, tulkita omaa persoonaansa ja elämäänsä erilaisten ”levelien”, hankittavien ominaisuuksien ja omaisuuksien kautta.

Eikä kyse ole pelkästään kielenkäytöstä. Ajanvietteiden kautta voidaan kehittää erilaisia taitoja ja käsitystä omasta paikastaan politiikassa ja yhteiskunnassa. Esimerkistä käy kansallislajimme pesäpallo, joka suunniteltiin osittain pelillistämään sotilastaitojen harjoittelua kuten syöksymistä, heittämistä ja tiimityötä.

VASTAVUOROISESTI PELIEN LOGIIKKA vuotaa henkilöbrändeillä kyllästettyyn maailmaan – työpaikat pelillistyvät, liikuntaan rakennetaan uusia sovelluksia, jotka mittaavat suoritukset ja palkitsevat niiden mukaisesti, somessa seuraajien määrä ja kuvavirran visuaalinen yhtenäisyys on yksilön kelpoisuuden ilmentymä. Jopa ihmissuhteisiin syntyy pelillinen aspekti, kun deittisovelluksissa valikoidaan ja rakennetaan itsestään mahdollisimman kiinnostavaa hahmoa kuin roolipelissä konsanaan. Paetessaan prekaaria todellisuutta on helppo päätyä pelimaailman vangiksi, ja toisaalta, pelit itsessään opettavat meitä toimimaan kuuliaisesti ankeassa todellisuudessa. Mittaamaton ja näennäisen tehoton toiminta vähenee, ja asiat saavat suorittamisen maun.

Kenties pelimaailman eskapismi paljastaa jotain digitaalisesta ja prekaarista nykypäivästä.

Peleissä sivutehtäviä suorittamalla palkinto on lähes taattu. Pelatessa ponnistelu on selkeää ja helppoa, sillä maailma pysyy turvallisten rajojen sisällä. Ja kyllähän tosielämässäkin se, joka jaksaa ahkerasti tehdä hauiskääntöjä ja syödä kanaa riisillä, saa taatusti muskelit, joita esitellä vastaantulijoille.

Toisin kuin pelimaailma, tosielämä ei aina ole simppeliä. Siinä missä esimerkiksi pätkätyö on peleissä hahmokehitykselle edullinen sivutehtävä, tosielämässä se on usein ankeaa ja pakollista, palkka huono ja etenemismahdollisuudet olemattomat.

LOPULTA ON TUNNISTETTAVA SE, minkälaiseksi elämä on muotoutumassa pelillistettyjen todellisuuksien vallatessa alaa: olemme omia parasiittejamme, jotka lypsävät jokaisen tehon ja identiteetin murenan kaupalliseen käyttöön saadaksemme lisää kuviteltua pääomaa.

Tila ja mahdollisuus ajatella itseään irrallisena erilaisista, lopulta pääomaksi typistyvistä määreistä on vaikeaa talousjärjestelmässä, joka yhä enemmän keskittää henkilöbrändin taloudellisen toimijuuden ehdoksi.

Keskittymällä toisteiseen ja ahdistavan itsekeskeiseen toimintaan päätyy antautumaan sirpaleiselle todellisuudelle saavuttamatta kuitenkaan lopulta juuri mitään.

Mielenterveysongelmat, pätkätyö ja apatia pitää tunnistaa yhteiskunnan peilipinnoiksi, jotka heijastavat ympäröivää maailmaa. Peilisali, jossa rakentamamme hahmot harhailevat, on ihmisen tekemä, ja siksi se voidaan myös purkaa.

Lue juttu kokonaan osoitteessa voima.fi.

Katoava kulttuuri

Videopelit ovat eri asemassa kuin muut mediatuotteet, ja se vaarantaa niiden kulttuuriperinnön.

TEKSTI **JULIUS HALME**

Peliyhtiö Ubisoftin tilauspäällikkö **Philippe Tremblay** kohahdutti pelimaailmaa tammikuussa. *GamesIndustry.biz*-julkaisun haastattelussa Tremblay sanoi, että pelien kuluttamisessa tulisi tapahtua samanlainen muutos kuin CD:iden ja DVD:iden kanssa – pelaajien tulisi mukautua ajatukseen siitä, että pelikokoelma ei ole heidän omansa.

Tremblayn lausunto ei ole yllättävä. Peliteollisuus on jo pitkään hivuttanut muutosta tapaan, jolla pelejä kulutetaan. Monia viime vuoden suuria pelejä, kuten *Starfield* ja *Alan Wake 2*, julkaistiin pelkästään digitaalisina kopioina. Xboxin ja PlayStationin tulevista konsoleista puuttuu levyasema kokonaan.

Ajatus pelkästään digitaalisiin peleihin siirtymisestä on kuitenkin nostattanut huomattavasti enemmän vastarintaa kuin musiikin ja elokuvien suoratoistopalvelut aikoinaan – syystäkin.

Pelisäilönnän haasteet

Videopelit tuottivat 184 miljardia dollaria vuonna 2023. Luvun ennustetaan kasvavan 500 miljardiin vuoteen 2030 mennessä. Suurista tuloistaan huolimatta peliteollisuus on kuitenkin poikkeuksellisen huono säilömään pelejä.

Videopelien historian säilyttämiseen ja opettamiseen keskittyneen Video Game History Foundation -järjestön vuonna 2023 julkaiseman tutkimuksen mukaan 87 prosenttia ennen vuotta 2010 Yhdysvalloissa julkaistuista peleistä ei ole enää kaupallisesti tai laillisesti saatavilla. Osuus on lähes sama kuin yhdysvaltalaisissa mykkäfilmeissä, joista vain 14 prosenttia on säilynyt.

Tutkijoiden käyttämä ”kaupallisesti tai laillisesti” tarkoittaa, että pelistä on saatavilla alkuperäinen kopio laillisia reittejä pitkin. Siihen ei lasketa keräilijöiden järkyttävillä hinnoilla myymiä kappaleita. Tutkijat eivät myöskään pitäneet reissun tekemistä johonkin pelejä säilövään museoon tai kirjastoon varteenotettavana vaihtoehtona. Lisäksi useista peleistä tehtyjä uusintaversioita ei huomioida, koska pelit eroavat niin merkittävästi alkuperäisistä.

Videopelien säilöntä ei ole niin yksinkertaista kuin muun taiteen. Säilöttävät pelit on pidettävä teknisesti pelaamiskuntoisina, mitä vaikeuttaa esimerkiksi fyysisen median rappeutuminen, vanhan laitteiston saatavuus ja verkkopelien palvelimien lakkauttaminen.

Vanhojen teknologioiden, kuten konsolien, pelien pelaamiseen tarvitaan emulaattori eli uudemmalla teknologialla toimiva ohjelmisto, joka matkii vanhaa konsolia. Alkuperäisten pelien kopiot ladataan emulaattoriin ROM-tiedostoina. Tällä hetkellä ROM-tiedoston omistaminen on laillista vain, jos omistaa tai on omistanut kyseisen pelin aikoinaan.

Peliyhtiöt osana ongelmaa

Pelien säilöntää vaikeuttavat myös jakelun rajoitukset, kuten pelien kopiosuojaus ja tekijänoikeudet. Yhtiöt eivät auta asiaa. Peliteollisuuden lobbarit ovat vuosikausia vastustaneet tutkijoiden ja kirjastojen kopiosuojaus- ja

tekijänoikeusvapautuksia. Peliyhtiöiden etujärjestö Entertainment Software Association (ESA) on väittänyt niiden haittaavan retropelimarkkinoita ja syyttänyt videopelien suojeluorganisaatioiden haluavan vain perustaa ilmaisen verkkopeliarkiston.

Rajoitusten takia museot ja kansallisarkistot joutuvat turvautumaan keräilijöiden ja pelifirmojen luovutuksiin kasvattaakseen kokoelmiaan. Jälkimmäisestä on vain vähän apua.

Videopelien kulttuuriperinnön suojelemiseen keskittyvän teksasilaisen National Videogame Museumin kokoelmaan kuuluu yli satatuhatta eri peliä, konsolia ja esinettä. Museon johtaja, **John Hardie**, kertoi *Hollywood Reporterille* pelifirmojen lahjoitusten osuuden kokoelmaan olleen ”harmittavan riittämätön”.

Pelifirmat arkistoivat pelejä satunnaisesti ja harvakseltaan. Vuoden 1983 videopelilaman jälkimainingeissa 14 kuorma-autollista pelejä ja pelimateriaalia yksinkertaisesti haudattiin kuoppaan ja peitettiin betonilla New Mexicon osavaltiossa. Dokumentaristit löysivät hautauksen vuonna 2014 ja pystyivät pelastamaan 1 300 arviolta 728 000 pelikasetista.

Yhdysvaltain kansalliskirjaston eli Kongressin kirjaston peliarkiston kokoelmaan kuuluu noin 7 000 peliä. Videopelejä luetteloivalla MobyGames -sivustolla on 300 000 kirjausta.

Video Game History Foundationin tutkimuksessa tarkasteltiin ennen vuotta 2010 julkaistuja pelejä, koska tuolloin digitaalinen jakelu alkoi ottaa tuulta alleen. Nyt lähes kaikki pelikauppa on digitaalista, esimerkiksi viime vuonna 95 prosenttia peleistä ostettiin digitaalisina.

Pelejä poistetaan digialustoilta jatkuvasti ja kokonaisia kauppoja suljetaan. Nintendon sulkiessa 3DS ja Wii U -kaupat viime vuonna noin tuhat peliä katosi myynnistä. Tänä vuonna sulkeutuu Xbox 360 -kauppa. Delisted Games -sivusto on ylläpitänyt listaa poistetuista peleistä vuodesta 2016 saakka. Kirjoitushetkellä listauksia on 1899.

Tuote vaiko palvelu

Muistutus digitaalisen ”omistajuuden” häilyvyydestä saatiin viime joulukuussa, kun Sony ilmoitti, etteivät käyttäjät voisi katsoa jo ”ostettua” Discoveryn sisältöä ”lisensointijärjestelyiden” vuoksi. Muutaman päivän kuluttua monien käyttäjien PlayStation Network -tilit oltiin lukittu ilman syytä mikä esti heitä pääsemästä käsiksi ostamaansa mediakirjastoon. Estot poistettiin myöhemmin, mutta Sony ei selittänyt tapahtunutta tai vastannut kommenttipyyntöihin.

Kaiken kaikkiaan pelaajilla on hätkähdyttävän vähän kontrollia mediaansa digitaalisessa ympäristössä. Digitaalisten jakelualustojen myötä pelit ovat muuttuneet tuotteista palveluiksi, ja pelin ostoa seuraava ”omistaminen” tarkoittaa tosiasiassa vain käyttöoikeutta eli pelin vuokraamista määrittelemättömäksi ajaksi.

Loppukäyttäjän lisenssisopimus (end user license agreement, EULA) eli se ohjelmistoa asentaessa näkyvä pitkä sopimusteksti, jota kukaan ei lue, takaa ostajalle käyttöoikeuden. Lisenssin omistajalle eli pelitaloille, se takaa kuitenkin yleensä rajattoman oikeuden muokata peliä päivitysten kautta, rajoittaa pelaajan pääsyä peliin tai jopa lakkauttaa peli pysyvästi, kuten 61 pelille kävi viime vuonna.

Tämän kaltainen mielivalta pätee tietysti muihinkin digitaalisiin mediakirjastoihin, joista kuuluisin (ja ironisin) kohu lienee **George Orwellin** *Vuonna 1984* -kirjan poistaminen Amazonin Kindle-laitteilta.

Pelit ovat kuitenkin muuta mediaa huonommassa asemassa. Suurinta osaa ei voi pelata ilman internet-yhteyttä ja jollekin jakelualustalle kirjautumista. Vaikka fyysinen asennuslevyke ei tarkoita omistamista, se antaa jonkinlaisen suojan sen sopimusteknisen omistajan mielivallalta.

Lisenssisopimuksia on koeteltu useissa oikeussaleissa ympäri maailmaa. Lopputuloksena on yleensä päädytty siihen, että pelit ovat tuote eikä palvelu. Yhtään tapausta ei ole vielä päätynyt Yhdysvaltojen korkeimpaan oikeuteen. Peliteollisuus tuskin haluaakaan tämän tapahtuvan, sillä kuluttajille myötämielinen korkeimman oikeuden päätös pakottaisi ne luopumaan tuottoisasta vallastaan peleihin.

Kyse on kuluttajan oikeuksia laajemmasta asiasta. Vaikka pelien asema taiteena jakaa edelleen mielipiteitä, ovat ne kiistattomasti osa kulttuuria ja niitä on varjeltava kulttuuriperintönä. Mykkäelokuvat katosivat, koska studiot eivät ymmärtäneet tai halunneet niitä säilöä. Historia toistaa itseään videopelien kanssa. Vastuu videopelien kulttuuriperinnön säilyttämisestä on liian tärkeä jätettäväksi peliteollisuudelle, jota säilöntä ei kiinnosta.

Peliarvio

Metapurilainen kaikilla mausteilla

Remedyn rahalla ja rakkaudella tehty peli on huikea.

TEKSTI **KAI TALVINEN**

Alan Wake 2 on todellinen esimerkki siitä, mitä syntyy, kun tuotantotiimi vuodattaa intohimonsa ja parhaat ideansa yhteen projektiin. Remedy allekirjoitti vuonna 2020 Epic Gamesin kanssa sopimuksen ensimmäisen *Alan Waken* remasteroidusta versiosta ja pelisarjan jatko-osasta, ja lokakuussa 2023 julkaistu 130 henkilön tekijätiimin, neljän työvuoden sekä 50 miljoonan dollarin voimin rakennettu peli on täysosuma.

Vanhan sanonnan mukaan viisas keksii itse, mutta nero lainaa parhailta. Remedyn avainhenkilö ja pelin luoja **Sam Lake** (oik. **Sami Järvi**) noudattaa aforismia, sillä pelin maailma on varsin toimiva yhdistelmä **David Lynchin** outoilua kuorrutettuna *Se7enin*, *True Detectiven*, *Uhrilampaiden* ja monen muun genren parhaan teoksen tunnelmalla ja yksityiskohdilla. Kaikki on hiottu huippuunsa, ja peli näyttää kuin HBO:n uudelta hittisarjalta.

Narratiivit liukuvat päällekkäin heti alussa ja nokkelimmat pelaajat poimivat jatkuvasti metatasoisia viittauksia pelisarjan aiempiin osiin. Palapeli muodostuu erilaisten aikajanojen leikittelystä, epäluotettavan kertojan pudottelemista johtolangoista ja sinne tänne sirotelluista, huolellisesti mietityistä vihjeistä. Viimeistään pelaajan juostessa läpi Alan Wakesta eli pelaajasta itsestään kertovaa musikaaliosiota – kappaleen on tuottanut suomalainen eturivin bändi Poets of the Fall – ei tarvitse ihmetellä miksi Remedy kahmi 2023 Game Awardseissa parhaan ohjauksen, parhaan narratiivin sekä parhaan visuaalisen suunnittelun himoitut palkinnot.

Peliä mainostetaan kauhusurvivalina, ja normaalilla vaikeustasolla pelattaessa sen nakutteleekin tärisevin käsin mielellään läpi. Hahmojen ohjaus ja taistelumekaniikka ei ole mitenkään mullistavaa, mutta tukee juonta, ja sieltä täältä singahtelevat pahikset saavat otsan hikoamaan. Hitboxit vaeltavat välillä vähän miten sattuu, mutta pelin immersio on niin vahva etteivät pienet kauneusvirheet jää häiritsemään.

Pelaaja pääsee ohjaamaan kahta hahmoa, joiden tarinat risteävät jatkuvasti. Saga Anderson (**Melanie Liburd**) on FBI:n agentti, joka käyttää Sherlock Holmesin tapaan muistipalatsi-tekniikkaa (nimeltään Mind Place, muistipaikka). Andersonin mieleen pääsee siis liikkumaan ja kasaamaan pelistä löytyviä johtolankoja sekä profiloimaan vastaantulevia hahmoja – aivan kuin parhaimmissa etsiväsarjoissa.

Itse sarjan päähenkilö Alan Wake (**Ilkka Villi**) on jumissa eräänlaisessa limbossa (nimeltään Dark Place, pimeä paikka), josta hän pääsee pois vain kirjoittamalla itsensä ulos. Waken aikajana alkaa huoneesta, johon on sijoitettu kirjoituskone sekä muistitaulu. Pelistä pulpahtelevien kaikujen avulla taululle rakennetaan uutta todellisuutta muokkaavaa narratiivia, jota sitten pääsee pelaamaan *Taxi Driverista* napattuun hämyiseen versioon New Yorkista. Idea on toimiva ja tuore.

Remedy nimittää peliä julkisesti intohimoprojektikseen – ja se näkyy. Suu loksahtaa auki, kun elokuvateatteriin sijoittuvaa kenttää samoillessa valkokankaalla alkaa pyöriä suomalaisia huippunäyttelijöitä (**Peter Franzen**, **Martti Suosalo**) vilisevä suomenkielinen 20-minuuttinen lyhytelokuva, joka paljastaa pelin juonesta ratkaisevia seikkoja. Lyhärin ohittaa helposti, jos vain seuraa pelin kulkua lineaarisesti eikä palaa jälkikäteen tutkimaan paikkoja. Helmiä sioille! Hullua! Kuka tekee näin? Ilmeisesti ulkomailla jo paljon huomiota saanut Remedyn Sami Järvi.

Peli on kulttuuriteko. Tätä jää haluamaan lisää, ja pelin lopetus jättääkin paljon kysymyksiä avoimeksi. Onneksi pelitalo on jo tuutannut saagalle jatkoa. Uusi päivitysosa *Final Draft* ilmestyi vain kuukausi varsinaisen pelin julkaisun jälkeen ja on ladattavissa ilmaiseksi kaikille pelialustoille.

Alan Wake 2
Remedy Entertainment 2023

Draamaa omilla sään

Henriikka Palvan tarinoissa seikkailee vampyyreja ja demoneja, veri vuotaa ja tehdään sopimuksia, joilla on dramaattisia seurauksia.

TEKSTI **MIIA VISTILÄ** KUVAT **HENRIIKKA PALVA**

SARJAKUVIA lapsuudesta lähtien piirtänyt **Henriikka ”Rikkisu” Palva** pohti vuonna 2014, kuinka uskaltaa rakastua uudelleen ja voiko rakkauteen luottaa. Näistä lähtökohdista syntyi *Eternally Yours* -niminen fantasiasarjakuva, joka julkaistiin myöhemmin myös suomeksi nimellä *Ikuisesti sinun* (Nordic Manga 2023).

Teoksessa vampyyri rakastuu kuolevaiseen ja joutuu samalla taistelemaan vastaan kirousta, jonka mukaan rakkaus aiheuttaa vampyyrille kärsimystä. Tarinaan kuuluu myös tatuointeja, verenvuodatusta, silmän uhraaminen ja demonin kanssa tehty sopimus. Kehokauhun keskeltä puhkeaa romanssi.

”Halusin tehdä vampyyritarinan, jota en ole vielä itse lukenut. Eskapistisena ihmisenä halusin tehdä viihdyttävän tarinan”, Palva kertoo.

Hän innostui fantasiasta törmättyään haltioista ja peikoista kertoviin *ElfQuest*-sarjakuviin, jotka ”olivat aivan mind blown” kokemus. Teini-iässä löytyivät myös goottityyli ja fantasian pimeä puoli, kuten vampyyrit ja demonit, jotka viehättävät edelleen.

”Teininä samaistuin hahmojen angstiin. Traagiset hahmot ovat edelleen mielenkiintoisimpia.”

Palva pitää veren ja arpien piirtämisestä, ja niitä onkin useilla hänen hahmoillaan. Synkkyyden lisäksi fantasiaromantiikassa viehättää luova vapaus.

”Fantasiamaailmojen asukit toimivat eri sääntöjen mukaan kuin omamme. Voi käyttää yleisiä sääntöjä, kuten että haltiat ovat kuolemattomia tai vampyyrit imevät verta, mutta voi keksiä myös aivan omia sääntöjä. Voi keksiä omaperäisiä juonikuvioita ja konflikteja rakastavaisten tai ystävien välille.”

Sarjakuva vaatii sisäistä paloa

Tarinan taustalla on oma maailmansa, jossa esimerkiksi kirottu vampyyri muuttuu ajoittain ihmiseksi. Itse keksityssä maailmassa voi periaatteessa tapahtua mitä vain. Silti maailman pitää pysyä sisäisesti johdonmukaisena.

”Kun viettää pitkän aikaa maailman ja tarinan sisällä, ei välttämättä itse huomaa, jos rakentaa sinne epäkohtia tai järjettömyyksiä”, Palva kertoo. Hänen mielestään palautetta kannattaakin pyytää mahdollisimman aikaisessa vaiheessa luomisprosessia. *Eternally Yours* -tarinasta hän puhui paljon ystävilleen, joka myös piirtävät sarjakuvia. Uuden, työn alla olevan sarjakuvansa käsikirjoitusta hän on jakanut ystävilleen tekstinä.

Palautteen myötä oppii ottamaan palautetta vastaan ja ymmärtämään, miten lukijat katsovat teosta aina omalla tavallaan.

”On mukavaa kuulla, mitä asioita muut näkevät sarjakuvista. Itselle voivat olla aivan eri asiat tärkeitä. Onneksi minulla on ystäviä, jotka piirtävät itsekin ja osaavat sanoa muutakin kuin ’ihan kiva’. Jos ei olisi tällaista ystäväpiiriä, niin etsisin palautetta erilaisista sarjakuvayhteisöistä.”

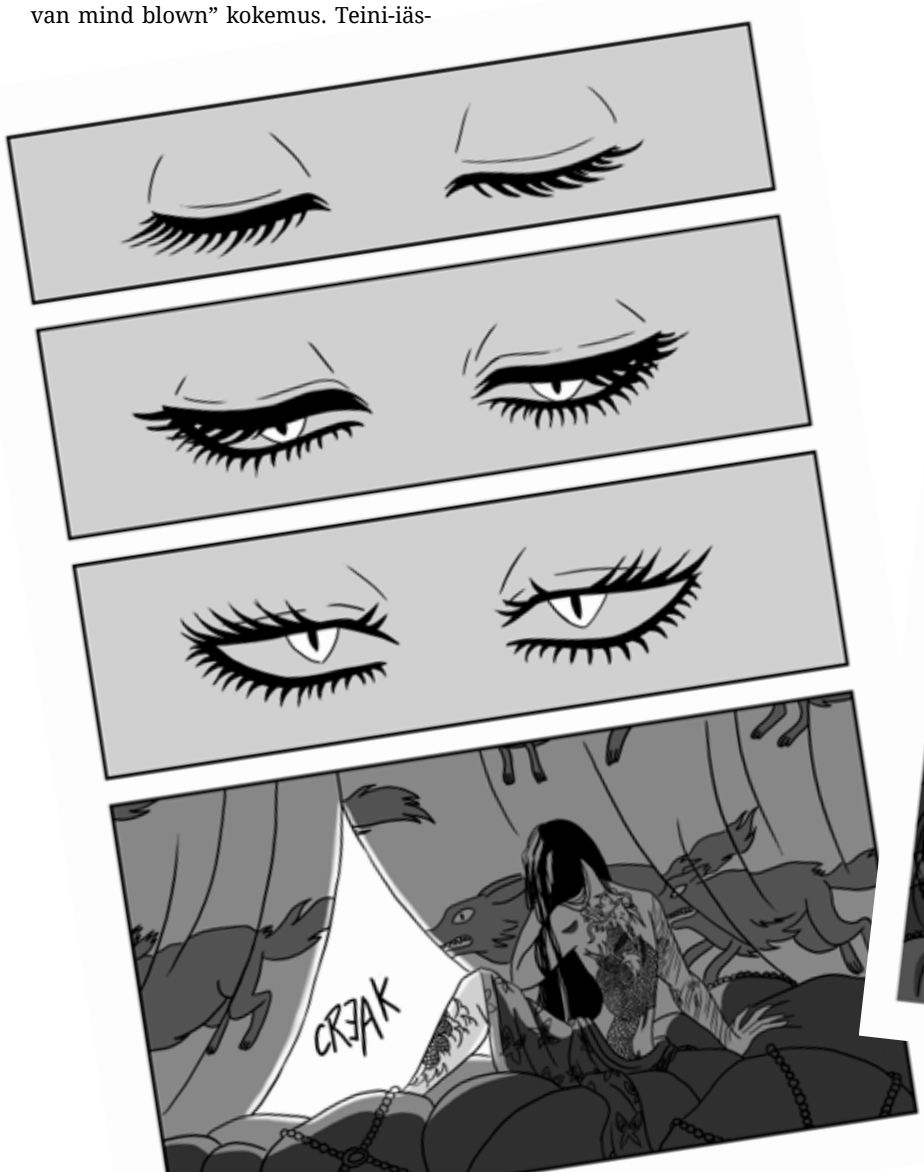
Eternally Yours syntyi lopusta alkuun: ”Mietin ensin, millaisen lopun haluan ja sitten, millaisten käänteiden kautta sinne päästään. Esimerkiksi demoneille olin miettinyt enemmänkin lorea, mutta kun halusin pitää sarjakuvan noin 200-sivuisena, jotta saan sen valmiiksi, niin karsin sitä pois. Nyt työn alla olevassa tarinassa demonit saavat enemmän tilaa.” Lorella tarkoitetaan fiktiivisen maailman syntytarinaa, historiaa ja kulttuuria.

Palva ei ole opiskellut sarjakuvaa, vaan opetellut taiteen tekemällä. Palvan piirrostyyli, rytmi ja kerronnan kikat nojaavat japanilaisen sarjakuvan perinteeseen.

”Teininä meillä oli piirustuskerho, jossa piirsin *ElfQuestin* innoittamana sarjakuvia. *Ranman* myötä löysin mangan, se oli tavattoman kaunista, ja aloin käyttää sen keinoja omissa töissäni. Kaverit, jotka eivät kuuluneet piirustuskerhoon ensin vähän ihmettelivät, mutta jatkoin silti piirtämistä omalla tyylilläni.”

Mangassa, kuten Palvan vanhassa suosikissa *Ranma ½:ssa,* tarinat voivat kestää tuhansia sivuja, joten 200-sivuista albumia voi pitää lyhyenä teoksena.

Palva on aiemmin aloittanut monta pitkää eeppistä tarinaa, mutta ”niiden juonet eivät olleet niin kiinnostavia, että olisin jaksanut tehdä niitä loppuun”. Jotta pitkän tarinan jaksaa

nöillä

tehdä loppuun, täytyy aiheeseen olla sisäistä paloa, Palva kertoo.

Kustantaja löysi festivaaleilta

Palva halusi *Eternally Yours* -tarinan mahdollisimman nopeasti lukijoiden saataville ja julkaisi sen siksi ensin Comic Fury -nettisarjakuvapalvelussa. On tavallista, että suomalaisetkin nettisarjakuvien tekijät tekevät sarjakuvansa suoraan englannin kielellä.

”Aina välillä joku innostui kommentoimaan tarinaa, mutta enimmäkseen palaute oli tykkäyksiä ja kävijätietojen seuraamista. Kommentit toivat kyllä lisämotivaatiota tekemiseen, mutta niiden varaan ei voi tekemisen motivaatiota jättää.”

Palva painatti tarinasta kolmiosaisen omakustanteen, jota myi sarjakuvatapahtumissa. Hän tilasi kutakin osaa 50 kappaletta, ”jotta niitä ei jää ikuisiksi ajoiksi nurkkiin pyörimään”. Kustantaja Nordic Mangan edustaja löysi pokkarit Helsingin sarjakuvafestivaalien pienlehtitapahtuman Zinefestin myyntipöydästä ja halusi julkaista ne suomeksi yhtenä niteenä.

”Sarjisfestareilla 2022 oli mangasta paneelikeskustelu, jossa kustantaja esiintyi, ja ajattelin, että voi kunpa pääsisin tuolle kustantajalle. Sitten kun kustantaja tuli pöytääni ja oli kiinnostunut sarjakuvastani, en ollut uskoa, että niin todella tapahtui!”

Vaikka sarjakuvia julkaistaan paljon omakustanteina, tuo ulkopuolinen kustantaja sille lisää uskottavuutta: ”Kyllähän sitä kustantajalta ostettiin ihan eri tavalla kuin omakustanteena.”

Palva on työstänyt jo vuoden ajan seuraavaa tarinaa, jota varten hän on suunnitellut kolme erilaista fantasiamaailmaa. Sekin kertoo rakkaudesta.

”Uuden tarinan päähenkilö on kissahumanoidi, joka elää konservatiivisessa yhteiskunnassa muiden kissahumanoidien kanssa ja piilottaa muilta homoutensa. Hän haaveilee maailmasta, jossa voisi olla oma itsensä. Sattumusten kautta hän lähtee hakemaan apua tilanteeseensa noidalta ja päätyy daimonien maailmaan toiselle puolelle universumia. Daimonien maailmassa hän näkee tavan elää, jota ei voinut kuvitella edes mahdolliseksi.”

Kuvakäsikirjoitus on vasta alussa, eikä Palva tiedä sarjakuvan tarkkaa valmistumisaikataulua, mutta tulevakin tarina nähdään ensin netissä: ”Päivitän sivuja nettiin sitä mukaan, kun niitä saan valmiiksi.”

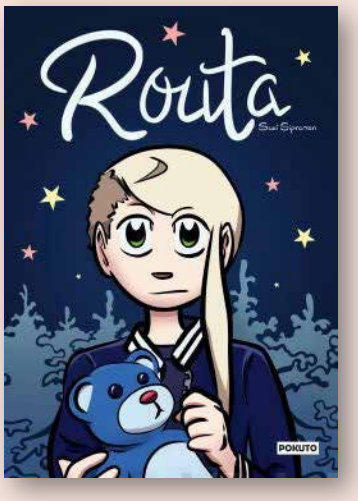
Palvan töitä löytää Instagram-tililtä @rikkisu_art.

Sarjakuva-arviot

Fantasiaa elämän murroskohdista

Vanhemmista itsenäistymiseen ja vanhemmaksi tulemiseen liittyviä tunteita käsitellään sarjakuvissa yliluonnolliseen kurkottavan fantasian kautta.

TEKSTI **MIIA VISTILÄ**

Suvi Siprosen esikoisalbumissa *Routa* teini-ikäinen päähenkilö haluaa maalta lukioon Helsinkiin, mutta vanhemmat ovat pois muuttoa vastaan. Teini päättää karata kotoa, mutta joutuukin lapsuuttaan heijastavaan fantasiamaailmaan, jossa kohtaa menneet ja tulevat minänsä sekä perheen vaietun tragedian. Tarinan opetus on, että kasvamista on kohdata hankaluudet silmästä silmään, valita itse ja ottaa vastuu valinnoistaan.

Siprosen pitkä tausta strippisarjakuvien parissa näkyy tasaisena piirrosjälkenä, joka on erittäin kaunista ja selkeää. Suurisilmäiset hahmot, kuviin nojaava kerronta ja kuvien väliset siirtymät tuovat mieleen piirroselokuvat. Suuret kuplat, joissa on vähän tekstiä, tuovat ilmavuutta sivuille, mutta vievät tilaa kuvituksilta.

Avi Heikkisen ja **Aapo Kukon** *Ethän kuole ennen minua* sisältää neljä sarjakuvatarinaa vanhemmaksi tulemisesta. Jokaisessa niistä on fantasian ja kauhun elementtejä. Entä jos lapselleni tapahtuu jotakin? Millaista olisi, jos pääsisin näkemään lapseni koko elämän? Syntymä nostaa esiin myös kuolemanpelon, jota näissä käsitellään fantasian kautta. Kokonaisuus on synkkä ja surullinen, ajoittain jännittäväkin.

Mustavalkoinen piirrosjälki muistuttaa tussiterien kulta-ajasta ennen edullisia väri- ja digipainoja. Lyijykynällä väritetyt taustat ja satunnaiset harmaat pehmentävät mustan ja valkoisen kontrastiin nojaavia sivuja.

Suvi Sipronen: Routa
Pokuto 2023, 104 s.

Avi Heikkinen & Aapo Kukko:
Ethän kuole ennen minua
Pokuto 2023, 203 s.

Ethän kuole ennen minua -kokoelman Ero-tarinassa lapsi suree kuollutta äitiään.

Somen pimeät kaiut

Jaana Kiven dystooppinen esikoisromaani peilaa digitaaliseksi häkiksi muodostuneen sosiaalisen median määrittämää arkeamme.

TEKSTI **MIKA PEKKOLA** KUVA **ANTON HÄMÄLÄINEN**

”OLEMME AJANEET itsemme vankilaan. Tarkkailemme sosiaalisessa mediassa itseämme ja toisiamme. Esitämme elävämme tavalla, jota pidetään haluttavana. Meistä on tullut osa valtakoneistoa, ja olemme alistuneet asetelmaan omasta tahdostamme.”

Näin väittää kirjailija ja kuvataiteilija **Jaana Kivi**, jonka esikoisromaani *Pimeä kaiku* (Docendo 2023) kertoo dystooppisen tarinan huipputeknologisesta Alfan yhteiskunnasta. Alfan maailma on vahvasti hierarkkinen, ja sen asukkaat jakautuvat eri yhteiskuntaluokkiin: yläluokkaisiin tähtiin, keskiluokkaisiin kettuihin sekä alaluokkaisiin sossuihin, puhdistajiin ja kierrättäjiin. Hierarkian huipulla ovat taivaalla leijuvassa lasikuutiossa asuvat tähdet, joiden elämää muut seuraavat ja kommentoivat kaikkialla läsnä olevilta näyttöruuduilta. Yksityisyyttä Alfassa ei ole, ja kaikki näytetään – tunnustuksen, suosion ja tykkäysten toivossa.

”Ryhdyin kirjoittamaan *Pimeää kaikua* dystopiana”, Kivi kertoo. ”Vähitellen minulle kuitenkin valkeni, että teos on itse asiassa hyvin realistinen. Meillä on hirveitä paineita toimia oikein ja sopeutua normeihin. Haemme jatkuvasti sosiaalista, henkistä ja lihallista tunnustusta.”

Kivi kuvaa romaanissaan sen päähenkilöiden Janen ja Myrskyn sopeutumispyrkimyksiä, jotka lopulta kariutuvat Alfan yhteiskuntaa ylläpitävän teknologisen järjestelmän häiriöihin. Jane ja Myrsky alkavat kokea vääränlaisia tunteita, ja kiillotetun julkisivun takaa piirtyy esiin kätkettyjä ristiriitoja. Toisenlainen elämä tuntuu kuitenkin mahdottomalta, sillä ihmisten itse ylläpitämä valvonta ulottuu kaikkialle: työhön ja vapaa-aikaan, syömiseen, nukkumiseen, seurusteluun ja seksiin.

Elämää teknologisessa dystopiassa

Alfan yhteiskunnan pakotettu positiivisuus, psykotekniset apuvälineet, valvonta ja hierarkkisuus tuovat mieleen **Aldous Huxleyn** klassikkoromaanin *Uljas uusi maailma,* jossa valtaapitävät hallitsevat alamaisiaan teknologisen manipulaation avulla. *Pimeän kaiun* voikin ajatella olevan päivitetty versio Huxleyn dystopiasta. Aivan kuten Huxley, Kivi hyödyntää science fictionin ilmaisukeinoja yhteiskuntafilosofisen satiirin tarpeisiin. Toisaalta Kivi painottaa Huxley’ta vahvemmin ruumiillisuutta ja seksuaalisuutta niin hallinnan kuin myös vapautumisen välineinä.

”Halusin leikitellä ajatuksella siitä, kuinka lähellä Alfa on toteutumistaan”, Kivi sanoo. ”Ajattelemme lakkaamatta, millaista somesisältöä elämämme tapahtumista voisi luoda. Kokemustemme päällä on ylimääräinen esittämisen kerros, johon varsinkin nuorempi sukupolvi keskittyy lähes automaattisesti. Skannaamme jatkuvasti sitä, miltä näytämme ulospäin.”

Kivi katsoi romaaninsa taustatyötä tehdessään runsaasti *Love Islandin* kaltaisia reality-sarjoja, josta mukaan tarttui myös Alfan yhteiskunnan nimi. Suhteisiin keskittyvässä reality-viihteessä käsitellään ihmisyyden herkkää ydintä, rakkautta, mutta sen esittämä käsitys rakkaudesta on hierarkioiden ja rankkaamisen läpäisemä.

”Reality-sarjat kuvaavat alfa-markkinoita”, Kivi toteaa. ”Niissä etsitään täydellistä illuusiota. Kun alfa-ihmiset löytävät toisensa, täydellinen liha kohtaa täydellisen lihan.”

Deittimarkkinapuhe on levinnyt Kiven mukaan Tinderin kaltaisista sovelluksista ja reality-viihteestä jokapäiväiseen elämään.

”Ihmiset puhuvat toisistaan deittimarkkinoiden käsittein: ’Ai, sä olet beta-jätkä.’ Hierarkisoinnista on tullut osa arkista kielenkäyttöä. Yhteyden etsimisen sijaan keskitytään luokittelemaan ja rankkaamaan potentiaalisia kumppaneita.”

Pimeässä kaiussa luokittelu on lakkaamatonta ja armotonta. Alfalaiset oppivat tähtien elämää seuraamalla ja kommentoimalla, millaisia heidän tulee olla voidakseen saada tunnustusta. Virheistä rangaistaan sosiaalisen aseman menetyksellä.

”Hierarkisointi perustuu sekä Alfassa että omassa yhteiskunnassamme luokkarakenteisiin”, Kivi toteaa. ”Ihmiset on lokeroitu luokkiinsa, ja heidän tulee käyttäytyä ja näyttäytyä luokka-asemansa mukaisesti. Sosiaalinen media kärjistää ja paljastaa luokkapiirteitä.”

Viihteen valta

Algoritmit viimeistelevät ihmisten itse alulle paneman vallankäytön syöttämällä heille koukuttavaa sisältöä: söpöjä eläinvideoita, huumoria, menestyneitä ihmisiä ja seksiä. Verkon viihdesisältö toimii eräänlaisena korvikenautintona silloin kun parempaa nautintoa ei ole saatavilla. Kivi luonnehtiikin viihdettä uupuneiden ihmisen pakopaikaksi.

”En halua moralisoida tai paheksua viihdettä, sillä se antaa ihmisille mahdollisuuden panna aivonsa narikkaan ja vain olla. Alfassa sitä käytetään kuitenkin vallankäytön tarpeisiin. Yhteiskunta tarjoaa ihmisille viihdettä, jotta he pysyisivät tyytyväisinä ja järjestelmä säilyttäisi tasapainonsa. Alfa on syntynyt, koska ihmiset on ajettu loppuun.”

Nyky-yhteiskunnassa uupumusta tuottavat etenkin työelämän vaatimukset, toimeentuloongelmat sekä menestyksen ja tunnustuksen tavoittelu. Ihmisistä on tullut yrittäjä-yksilöitä, joiden tehtävänä on kilpailla toisiaan vastaan sen sijaan, että he pyrkisivät yhdessä rakentamaan yhteiskuntaa, jossa ei tarvitsisi käydä jatkuvaa selviytymiskamppailua.

”Meistä on tullut sekä tuotteita että tuotteistajia”, Kivi toteaa. ”Brändäämme itseämme, lapsiamme, perheitämme ja koko elämäämme. Some ja viihde pursuavat tuotteistettua sisältöä. Rakennamme jopa parisuhteitamme ajatellen sitä, millaisen vaikutelman annamme muille.”

Kritiikistään huolimatta Kivi ei tunnustaudu teknologiavastaiseksi luddiitiksi. Teknologiaa voitaisiin hyödyntää myös toisenlaisilla tavoilla.

”Sosiaalinen media voi antaa äänen ihmisille, joilla sitä ei ole. Itse olen kuvataiteilija, ja voin julkaista somessa sisältöä omaehtoisesti. Toivon, että kykenemme kehittämään tulevaisuudessa tervehenkisemmän sosiaalisen median alustan, jonka toimintaa eivät määritä teknologiajättien vaan ihmisten tarpeet”, pohtii Kivi.

”Muutos on mahdollinen, mikäli kykenemme kuvittelemaan vallitsevan järjestelmän tilalle toisenlaisen maailman.”

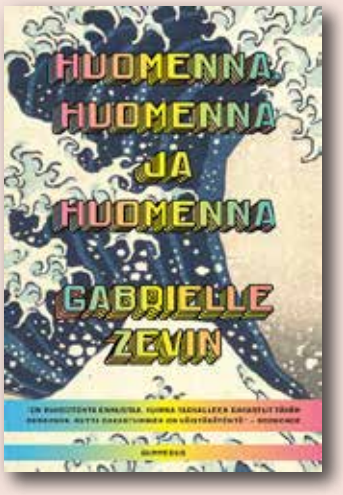
Rakkaudesta peleihin ja ystävyyteen

Gabrielle Zevinin menestysromaani Huomenna, huomenna ja huomenna on mukaansatempaava nostalgiatrippi.

TEKSTI **EMILIA MIETTINEN**

VUONNA 1985 julkaistussa ikonisessa tasohyppelypeli *Super Mario Brosissa* jokaisen pelikentän lopussa Marion (tai veljensä Luigin) piti hypätä lipputankoon laskemaan lippu. Tangon yläpäähän yltäminen oli pirullisen vaikeaa. Se vaati juuri oikean ajoituksen.

Sam Masur kuitenkin osaa tempun. Hänen jalkansa on murtunut 27 kohdasta, ja pelaaminen auttaa häntä unohtamaan kivun. Sairasta siskoaan katsomaan tullut Sadie Green tulee seuraamaan Samin taitavaa pelaamista losangelesilaisen lastensairaalan pelihuoneessa. Pelien parissa vietettyjen tuntien aikana lasten välille syntyy vuosikymmenten mittainen ystävyys, joka on tosin aika ajoin koetuksella, jopa katkolla.

Kun parivaljakko tapaa uudelleen opiskelukaupungissaan Bostonissa, he alkavat kehittää pelejä yhdessä – ja osuvat kultasuoneen.

YHDYSVALTALAISEN kirjailijakäsikirjoittaja **Gabrielle Zevinin** romaani, josta on tulossa myös elokuva, on lumoava tarina rakkaudesta ja videopeleistä. **Taina Helkamon** moitteetta kääntämän teoksen keskiössä on Sadien ja Samin pitkä suhde. Parivaljakon sulkeutuneisuus, tinkimättömyys ja kunnianhimo aiheuttavat hankausta ja väärinkäsityksiä, joita Samin ja myöhemmin myös Sadien hyväntahtoinen kämppäkaveri Marx auttaa purkamaan. Myös peliyhtiön tuottajan roolissa Marxin keskeisin tehtävä on toimia fasilitaattorina, joka mahdollistaa Samin ja Sadien keskittymisen luovaan työhön. Kolmikon korttitalo pysyy kasassa, kunnes eräänä päivänä kaikki muuttuu peruuttamattomasti.

Zevin kuljettaa mukaansatempaavaa, taiten rakennettua tarinaa 1980-luvulta aina 2010-luvulle. Nostalginen romaani pursuaa viittauksia etenkin pelimaailman klassikoihin, mutta myös muihin popja kulutuskulttuurin ilmiöihin vuosikymmenten varrelta. Romaanista tuli ilmestyttyään välitön bestseller: se vetoaa niihin, jotka ovat opetelleet käyttämään tietokonetta MS-DOS-käyttöjärjestelmällä ennen internettiä, mutta yhtä lailla myös myöhemmin syntyneisiin sukupolviin, niihin, jotka ovat kasvaneet toinen jalka globaalisti jaetuissa virtuaalisissa maailmoissa.

TEOKSEN KANTAVA TEEMA on rakkaus. Ihmisten välille syntyvät monimutkaiset siteet sekä suojelevat että satuttavat. Perimmäinen viesti on, että hankaluuksista huolimatta olemme täällä kuitenkin toisiamme varten ja yhdessä pystymme parempaan kuin yksin.

Zevinin romaani on myös oodi pelaamiselle: silkan viihdykkeen lisäksi pelit voivat tarjota turvasataman ja pakopaikan, lievittää sekä henkistä että fyysistä kipua, luoda virtuaalisia yhteisöjä eli saattaa ihmisiä yhteen – ja luoda toivoa. Pelaaja saa aina uuden mahdollisuuden, myös kuolemassa. Samaa ei voi sanoa oikeasta elämästä.

Pelimaailman lieveilmiötä ja ongelmia, kuten peliriippuvuutta, ei romaani ota esille lainkaan. Mutta tietoisesti valikoidusta näkökulmastaan huolimatta teos ei typisty pelkäksi lällyksi nostalgiatripiksi. Zevin nostaa esiin hienovaraisesti mutta osuvasti muun muassa yhteiskunnan edelleen kovin jämäkät patriarkaaliset ja rasistiset rakenteet, vihan ja eriarvoisuuden sekä kahden (tai kolmenkin) kulttuurin välissä elämisen hankaluuden.

Gabrielle Zevin: Huomenna, huomenna ja huomenna
Gummerus 2023, 476 s.
Suomentaja Taina Helkamo

Ongelmia ja ratkaisuja

TEKSTI **EMILIA MIETTINEN**

PIILAAKSOSSAKIN OPISKELLEEN Perttu Pölösen kirjan alaotsikko kuulostaa mainospuheelta, mutta on osuva. *Saisinko huomiosi?* tuo esille, että some ei liity vain yksilöiden hyvinvointiin, vaan myös demokratian ja koko ihmiskunnan kohtaloon. Tämä on entistä ilmeisempää tekoälyn kehittymisen sekä valtioiden ja muiden poliittisten toimijoiden hyödyntämän digitaalisen informaatiovaikuttamisen myötä.

Ottaessaan digiteknologioiden hyödyt ja ilot omakseen – ja koska sääntely on laahannut pahasti nopean kehityksen perässä – ihmiset ovat kyseenalaistamatta luovuttaneet jättimäisille teknologiayrityksille digitaalisen koskemattomuutensa, kuvaa Pölönen.

Teos käsittelee aihettaan nimenomaan ongelmien ja sudenkuoppien näkökulmasta, mutta pesunkestävänä innovaattorina Pölönen onneksi tarjoaa myös ratkaisuja kuvaamiinsa ongelmiin. Pääviesti on selkeä: lainsäädäntöä tarvitaan lisää. Maksimaalista voittoa tavoittelevien yritysten vapaaehtoiseen sitoutumiseen läpinäkyvyyteen ja vastuullisuuteen ei voi luottaa.

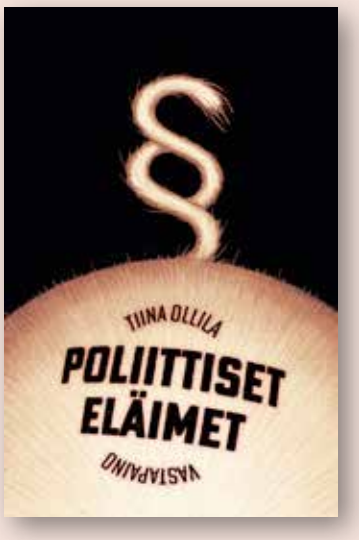
Teknologian järeää sääntelyä ja yksityisyyden suojaa painottavaa, tietoa hajauttavaa Web3:a odotellessa kannattaa perehtyä niihin mekanismeihin, joilla esimerkiksi sosiaalisen media ja internethaut ohjaavat mielenkiintomme kohteita ja myös arvojamme. Tieto lisää tuskaa, mutta on myös työkalu.

Perttu Pölönen: Saisinko huomiosi?
Kirja, joka jokaisen somenkäyttäjän pitäisi lukea
Otava 2023, 336 s.

Porsaita äidin oomme kaikki

TEKSTI **JARI TAMMINEN**

ARISTOTELES KUVASI IHMISTÄ termillä *zoon politico* eli poliittinen eläin. Koska kaikki on poliittista, ovat kaikki ihmisen hyödyntämät eläimet yhtälailla poliittisia vaikka heidän oma toimijuutensa pyritäänkin estämään. Tuotantoeläinten teurastuksista väitöstutkimusta tekevän **Tiina Ollilan** *Poliittiset eläimet* piirtää kahdella tasolla kuvaa ihmisten ja muiden eläinten suhteesta yhdistäen kirjoittajan henkilökohtaiset kokemukset siihen, mitä tilastot ja tutkimukset aiheesta kertovat.

Yhdeksi keskeiseksi ongelmaksi suhteessamme muihin eläimiin Ollila tunnistaa tiedon puutteen ja suoranaiset väärät tiedot. Tästä kirjoittaja vierittää vastuuta niin koulun kuin mediankin harteille. Ne ylläpitävät unelmaa Piippolan vaarin tilasta, jossa iloiset eläimet käyskentelevät. Ollila vaatii myös kuluttajilta aktiivisia tekoja ja samalla tuskailee, kuinka kuluttajia voisi kannustaa eettisesti kestävämpään toimintaan. Toisaalta, kirjoittaja myöntää myös, että suomalaisen eläinoikeusliikkeen piirissä kuviteltiin pitkään, että tiedon lisääminen riittäisi muuttamaan ihmisten käytöstä. Tämä on osoittautunut turhan optimistiseksi ajatukseksi.

Vaikka yksin tiedon lisääminen ei ongelmia ratko, *Poliittiset eläimet* toimii hyvänä tietopakettina siitä, kuinka kohtelemme kanssakulkijoitamme tällä planeetalla, kuinka heistä puhumme ja kuinka ruuantuotantoa tuetaan ja kuinka meille näistä asioista kerrotaan. Samalla teos esittää kutsun koko eläinoikeusliikkeelle lisätä yhteistyötä, sillä – niin kliseistä kuin se onkin – on yhteistyössä voimaa.

Tiina Ollila: Poliittiset eläimet
Vastapaino 2023, 279 s.

MIKE BARTLETTIN
COCK ENSI-ILLASSA 24.2.

COCK

teatteri JURKKA
www.jurkka.fi

ANAT GOV TARU MÄKELÄ

VOI LUOJA!

NÄYTTÄMÖLLÄ MARTTI SUOSALO,
SANNA-KAISA PALO, ARI KAUPPILA

ESITYKSET ALEKSANTERIN TEATTERISSA
KE 10.4. KLO 19 | TO 11.4. KLO 19 | PE 12.4. KLO 19
LA 20.4. KLO 14 | LA 20.4. KLO 18

LIPUT 42 / 37 € + TILAUSMAKSUT (ALK. 1,50 € / TILAUS WWW.LIPPU.FI)

Samuel Beckettin 2020-luvulle päivitetty klassikko

HUOMENNA HÄN TULEE

ROOLEISSA Martti Suosalo | Mika Nuojua
Tatu Siivonen | Tomi Alatalo

Aleksanterin teatterissa 1.2.–27.4.
Liput 47 / 39,50 / 35,50 € + tilausmaksut (1,50 € / tilaus www.lippu.fi)

ALEKSANTERIN TEATTERI

BULEVARDI 23 - 27 · 00180 HELSINKI · LIPUNMYYNTI 09 676 980 · ALEKSANTERINTEATTERI.FI
LIPPU.FI · 0600 900 900 (2 € ALK.MIN+MPM/PVM)

Lapsuus 90-luvun Suomessa oli helvettiä ja kaipaamme sitä enemmän kuin mitään.

KÄSIKIRJOITUS:
Anna Brotkin ja Juho Mantere
OHJAUS: Juho Mantere
ROOLEISSA: Satu Tuuli Karhu, Miro Lopperi, Olli Riipinen ja Anna-Sofia Tuominen

LIPUT:
Q-teatteri
p. 044 248 7835
(ti–pe klo 11–15)
www.Q-teatteri.fi
www.tiketti.fi
p. 0600 116 16

qteatteri

Teatteri Telakalla keväällä 2024

SYNNYTYSTALKOOT
Pullantuoksuinen kabaree lisääntymisestä 24.2. - 3.4.2024
Ohjaus ja koreografia **Meri-Maija Näykki**
Esiintyjät **Kerttu Opus, Petra Poutanen, Piki Rantanen, Tanjalotta Räikkä**

Indie: KÖYHÄÄ VÄKEÄ 18.4. - 8.5.2024
Konsta Laakso, Sirke Lääkkölä

Vierailu: BEATING McENROE BY HOSSU 12.5.2024 klo 17
Niina Hosiasluoma

teatteritelakka.fi

Teatteri Telakka

tiketti

Kuninkaat

Ensi-ilta 6.5.
Muut esitykset 7.5. / 8.5. / 10.5. / 11.5.
Liput: lippu.fi ja liput@avoimetovet.fi
www.porttiteatteri.fi

SORJANEN / VIRTANEN

VERSAILLES

AURINKOKUNINKAAN HOVISTA, LUOKASTA JA HYVÄSTÄ MAUSTA.
15.3.–30.4.2024

ESITYS TEKSTITETÄÄN SUOMEKSI JA ENGLANNIKSI!

TULEVIA GUEST-ESITYKSIÄ:
10.–19.2. Kankila / Louhivuori / Väisänen: DOOMBAG (saatan tarvita tätä vielä)
4.–18.4. Otto Sandqvist: Cowboy försvunnen

VIIRUS

LIPUT -15 % KOODILLA VOIMA24 VIIRUS.FI TAI BILJETTER@VIIRUS.FI

ELOVAARA–ILES–RAUHALA–NYRHINEN

GRITTY B
&
IMPROVISOIDUT ILTAMAT -TYÖRYHMÄ
HIEKKAINEN BOLKU

PE–LA 8.–9.3.2024
TEATTERI AVOIMET OVET, HKI

Tsuumi tanssiteatteri - dance theatre
lippu.fi

Kohti ensi-iltaa. Elina Izarra ja Saana Lavaste Läkarenin harjoituksissa.

Ikenna Anyabuike

Rooleissa piilevä valta

Svenska Teaternin Läkaren tähtää ajankohtaisen identiteettipolitikan ytimeen.

TEKSTI TUOMAS RANTANEN

NÄYTTÄMÖN valkoiset sermit, muutama tuoli ja hahmojen lääkäritakit ilmentävät kliinistä sairaalatunnelmaa. Sen ammattipätevyyttä huokuvat hahmot vaihtavat käytävillä kuulumisiaan ja viljelevät potilaiden korville sopimatonta mustaa huumoria.

Tässä ollaan Svenska Teaternin *Läkarenin* harjoituksissa. Brittiläisen **Robert Icken** näytelmä porautuu terävästi erilaisiin opittuihin arvokehyksiin ja identiteetteihin liittyvien valtarakenteiden syövereihin.

Syvään päätyyn hypätään, kun sairaalan saapuu katolisten vanhempien lähettämä pappi, joka haluaa tavata itse tehdyn abortin seurausten takia hyvin huonossa kunnossa olevan 14-vuotiaan potilaan. Näytelmän keskushahmo, johtajalääkäri Ruth Wolff (**Anna Hultin**) torjuu tämän ammattietiikkansa nojautuen ja tulee aiheuttaneeksi kulttuuristen näkökulmien ketjukolarin.

”Näytelmän lääkäri on kykenemätön tunnistamaan, miten 600 vuotta eurooppalaista kolonialismin historiaa näyttäytyy hänen neutraalina kokemaansa lääkärinetiikkaa vasten. Kyse on prosessista, jota **Riikka Kunelius** tulevassa väitöstutkimuksessaan kutsuu modernin rakentaman talon hajoamiseksi”, selittää näytelmän ohjaaja **Saana Lavaste**.

Icke on kirjoittanut näytelmänsä niin, että näyttelijöiden oma identiteetti tulee olla vaihtelevalla tavalla toinen kuin heidän esittämänsä hahmon.

”Tämä haastaa katsojan pohtimaan mitkä arjen rooliodotukset tuovat ihmiselle valtaa ja mitkä ominaisuudet alempaa statusta. Mahdollisten ristiinroolitusten paljastuminen vasta esityksen kuluessa ja näytelmän muilta osin realistinen tyyli hämmentävät asetelmaa tarkoituksella."

Bipoc ja roolitus

Samalla kun lavalla simuloidaan terveyden ja sielunhoidon ammattilaisuutta, harjoituksissa vierailevan silmissä ihailua herättää ohjaajan ja näyttelijöiden ammattiote työssään. Sijoittumista näyttämöllä pohditaan askeleen tarkkuudella ja porukalla puretaan kahvikupin ojentamiseen kätkeytyvää kehollista viestintää.

”Tämä on iso tuotanto, jossa näyttelijät tulevat moninaisista taustoista, osa jopa Ruotsista ja Norjasta. Näytelmän aiheen takia aloitimme työpajoilla, joissa kuulimme bipoc- ja transidentiteetteihin sekä cancel-kulttuuriin perehtyneitä asiantuntijoita. Halusimme luoda työskentelyilmapiirin, jossa vähemmistöidentiteettiin kuuluvien työryhmän jäsenten ei itse tarvitse opettaa toisia, ja jossa luotetaan yhteiseen hyväntahtoisuuteen niin paljon, että on myös okei tehdä virheitä”, kertoo Lavaste.

Bipoc on lyhennys englannin kielen käsitteestä *black, indigenous and people of colour*. *Läkarenin* valmistelussa ulkopuolisina bipoc-konsultteina ovat vaikuttaneet aiheesta Teatterikorkeakoulussa väitöstutkimusta tekevä ohjaaja-käsikirjoittaja **Elina Izarra** ja näyttelijä **Geoffrey Erista.**

”Meidän tehtävänämme on ollut lukea näytelmä ja nostaa esimerkiksi esiin mitä castingissa ja ristiinroolituksen tilanteissa kannattaisi tästä näkökulmasta huomioida”, selittää Izarra.

”Suomessa teatterissa valkoisuus on yhä normi ja siksi usein muut kuin valkoiset näyttelijät päätyvät esittämään ensi sijassa omiin etnisiin vähemmistöihin liittyviä rooleja. *Läkaren* haastaa tällaista tyyppiroolittamista, jonka mukaan esimerkiksi musta näyttelijä päätyy arkisen mielikuvan ohjaamana vaikka hiphop-artistin tai bussikuskin rooliin eikä korkeaa koulutusta vaativan ammatin edustajaksi."

Teatteri mediana

Läkarenin näyttämökuva tuo vahvasti mieleen television sairaalasarjat. Teatterin katsominen eroaa kuitenkin monella tapaa liikkuvan kuvan tallenteiden kokemisesta.

”Suurin ero liittyy siihen, että teatteri on taidemuoto, jossa jaamme katoavan nykyhetken yhteisöllisesti ja kehollisesti. Teatteri muistuttaa yhtä aikaa omasta kuolevaisuudestamme ja siitä mikä meissä on ikuista. Esimerkiksi *Läkarenissa* kohtaamme historialtaan hyvin valkoisessa Svenska Teaternissa tästä normista poikkeavia kehoja tavalla, jota ei samalla lailla voi välittää digitaalisen median kautta”, pohtii Lavaste.

”Elokuva ja televisiosarjojen tekeminen on hidasta ja niitä tehdään paljon pidemmille esityskausille kuin näytelmiä, joiden elinkaari voi olla jopa alle puoli vuotta. Siksi teatteri on notkeampi ja aikaan vahvemmin sidottu väline”, täydentää Izarra.

Hän ohjaa itse paraikaa Tampereen Ahaa-teatteriin nuorille suunnattua Itämeren suojeluun liittyvää *Pinnan alla* -näytelmää.

”Sen suhteen ajattelen, että kun nuoret istuvat 75 minuuttia kokemassa jotain yhdessä, se voi tuottaa myös jotain yhteisöllisiä reaktioita. Esimerkiksi ilmastomuutokseen liittyy väkisinkin ajatus siitä, että me kaikki olemme osa luontoa, ja että meidän kaikkien omilla teoilla on väliä.”

Entä mitä Saana Lavaste toivoo katsojan saavansa mukaansa *Läkarenista*?

"Uskoa siihen, että elämä jatkuu suurista muutoksia huolimatta. Että elämä on mahdollista myös alun perinkin kestämättömille periaatteille rakennetun eurooppakeskeisen modernin talon ulkopuolella."

Läkaren Svenska Teaternin Suurella näyttämöllä 7.2.–24.4. Esityksissä tekstitykset suomeksi ja englanniksi.

Pinnan alla Ahaa-teatterissa 5.2.–15.5.

KOONNUT **TUOMAS RANTANEN**

Oma maa Mansikki

JOUKO PUHAKAN *Hyvästi Mansikki* oli vuoden 1969 teatteritapaus, kun se sai ensi-iltansa Joensuun kaupunginteatterissa **Jouko Turkan** ohjaamana. Näytelmä sijoittuu pohjoiskarjalaiseen maalaisyhteisöön ja sen ajallinen kaari ulottuu sodanjälkeisen jälleenrakennuksen ajasta 1960-luvun maaltapaon, kaupungistumisen ja Ruotsiin suuntautuneen massasiirtolaisuuden herättämiin kipeisiin tuntoihin.

Tämä epookkinäytelmä on nyt nähtävissä Tampereen Työväen Teatterissa ohjaaja **Pauliina Hulkon** ja Tampereen yliopiston näyttelijäopiskelijoiden toteuttamana. Esittelytekstin mukaan Se pyrkii väkevän murteen ja kansanomaisen huumorin kautta ”ruumillistamaan” tätä kadonnutta maailmaa.

Vaikka kuvatun ajan kriisit ovat yhä koskettavia – samalla kun maaseudun autioitumisen prosessi jatkuu ja siirtolaisuuteen liittyy uudenlaisia jännitteitä – näytelmän sovituksen vaikeudeksi muodostuu juuri nostalgisen kansanomaisuuden tavoittelu. Tämän ajan nuorten näyttelijöiden ilmaisuun itselle vieras murre ja kaikki vanhanaikainen koketeeraus istuvat keinotekoisesti. Näin pohjimmiltaan syvän traagisista hahmoista uhkaa tavan takaa tulla ylivirittyneitä karikatyyrejä.

Tyylilajin puolesta esityksessä huojutaan muutenkin uhkarohkeasti Suomi-Filmi-kuvaston, brechtiläisten välipuheiden, iltamahenkisten musiikki- ja tanssinumeroiden, kesäteatterifarssin ja yhteiskunnallisen tragedian välillä. Vaikka dialogista löytyy verevyyttä aina rivouteen asti, hahmojen keskinäisiin jännitteisiin olisi kaivannut lisäpotkua – vaikka sitten turkkalaisesta kehollisuudesta.

Puutteistaan huolimatta näytelmä tarjoaa tärkeän aikahypyn yhä traumoissa läsnäolevaan kansalliseen lähihistoriaamme. Samalla siinä ilahduttaa lavalla kukoistava nuori lahjakkuus ja energia.

Esitykset Tampereen Työväen Teatterissa 17.2. asti.

Brecht Korsossa

VUONNA 1941 kantaesitetty *Äiti Peloton ja hänen lapsensa* sijoittuu 30-vuotisen sodan aikaan (1618–1648), mutta aikanaan se peilasi tietenkin toista maailmansotaa. Nyt se kertoo yhtä hyvin siviileistä sodan jaloissa vaikka Ukrainassa tai Palestiinassa. Sen tarinassa rintaman mukana myyntikärryineen ja lapsineen vaeltava nimihenkilö päätyy tragediaan toisensa jälkeen.

Tikkurilan Teatteri on tehnyt ohjaaja **Elina Hagelin** johdolla näytelmästä oman versionsa Korson Lumosaliin. Brechtiläisen teatteriestetiikan mukaisesti siinä katsojaan pyritään vaikuttamaan enemmän ajattelua stimuloivan vieraannuttamisen kuin aristoteliseen eläytymiseen houkuttelevan tunneilmaisun kautta. Siksi dialogeissakin näyttelijät puhuvat usein enemmän suoraan katsojille kuin toisilleen.

Tässä hengessä yksi toimiva oma ratkaisu on se, miten rooleja lukuisampi näyttelijäjoukko odottelee esityksen aikana näyttämön reunoilla vuoroaan kuin *kaikki pelaa* -periaatteen mukaisesti järjestetyt juniorikiekkoilijat. Roolivaihdot vauhdissa muistuttavat puolestaan siitä, kuinka hahmojen paikalle voi kuvitella kenet tahansa meistä.

Musiikin (**Esa Lindroos**) suhteen esitys on jopa YouTubesta löytyviä klassisia Berliner Ensemblen versioita karsitumpi. Mukaan otetut *hakkaa päälle* -huudot taas muistuttavat siitä, miten kuvatuissa **Kustaa II Aadolfin** joukoissa taistelivat aikanaan myös suomalaiset hakkapeliitat.

Harrastajanäyttelijöistä koostuva ensemble onnistuu kunnioitettavalla tavalla pohtimaan sitä, kuinka itse kukin toimisi näytelmän kuvaamissa valintatilanteissa. Toisaalta etenkin syvästi koskettava loppujakso muistuttaa sattuvasti siitä, ettei pinnallista tunneläytymistä karttava brechtiläinen teatteri tarkoita tunteettomuutta.

Esitykset 15.3. asti. Kuuntele myös ohjaaja Elina Hagelin ja entisen Vantaan kaupunginjohtaja Ritva Viljasen haastattelu Teatterin politiikkaa -podcastissa: www.voima.fi/audio

Tuaregien ääni

Tieble Toure

Helmikuun lopussa Suomeen saapuva Ahmed Ag Kaedy kiertää kertomassa tuaregien vuosikymmeniä jatkuneesta ahdingosta musiikin voimalla.

TEKSTI **KARIM MAÏCHE**

TUAREGIT ovat läntisen Saharan alkuperäisasukkaita. Heidän keskeisin asuinalueensa jakautuu nykyisin viiden eri valtion alueelle Malissa, Nigerissä, Algeriassa, Libyassa ja Burkina Fasossa. Afrikan maiden itsenäistyessä tuaregien kohtaloksi jäi selviytyä erämaan karuissa oloissa ilman omaa valtiota.

Pohjois-Malissa Kidalissa vuonna 1979 syntynyt **Ahmed Ag Kaedy** kuvaa tuaregien tämän hetkistä tilannetta rauhallisen lohduttomasti: ”Elämämme on todella epävakaata. Pidämme surun ja kärsimyksen sisällämme ja yritämme elää mahdollisimman huomaamattomasti.” Tänä päivänä niin aseelliset konfliktit kuin ilmastonmuutoskin uhkaavat tuaregien elämäntapaa ja -edellytyksiä.

Ahmed Ag Kaedy pyrkii kuitenkin lisäämään tietoisuutta tuaregien vaikeasta tilanteesta musiikin avulla. Hän on kiertänyt viimeiset kymmenen vuotta ympäri Eurooppaa ja Pohjois-Amerikkaa milloin yksin kitaransa kanssa, milloin yhtyeineen soittamassa nostalgisia aavikkobluesrytmejä kuuluisan Tinariwen-yhtyeen jalanjäljissä.

Tapaaminen rouva Kitaran kanssa

Ahmed Ag Kaedy kasvoi Pohjois-Malissa Kidalin kaupungissa.

”Elin todellista nomadielämää. Leikin, kävin koulua ja ylimääräisen ajan hoidin eläimiä. Koska menestyin koulussa, pääsin Malin pääkaupunkiin Bamakoon jatkamaan opintoja.”

Bamakoon muutto osui yhteen 1990-luvun alun tuaregien kansannousun kanssa. Malin valtio ei ollut huolehtinut tuaregiväestöstään ja heidät oli jätetty yksin karjansa kanssa. Konflikti kuitenkin synnytti vastakkainasettelun pohjoisen ja etelän asukkaiden välille.

”Vielä lapsuudessani 1980-luvulla tätä vastakkainasettelua ei ollut. Tietenkin tuaregeja jollain tasolla stigmatisoitiin. Sanottiin että he olivat tyhmiä ja likaisia. Tuaregilapset eivät päässeet kouluun, koska Malin valtio ei pitänyt köyhistä tuaregeista huolta eikä tarjonnut peruspalveluja. Kapina sai kuitenkin aikaan sen, että valtion välinpitämättömyyden lisäksi nyt myös Malin kansa kääntyi meitä vastaan. Sanottiin, että aiheutimme epävakautta ja ihmeteltiin, miksi tartuimme aseisiin. Tuaregit vain yrittivät parantaa heikkoa asemaansa.”

Ag Kaedy palasi Kidaliin, josta tie vei Algerian kautta Libyan sotilasleirille. Separatistit veivät hänet sinne sotilaskoulutukseen.

”Siellä tapasin rouva Kitaran. Näin tämän kyseisen instrumentin ensimmäistä kertaa elämässäni ja ihastuin siihen totaalisesti.”

Ujosta pojasta esiintyjäksi

Ag Kaedy kieltäytyi sotilasurasta ja työskenteli puistonvartijana Libyan pääkaupungissa Tripolissa, kunnes päätti vuonna 2000 palata kotikaupunkiinsa Kidaliin. Tällä kertaa kitaran kanssa.

”Paluuni johtui äitini kuolemasta. Isäni tuli minua vastaan ja näki tavarani. Halasimme ja hän kysyi: ’Tämäkö on nyt se kitara? Kenelle se on?’ Vastasin, että äidin sielulle. Ja kun isä ymmärsi että soitin kitaraa, hän ei sanonut mitään. Hän vain nauroi ja käveli pois. Isää huvitti, että minä, kaikkein ujoin hänen kymmenestä lapsestaan, olin alkanut soittaa kitaraa ja uskaltaisin muka esiintyä ihmisten edessä.”

Ag Kaedy jatkoi harjoittelua Tinariwenin ja nigeriläisen kitaristi **Abdallah ag Oumbadougoun** inspiroimana. Hän ei kuitenkaan koskaan uskaltanut soittaa julkisesti, kunnes naisista koostuva yhtye Tilawat tarvitsi kitaristia. Aluksi Ag Kaedy kieltäytyi, mutta koska hänellä ei ollut töitä, hän lähti yhtyeen mukaan Belgiaan Naisten ääni -festivaaliin.

”Soitin sitten Belgiassa elämäni ensimmäisen keikan. Lopulta vuosien 2004–2005 aikana aloin heittää keikkoja itsekseni. Vuonna 2007 perustin yhtyeen nimeltä Amanar de Kidal, ja vuonna 2009 aloimme keikkailla.”

Keikat veivät yhtyeen ympäri Eurooppaa. Vuonna 2010 bändi julkaisi ensimmäisen levynsä. Kappaleessa *Alghafiat* Ag Kaedy kuvaa tulevaisuuden tapahtumia, jotka monien mielestä osoittautuivat todeksi vuosien 2011-2012 sodan aikana.

”Kun sota alkoi, kaikki mitä olin kuvannut visiossani, tapahtui pelottavan tarkasti. Sydämemme on suljettu. Tuaregit joutuvat jättämään kotinsa ja pakenemaan. Kappaleesta on tullut jonkinasteinen symboli ja minua pyydetään usein soittamaan se. Aina en kuitenkaan suostu, koska se on vakava eikä sovi juhliin.”

”Kärsimme terrorismista ja väkivallasta. Tilanne on todella huono. Kaikki ovat joutuneet pakenemaan Algerian rajalle Tin Taoutinen ja Timiaouinen rajanylityspaikoille. Kukaan ei ymmärrä tilannettamme, edes itse emme ymmärrä sitä.”

Ilmastonmuutosta vastaan

Ahmed Ag Kayed on helmikuussa tulossa taas Suomeen kiertueelle, jolla hän soittaa yhden soolokeikan sekä kolme keikkaa yhdessä The Shubie Brothersin kanssa.

”Olen käynyt jo kaksi kertaa. Tunnen paljon hyviä ihmisiä Suomessa. Minusta on todella mukava palata, koska opin aina lisää.”

Suuri osa Ag Kaedyn musiikista käsittelee ilmastonmuutosta. Hän kertoo yrittäneensä hakea rahoitusta erilaisten ilmastotoimien aikaansaamiseksi, toistaiseksi tuloksetta.

”Etenkin kesällä tilanne on todella vaikea. Ongelma ei ole pelkästään pula vedestä, vaan se ettei ole enää sateita eikä puita. Ei ole suojaa ihmisille eikä eläimille. Vaikka kaivo olisikin, ei ole varjoa ja suojaa, jotta kaivoa voisi hyödyntää. Koko elämäntapamme on vaarassa. Tuaregien elämäntapa on häviämässä.”

Ag Kaedy kerää varoja musiikin avulla projektiin, jossa rakennettaisiin varjoja niin alueen ihmisille kuin eläimille. ”Ihmiset pitäisi saada rakastamaan puiden istuttamista.”

Ag Kaedyn konsertit The Shubie Brothersin kanssa: 29.2. G-Livelab, Tampere; 1.3. Validi Karkia -klubi, Pori; 2.3. G-Livelab, Helsinki; 3.3. soolokeikka Porvoon taidehallissa.

Kallomäki: *Huunpurema*

KillHill Rec. 2023

Riihimäkeläisen Kallomäen musiikki yhdistää pakanametallia ja dark folkia. Bändin suomalaisugrilaiseen kansanperinteeseen nojaava folk on läsnä sarvellisessa eläimen kallossa keikoilla esiintyvän **Tero Kalliomäen** itse rakentamissa sähköjouhikoissa ja erilaisissa shamaanirummuissa. **Aapo Romun** sello tuo biiseihin oman sielukkaan lisänsä.

Myös kalevalaisia tuntoja nostattavat lyriikat ammentavat kansanperinteestä. Singlenä julkaistu *Tyrty veri, seiso!* on erinomainen esimerkki Kallomäen huolellisesti ja tyylillä rakentamista biiseistä. Se yhdistää loitsumaiset lyriikat ja metallimusiikin raskaat kitarat jouhikon ja perkussioiden shamanistiseen liittoon, jota täydentää ihmisen syvyyksistä nouseva kurkkulaulu. Kaikesta veret seisauttavasta runsaudesta huolimatta sovitukset maltettavat antaa tilaa myös musiikillisille suvannoille, erilaisille instrumenteille ja äänille – myös kuiskaukselle ja kuikan huudolle.

EMILIA MIETTINEN

Forest Swords: *Bolted*

Ninja Tune 2023

Brittiläinen tuottaja Forest Swords eli **Matthew Barnes** jatkaa kolmannella täyspitkällä levyllään *Bolted* kolkkojen melodioiden, taiten muokattujen elektronisten saundien ja omintakeisen ambient-dubin parissa. Artistin edellinen levy *Compassion* oli hiottu mestariteos, ja uuden levyn kappaleet tuntuvat sen rinnalla suoraviivaisemmilta.

Hitaasti kehittyvät, usein raukeasti alkavat kappaleet kantavat kuulijansa toisiin maailmoihin. Vahvasti efektoitujen syntetisaattorimelodioiden rinnalle kohoaa pehmeänä jyskyttäviä rytmejä ja romumetallinkappaleilta kuulostavia perkussioita. Biisit huipentuvat eeppisen kauniisiin kertosäkeisiin. Forest Swordsin musiikki on pääosin instrumentaalista, ja hän käyttää sekä vokaaleja että vokaaliluuppeja säästeliäinä tehokeinoina.

Levyn tunnelma herättää mielikuvia fantasiakarttoja halkovista usvaisista vuorijonoista, maanalaisista onkaloista ja tulevaisuuden dystooppisista maisemista.

MIKA PEKKOLA

Kielo Kärkkäinen: *Näkijä*

Texicalli Records 2023

Laulaja-lauluntekijä **Kielo Kärkkäisen** uutuuslevy on levollinen ja inspiroiva musiikin keidas.

Levyllä on niin akustista, sähköistä kuin pedal steel -kitaraakin, ja sillä soi myös pasuunatorvi, saksofoni, huilu, viulu ja itsensä **Safka Pekkosen** (Juice Leskinen Slam, Hassisen Kone) taivuttelema harmonikka. Soitinten kirjo kielii aivan oikein siitä, että *Näkijän* tyylilaji liikuskelee monen genren, kuten folkin, jazzin, ambientin ja soft popin alueilla. *Aamu vuorilla* yllättää meditatiivisuudellaan ja *Tutut kasvot* progehuilusoolollaan. *Lahja* on riemukas lyhyen formaatin rakkauslaulelma.

Näkijän alkupuolella huomio kiinnittyy erityisesti Kärkkäisen heleään, varmaan ja omaleimaiseen lauluun. Kärkkäisen äänen taika syntyy vahvasta mutta vähäeleisestä ilmaisusta ja täydellisen tyylitajuisesta ja taitavasta oman instrumentin hallintasta. Kärkkäisen lämmin alarekisteri on upea vastapari hänen kepeille ylä-äänilleen. Lisäksi erityisesti loppupuolen kappaleissa Kärkkäisen laulun pitkät instrumentaalisoolot saavat kursailematta tilaa.

Näkijä on kaunis ja tasapainoinen kokonaisuus ihka oikeaa, sielua elävöittävää musiikkia.

EMILIA MIETTINEN

KUUNTELE LEVYT
Koostamme Voiman arvioimat levyt soittolistaksi.
Kuuntele Spotifyssä: voima

ILMOITUS

LUOTETTAVA TIETO ON OIKEUSVALTION PERUSTA

”Suomalaiset vähenevät – Silti väestö kasvaa vauhdilla”

”Oikeusjärjestön johtaja: Sotilasliitto Natoa pidettävä vastuussa sotarikoksista Belgorodissa”

TUNNISTAISITKO, että nämä otsikot ovat peräisin valeuutissivustolta? Huomaisivatkohan perheenjäsenesi tai ystäväsi saman? Nopeasti vilkaistuna teksti näyttää tavalliselta uutisotsikolta.

Medianvapaus ja median monimuotoisuus ovat oleellinen osa vahvaa oikeusvaltiota, jossa asiat toimivat lakien mukaisesti sen sijaan, että vallanpitäjät päättäisivät ne mielivaltaisesti. Dis- ja misinformaatio eli virheellisen tiedon tai tarkoituksellisten valeuutisten levittäminen ei kuitenkaan ole median monimuotoisuutta - se on uhka oikeusvaltiolle ja ihmisoikeuksille.

Valheellinen tieto on yhteiskunnassamme valtava ongelma: se naamioituu nykyään pienellä vaivalla uutisen muotoon. Somessa väärä tieto leviää salamannopeasti, ja sitä on vaikea jälkikäteen oikaista. Disinformaation alullepano on systemaattista toimintaa, jolla yritetään vääristää todellisuutta. Siksi medialukutaito on meistä jokaiselle todella tärkeää.

VÄÄRÄ TIETO PALVELEE aina jonkun tarkoitusperiä ja valtapyrkimyksiä. Se kärjistää vastakkainasettelua ja mielipideilmastoa ja vahingoittaa yhteiskunnan yhtenäisyyttä. Hyvän maun rajat hämärtyvät, ja vihapuhe lisääntyy. Erityisen sankoin mitoin vihapuhetta kohdistuu naisiin ja tyttöihin. Vihapuhe pyrkii vaientamaan erityisesti ne naiset ja tytöt, jotka ilmaisevat itseään ja omia mielipiteitään tai ovat poliittisesti ja yhteiskunnallisesti aktiivisia, eikä sitä edelleenkään nähdä mahdollisesti rikoksen tunnusmerkit täyttävänä toimintana.

Vapaa ja vallanpitäjiä kritisoiva media on oikeusvaltion perusta. Kansalaisilla täytyy olla oikeus saada luotettavaa tietoa yhteiskunnan tapahtumista ja myös mahdollisista väärinkäytöksistä, jotta he voivat arvioida vallankäyttäjien luotettavuutta. Näin ei valitettavasti ole enää edes kaikkialla Euroopan unionissa. Unkarin toiminta on huolestuttanut unionia jo pitkään, sillä maassa median toimintaedellytykset ovat heikentyneet ja sitä kautta vaalien demokraattisuus vähentynyt. Unkari syrjii todistetusti vähemmistöjä ja sen oikeusvaltioperiaate tutisee kantimissaan.

EUROOPAN UNIONI luo näiden huolestuttavien kehityskulkujen vuoksi nyt uusia sääntöjä media-alalle kaikkialla Euroopassa. Uusi medianvapaussäädös kieltää valtion toimijoiden puuttumisen tiedotusvälineiden toimituksellisiin päätöksiin. Lisäksi sen tarkoitus on estää toimittajiin kohdistuva ulkoinen painostus.

Riippumaton media ja vapaat tiedonvälityksen kanavat ovat ihmisoikeuksien toteutumisen ja demokratian toteutumisen edellytys. Meidän on suojeltava niitä kaikin voimin.

Sirpa Pietikäinen
Euroopan parlamentin jäsen
sirpa.pietikainen@europarl.europa.eu

WWW.SIRPAPIETIKAINEN.EU

epp-ryhmä euroopan parlamentissa

Elina Talvensaaren palkittu dokumenttielokuva Miten marjoja poimitaan? (2010) kertoo thaimaalaisista marjanpoimijoista, jotka globaali talousjärjestelmä tuo Lapin hillasoille.

Mauno Fariñas

Lyhyestä virsi kaunis

Lyhytelokuviin keskittyvä Tampereen elokuvajuhlat järjestetään maaliskuussa 54. kerran. Teemanäytöksien aiheita ovat esimerkiksi metsä ja demokratia.

TEKSTI **ELISA HELENIUS**

HUUMAAVA luonnon äänimaisema täynnä sirkutusta, suhinaa ja raakuntaa täyttää korvat. Valkoinen nuori nainen istuu maassa silmät kiinni ja nojaa päätään valtavan puun juureen. Ruskea nuori nainen istahtaa syvennykseen puun juurella ja alkaa laulaa. Keski-ikäinen mies laskeutuu lampeen naku-uinnille.

Sveitsiläis-hollantilainen **Naomi Pacifique** kuvasi vartin pituisen elokuvan s*trip of eyelid finds its morning* Amazonin sademetsässä kesäkuussa 2022. Meditatiivisessa elokuvassa ihmiset oleskelevat luonnon keskellä.

Tampereen 54. elokuvajuhlilla maaliskuun alussa esitetään satoja lyhytelokuvia. Yksi tämän vuoden teemasarjoista on metsä. Toiminnanjohtaja **Riina Mikkonen** kertoo valinneensa ja kuratoineensa sarjan omasta rakkaudestaan metsää kohtaan.

”Idea lähti myös siitä valheellisesta ajatuksesta, että Suomen metsät olisivat kunnossa. Halusin vähän kritisoida sitä, että suomalaisilla olisi jotenkin hyvä luontosuhde.”

Mikkonen löysi monia metsää käsitteleviä kiinnostavia lyhytelokuvia Suomesta ja maailmalta. Metsää on kuvattu paljon läpi elokuvan historian.

”Dokumenttien määrästä näkee, että metsä on kyllä ihmisille rakas. Lisäksi metsä on ollut tärkeässä asemassa talouden kannalta ja nostanut Suomen hyvinvointia.”

METSÄELOKUVISTA ON KOOTTU kolme erilaista näytöstä, jotka sisältävät dokumentteja, fiktiota, animaatiota ja kokeellisia elokuvia.

Ensimmäisen näytöksen nimi on *Metsätalous*, joka keskittyy metsään elinkeinona. Sen ohjelmistossa on esimerkiksi **Elina Talvensaaren** ohjaama lyhytelokuva *Miten marjoja poimitaan* (2010), joka kertoo suomalaisten suhtautumisesta thaimaalaisiin marjanpoimijoihin Suomessa.

Kotimetsä-näytöksen lyhytelokuvat esittävät metsän kotina ja elinympäristönä monelle lajille, ja siinä nähdään muun muassa kaksi **Markku Lehmuskallion** harvoin esitettyä dokumenttia *Pohjoisten metsien äänet* (1973) ja *Tapiola* (1974).

Kolmas näytös *Metsänpeitto* käsittelee metsän merkitystä suomalaisessa kansanperinteessä. Valikoimassa uusia elokuvia edustaa **Maija Blåfieldin** *Scenic View* (2023). Teos pureutuu siihen, miten luontokuvausten luonnollisuutta rakennetaan ja mitä kaikkea rajataan kulissien taakse.

”*Scenic View* on humoristinen ja tarkkanäköinen”, Mikkonen kertoo.

ERÄS ELOKUVAJUHLIEN TEEMA on demokratia.

On yhä ilmeisempää, ettei ajatukseen länsimäisen demokratian pysyvyydestä voi tuudittautua. ”Esimerkiksi on huolestuttavaa, mitä Yhdysvalloissa parhaillaan tapahtuu, kuten aborttioikeuden heikentyminen ja vaalitulosten kyseenalaistaminen”, Mikkonen sanoo.

”Lisäksi kuvittelemme, että käsityksemme demokratiasta on ainoa oikea. Sitten ihmettelemme, miten demokratia ei toimikaan, kun yritämme viedä sitä Euroopan ulkopuolelle.”

Demokratiaa käsittelevien lyhytfilmien lisäksi ohjelmistossa on pitkiä dokumentteja, kuten **Jouko Aaltosen** aktivisteista kertova *Miten korjata maailma?* (2023).

Elokuvajuhlille saapuu vieraaksi kaksi georgialaista ohjaajaa, **Nino Orjonikidze** ja **Maka Gogaladze**, jotka kuuluvat monimedialliseen Chai Khanaan. Se on naisten johtama visuaalinen, muun muassa lyhytelokuvia tuottava foorumi, joka haluaa raivata miesvaltaisissa kulttuureissa keskustelutilaa naisille, marginalisoiduille ja konflikteista kärsiville ryhmille Etelä-Kaukasiassa. Persian kielestä juontava organisaation nimi Chai Khana tarkoittaa teehuonetta, mikä on alueella perinteisesti ollut miesten tapaamispaikka.

Orjonikidze saapuu vieraaksi Chai Khanan edustajana ja on mukana kansainvälisessä tuomaristossa. Gogaladzelta esitetään 24 minuutin pituinen dokumentti *Chemi otakhi* eli ”Minun huoneeni” (Georgia 2020). Siinä hänen oma elämäntarinansa nivoutuu yhteen Georgian tapahtumien kanssa viimeisten 30 vuoden ajalta.

RIINA MIKKOSEN MUKAAN lyhytelokuvat ovat oma taidemuotonsa.

”Lyhytelokuvat pureutuvat yleensä yhteen aiheeseen ja niiden tuotanto on kevyempää kuin pitkien elokuvien. Tekijöiden on helppo tarttua aiheeseen aika nopeasti ja vähän leikitellä”, hän kuvaa.

Osalle ihmisistä lyhytelokuvat voivat tuntua vieraalta konseptilta.

”Jos ylipäänsä tykkää elokuvista, kannattaa saapua katsomaan lyhäreitä, koska ne ovat niin yllätyksellisiä. Lyhytelokuvat lähestyvät elokuvataidetta kevyellä ja leikkisällä, mutta samaan aikaan vakavalla tavalla. Lyhärit voivat olla virkistävä poikkeus verrattuna vaikka kolmituntiseen Hollywood-spektaakkeliin.”

Mikkonen vinkkaa tutustumaan myös kilpailusarjan elokuviin, sillä niistä näkee, mikä on nyt pinnalla. Festivaalien aikaan voi osallistua myös kanttorin säestämään, maksuttomaan mykkänäytökseen Tampereen Tuomiokirkossa.

Tampereen elokuvajuhlia vietetään 6.–10.3. Festivaalin koko ohjelmisto julkistetaan 14.2.

Tampereen elokuvajuhlat

- Lyhytelokuvaan keskittyvä kansainvälinen festivaali, joka on perustettu vuonna 1968.
- Yksi kolmesta suurimmasta Euroopan lyhytelokuvafestivaalista Ranskan Clermont-Ferrandin ja Saksan Oberhausenin festivaalien rinnalla ja siten Pohjoismaiden suurin lyhytelokuvatapahtuma.
- Elokuvien teemojen käsittelyä jatketaan keskustelutilaisuuksissa ja seminaareissa, .
- Festivaali tukee Luonnonperintösäätiötä myymällä näytöksiin ympäristölippuja, joiden tuotosta osa menee Luonnonperintösäätiön kampanjaan Suojele pala Pirkanmaata.

Kapina metsässä

Virpi Suutarin dokumentti kertoo metsien suojelun ja aktivismin tärkeydestä.

TEKSTI **TUOMAS RANTANEN**

VIRPI SUUTARIN elokuvista esimerkiksi *Hilton!* (2013) käsitteli syrjäytyneiden nuorten näköalattomuutta, *Yrittäjä* (2018) yrittämiseen liittyviä intohimoja ja *Aalto* (2020) arkkitehti **Alvar Aaltoa**. Maaliskuussa ensi-iltaan tuleva *Havumetsän lapset* taas kertoo nuorista aktivisteista ja metsien suojelun tärkeydestä.

Ohjaaja Virpi Suutari, miksi nyt juuri tämä aihe?
Pari vuotta sitten perimme siskoni kanssa pienen metsäalueen Kainuussa. Kun sitten mietimme, mitä sille pitäisi tehdä vai pitäisikö mitään, törmäsimme syvälle juurtuneeseen ideologiaan, jonka mukaan metsiä olisi hoidettava vain tietyllä tavalla. Toisaalta **Juha Kauppisen** kirja *Heräämisiä – kuinka minusta tuli luonnonsuojelija* avasi silmäni sille, miten ilman rohkeita etujoukkojen ihmisiä metsäluontomme olisi ehditty tuhota lähes kokonaan.

Mistä elokuvan päähenkilöt löytyivät?
Otin pari vuotta sitten yhteyttä Elokapinaan ja Luontoliittoon, joiden kautta tutustuin uuden metsäliikkeen aktivistinuoriin. Tuolloin 22-vuotiaasta **Ida Korhosesta** kasvoi elokuvan teon aikana liikkeen primus motor. **Minka Virtanen** taas oli tuolloin vasta oppimassa metsän ekologiasta ja etsimässä omaa polkuaan metsien suojeluun. Näin heti, että heissä molemmissa oli harvinaista elokuvallista valovoimaisuutta.

Elokuvassa liikutaan paljon kauniissa luonnossa. Yhdessä kohtauksessa Ida ja Minka murehtivat luontokatoa kelluen samalla järvessä. Miten tällaiset kohtaukset syntyivät?
Idea lähti Minkan omista sukeltelukuvista. Uskon, että moni fiktio-ohjaajakin olisi tällaisista hetkistä kateellinen. Juuri tuo kohtaus kertoo siitä, että kun tekee castingin oikein, päähenkilöillä on luontainen elokuvallisen kerronnan ja rytmin taju. Vaikka elokuva alleviivaa akuutin metsiensuojelun tärkeyttä, halusin myös, että siitä löytyy myös tällaisia ajattomia kerroksia.

Elokuvalle elintärkeä kohtaus on sekin, jossa Ida keskustelee Iisalmesta kotoisin olevan isoisänsä Taunon, entisen metsätyömiehen, kanssa. Siinä syntyy näkymä sodanjälkeiseen Suomeen, eri sukupolvien arkiseen selviytymiseen ja ideologisiin lähtökohtiin.

Lopputuloksen kannalta merkittävää on myös se, että pääkuvaaja **Teemu Liakka** on ansioitunut luontokuvaaja ja tottunut työskentelemään hyvinkin hankalissa olosuhteissa.

Suomessa metsäaktivisteja syytetään usein julkisuudessa jopa isänmaanpetturuudesta. Onko sinusta luonnonsuojelun mediakuva jotenkin vääristynyttä?
Meillä suomalaisilla on aika ristiriitainen metsäsuhde. Melkein kaikki arvostavat metsiä marjastuksen ja virkistyksen lähteinä, mutta sitten löytyy myös se vahva mielikuva koko hyvinvointivaltion kaatumisesta, jos metsätalous joutuu antamaan yhtään periksi. On mielikuva, että Suomessa on loputtomasti metsää, vaikka metsämaamme ovat hyvin pirstaloituneita ja yksipuolisia.

Aktivisteihin kohdistuva ärtymys johtuu nähdäkseni siitä, että he herättävät meissä huonon omantunnon moraalisesta laiskuudestamme.

Mediassa soisin näkevän enemmän sitä, miten monet yksityiset metsänomistajat ovat ryhtyneet ajattelemaan uudella tavalla, ja siitä, miten tutkijoiden näkökulma on usein sama kuin aktivistien.

Mitä toivot, että katsojat saavat elokuvasta mukaansa?
Dokumenttielokuva on etenkin kysymysten esittämistä. Toivon, että se inspiroisi katsojia miettimään omaa metsäsuhdettaan ja sitä, haluammeko me suomalaiset jatkaa metsiemme käyttöä selluloosaksi, kartongiksi ja vessapaperiksi ja samalla edistää lajikatoa ja hiilinielujen hupenemista.

Minulle itselleni on ollut tärkeää saada eläytyä nuorten ihmisten ympäristötunteisiin ja todistaa yhteisöllisyyden voimaa. Ehkä elokuva auttaa muitakin löytämään yhteyden iän myötä hiipuneeseen radikalismiin.

Virpi Suutari: Havumetsän lapset
Ensi-ilta 28.3.
★★★★★

ILMOITUS

Unkari polkee demokratiaa,
vaikka kansalaiset ansaitsevat parempaa

EU:SSA ON MAA, jota ei voi enää kutsua demokraattiseksi. Unkaria on hallinnut 14 vuotta pääministeri Orban. Hän ja Fidesz-puolue ovat romuttaneet maan demokratian, oikeusjärjestelmän ja kansalaisjärjestöjen toimintamahdollisuudet.

Unkarin yleisradio on muutettu hallituksen propagandavälineeksi. Tutkimusten mukaan Fidesz-puolueen määräysvallassa on jopa 80 prosenttia maan mediasta. Viime vaaleissa oppositiopuolueet eivät voineet ostaa mainoksia tv-kanavilta tai sanomalehdistä. Samalla nämä kanavat kehuivat Orbanin puheita ilman kritiikkiä.

Myös Unkarin ihmisoikeustilanne on heikentynyt nopeasti esimerkiksi sateenkaarioikeuksien osalta. Maan parlamentti kielsi vuonna 2021 "homoseksuaalisuuden markkinoimisen" alaikäisille. Tämä tarkoittaa, että sateenkaarivähemmistöt on piilotettava televisiosta, mainoksista ja oppimateriaaleista.

EU ON REAGOINUT tapahtumiin jäädyttämällä Unkarille meneviä EU-tukia. Mielestäni on myös aika viedä Unkarin äänivalta neuvostossa, kunnes maa suostuu noudattamaan Euroopan unionin yhteisiä sääntöjä. Unkarin ei pidä voida yksipuolisesti määräillä EU:n päätöksentekoa.

EU:ssa yksittäiset jäsenmaat voivat estää päätöksiä veto-oikeudella. Joulukuussa Orban avoimesti kertoi käyttävänsä Ukrainan tukemista kiristysvälineenä. Tämä näyttää onnistuneen, sillä parlamentin vastustuksesta huolimatta Unkari sai 10 miljardia jäädytettyjä varoja takaisin.

Valitettavasti Unkarin ja Orbanin politiikalle löytyy tukijoita, erityisesti konservatiivien ja äärioikeiston joukosta. Tästä huolimatta vihan nousu ja demokratian kuolema ei ole väistämätöntä. Viime syksynä Puolassa äärioikeisto, joka oli hallinnut maata kahdeksan vuotta, hävisi vaalit kaikista ennusteista poiketen. Etenkin naisten ja nuorten ennätyksellinen äänestysaktiivisuus ja valtava työ, jota lukemattomat puolalaiset tekivät ennen vaaleja, auttoi kääntämään maan suunnan.

ME TARVITSEMME sellaisen Euroopan, joka kykenee toimimaan yhdessä ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltion puolesta. Tarvitsemme yhteistyötä taistelussa valtavia maailman ongelmia, kuten ilmastokriisiä vastaan. Tällainen Eurooppa on mahdollinen, jos pidämme kiinni arvoistamme. Ei anneta äärioikeiston retoriikan muuttua Euroopan ääneksi.

Alviina Alametsä
Vihreä europarlamentin jäsen
alviina.alametsa@europarl.europa.eu
Instagram: @alviinaalametsa
Facebook: @alviinavaaleissa
Twitter: @alviinaalametsa

THE GREENS/EFA in the European Parliament

www.alviina.fi

ELOKUVAT

Sofia Coppola: PRISCILLA

Ensi-ilta 14.2.

Priscilla Beaulieu kohtasi itseään kymmenisen vuotta vanhemman ja urallaan jo supertähdeksi nousseen **Elviksen** 14-vuotiaana vuonna 1959, naimisiin he menivät 1967. *Priscillassa* tämän parin monitasoista epäsuhtaa korostaa pääosia esittävien **Cailee Spaenyn** ja **Jacob Elordin** pituusero, joka on yli 20 senttiä suurempi kuin esikuvillaan.

Sofia Coppolan elokuvissa yleensäkin nuoret naishahmot etsivät tietään absurdin rajoittavassa ympäristössä. Priscillan saapumissessa Gracelandiin onkin paljon samaa kuin **Marie Antoinetten** (2006) yhtä lailla alaikäisen nimihenkilön naittamisessa Ranskan hoviin.

Elokuvassa kuvatut arjen tylsyys ja Hollywood-hummailu taas tuovat mieleen *Lost in Translationin* (2013) ja *Somewheren* (2010).

Coppolan tarkkavaistoinen feminismi on entisellään, mutta ilkikurisen kapinallisuuden suhteen hän on pidättyvämmällä linjalla. Priscillan pyristellessä kivuliaasti ulos kultaisesta häkistään, Elvis näyttäytyy yksinkertaisena pilleristinä, joka itsekin on viihdeteollisuuden ja patriarkaalisten rakenteiden vanki.

Elviksen musiikin sijaan elokuvan soundtrackiltä löytyy coppolalaisella tyylitajulla valittua Ramonesia ja 1980-luvun taiderockia. Erityinen viesti sisältyy **Terence Malickin** – teinitytön ja murhaajapsykopaatin suhteesta kertovan – *Badlandsin* (1973) tragikoomiseen *Gassenhauer*-tunnusmelodiaan.

TUOMAS RANTANEN ★★★★

Robin Campillo: PUNAINEN SAARI

Ensi-ilta 9.2.

Vaikka Madagaskar itsenäistyi vuonna 1960, sen suhde entiseen emämaahan jäi pitkäksi aikaa monin tavoin alisteiseksi. Cannesissa *BMP*:stä (2017) palkitun **Robin Campillon** tuore elokuva sijoittuu saarella sijaitsevaan 1970-luvun alun Ranskan sotilastukikohtaan, jossa henkilökunta perheineen elää kantaväestöstä huolella eristettyä elämäänsä.

Elokuva kerrotaan ympäristön jännitteitä tarkkaavaisesti havainnoivan kahdeksanvuotiaan Thomasin kautta. Aikuisten maailman valtapelit, hierarkiat, seksuaalisuus, alkoholin käyttö, sovinismi, rasismi ja hämmentävän hienosti toteutetut fantasiasankari *Fantometten* seikkailut sovittuvat toisiinsa lapsen uteliasta oppimista ja aikuisen muistelua toistavalla tavalla. Valitun elokuvallisen muodon onnistuneisuuden avaimia ovat Camillon oma leikkaajatausta ja muun muassa **Luc Bessonin**, **Agnès Vardan** ja **François Ozon** kanssa yhteistyötä tehneen kuvaaja **Jeanne Lapoirien** osaaminen.

Ranskalais-suomalainen näyttelijä **Nadia Tereszkiewicz** tekee hyvän roolin parisuhteessaan ja jatkuviin muuttoihin kyllästyneenä perheenäitinä. Elokuvan epookki ulottuu taitavasti myös 1970-luvun ranskalaista elokuvaa imitoiviin ratkaisuihin. Esimerkiksi lopun antikolonialistisessa manifestoinnissa elää **Jean-Luc Godardin** haamu.

TUOMAS RANTANEN ★★★★

Blitz Bawazule: HÄIVÄHDYS PURPPURAA

Elokuvateattereissa nyt.

Kun soulmusikaalin tuottajina ovat viihteen legendat **Oprah Winfrey**, **Steven Spielberg** ja **Quincy Jones** sekä Broadwayn ykköstaiteilijan **Lin Manuel Mirandan** *In the Heightsin* tuottanut **Scott Sanders**, homma ei mene pieleen.

Spielberg ohjasi **Alice Walkerin** kirjaan perustuvan *Häivähdys purppuraa* -leffan jo vuonna 1985. Sen pääosan **Whoopi Goldberg** vilahtaa uutuudessa ja sivuosan Sofiana oli tuottaja Winfrey.

Teos sijoittuu Yhdysvaltain eteläisille rämeille. Elokuvassa on mahtavaa laulua ja tanssia show jazzista steppiin ja afroon. Ovelasti se irvailee genren kliseille, kuten gospel-jumalanpalveluksille ja ylimaskuliinisille miehille. Iloinen meno tuo ristiriidan rankalle juonelle. Orjuus on lakkautettu vain näennäisesti. Hyväksikäytetyt naiset, yhteiskunnan alimmat, joilla ei ole omaa identiteettiä, joutuvat kamppailemaan oikeuksistaan.

Nykyään, kun elokuvat tehdään kuin pikkulapsille ilman suoria viittauksia seksiin, *Häivähdys purppuraa* on ravisuttava poikkeus. Jokaisen nuoren ihmisen pitäisi nähdä se ja oppia sanomaan *hell no*, ei helvetissä, kun joku uhkaa häntä väkivalloin. Mutta opettaa leffa myös asioita naisen nautinnosta, eli tällä on paljon sanottavaa.

IIDA SIMES ★★★★

Lue lisää arvioita osoitteessa voima.fi

Georgia Oakley: ZONE OF INTEREST

Elokuvateattereissa nyt.

Cannesissa palkittu elokuva kertoo Auschwitzin päällikkö **Rudolf Hössin** ja hänen perheensä pikkuporvarillisesta elämästä aivan leirimuurin toisella puolella sijainneessa talossaan. Siinä missä perheenisä suunnittelee uutta krematoriota kuin nykyajan talollinen uutta lämmitysjärjelmää, perheenäiti vaalii puutarhaansa ja rupattelee naapurin rouvien kanssa juutalaisilta takavarikoitujen mekkojen muodikkuudesta.

Tämän julman tavallisuuden keskelle holokaustin kauhuista muistuttavat vain leirin puolelta kuuluvat äänet ja piipuista keskeytyksettä nouseva savu. Tärkeitä elokuvallisia oivalluksia ovat surrealistiset unijaksot ja yksi yli ajan kantava selvänäköisyyden hetki. Tämä elokuva näyttää rautalangasta vääntäen, mitä **Hannah Arendt** tarkoitti pahuuden arkipäiväistymisellä. Valitettavasti siihen pystyvät muutkin kuin natsit.

TUOMAS RANTANEN ★★★★★

KOONNUT TUOMAS RANTANEN

Voiman TV-tärpit

6.2. ja 18.2. Yle Teema & Fem: Anna joen virrata (Norja 2021)
Ole Giæverin 1980-luvun taitteen Norjaan sijoittuvassa elokuvassa kuvataan saamelaisten heräämistä omien oikeuksiensa peräämiseen Alta-joen patoamiseen liittyvässä kiistassa. Muusikkona paremmin tunnetun **Ella Marie Hætta Isaksenin** tähdittämä elokuva tarjoaa myös kiinnostavan näkökulman kansalaisvaikuttamiseen aikana ennen internetiä ja sosiaalista mediaa.

Yle Areena: Tekniikan titaanit – pimeä puoli (Britannia 2023)
Storm Theunissenin ja **Richard Sandersin** ohjaamassa kriittisessä dokumenttisarjassa tarkastellaan Microsoftia kipparoineen **Bill Gatesin**, Amazonin omistaja **Jeff Bezosin**, Facebookin luoja **Mark Zuckerbergin** sekä auto-, avaruus- ja somebisneksessä heiluvan **Elon Muskin** ohittamattomia vaikutuksia siihen, miten me kaikki tänä päivänä käytämme tai ymmärrämme mediaa.

HBO Max: Succession (USA, 2018–2023)
Jesse Armstrongin mustan kapitalismikritiikin kyllästämä neljän tuotantokauden sarja kertoo shakespearelaisessa hengessä jättimäisen mediayhtiön omistajaperheen sisäisistä ja ulkoisista valtataistelusta. Öykkärimäisen rahaeliitin psykopatologioiden ohella käsitellyksi tulevat muun muassa rahan suhde joukkoviestinnän sisältöihin ja mediabisneksen suorat ja välilliset vaikutukset poliittiseen päätöksentekoon ja yleensä demokratiaan.

7.2. Yle Teema & Fem ja 11.2. Yle TV1: Tyhjiö (Suomi 2018)
Aleksi Salmenperän ohjaamassa mustan huumorin tragikomediassa kirjailija Eeron (**Tommi Korpela**) kirjoitusblokki kasvaa kolossaalisiin mittasuhteisiin samalla kun näytteliijäpuoliso Pihlan (**Laura Birn**) elokuvaura on kansainvälisessä nousukiidossa. Elämäntuskaa tiriseviä vastoinkäymisiä koetaan muun muassa kirja-alan, elokuvabisneksen ja journalistisen median virittämällä esteradalla.

Yle Areena: Taelgia (Ruotsi 2023–)
Jens Östbergin luomassa sarjassa kuvataan aiemmin myös suomalaisten siirtolaisten suosiman Södertäljen monikulttuurisen lähiömaailman jännitteitä etenkin assyrialaistaustaiseen yhteisöön kuuluvien realististen henkilöhahmojen kautta. Huolellisesti kirjoitetun ja hyvin roolitetun sarjan kautta avautuu ymmärrettävä näkökulma pelkistävien mediaotsikoiden takaiseen sosiaaliseen arkitodellisuuteen.

MYYRÄNGOLON
SKENEsali

Jönsaksentie 6 • 020 7191 782
Myyrmäen aseman vieressä
K-18 / Anniskeluoikeudet

Pe 9.2. klo 19:00 16,50 €/18€
HELLA KLUBI VI

La 10.2. klo 18:00 11,50 €/12€
SINKKUBILEET

Ke 12.2. klo 19:00 10 €/
YSTÄVÄNPÄIVÄN LIVE DISCO
Ladies First Big Band

Pe 1.3. klo 19:00 20 €/22€
EEVIL STÖÖ, GOOD BOYS

Pe 2.3. klo 19:00 16,50 €/18€
HELLA KLUBI VII: THE EMPIRE STRIKES, THE BLACK BUBBLES

To 7.3. klo 19:00 27,50 € /30 €
SIR ELWOOD DUO

La 9.3. klo 20:00 16,50 € /18 €
PEKKA NISU

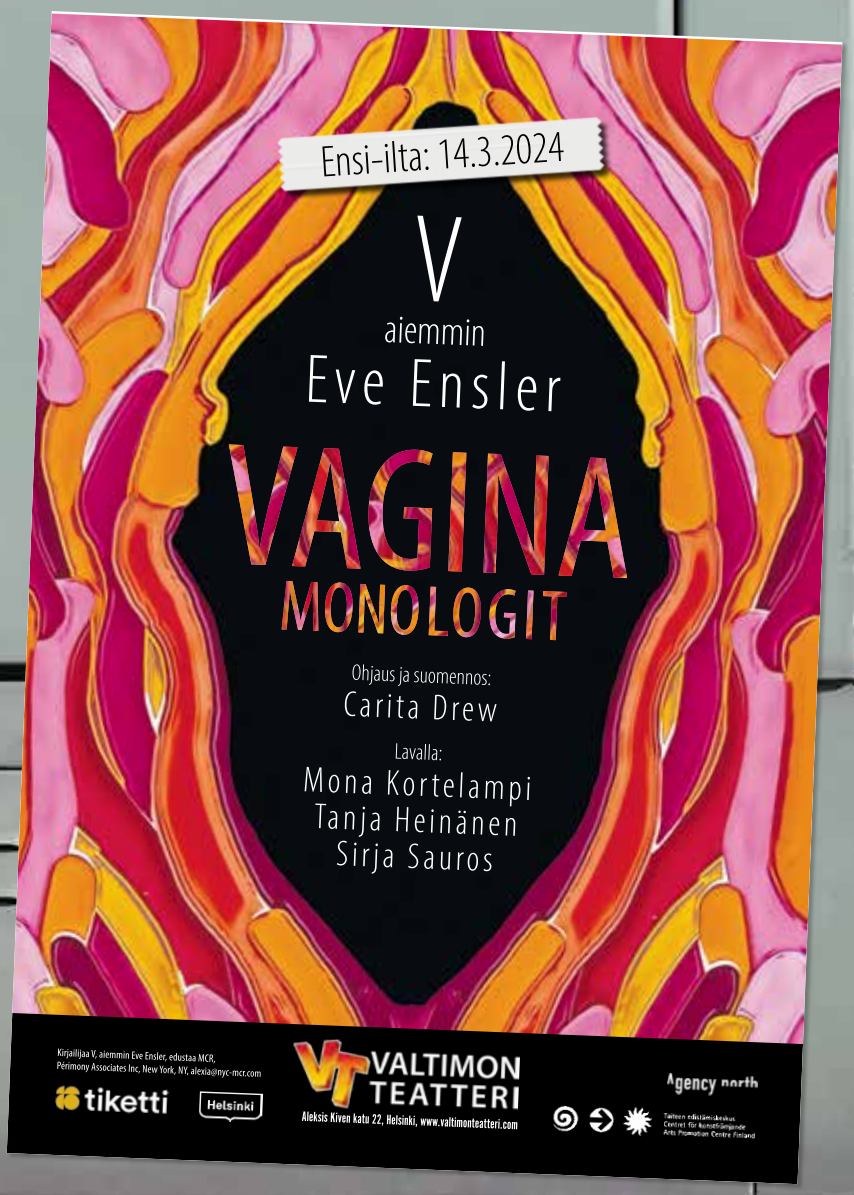
La 16.3. klo 19:00 16,50 € /18 €
SHIRAZ LANE + DARKNESS IS MY CANVAS

La 30.3. klo 20:00 28 € /30 €
GTR TOUR: DAVE LINDHOLM DOUGLAS BLAIR (w.a.s.p.) JARTSE TUOMINEN

tiketti
www.skenesali.club

Hallituksen lamautuspaketti

lamauttaa vielä vuosienkin päästä

Sairaussakko, potkulaki tai lakkosanktio eivät pysäytä velkaantumista tai poista työttömyyttä. Ne lisäävät työntekijän turvattomuutta ja murentavat työelämän pelisääntöjä. Vaaditaan yhdessä parempia päätöksiä hallitukselta.

Lue lisää: pam.fi/painavasyy

PAM